

Karmiĉke veze

svezak VI

SD 240

Rudolf Steiner

VAŽNOST NEBESKIH TIJELA KOJA OKRUŽUJU ZEMLJU ZA LJUDSKI ŽIVOT

I	Prvo predavanje Bern, 25 siječnja 1924	7
<p>Mjesec i Sunce kao dvoje vrata duhovnog svijeta. Prošlost (individualnost) i budućnost (općeljudsko). Nužnost i sloboda: kozmička egzistencija Mjeseca i Sunca. Iskonska mudrost čovječanstva. Mjesec i Sunce u sudbonosnom susretu dvoje ljudi. Mjesec: prošlost - nužnost; Sunce: budućnost - sloboda. Osjećaj kozmičke sudbine. Impulsi Božićne konferencije.</p>		
II	Drugo predavanje Bern, 16 travnja 1924	20
<p>Novi ezoterični impuls u antropozofskom pokretu. Praktična pitanja karme. Povijesni razvoj čovječanstva. Nauka i arabizam. Otajstva Oca, Sina, Duha. starih. Impuls slobode u kršćanstvu, protuimpuls u muhamedanstvu. Dvor Harun al Raschida. 'Pansophia' Amosa Komenskog. Conrad Ferdinand Meyer i Heinrich Pestalozzi.</p>		
III	Treće predavanje Zürich, 28 siječnja 1924 (nepotpuno)	33
<p>Vrata Sunca i Vrata Mjeseca. Prvobitni učitelji na Mjesecu vode evidenciju o prošlim ljudskim djelima. Više hijerarhije na Suncu pripremaju ljudsku budućnost. Ljudi s kojima smo karmički povezani, za razliku od onih s kojima nismo, u životu između smrti i ponovnog rođenja. Božićna konferencija.</p>		
IV	Četvrto predavanje Stuttgart, 6 veljače 1924	44
<p>Mjesec i Sunce, dvoja vrata u duhovni svijet. Mjesečevo djeluje iz prošlosti, Sunčevo iz budućnosti. Nužnost tijela i sudbina povezani su s mjesečevim elementom, sloboda s elementom Sunca. Ako čovjek ne može preobraziti sile zemaljske okoline, nastaje bolest. - Impuls božićne konferencije trebao bi djelovati kao stvarnost antropozofskog života i duhovnog utjecaja.</p>		

KARMIČKA RAZMATRANJA U POVIJESNOM RAZVOJU ČOVJEČANSTVA

V	Peto predavanje Stuttgart, 9 travnja 1924	58
	Harun al Raschid i njegov savjetnik: Bacon od Verulama i Komenski. Garibaldi, inicijator irskih misterija, kao politički vizionar iz 19. stoljeća. Lord Byron i učitelj geometrije. Paladij. Marx i Engels. Muavija, Wilson.	
VI	Šesto predavanje Stuttgart, 1 lipnja 1924	69
	Budnost i stanje sna. Premotavanje života nakon smrti i negativne slike zemaljskih događaja. Iskonski učitelji. Živjeti kroz kozmos i prvo sjeme karme. Zajedništvo s dušama mrtvih i hijerarhijama. Rad s bićima planetarnog sustava na karmi. Konkretni primjeri: Schiller, Goethe, Heine, Eliphas Levi.	

KARMA ANTROPOZOFSKOG DRUŠTVA I SADRŽAJ ANTROPOZOFSKOG POKRETA

VII	Sedmo predavanje Arnheim, 18 srpnja 1924	81
	Predodređenje za antropozofski pokret. Ranija interakcija u duhovnom. Njegovanje nadosjetilnog kulta u moćnim imaginacijama kao uvod u učenje Mihaela na Zemlji. Struja Mihaela i novo kršćanstvo. Dvije skupine duša, umornih od Krista i duša koje čeznu za Kristom. Polemika između platonista i aristotelovaca.	
VIII	Osmo predavanje Arnheim, 19 srpnja 1924	94
	Nešto o razvoju duhovnih bića povezanih s čovječanstvom. Doba Mihaela. Nebeska intelektualnost i samopromišljanje. Inteligencija je pala sa Sunca. Arabizam i znanost. Harun al Raschid i Bacon od Verulama. Škola Chartres i skolastika. Pripreme u duhovnom svijetu za produhovljenje inteligencije koja je pala na Zemlju. Otpor demonsko- ahrimanskih sila.	
IX	Deveto predavanje Arnheim, 20 srpnja 1924	108
	Nadosjetilna škola Mihaela od 15. do 18. stoljeća. Ahrimanska kontra-škola. Inteligenciju koja je na Zemlji postala zmija, mora se osvojiti i produhoviti. Antropozofski duh mora budno služiti tom cilju.	

 PRODUBLJIVANJE KRŠĆANSTVA KROZ MIHAELOVE SNAGE SUNCA

X Deseto predavanje Torquay, 12 kolovoza 1924 119

Pozdrav. O Božićnoj konferenciji kao živom duhovnom poticaju. Dublje razumijevanje povijesnih impulsa kroz doktrinu ponovljenih zemaljskih života. Odlučujući impulsi našeg vremena: kršćanstvo i znanost u koju kršćanstvo još nije proniknulo. Bacon, Darwin. Osvit doba Mihaela i kraj Kali Yuge. O sekcijama i razredima.

XI Jedanaesto predavanje Torquay, 14 kolovoza 1924 130

Karlo Veliki, Harun al Raschid. Harunov dvor kao udomitelj moćne duhovne i kozmičke kulture. Mudri savjetnik Harun al Raschida. Duhovni susret između Haruna i njegovog savjetnika s Aristotelom i Aleksandrom u nadosjetilnom svijetu u vrijeme osmog ekumenskog koncila 869. Aristotel i Aleksandar preuzimaju mihaelički impuls za dubljim kršćanstvom s obzirom na novo doba Mihaela. Harun al Raschid i njegov savjetnik rade kroz muhamedanstvo.

XII Dvanaesto predavanje Torquay, 21 kolovoza 1924 141

Kozmičke snage Sunca prodiru kroz Mihaela u fizičko i etersko tijelo čovjeka. Mihael više ne upravlja kozmičkom inteligencijom kojom je nekada upravljao. Ulijeva se u ljudske duše kao njihova vlastita inteligencija. Mihael je mora ponovo pronaći u srcima ljudi. U Tintagelu, gdje je nekada stajao dvorac Artura, još uvijek se može vidjeti prirodno djelovanje Sunca na Zemlji. To je bila bit poganskog štovanja. Dvanaestorica Arturovih vitezova borila su se za vanjsku civilizaciju. Različita od Arturove struje je struja Grala, koja duhovni element Sunca traži samo u srcima ljudi. Škola u Chartres-u stajala je između struje Artura i Grala. Susret učitelja iz Chartres-a koji su napustili Zemlju s Aristotelovcima koji su sišli na Zemlju. Škola Mihaela u duhovnom svijetu.

KARMA U POJEDINCU I U EVOLUCIJI

XIII Trinaesto predavanje London, 24 kolovoza 1924 (bez završetka) 152

Percepcija karme bila je svjesna stvarnost za ljude ranijih vremena. Svijest o karmi blijedi, pretvara se u učenje, naprimjer u starom Egiptu. Prijelaz astralnog gledanja u buđenje i uspavljivanje. Kroz novi inicijacijsku znanost moguće je povratak izgubljenoj spoznaji.

XIV Četrnaesto predavanje London, 24 kolovoza 1924 162

Poteškoće u istraživanju karme. Povijesna karma. Byron, Voltaire, Swedenborg, Laurence Oliphant. Genij Marsa i genij Merkura. Kozmička razmatranja čovjekova života volje.

XV Petnaesto predavanje London, 27 kolovoza 1924 174

Postupni razvoj kršćanstva u vezi s antropozofskim pokretom. Titangel i irski misteriji. Predkršćansko kršćanstvo: Krist kao junak Sunca - Arturijanska struja. Kršćanstvo: Od Palestine kroz događaj Golgote, dodirujući krv i srca čovječanstva - struja Grala. Susret dviju struja u Europi - struja Mihaela.

VAŽNOST NEBESKIH TIJELA KOJA OKRUŽUJU ZEMLJU ZA LJUDSKI
ŽIVOT

PREDAVANJE I

Bern, 25. siječnja 1924

Čovjek svoj sadašnji zemaljski život duguje – znamo da prolazi kroz ponavljanje zemaljskog života – djelom i vanjskom svijetu, i zapravo vanjskom svijetu u širem smislu; ne samo onome što je neposredno oko njega na Zemlji u raznim carstvima prirode, nego i onome što mu dolazi sa zvijezda, iz prostranstva kozmosa. Ali to je samo jedan dio svijeta kojem čovjek duguje svoj sadašnji život na Zemlji; povrh svega, on to također duguje i drugom dijelu, iz kojeg donosi rezultate, učinke, samo ih donosi iznutra, u ovaj život na Zemlji; duguje to svojim ranijim životima na Zemlji. Kao što znate iz antropozofske literature, ljudsko biće dijelimo na četiri dijela. Svaki puta kada ode na spavanje, čovjek se odvaja od svog fizičkog tijela i svog eterskog tijela; odvaja se od svog fizičkog i eterskog tijela svojim astralnim tijelom i 'Ja'. Samo naše fizičko i naše etersko tijelo duguju cijelo svoje biće vanjskom svijetu, koji je vidljiv – ili također nevidljiv kao eterski svijet – oko nas. S druge strane, ono što ljudsko biće nosi u sebi u svom astralnom tijelu i u svojem 'Ja', to u sadašnjoj zemaljskoj egzistenciji duguje prošlosti, duguje onome što je doživio u svijetu u ranijim zemaljskim životima.

Sada, postoje i dvojna vrata u vanjskom fizičkom svijetu – danas ćemo započeti s ovim kozmičkim aspektom, da bismo sutra izravno prešli na ljudski život – postoje, kažem, dvojna vrata u fizičkom svijetu, do kojih ljudski život u svojoj cjelini dopire iz ovog fizičkog svijeta. A za nas zemljane ova dvojna vrata su Mjesec s jedne strane i Sunce s druge strane.

Vidite, dragi prijatelji, današnja vanjska znanost doista zna samo najmanje stvari o izvanzemaljskim nebeskim tijelima. Ona poznaje ono fizičko, ono što se može odrediti proračunom ili promatrati instrumentima. Zamislite samo što bi Marsovac znao o Zemlji kada bi stekao svoje znanje o Zemlji na isti način kao što su zemaljski ljudi stekli o Marsu, ili čak o drugim zvijezdama. Znao bi o Zemlji samo ovo: to je tinjajuće, svijetleće tijelo koje zrači sunčevom svjetlošću, koju vraća natrag u svemir. Možda bi postavio svakakve hipoteze o tome postoje li bića na Zemlji ili ne – kao što čovjek radi za Mars i tako dalje. Ali naravno, stanovnik Zemlje zna iz same Zemlje da on nastanjuje Zemlju bićima svoje vrste, s bićima iz drugih carstava. Oni koji mogu dobiti svoje znanje o unutaršnjoj duhovnoj sudbini čovječanstva na Zemlji, oni izlaze iz duhovnog podzemlja do dubljeg znanja o tome što druga nebeska tijela, naprimjer, što Mjesec i Sunce zapravo znače u svijetu.

Stavimo pred svoje duše ono što se može reći o egzistenciji Mjeseca u ovom fizičko-duševno-duhovnom smislu. Moram vas podsjetiti na razne stvari o kojima možete čitati u mojim 'Osnovama tajne znanosti' i u raznim tiskanim ciklusima predavanja. Iz toga znamo da je egzistencija Mjeseca nekada bila povezana s egzistencijom Zemlje. Vanjska znanost to i danas pretpostavlja, barem u svojim važnijim predstavnicima, da se čitavo fizičko nebesko tijelo Mjeseca nekoć odvojilo od Zemlje i takoreći, izabralo svoje mjesto u kozmičkom prostoru.

Ali znanost duha nam pokazuje da se nije samo fizički Mjesec odvojio od Zemlje, nego i bića s ovim Mjesecom koja su nekada zajedno s čovjekom nastanjivala Zemlju, koja su naravno bila mnogo duhovnije prirode nego što je čovjek u svom fizičkom tijelu, ali su ipak imala intenzivan odnos s čovjekom, premda ne na način na koji se danas odvija ljudski odnos.

Svatko tko proučava pretpovijest Zemlje, možda u početku samo izvana, u njenim duhovnim postignućima, steći će veliko poštovanje prema civilizacijama koje su nekada postojale na Zemlji, kada se bude vraćao u razne civilizacije. Doduše, koliko god mi moderni ljudi mislili da jesmo pametni u našem današnjem smislu, naši preci, odnosno mi sami u ranijim životima na Zemlji, sigurno nismo bili toliko pametni. Ali ti su preci znali više. Znanje se ne stječe samo pameću. Pamet dolazi iz intelekta, a intelekt je samo jedna ljudska sposobnost, iako se ona danas cijeni više od svih sposobnosti, posebno u znanosti. Ali konačno, ako pogledamo današnji svijet kako se moralno i socijalno razvija, posebno u blagoslovljenom 20. stoljeću, onda se doista ne trebamo posebno ponositi svojom intelektualnom kulturom. Ova intelektualna kultura tek je nastala s vremenom. kao što sam rekao, ako se vratimo samo na temelju vanjske povijesti, i sagledamo ono što dolazi s, naprimjer, drevnog orijenta, tada nas može preplaviti veliko strahopoštovanje. Mogli bismo i sami navesti neka postignuća takozvanih divljih naroda; ali ostanimo pri postignućima indijskog orijenta, perzijskog orijenta, pogledajmo kakve se divne stvari kriju iza svega, u staroj poeziji, u vedskoj poeziji, u staroj filozofiji, filozofiji Vedante, filozofiji joge. Ako ne date da na vas to površno utječe, ako dopustite da na vas to djeluje sa svim dubinama koje nosi, tada dobivate sve veće poštovanje prema onome što stara vremena nisu činila na način obične pameti, već su to svakako postigla na drugi način. Oni su to samo iznijeli.

Znanost duha nam sada pokazuje da su ono što je sačuvano kroz vanjske dokumente samo ostaci divne iskonske mudrosti čovječanstva, koja se doduše pojavila više poetski i umjetnički od našeg sadašnjeg znanja, ali koja je ipak bila divna iskonska mudrost čovječanstva. Ovu iskonsku mudrost ljudi su primili od bića koja su daleko iznad ljudskog razvoja na Zemlji. Mišljenje, inteligentno mišljenje, to se događa kroz naše fizičko tijelo. Ova

bića nisu imala fizičko tijelo; otuda i činjenica da su svoje iskonsko znanje čovječanstvu prenijeli na poetičniji, više umjetnički način.

Ali ta bića nisu ostala na Zemlji; većina njih danas zapravo nastanjuje kozmičko tijelo Mjeseca. Ono što današnja znanost može istražiti je samo vanjski izgled Mjeseca. Mjesec je nositelj duhovnih bića koja su nekada imala zadatak, čovječanstvo na Zemlji nadahnuti iskonskom mudrošću, koja su se potom povukla i morala, da tako kažem, u kozmosu uspostaviti ovu mjesečevu koloniju. I ono što imam za reći o tim bićima, koja su danas zapravo stanovnici Mjeseca, pokazuje nam da je naša vlastita prošlost povezana s tim bićima. U prethodnim životima na Zemlji bili smo zemaljski suputnici ovih bića. A naša povezanost s njima odmah je vidljiva kada pogledamo dalje od onoga što vanjsko znanje i vanjski život mogu dati čovjeku. Jer ako pogledamo sve ono što je u nama odlučujuće, ali što ne ovisi o našem intelektu već je povezano s dubljom prirodom mimo intelekta, onda nalazimo da su i danas ta mjesečeva bića, čak i ako više nemaju mjesto stanovanja na Zemlji, povezana s našim unutarnjim bićem. Jer prije nego što smo sišli na Zemlju i primili fizičko tijelo od naših predaka, bili smo, ili još jesmo, u duhovnom svijetu u pred-zemaljskom postojanju. U ovom pred-zemaljskom postojanju još uvijek imamo puno posla s ovim starim suborcima naše zemaljske egzistencije. Spuštamo se da tako kažemo, iz duhovnih svjetova u naše zemaljsko postojanje dok prolazimo kroz sferu Mjeseca, dok prolazimo kroz mjesečevu egzistenciju. I kao što su ta mjesečeva bića nekada imala dubok utjecaj na nas ljude ovdje na Zemlji, tako i danas utječu na zemaljske ljude, utiskujući u ljudsko 'Ja' i ljudsko astralno tijelo ono što se onda prenosi na fizičko tijelo, kada čovjek postaje fizički zemaljski čovjek.

Zar ne, ne možete odlučiti biti talent, niti biti genije. Ne možete tek tako odlučiti niti biti dobra osoba. Ipak, ima talenata, ima genija, ima dobrih ljudi, da tako kažem, po rođenju. To je nešto što um ne može učiniti, a ima veze s unutarnjim bićem čovjeka, od čega on ulaskom u zemaljsko postojanje donosi dobar dio sa sobom iz pred-zemaljskog postojanja. Utisnuti to u 'Ja' i astralno tijelo, koje se zatim takoreći probija u krv, u živce, kao talent, kao nadarenost, kao volja za dobro ili zlo, utisnuti to, to je zadatak mjesečevih bića kada čovjek prolazi kroz mjesečeve sferu u pred-zemaljskoj egzistenciji. I ne samo kada ljubavnici hodaju po mjesečini u tako dobro poznatim pjesničkim raspoloženjima, Mjesec ima utjecaj na ono što tka i živi dublje u ljudskom biću, ono što živi više ispod svijesti, već je ta lunarna egzistencija djelotvorna u svemu što izranja iz dubine čovjeka i zapravo ga čini onim što on zapravo jest u zemaljskom životu. I tako su danas ta mjesečeva bića još uvijek povezana s našom prošlošću jer su ona ta koja nas oblikuju prema našim ranijim životima na Zemlji, da tako kažem, u pred-zemaljskom postojanju, tako da se možemo pojaviti kao individualno ljudsko biće u zemaljskoj egzistenciji.

Osvrnimo se dakle na svoj život gdje, da tako kažem, naš život izlazi iz zemaljskog u stvarno duhovno, u ono duhovno, iz kojeg se onda određujemo prema svojim unutarnjim sposobnostima, prema našem temperamentu, čak i prema našem najdubljem karakteru, ako se osvrnemo natrag, u Mjesecu nalazimo jedna vrata iz fizičkog svijeta u duhovni. On je prolaz kroz koji prošlost ulazi u naše živote, i on je ono što nam zapravo daje individualnost, ono što nas čini posebnim ljudskim bićem.

Druga vrata su Sunce. Ali svoj individualni život ne dugujemo Suncu. Ne samo da Sunce podjednako obasjava dobro i zlo, nego Sunce podjednako obasjava i genije i budale. Kao prvo, Sunce ne zna ništa u zemaljskom životu što je povezano s individualnošću. Sa gledišta Sunca, samo je jedna stvar povezana sa zemaljskom individualnošću. A to se moglo dogoditi samo zato što u određenom trenutku u evoluciji Zemlje visoko sunčevo biće, Krist, nije ostao na Suncu nego je sišlo sa Sunca na Zemlju, postalo zemaljski čovjek u ljudskom tijelu i time povezalo vlastitu kozmičku sudbinu sa zemaljskom sudbinom čovječanstva. Budući da je Krist od sunčevog bića postao zemaljsko biće, dobio je pristup ljudskim individualnostima. Ostala sunčeva bića koja su ostala na Suncu nemaju pristup ljudskim individualnostima, već samo općenito čovječanstvu. Kristu je čak ostalo nešto od toga, ali nešto što je beskrajno korisno za naše zemaljsko čovječanstvo: ono što Mu je ostalo jest da Njegovo djelo ne poznaje nikakvu ljudsku diferencijaciju. Krist nije Krist ovog ili onog naroda, nije Krist ovog ili onog staleža, ove ili one klase, Krist je Krist za sve ljude bez obzira na klasu, rasu, naciju i tako dalje. Krist također nije Krist pojedinca, utoliko što u svom djelovanju pruža unutarnju pomoć i geniju i luđaku. Kristov impuls ima pristup čovjekovoj individualnosti i mora djelovati u najdubljem unutarnjem biću da bi uopće imao učinka u čovjeku. Ne moć intelekta, već najdublje snage duše i srca one su koje moraju apsorbirati Kristov impuls; ali tada kada se prihvati, on ne djeluje u smislu individualnog ljudskog, nego u potpunosti u smislu općeljudskog. Ova općeljudska aktivnost pripada Kristu jer je on sunčevo biće.

Ali vidite, kada se osvrnemo i u tom osvrtanju unatrag se osjećamo povezani s egzistencijom Mjeseca, znamo da u sebi nosimo nešto što ne dugujemo sadašnjosti, što je zapravo djelić ne samo zemaljske nego čak i kozmičke prošlosti. U našoj sadašnjoj egzistenciji na Zemlji, mi ljudi taj djelić povezujemo sa sadašnjošću. Obično ne razmišljate o svim stvarima koje zapravo leže u ovom djeliću prošlosti. Ali da taj djelić nemamo u sebi ne bismo baš bili ljudska bića. Ono što stječemo čim se spustimo iz predzemaljskog postojanja zapravo ima nešto automatsko u sebi, automatsko naših fizičkih i eterskih tijela. Ono što nas na određeni način čini ovom ili onom osobom, usko je povezano s našom prošlošću, a time i s egzistencijom Mjeseca. Ali kao što smo povezani s prošlošću kroz egzistenciju Mjeseca, tako smo s našom budućnošću povezani kroz egzistenciju Sunca. Za Mjesec,

da tako kažemo, posebno s obzirom na bića koja su se na njega povukla, bili smo zreli u ranijim vremenima; za Sunce, koje danas daje impulse samo onome što je općeljudsko, postati ćemo zreli tek u mnogo kasnijim vremenima, kada se dogodi još dosta razvoja. Danas Sunce može dosegnuti samo našu vanjsku stranu. Približiti se našoj individualnosti, našem unutarnjem biću, moći će tek u budućim vremenima. Kada Zemlja više ne bude postojala kao Zemlja, kada se potpuno preobrazi, tek ćemo data biti spremi na egzistenciju Sunca. Čovjek je tako ponosan na svoj um; ali intelekt, kakav je u današnjem čovječanstvu, pravi je zemaljski proizvod, jer je zapravo povezan s mozgom, a mozak je ono što postaje najviše fizička struktura u ljudskom biću, čak i ako se vjeruje drugačije.

Sunce nas zapravo neprestano čupa iz ovog zemaljskog ropstva, jer Sunce nema nikakvog utjecaja na naš mozak. Puštali bismo da mnogo pametnije misli izbijaju iz našeg mozga, ako bi na naš mozak utjecalo Sunce. Kada gledamo fizički aspekt Sunce zapravo djeluje na naše srce. I ono što zrači iz srca, dragi prijatelji, učinak je Sunca. Po mozgu, ljudi su zapravo sebični, kroz srce se oslobađaju sebičnosti, uzdižu se na općeljudsko. Upravo preko Sunca mi smo više nego što bi bili kroz same sebe, u današnjem zemaljskom postojanju. Mogu reći i ovako: ako doista nađemo pristup Njemu, jer on je biće Sunca, Krist nam daje više nego što bi mi inače mogli biti.

Sunce nam zaista stoji na nebu kao biće budućnosti, dok nam Mjesec stoji na nebu kao biće iz prošlosti. To su ta druga vrata koja vode u duhovni svijet, to su vrata u budućnost. Jer kao što smo u određenoj mjeri gurnuti u zemaljsko postojanje od strane bića Mjeseca, tako smo u smrti pogurani sunčevim silama. Sunčeve snage su povezane s onim čime još nismo u stanju ovladati, što su nam bogovi dali, da ne venemo u ovozemaljskom životu, nego posegnemo izvan sebe. I tako su Mjesec i Sunce zapravo dvojna vrata iz kozmosa u zemaljski život i odatle u duhovni život. Mjesec je nastanjen s bićima s kojima smo nekoć biti povezani na način na koji sam okarakterizirao. Sunce je nastanjeno s bićima s kojima ćemo – osim Krista – biti povezani tek u budućnosti našeg kozmičkog postojanja. Krist će nas odvesti svojim bivšim suborcima na Suncu. Ali to je za čovjeka, definitivno svijet budućnosti.

I također ono što djeluje od Sunca kao svijet budućnosti iz duhovnog jednako ima učinka na naše fizičko tijelo i naše etersko tijelo kao ono što od Mjeseca djeluje do duhovnog. Naprimjer, razmotrite naš temperament. U našem temperamentu već postoje snage koje igraju svoju ulogu u fizičkom tijelu, ali posebno u eterskom tijelu: time se regulira interakcija Sunca i Mjeseca u nama. Onaj koji u svom temperamentu ima jak melankolični dodir je pod jakim utjecajem mjesečine. Svatko tko ima jaku sangviničku crtu u temperamentu je pod jakim utjecajem Sunca. Onaj u koga se elementi Sunca i Mjeseca međusobno uravnotežuju i neutraliziraju postaje flegmatik.

Gdje tjelesno prodire u nas i dolazi do izražaja u duši, kao u temperamentu, tamo elementi Sunca i Mjeseca ulaze u cijelo biće koje nosimo u sebi kao ljudi. Ali ljudsko biće vidi ovaj element Sunca i Mjeseca tamo gdje ga susreće u vanjskoj fizičkoj manifestaciji, gdje mu Mjesec, kao i Sunce, najavljuje svoju prisutnost kao vanjski disk. Ali postoje učinci koji nadilaze ovaj fizički; apsolutno moramo govoriti o duhovnom biću Sunca i Mjeseca. I to možemo vrlo lako vidjeti.

Prvo trebate pogledati ljudsko tijelo da biste to razumjeli. Ovo ljudsko tijelo danas više nema u sebi iste tvari koje je imalo prije desetak godina. Ono neprestano odbacuje vanjske fizičke tvari, zamijenjujući ih novima. Ono što ostaje je duhovni oblik, oblik ljudskog bića: to su unutarne sile. Ako ste sjedili ovdje prije deset godina – meso i krv koje ste tada imali u sebi, danas nećete vratiti na isti stolicu: fizičko je u neprestanom toku iznutra prema van, neprestano se odbacuje. Premda je to poznata činjenica, o njoj se ne razmišlja uvijek. Ali da je tako i u kozmosu, nije ni poznato, jer ljudi misle: isti Mjesec koji danas sja dolje, bio je i onaj koji je sjao na Cezara ili Alkibijada ili Budu. Duhovno da, ali ne u smislu fizičke materije! A s obzirom na Sunce, fizičari, astrofizičari, izračunavaju kada će se ono dezintegrirati u kozmosu. U najboljem slučaju znaju da se dezintegrira, ali to izračunavaju u milijunima godina. Isto bi ispalo ako bi se napravio takav proračun i za ljudska bića. Ovi izračuni su apsolutno točni, nema se što reći protiv njih – ali jednostavno nisu istiniti. Oni su sasvim točni, ali promislite: ako pregledate ljudsko srce danas, opet nakon pet dana, pa opet nakon pet dana, možete koristiti male promjene da izračunate kako je ovo srce bilo oblikovano prije tristo godina i kako će biti oblikovano za tristo godina. Ovakvim proračunima nešto dobijete: samo što ga nije bilo prije tristo godina i neće ga više biti za tristo godina. Tako se danas geološka znanost može koristiti da bi izračunali kako je Zemlja izgledala prije dvadeset milijuna godina. Na isti način na koji ljudi izračunavaju kako je izgledala, izračunavaju kako će izgledati za dvadeset milijuna godina. Izračun je sasvim točan; Zemlja je izgledala tako prema proračunu i tako će izgledati i nakon dvadeset milijuna godina. Ali nije je bilo prije dvadeset milijuna godina i neće je više biti za dvadeset milijuna godina! Izračuni su pouzdani, samo što nisu istiniti! Da, niti za najkraće razdoblje u kozmosu nije drugačije nego kod ljudi. Čak i ako mineralne tvari traju znatno dulje od stvaranja tvari u živim tijelima, čisto fizičko, suštinski fizičko, ipak je prolazno i za mineralne tvari također. I Mjesec koji je danas na nebu nije više isti po fizičkom sastavu kao što je bio kada je obasjao Cezara, ili Alkibijada, ili cara Augusta; jer Mjesec je zamijenio svoju fizičku materiju kao što fizičko ljudsko tijelo mijenja svoju materiju. Ono što ostaje vani također je potpuno duhovno, kao što je i ono što ostaje u čovjeku od rođenja do smrti duhovna, a ne fizička materija.

Dakle, doista ispravno se gleda na svijet kada se gleda tako da se za čovjeka kaže: ono što ostaje između rođenja i smrti je njegova duša. Ono što ostaje vani na kozmičkim tijelima su bića; ima ih mnoštvo. U čovjeku je to jedan entitet, jedna duša; tamo vani je mnoštvo. A kada govorimo o Mjesecu i Suncu, zaista bismo trebali biti svjesni da, ako želimo govoriti o istini, moramo govoriti o onome što postoji kao bića Mjeseca i kao bića Sunca: kao bića Mjeseca, ona povezana s našom prošlošću; kao bića Sunca, ona koja će biti povezana s našom budućnošću. Ali i sada se probijaju u našu sadašnju egzistenciju.

A ono što izravno donose, ono je što u čovjeku nazivamo njegovom karmom: cjelina u strukturi i razvoju njegove sudbine. Ono kako se prošlost i budućnost isprepliću, određuje čovjekovu sudbinu. I u ovom tkanju sudbine, snage Mjeseca i snage Sunca, rade zajedno.

Stvarnu osnovu za razmatranje ljudske krame, ljudske sudbine, dobiva se tek kada se čovjek može smjestiti na ovaj način u kozmos.

Uz najbolju volju na svijetu, prošlost nikada ne možemo učiniti drukčijom nego što jest. Stoga snage Mjeseca imaju nešto od neopozive nužnosti u onome kako djeluju i dosežu u naše biće. Sve što nam dolazi s Mjeseca ima karakter nepromjenjive nužnosti. Sve što dolazi od Sunca i što upućuje na budućnost ima nešto gdje naša volja, čak i gdje naša sloboda može intervenirati. Stoga se može reći: kada čovjek zauzvrat ponovno vidi nešto božansko u kozmosu, i ne samo da s oduševljenjem nejasno govori o božanskom u svijetu općenito, nego kada precizno govori o božanskom, kako se ono otkriva u pojedinim članovima kozmosa, u nebeskim tijelima, tada će se u čovjeku oblikovati poseban jezik iz srca, kada kontemplira nebeska tijela s pravim razumijevanjem.

Recimo da osoba stoji ispred nas sa svojim šakama, rukama, glavom, prsima, nogama i stopalima, a mi recimo, s obzirom na njegove prste postavimo pitanje 'Što je to?' i rečeno nam je: 'To je nešto ljudsko.' - Pokazujući na noge: 'To je nešto ljudsko'. - Na nos: 'To je nešto ljudsko'. - Ako ne pravimo nikakvu razliku već sve pokrивamo općim izrazom, 'to je ljudsko', tada počinjemo plivati u nejasnom. Isto tako, plivamo u nejasnom kada samo gledamo u kozmos, u Sunce, u Mjesec i zvijezde, i govorimo samo o univerzalno božanskom. Moramo doći do odgovarajućeg pogleda na božansko. Do određene percepcije božanskog dolazimo kada, naprimjer, prepoznamo duboku povezanost Mjeseca s našom prošlom egzistencijom, čak i s prošlošću cijele Zemlje. Tada možemo pogledati u Mjesec i reći: ti sine svijeta nužnosti, osjećam – gledajući unutar sebe sve što ne zahvaća moja volja – osjećam se intimno povezan s tobom, božanski sine svijeta. Tu naše znanje o Mjesecu postaje osjećaj. Jer sve što osjećamo iz unutarne nužde postaje povezano s nama na Mjesecu.

A ako doista Sunce osjećamo na isti način, ne radimo samo izračune, ne gledamo samo instrumentima, onda ga osjećamo vezanog za sve što živi u nama kao sloboda, za ono što se kroz nas može dogoditi za budućnost. I kao što nas svako novo jutro svojim postojanjem na Suncu poziva da se ponašamo kao ljudska bića, noć nas dočekuje s našim snovima, koji nam pokazuju što smo bili, što živi i tka u nama, što je s nama vezano kao prošlost. Noć kojom vlada Mjesec pokazuje nam našu prošlost; svako novo jutarnje postojanje sa svojim zrakama Sunca upućuje nas na ono što može proizaći iz naše slobode. - Dakle, u cijeloj kozmičkoj egzistenciji, čovječanstvo je povezano s egzistencijom Sunca, a govoreći Suncu možemo se osjećati ovako: o ti kozmički sine slobode, osjećam da si povezan sa svime u meni što mom biću daje slobodu i mogućnost donošenja odluka za budućnost!

S takvim bismo se osjećajima vezali uz instinktivnu mudrost primitivnog čovjeka. Jer ono što pjesnički zrači na prekrasan način iz drevnih civilizacija, može se razumjeti samo ako se i danas osjeća nešto u sebi, kao što je gledanju u Mjesec kao nužnost prošlosti, gledanje u Sunce kao slobodu budućnosti. I tako u našoj sudbini, u njenom tkanju, nužnost i sloboda djeluju zajedno. Ako govorimo zemaljsko-ljudski, govorimo o nužnosti i slobodi. Ako govorimo nebesko-kozmički, govorimo o egzistenciji Mjeseca i Sunca.

A sada potražimo Mjesec i Sunce u tkanju naše sudbine. Susretnemo nekoga u životu. Obično smo zadovoljni susretom s tom osobom, jer to puno ne razmatramo, već uglavnom prihvaćamo život bez razmišljanja. Ali ako se dublje zagledamo u pojedinačne ljudske živote, otkriva se da kada se dvoje ljudi sretne u životu, da su njihovi putevi doista usmjereni na čudan način. Sretnu se dvije osobe, jedna u dvadeset petoj, druga u dvadesetoj, mogu se osvrnuti na ono što su do tada proživjeli i doista će im postati jasno, kako su kod dvadesetogodišnjaka sve pojedinačne životne činjenice njegova života, gurnule ga iz potpuno drugog ugla svijeta upravo na takav način da je susreo drugu osobu, koja se također može osvrnuti na svojih dvadeset pet godina, i vidjeti da dolazi iz sasvim drugog ugla, i upoznaju se. A ono u oblikovanju naše sudbine ne ovisi o činjenici da ljudi koji svoju polaznu točku imaju u dva različita ugla svijeta, oni se susreću željeznom nužnošću koja svugdje cilja na ovu točku na kojoj se susreću. Čovjek okom duše uopće ne zahvaća divne stvari koje se mogu otkriti takvim razmišljanjima! Ljudski život postaje siromašan ako ga ne gledate na takav način, a beskrajno bogat ako ga tako gledate. Morate biti svjesni kako morate reći, kada ste sreli osobu kako se čini, sasvim slučajno, kada pogledate cijeli način na koji imate odnos prema njoj: to ste tražili, tražili otkad je ušla u ovo zemaljsko postojanje; moglo bi se reći i prije, ali ne želim sad u to. Treba samo razmisliti kako se ne bi susreli s ovom osobom da je tijekom života na Zemlji napravila samo malo drugačiji korak ulijevo ili udesno, da nije otišla kako je

otišla. Kao što sam rekao, ljudi ne razmatraju ove stvari; ali beskrajna je oholost čovjeka kada vjeruje da ono o čemu nema zapažanja ne postoji. To je tu! Čim počnete s promatranjem, to je već otkriveno. I sada postoji vrlo značajna razlika koju treba primijetiti između onoga što se dogodilo prije susreta dvoje ljudi i od trenutka kada su se sreli. Jer prije nego što su se upoznali, prije nego što su se našli u zemaljskom životu, radili su na tome, ali ne znajući ništa jedno o drugom. Sada kada su se upoznali, oni se poznaju. Ali ovdje počinje nešto izuzetno važno.

Naravno, u životu susrećemo i puno ljudi kojima nismo, da tako kažem, prišli. Ne želim reći da u životu susrećemo jako puno ljudi za koje kažemo da bi bili mudriji da ih nismo upoznali; ne želim to reći. Ali susrećemo jako puno ljudi s kojima ne možemo učiniti ono što sam upravo objasnio, da smo im apsolutno pristupili, suočili se s njima, ne možemo to uzeti u obzir.

Ali pogledajte sve ovo što sam upravo rekao u svjetlu znanosti duha, vidjeti ćete da je sve što se dogodi između dvoje ljudi prije nego što se upoznaju na Zemlji, određeno elementom Mjeseca, da sve što se dogodi između njih nakon što su se sreli, određeno elementom Sunca. Stoga, ono što se događa između dvoje ljudi prije nego se sretnu može se vidjeti samo u svjetlu željezne nužde; što se događa nakon što se upoznaju, u svjetlu slobode, u svjetlu međusobnog slobodnog ponašanja. Zapravo je tako da kada upoznamo osobu, naša duša podsvjesno gleda natrag i naprijed: unatrag na duhovni Mjesec, naprijed na duhovno Sunce. I tako je zapravo tkana naša karma, naša sudbina.

Danas je vrlo malo ljudi osjetljivo na ovakve stvari. Ali upravo zato ima toliko vrenja u naše vrijeme, jer se osjetljivost na ovakve stvari počinje razvijati. To je već prisutno u mnogim ljudima, smo ti ljudi to ne znaju. Pripisuju to svakojakim drugim stvarima. U stvarnosti, te sposobnosti osjećaja žele izaći u ljudima, žele izaći na takav način da ljudi promatraju, kada se upoznaju, koliko duguju željeznoj nužnosti, mjesecini, koliko duguju svjetlu jarkog Sunca, svjetlu slobode. Osjetiti sudbinu na ovaj način sama je kozmička sudbina čovječanstva danas i u budućnosti! Jer kada u svijetu susretnete osobu, možete jasno razlikovati dvije vrste ponašanja prema njoj. O jednoj osobi čovjek sudi na način da sve što se događa u nama u odnosu na nju proizlazi iz volje; druge ljude prosuđujemo na način da sve što dolazi od nas u prosudbi je više-manje iz intelekta, ili je estetskog smisla.

Razmislite samo o suptilnim razlikama u odnosima među ljudima, čak i u mladosti, čak i u djetinjstvu: možemo nekoga voljeti, a možemo ga i mrziti. Ako se ne svodi na to, onda prema njoj imamo simpatije ili antipatije; onda to ne ide duboko, prođemo mimo nje ili pustimo da ona prođe mimo nas.

Ne može se poreći da, recimo, većinu učitelja koje susrećemo u školi shvaćamo na ovaj način: prolazimo pored njih, oni prolaze pored nas. Možemo se smatrati sretnim ako nije tako.

Ali postoji još jedan odnos, čak i u djetinjstvu. To nas uhvati kada kažemo: čovjek nešto radi, i mi to moramo! - Ne prosuđujemo ljude na način da ih možemo samo pustiti da prođu. Iz odnosa između nje i nas, prirodno dolazi da je izaberemo za svog heroja, za kojim idemo putem do Olimpa. Ukratko, postoje ljudi koji utječu samo na intelekt, na intelektualnu simpatiju ili antipatiju, najviše estetsku simpatiju ili antipatiju; drugi ljudi utječu na našu volju.

Ili ako pogledamo s druge strane života: zar svi ne znate, dragi prijatelji, da u životu susrećemo ljude koji nam se, pod određenim okolnostima, zbog vanjskih okolnosti, mogu čak i prilično približiti, ali ih je nemoguće sanjati? Ne sanjamo ih! A druge susretnemo samo jednom: ne možemo ih se riješiti, vječno ih sanjamo. I ako nam nije dopušteno ući u intimniji odnos s njima u ovom životu na Zemlji, onda to moramo sačuvati za druge živote na Zemlji. Ali odnos prema čovjeku je zaista dublji kada ga sanjamo čim smo ga upoznali, nego kada upoznamo čovjeka kojeg uopće ne možemo sanjati.

Zatim postoji i budno sanjanje. Za većinu ljudi, međutim, ovo se sanjarenje još uvijek odvija s određenim stupnjem neodređenosti. Ali znate: postoje i inicirani ljudi koji drugačije doživljavaju život! Kad sretnu osobu koja utječe na njihovu volju, to utječe i na njihov unutarnji govor. Ona ne govori samo kada je pred vama, ona govori iz vas. Ako je netko iniciran u misterije kozmičke egzistencije, ljudski odnos se nastavlja dvojako: susrećete ljude, slušate ih. Opet ih ostavljate: kada ste dovoljno udaljeni od njih više ih ne trebate slušati. - Ali susrećete druge ljude, slušate ih; onda se možete udaljiti od njih i onda oni govore iz vas: oni su tu, govore!

Pa, za inicijata se događa kako sam vam upravo opisao, da on zapravo u sebi nosi ljude s punom bojom glasa, koji na njega djeluju na ovaj način. Za druge, neinicirane ljude, to je više emocionalno, perceptivno, ali je i tu, podsvjesno, vrlo snažno. Možete reći: netko upozna osobu pa dođe do drugih ljudi koji ga također poznaju i, ovisno o tome kako se izrazi, kaže: on je sjajan momak! - Možda će i neki drugi reći: da, on je super dečko. - To znači: on je to pogledao i svojim intelektom donosi sud o tome.

Ali ne odnosimo se prema svima na takav način da nekoga smatramo zgodnim momkom ili kretenom ili nečim sličnim; ali postoje ljudi koji izravno utječu na našu volju, koja, kao što sam često objašnjavao, koja u nama na neki način spava kada smo budni, koju jednostavno moramo slijediti ili se suprotstaviti. U neiniciranim ljudima, čak i ako ne govore, žive u volji. Koja je razlika?

Pa vidite, kad priđete ljudima koji ne utječu na našu volju, s kojima se ne osjećamo pozvanima ići za njima ili im se oduprijeti, već koje samo prosuđujemo, tada nismo s njima karmički povezani, s njima smo imali malo posla u prethodnim životima. Ljudi koji utječu na našu volju, koji nas stalno prate, odmah nas se dojmju, sjećamo ih se, još ih sanjamo kao budni, to su ljudi s kojima smo imali puno posla u prošlim životima na Zemlji. To su ljudi s kojima smo kozmički povezani, da tako kaže, kroz vrata Mjeseca, dok smo u sadašnjem životu preko Sunca uvijek povezani sa svime što nije povezano s Mjesecom s elementom nužde.

I tako je satkana naša sudbina. I zato možemo reći: čovjek je biće polariteta. S jedne strane ima svoju izoliranu glavu – ona je u velikoj mjeri neovisna. Ta egzistencija glave zapravo se neprestano izdiže iznad opće kozmičke egzistencije čovjeka, čak već i fizički: prosječna težina mozga je 1.500 grama. S takvom težinom zapravo bi trebao zgnječiti sve vene ispod. Zamislite, 1.500 grama na nježnim venama! Ali nije. Zašto nije? Pa, zato jer je uronjen u cerebralnu tekućinu. A ako ste studirali fiziku, znate da svako tijelo u tekućini gubi onoliko svoje težine kolika je težina istisnute tekućine – takozvani Arhimedov princip. Realna težina je dvadesetak grama – ne više jer mozak pliva u cerebralnoj tekućini. Tako da u stvari naš mozak u tijelu pritišće sa samo dvadesetak grama, a ne sa svojih tisuću i petsto grama. Mozak je izoliran, ima svoju egzistenciju, svoje postojanje u odnosu na mnoge druge stvari.

Mozak je stvarno takav da kad hodamo svijetom, kao da čovjek sjedi u svom autu. Čovjek se sam ne kreće u autu: auto se kreće, a on mirno sjedi. Eto to je tako. Mozak kao nositelj našeg uma ima izoliranu egzistenciju. Zato je um toliko neovisan o našoj individualnosti. Nemamo svak svoj vlastiti um. Bilo bi nam jako teško komunicirati da svatko ima svoje vlastito razumijevanje! Možemo komunicirati samo zato jer svi imaju isti um, doduše u većoj ili manjoj mjeri – to su onda razlike u stupnju – ali um ima nešto općenito. Zato ljudi komuniciraju umom koji je neovisan o našim kvalitetama. A ono što se događa u ljudskoj sudbini kao nešto neposredno prisutno, uključujući i susret dvoje ljudi, utječe na intelekt i one emocionalne impulse koji su vezani za intelekt. Govorimo o 'sjajnom momku' kod kojeg nas zapravo više ništa ne zanima osim činjenice da ima utjecaj na naš um. Sve što nije karmičko u vezi s nama djeluje na naš um; sve što je karmičko u nama, što nas veže kao ljudska bića s drugim ljudskim bićima u smislu onoga što je rezultat naših iskustava koje smo jednom dijelili s pojedincima koje susrećemo, sve to radi kroz dubine ljudske prirode u kojima leži naša volja. I to je tako: prije nego se suočimo licem u lice s osobom s kojim smo u životu karmički povezani, volja proradi. Volja nije uvijek prosvjetljena intelektom. Promislite samo koliko mraka djeluje u volji! Najmračnije je ono što nosi karmu koja spaja dvoje ljudi, tako da oni onda po načinu na koji shvaćaju volju primjećuju da tu djeluje karma. U trenutku

kada se upoznaju licem u lice, um počinje raditi. A ono što je tada satkano umom može opet biti osnova za buduću karmu. Ali može se reći: u suštini, karma – u biti, ne u potpunosti – karma je razriješena za za dvije osobe koje su karmički povezane kada su se srele. Samo ono što oni tada čine kao nastavak nesvjesnog, nastavlja imati učinka u smislu karme. Ali mnogo, mnogo više je tada utkano u sudbinu, koja utječe samo na um i njegove simpatije i antipatije. I tu su, prošlost i budućnost, egzistencija Mjeseca i egzistencija Sunca, isprepleteni jedno u drugo. Nit karme koja seže u prošlost isprepletena je s niti koja seže u budućnost.

Možemo zapravo vrlo precizno pogledati kozmičku egzistenciju. - Jer ako gledamo van, kad ujutro vidimo Sunce kako izlazi, kad noću gledamo u Mjesec, tada u njihovoj međusobnoj interakciji, imamo sliku o tome kako nužnost i sloboda u sudbini, djeluju zajedno u našoj vlastitoj ljudskoj prirodi. I ako tada imamo pravu predodžbu o ovoj interakciji nužnosti i slobode u ljudskoj sudbini, ako se tim znanjem ponovno osvrnemo unatrag, tada nam Sunce i Mjesec počinju otkrivati vlastitu duhovnost. I onda ne govorimo kao prostodušni fizičar kada gleda u Mjesec: on reflektira sunčevu svjetlost – nego tada, osvještavajući tada ovu refleksiju mjesečine, koja je ista kao i sunčeva svjetlost, govorimo o tkanju i kiši kozmičke sudbine.

A onda kozmičku sudbinu upoznajemo kroz vlastitu ljudsku sudbinu! Tek tada stvarno ispreplićemo našu ljudsku egzistenciju s kozmičkom egzistencijom. I tako čovjek mora opet urasti u osjećaj da je u kozmosu. Kao što je ljudski prst ono što jest samo dok je na tijelu – ako ga odsiječete on više nije prst, prst je samo dok je na ljudskom tijelu – isto tako i čovjek postoji samo kada je dio kozmosa. Samo je čovjek ohol, a prst bi vjerojatno bio skromniji da je svjestan na isti način kao i čovjek. Ali možda više ne bi bio skroman kad bi se uvijek mogao otrgnuti i hodati s ljudima – samo što bi i on morao ostati u sferi ljudi da bi ostao prst! I čovjek, kao zemaljsko biće, mora ostati u sferi Zemlje da bi bio čovjek. - On je nešto sasvim drugo, on je biće u vječnosti kada je izvan zemaljske sfere u pred-zemaljskom postojanju, u poslije-zemaljskom postojanju. Ali upoznajemo ga tek kada ga upoznamo kao članovi kozmosa. Ne možemo to učiniti jednostavnim maštanjem o našoj povezanosti s kozmosom; to možemo učiniti samo ako postupno naučimo osjećati njegovu konkretnu stvarnost. Ali tada osjetimo kako je naša sudbina zapravo slika zvjezdanog svijeta, Sunca i Mjeseca. Tada učimo gledati u kozmos, i iz života velikog kozmosa čitati svoj ljudski život. I opet učimo gledati u vlastitu dušu i učimo razumjeti svijet iz vlastite duše. Jer nitko ne razumije Mjesec tko ne razumije nužnost ljudske sudbine; nitko ne razumije Sunce tko ne razumije slobodu u ljudskom biću. Tako su stvari povezane između nužde i slobode.

Božićnom konferencijom u Goetheanumu pokušali smo dati poticaj da ono što može ući u naša srca i umove kao stvarno ezoterično gledanje, može u

budućnosti još učinkovitije živjeti u svijetu. I nadam se da će ono što se dogodilo na ovoj božićnoj konferenciji sve više ulaziti u svijest naših prijatelja, naših dragih članova. I u tom smjeru želio bih vam skrenuti pozornost na činjenicu da sada svaki član može dobiti bilten po naslovom 'Što se događa u antropozofskom društvu', koji od naše božićne konferencije izlazi svaki tjedan. Kroz ovaj bilten i kroz mnogo toga što se razvija u Antropozofskom društvu, u budućnosti ovo Društvo mora stvarno sudjelovati u životu koji može proizaći iz antropozofije. Izolaciji naših podružnica trebao bi doći kraj. Antropozofsko društvo postaje cjelina samo zato jer oni koji su u antropozofskom ogranku na Novom Zelandu znaju što se događa u antropozofskom ogranku u Bernu ili Beču; svatko tko je u antropozofskom ogranku u Bernu zna što se događa na Novom Zelandu ili u New Yorku ili u Beču. To je sada moguće. A među mnogim stvarima koje stvaramo, ili barem među raznolikim stvarima koje želimo stvoriti nakon ove božićne konferencije, upravo će ovaj bilten biti posrednik za sve što se odvija u antropozofskom svijetu. Bit će potrebno samo pogledati ovaj bilten, tada će se znati i što treba učiniti da ovaj bilten procvjeta.

Dok ovdje govorim, u Dornachu se objavljuje treći broj ovog biltena u kojem sam objasnio kako svaki pojedini član može raditi na tome da ovaj bilten doista na odgovarajući način odražava antropozofski rad u antropozofskom pokretu. Samo zato jer vjerujem da život u Antropozofskom društvu mora postati življi nego što je bio, samo zato jer vjerujem da je potrebno da Antropozofsko društvo njeguje više antropozofije nego je do sada bio slučaj – mislim ne više suštinski, nego intenzitetom i entuzijazmom i ljubavlju – zato sam se odlučio, dok bih prema običajima imao svako pravo na mirovinu – samo zato odlučio sam početi ispočetka. Nakon što sam već 1912. odustao od osobnog vođenja Antropozofskog društva, odlučio sam krenuti iznova, i zamisliti da sam ponovno mlad i da sam sigurno sposoban raditi. I želio bih da se u tom smislu shvati, dragi prijatelji, da postoji stanovito zanimanje za aktivniji život u Antropozofskom društvu. To je ono što bih želio – možete pročitati u biltenu Goetheanuma, oni koji nisu bili u Dornachu – da ono što se dogodilo na božićnoj konferenciji doista dopre do svakog pojedinog člana kao duhovna riječ. I kroz to će se postići da će se opet useliti pravi ezoterični život. Jer *Visoka škola znanosti duha*, osnovana je na Božić u tu svrhu: da ezoterični život ponovno uđe u naše Antropozofsko društvo. To može doći.

Htio sam reći riječi koje sam danas rekao, dragi prijatelji, na način da u isto vrijeme izraze: neka se takav ezoterični život opet odvija među nama, na način na koji će se moći ostvariti ono što u budućnosti može proizaći iz Dornacha kao središta Društva utemeljenog na Božić. Dragi članovi ove podružnice u Bernu mogu mnogo doprinijeti onome što bismo mi iz Dornacha željeli učiniti za antropozofski pokret, s obzirom na snagu koju imamo u ovom trenutku.

PREDAVANJE II

Bern, 16. travnja 1924

Ovdje u krugovima naših antropozofskih prijatelja u Bernu već je rečeno da je božićna konferencija u Goetheanumu trebala uvesti novi trend u antropozofski pokret. Svijest o važnosti ovog poteza ne može se dovoljno naglasiti. Naime, prije ove božićne konferencije – barem u praksi, ako ne svugdje – Antropozofsko društvo se smatralo nekom vrstom administrativnog društva za ono što antropozofija ima kao sadržaj i kao životni poticaj. Tako je u biti ispalo otkako je Antropozofsko društvo neovisno od Teozofskog društva.

A razvoj ovog Antropozofskog društva nije tekao onako kako je mogao teći, s obzirom na to da ja nisam bio u odboru ili slično, nego sam imao potpuno slobodnu poziciju unutar društva. Ipak, malo se pažnje posvećivalo svemu što se u tim uvjetima moglo razviti. I tako se dogodilo da se od otprilike 1919. nadalje – nakon što je upravljanje Antropozofskim društvom bilo teško tijekom ratnih godina – unutar Antropozofskog društva javljali svakakvi napori, napori koji su proizašli iz određenih ambicija unutar kruga članova, koji su u osnovi imali štetan učinak na stvarni antropozofski rad, štetan u tom smislu, da je kroz to, mogu reći, neprijateljstvo vanjskog svijeta posebno došlo do izražaja. Sasvim je prirodno, dragi prijatelji, da kada se takve težnje pojave u društvu koje stoji na okultnom tlu, treba na kraju – iz ezoternih razloga – dopustiti da se te stvari pojave. Jer pomislite samo, da sam od početka blokirao sve što se pokušavalo formirati, većina uključenih bi danas rekla: da, samo da se dogodilo ovo ili ono, dovelo bi do nečeg dobrog! - Sada se može reći: položaj antropozofskog društva u svijetu time je postajao sve teži.

Ne želim spominjati detalje, već radije pozitivno; samo želim reći da je svemu onome što se postupno pojavilo negativno u društvu potrebno suprotstaviti ono pozitivno. Takav pozitivan temelj – često sam to morao spominjati prije božićne konferencije u Goetheanumu – kao što je antropozofski pokret, koji je zapravo duhovna struja, vođena duhovnim silama i duhovnim silama iz nadosjetilnog svijeta, koje se samo pojavljuju ovdje u fizičkom svijetu. ne bi se smjelo identificirati s Antropozofskim društvom, koje je administrativno tijelo za kultiviranje – koliko je moguće – antropozofskog impulsa.

Pa, od božićne konferencije u Goetheanumu stvari su se posebno promijenile. I tek s tog stajališta, imalo je smisla preuzeti predsjedavanje, zajedno s upravnim odborom koji, kao jedinstveni organizam, može i mora intenzivno raditi za antropozofski pokret. To je preduvjet da antropozofski

pokret sada postane jedno s antropozofskim društvom. Dakle, ono čega nije bilo prije božićne konferencije, od božićne konferencije se radikalno promijenilo. Antropozofsko društvo sada se mora podudarati s antropozofskim pokretom kakav se predstavlja u svijetu. Ali to je učinilo nužnim da se ezoterični impuls koji teče kroz antropozofski pokret stvarno pojavi u cjelokupnoj konstituciji Antropozofskog društva. Stoga, od božićne konferencije u Dornachu, mora se priznati da je samo imenovanje Izvršnog odbora Dornacha ezoterično, da je riječ o istinskim ezoterijskim strujanjima koja prolaze kroz Društvo i da se imenovanje Izvršnog odbora treba smatrati kao ezoterijski čin. Imajući to na umu, formiran je Upravni odbor.

Nadalje, mora se reći da Antropozofsko društvo ne može jednostavno biti tu kao administrativno društvo za antropozofiju, već da sama antropozofija sada mora biti uključena u sve što se događa u Antropozofskom društvu. Sam rad mora biti antropozofski. To je ono što se, kako se čini, teškom mukom useljava u svijest. Ali malo po malo ova temeljita transformacija morala bi ući u svijest naših dragih prijatelja.

I prije svega, u biltenu priloženom 'Goetheanumu' pokušalo se u Društvo unijeti ono što bi ovom Društvu mnogo dati jedinstvenu supstancu, što bi moglo donijeti, da tako kažem, jedinstven tijek misli, koji bi mogao poslužiti protoku duhovnog kroz pokret; to čini mogućim jedinstven tijek misli, posebice kroz tjedno formuliranje misli vodilja, koje bi trebale biti temeljno sjeme, da tako kažem, za ono što se događa u pojedinim ograncima. Izvanredno je kako još uvijek malo ljudi prepoznaje što se događa s antropozofskim pokretom.

Prije nekog vremena dobio sam pismo od mlađeg člana Antropozofskog društva. Ovo pismo naširoko govori o inkorporaciji – ovdje za Švicarsku to nema nikakvog značenje, ali spominjem kao primjer – o inkorporaciji *Zajednice za kršćansku obnovu* u Antropozofsko društvo. U određenom trenutku, u Goetheanumu u Dornachu, naglasio sam kako ovu *Zajednicu za kršćansku obnovu* treba shvatiti u odnosu na Antropozofsko društvo. Tada sam naglasio da se ne mogu smatrati utemeljiteljem *Kršćanske zajednice* unutar Antropozofskog društva, već da sam ovu kršćansku zajednicu formirao ja – koristio sam tada izraz 'kao privatna osoba' – uz Antropozofsko društvo. Ovo pismo preuzima ovaj izraz 'privatna osoba' nakon čega je rečeno da se vjerska obnova ne može dogoditi kroz ljudsko biće, već isključivo kroz duhovni impuls koji iz gornjih sfera ulazi u zemaljske impulse: vjerskoj obnovi može se nadati samo od božansko-duhovnih sila. To je apsolutno točno. Ali jedna stvar je možda zaboravljena – i potrebno je da se ta stvar u potpunosti razumije u Antropozofskom društvu. Ono što treba shvatiti je sljedeće: da antropozofski pokret kao takav – a on sadrži i izvor pokreta kršćanske obnove – ne duguje svoje podrijetlo pukom ljudskom porivu, već da je on upravo ono što je pod utjecajem i iz impulsa božansko-

duhovnih sila iznijeto u svijet. Ako netko u samoj antropozofiji vidi nešto duhovno što ezoterično teče kroz civilizaciju, može se imati pravo gledište, ako nešto drugo nastane iz antropozofije, i prigovor kao što je onaj u pismu ne može se pojaviti. Mora postojati svijest da će se Antropozofsko društvo i dalje ezoterijski voditi iz Goetheanuma.

To je povezano s činjenicom da se kroz sve ono što se danas shvaća kao antropozofski pokret provlači potpuno novi trend. Zbog toga ćete također primijetiti, dragi prijatelji, kako se od tada moglo govoriti drugačije nego prije. U budućnosti ništa neće biti važno osim da odgovornost prema samim duhovnim moćima bude prisutna kod svih stvari koje poduzima antropozofski pokret, koji je identičan Antropozofskom društvu. Ali to se mora ispravno razumjeti. Stoga se mora razumjeti da se naziv 'Opće antropozofsko društvo' ne smije koristiti za bilo što bez prethodnog usaglašavanja s Dornaškim odborom; da se ništa što je Dornach inaugurirao ne može koristiti na bilo koji način bez kontaktiranja Upravnog odbora Dornacha. Moram to napomenuti jer se takve stvari uvijek događaju, naprimjer, predavanja se drže pod naslovom 'Općeg antropozofskog društva' a da se ne pita Dornach. Stvari koje imaju ezoteričnu crtu, poput formula i slično, koriste se bez usaglašavanja s Odborom, što je apsolutno neophodno, jer imamo posla sa stvarnošću, a ne s bilo kakvim administrativnim mjerama ili formalnostima. Dakle, za sve te i slične stvari mora se tražiti dogovor ili upitati tajnika Upravnog odbora u Dornachu. Ako nije postignut dogovor, smatra se da taj događaj nije nastao iz antropozofskog pokreta. To bi na neki način moralo biti jasno.

Sada je slučaj da sve što je birokratsko, formalno administrativno, mora u budućnosti biti eliminirano iz Antropozofskog društva. Odnos koji postoji unutar Antropozofskog društva je čisto ljudski, sve je usmjereno na čovjeka. Možda ovdje mogu spomenuti da je to vidljivo iz činjenice da sam sada svih dvanaest tisuća izdanih potvrda o članstvu potpisao ja osobno. Također su mi savjetovali da napravim pečat i stavim ga. To ne činim. To je samo mala mjera, ali ipak je nešto drugo ako okom zamijetim ime člana, i odnos je, iako apstraktan, ipak osoban. Čak i ako je površan, trebao bi pokazati da će se budući naponi uložiti da odnosi postanu osobni i ljudski. Zato je primjerice, nedavno u Pragu, kada je postavljeno pitanje može li se Bohemijsko *Landesgesellschaft* učlaniti u Antropozofsko društvo, morala donijeti odluka da ne može: samo pojedinci mogu postati članovi Antropozofskog društva; tada mogu formirati bilo koju grupu, ali kao pojedinci postaju članovi, i kao pojedinci nose certifikat. Pravne osobe, tj. ne-ljudski entiteti, to neće moći. Slično tome, statuti nisu izjave, već jednostavno govore o tome što ezoterični Odbor u Dornachu na vlastitu inicijativu želi učiniti za antropozofski pokret. Sve te stvari u budućnosti se moraju shvaćati s najvećom ozbiljnošću; samo na taj način biti će moguće stvoriti nešto u Antropozofskom društvu bez čega ne bih mogao sam preuzeti vodstvo Antropozofskog društva.

Sada bi također trebao postojati novi trend u cjelokupnom našem radu kroz 'Božićnu konferenciju'. I zato će se u budućnosti govoriti potpuno s duhovnog stajališta, govoreći na način da se više ne mogu događati stvari koje su se dogodile zbog onoga što je bilo nedavno. Vidite, veliki dio neprijateljstava, naprimjer, proizašao je kao rezultat stvari koje su u društvu bile provokativne. Naravno, ima svakakvih nepravednih stvari, ali u budućnosti više neće biti moguće prema neprijateljstvima zauzeti stav kao u prošlosti. Jer ciklusi su takvi da su dostupni svima, mogu se dobiti u '*Philosophisch-Anthroposophischen Verlag*'. Nećemo ih reklamirati u knjižarama, niti izdavanje znači da će biti uvrštene u knjižare, ali će biti dostupni svima. Samo to uklanja tvrdnju da je Antropozofsko društvo tajno društvo s tajnim spisima. Ali u budućnosti će kroz antropozofski pokret protjecati mnoge stvari, u odnosu na koje se neće moći razviti nikakav odnos s bilo čime neprijateljskim iz vanjskog svijeta. Velik dio onoga što će se u budućnosti uliti u učenje Antropozofskog društva bit će takvo da će izazivati prirodno neprijateljstvo onih izvana, ali neprijateljstvo koje će proći nezapaženo jer je prirodno.

Stoga bih vam želio govoriti iz ovog duha, posebno bih želio govoriti o tome kako razumijevanje povijesnog razvoja čovječanstva dobiva potpuno drugačije svijetlo kada se ozbiljno uzmu u obzir karmičke veze u nastanku svijeta.

Vidite, već na prvom sastanku, koji je bio u Berlinu radi tadašnje njemačke sekcije Teozofskog društva, izabrao sam specifičan naslov za predavanje koje sam tada želio održati. Naslov je bio: 'Praktične vježbe karme'. Tada sam želio pokrenuti ono što će se sada dogoditi. Želio sam se ozbiljno baviti razmatranjem karme.

U to vrijeme bilo je nekoliko starijih članova Teozofskog društva u njemačkom ogranku; počeli su drhtati od moje namjere da počnem na tako ezoteričan način. I doista nije bilo raspoloženje za to. Moglo bi se reći kako su duše bile slabo pripremljene za tako nešto. Tema 'Praktične vježbe karme', nije mogla imati svoje mjesto u obliku koji je bio tada zamišljen. Tadašnji uvjeti učinili su nužnim govoriti na mnogo više egzoteričan način nego je to prvobitno bilo zamišljeno. Ali s pravom ezoterijom se treba započeti kad-tad, nakon više od dva desetljeća pripreme. Tako da se u Dornachu mogla održati Božićna konferencija tek kad je ezoterični impuls ušao u društvo, i sada se moguće povezati s tim vremenom kako se namjeravalo uvesti ezoterno u društvo.

Povijesni razvoj čovječanstva, što je to zapravo kada to gledamo kroz činjenicu ponavljanja zemaljskog života? Razmislite samo o tome, dragi prijatelji, ako se pojavi osobnost koja je na bilo koji način vodeća u razvoju čovječanstva, moramo reći: ova osobnost u sebi nosi duhovnu individualnost koja je često već bila na Zemlji i koja unosi impulse iz ranijih zemaljskih

života u ovaj zemaljski život. U stvarnosti ćemo ih razumjeti samo ako ih razumijemo iz konteksta prethodnih života na Zemlji. Ujedno vidimo kako ono što je djelovalo u ranijim epohama svjetske povijesti, sami ljudi prenose iz ranijih epoha. Ono što živi u sadašnjoj civilizaciji izraslo je iz ljudi sadašnjosti. Ali ti ljudi sadašnjosti su iste duše koje su bile tamo u ranijim epohama, koje su upijale ono što su donijele ranije epohe civilizacije. Ti ljudi sami su to prenijeli u sadašnjost. A slično je i za ostale epohe. Tako da se može razumjeti ovo daljnje strujanje civilizacijskih impulsa samo ako smo u stanju ući u ono što duše donose iz jedne epohe u drugu. Ali tada imamo konkretnu priču za razliku od apstraktne. Obično se govori o tome da su u svjetskoj povijesti na djelu ideje ili moralna volja, moralni impulsi općenito, koji prenose stvari iz jednog razdoblja u drugo. Nositelji onoga što dolazi iz drugih kulturnih epoha su same ljudske duše, jer se uvijek iznova utjelovljuju. Tek tada čovjek može shvatiti kako je on sam nastao, kako je unio ono što je u osnovi tjelesna sudbina, dobro i zlo, tek ako se pogleda način kako je ono, što je postalo povijest, nošeno iz jedne epohe u drugu od strane samih ljudi koji su živjeli u ponovljenim ljudskim životima. Tek tada se otkrivaju misterije, velike zagonetke povijesnog razvoja.

Danas bih želio prikazati tri primjera kako karma djeluje kroz konkretne osobnosti: jedan primjer koji vodi na veliku scenu povijesti i dva primjera koja su više fokusirana na reinkarnaciju pojedinih ljudi.

Vidite, u današnjoj modernoj civilizaciji postoji mnogo toga što zapravo ne odgovara kršćanstvu, današnjem kršćanskom razvoju: moderna prirodna znanost sa svime što je od nje preneseno u osnovnu školu, tako da i oni koji ništa ne znaju o prirodnoj znanosti razmišljaju na taj način. Ti impulsi zapravo nisu kršćanski. Odakle su?

Pa, svi znate da se oko pola tisućljeća nakon osnutka kršćanstva proširio arabizam, inspiriran Muhamedom. Na prvom mjestu, ovaj arabizam dolazi na takav način da je Muhamed utemeljio doktrinu koja je u određenom smislu suprotna kršćanstvu. U kojoj mjeri je suprotna? Vidite, dio je kršćanstva da u jezgri kršćanstva žive tri oblika božanskog: Otac, Sin, i Duh. To vodi natrag do drevnih misterija koja su čovjeka vodili kroz četiri preliminarne faze, a zatim kroz tri viša stupnja. Kad čovjek dosegne peti stupanj pojavljuje se kao predstavnik Duha, na šestom kao predstavnik Krista, na sedmom, najvišem, kao predstavnik Oca. Ovo samo želim spomenuti.

Ovo Trojstvo čini mogućim da u razvoju kršćanstva leži impuls slobode. Pogledavši Boga Oca, što imate tamo? Ako se netko ugleda na Boga Oca, onda je Bog Otac ona duhovnost koja živi u svim silama kozmosa koje proizlaze od Mjeseca i na Zemlji su. Sve one sile koje imaju veze s impulsima fizičkog nicanja, kod čovjeka dakle, s razmnožavanjem, proizlaze od Mjeseca. Naravno, uvijek mora biti jasno da ova fizika inkarnacija ima svoju duhovnu

stranu. Silazimo iz pred-zemaljske egzistencije, koja je duhovna i duševna, u zemaljsku egzistenciju, sjedinjujemo se s fizičkim tijelom. Ali sve što se tamo događa, što čovjeka od rođenja postavlja u zemaljski život, djelo je Boga Oca, djelo za Zemlju kroz sile Mjeseca. Zbog toga je ljudsko biće, koje je tijekom svog zemaljskog postojanja podložno snagama Mjeseca, već unaprijed određeno kada uđe u zemaljsku evoluciju da bude podložno sasvim određenim impulsima. Zato je, naprimjer, mjesečeva religija, naglašeno religija Oca – kao što je bila hebrejsko-židovska od davnine – odlučna prihvatiti samo ono u čovjeku što mu je usađeno od sila Boga Oca, od strane mjesečevih sila. No, kada je utemeljeno kršćanstvo, u Kristovu okruženju još su bile prisutne stare misterijske istine, koje su se, naprimjer, odnosile na vrlo specifične institucije koje su postojale u najstarijem razdoblju post-atlantskog kulturalnog razvoja, institucije koje danas ljudima izgledaju prilično groteskno, ali koje su utemeljene u ljudskoj prirodi.

Vidite, kada je čovjek navršio trideset godina u prvom post-atlantskom razdoblju, koje smo nazvali drevno indijsko razdoblje, događala se vrlo radikalna transformacija, preobrazba u zemaljskom životu. Promjena toliko radikalna da bi se, izraženo u današnjem modernom obliku, moglo dogoditi sljedeće: čovjek koji je prošao trideset godina, sretne drugu osobu koju je vrlo dobro poznao, možda bio prijatelj, a koja još nije napunila trideset godina. Ona mu se obraća, želi ga pozdraviti. Onaj koji je prešao tridesetu, uopće ne razumije što ovaj želi: kad prijeđe tridesetu zaboravi sve što je do tada proživio na Zemlji! I ono što god u njemu nastavlja djelovati kao poticaj u životu, darovano mu je kroz misterije. Tako je bilo u najranijim vremenima evolucije nakon atlantske katastrofe. Da bi saznao što je doživio prije, morao bi pitati: to je morao naučiti od zajednice koja je tamo bila. U dobi od trideset godina duša se preobrazila na takav način da je ljudsko biće postalo potpuno novo ljudsko biće. Počeo je novu egzistenciju, baš kao što je započeto kao dijete pri rođenju. Tada mu je bilo sasvim jasno: snage mladosti su aktivne do tridesete godine; tada bi se misterije, koje su sadržavale stvarne impulse, morale pobrinuti da ljudsko biće nastavi postojati kao ljudsko biće u svojoj duši. I misteriji su to mogli učiniti jer su posjedovali tajnu Sina.

Krist je živio u vremenu kada su otajstva Sina, koja ovdje mogu samo nagovijestiti, potpuno nestala i još su bila poznata samo malim krugovima. Ali Krist je kroz svoje iskustvo u svojoj tridesetoj godini uspio pokazati da je posljednji primio impuls Sina, izravno iz kozmosa, na način na koji se mora primiti da bi nakon tridesete godine bio ovisan o silama Sunca, kao što je prije bio o silama Mjeseca. Krist je dao čovjeku da shvati da je priroda Sina u njemu ona sunčeva priroda koja se prije očekivala u misterijima, ali kao nešto što nije bilo na Zemlji. Time je čovječanstvo usmjereno, kao što se u starim otajstvima gledalo u otajstvo Sunca, tako se sada gleda na Krista, shvaćajući da je otajstvo Sunca sada ušlo u čovjeka. To je potpuno

iskorijenjeno u prvim kršćanskim stoljećima. Zvezdana mudrost, kozmička mudrost, je iskorijenjena, i postupno se formira materijalistička koncepcija otajstva Golgote, koja priznaje Krista samo kao nešto što je živjelo u Isusu, ali inače ne želi znati ništa o cijelom kontekstu.

Oni koji su to znali, u prvim kršćanskim stoljećima mogli su reći: pored Boga Oca nalazi se Bog Sin ili Bog Krist. Bog Otac je vladar onoga što je fatalističko u ljudskim bićima, jer je s njima rođeno i djeluje u njima poput prirodnih sila. Tako je konstituirana hebrejska religija. Kršćanstvo pored toga postavlja moć Sina, koja se tijekom života useljava u ljudsku dušu kao stvaralačka, koja ga oslobađa i dopušta da se ponovno rodi, kako bi u zemaljskom životu mogao postati nešto što ipak nije unaprijed određeno pri rođenju od mjesečevih snaga. To je bio glavni poticaj kršćanstva u prvim stoljećima.

Muhamedanstvo se pobunilo protiv tog impulsa svojom rečenicom:, koja je imala dalekosežni učinak: nema Boga osim Boga kojeg Muhamed naviješta. - To je povratak na ono što je bilo pretkršćansko, samo obnovljeno, jer se moralo obnoviti jer se to dogodilo pola tisućljeća nakon osnutka kršćanstva. Tako je Bog prirode, Bog Otac, postao jedini, a ne Bog slobode, Bog koji vodi ljude u slobodu. To pogoduje obnovi drevnih kultura unutar arabizma, gdje se širi muhamedanstvo. Obnova drevnih kultura s isključenjem kršćanstva doista se odvija na grandiozan način u raznim civilizacijskim središtima na Orijentu. Širio se istodobno s ratobornim strujanjima arabizma od istoka prema zapadu, u Africi, takoreći omotavajući kršćanstvo, impuls obnove stare kulture u arabizmu.

Sjajno mjesto za njegovanje ovog arabizma bilo je u Aziji na dvoru Harun al Raschida, u doba kad je Karlo Veliki vladao Europom. Ali dok je Karlo Veliki jedva mogao čitati i pisati, otkrivajući primitivne početke kulture, na dvoru Harun al Raschida živjela je veličanstvena kultura. Za Haruna se možda baš ne može reći da je bio dobar čovjek, ali bio je sveobuhvatan um, briljantan um, univerzalni um u najboljem smislu te riječi. Na dvoru je okupio sve one mudrace koji su bili nosioci onoga što je tada bilo poznato: pjesnike, filozofe, liječnike, teologe, arhitekta, sve koji su živjeli, vođeni njegovim velikim duhom, na dvoru Harun al Raschida.

Sada, na ovom je dvoru Harun al Raschida živio vrlo eminentan, značajan duh, duh koji je – ne u toj inkarnaciji na dvoru Harun al Raschida, već u ranijoj – bio inicirani u pravom smislu. Pitat ćete se: ne ostaje li inicijat, inicijat, kad prolazi kroz inkarnacije? Netko je možda bio duboko iniciran u nekoj ranijoj epohi, a u novoj epohi se mora koristiti tijelom iz te epohe, koje se mora podvrgnuti obrazovanju koje može ponuditi ta epoha. Tada se snage koje dolaze od ranije inkarnacije moraju držati u podsvijesti. U čovjeku se tada mora razviti ono što je primjereno dotičnoj civilizaciji. Tako žive ljudi koji se izvana čine proizvodom svoje civilizacije; ali zbog načina života

omogućuje nam da vidimo da u njima žive dublji impulsi: nekada su bili inicirani, nisu to izgubili, ponašaju se iz svoje podsvijesti u skladu s tim, ali ne mogu a da se ne prilagode onome što život pruža kulturi.

Tako je osobnost, za koju tradicija kaže da je bila sjajan organizator za sve na dvoru Harun al Raschida, u to vrijeme bila samo jedan od najvećih mudraca svog vremena, s tako izvanrednim organizacijskim talentom, da je ono što je djelovalo na dvoru Harun al Raschida proizlazilo iz tog duha.

Sada se arabizam širio stoljećima. Znamo za ratove koje je Europa vodila kako bi stavila arabizam na njegovo mjesto. To nije bio kraj: duše koje su bile aktivne u arabizmu prolaze kroz vrata smrti, dalje se razvijaju kroz duhovni svijet i na određeni način ostaju sa svojim radom. Tako je bilo i s dvije osobe, Harun al Raschidom i njegovim mudrim savjetnikom koji je živio na njegovom dvoru.

Prvo slijedimo Harun al Raschida. On prolazi kroz vrata smrti, dalje se razvija kroz duhovni svijet. Vanjski oblik arabizma je potisnut; kršćanstvo usađuje svoj egzotični karakter, koji je postupno poprimalo, u srednjoj i zapadnoj Europi. Ali koliko god više nije moguće nastaviti raditi u staroj formi muhamedanstva, arabizma u Europi, lako je moguće da su duše onih koji su nekada živjeli u ovoj briljantnoj civilizaciji na dvoru Harun al Raschida dobile poticaj da nastave u njemu raditi, nastave raditi.

Tako vidimo samog Harun al Raschida reinkarniranog u mnogo spominjanu osobnost Bacona od Verulama, tog engleskog vodećeg duha pod čijim je utjecajem sva moderna znanstvena misao, a s njom i veliki dio onoga što sada živi u ljudima.

Harun al Raschid nije mogao širiti iz Londona, iz Engleske, kulturu i civilizaciju formiranu u strogom smislu arabizma; morao je koristiti oblik koji je bio moguć u zapadnom svijetu. Ali cijela osnovna crta, osnovni tok onoga što je Bacon od Verulama izlio preko europskog načina mišljenja, to je stari arabizam u novom obliku. I tako arabizam živi danas u znanstvenom razmišljanju, jer je Bacon od Verulama bio reinkarnirani Harun al Raschid.

Mudrac koji je živio na njegovom dvoru, prošao je kroz vrata smrti; ali je otišao drugim putem. Nije mogao uroniti u takvu materijalističku struju razmišljanja kao što je Bacon mogao uroniti, morao se držati više duhovne struje. I tako je došlo do toga da je doba u kojem je djelovao i Bacon od Verulama, bio aktivan još jedan duh – ali sada u Srednjoj Europi – koji je, takoreći, u životu svoje duše susreo ono što je izviralo iz duše ponovno rođenog Harun al Raschida. Vidimo, takoreći, Baconovu struju koja se izliva iz Engleske prema Srednjoj Europi, od zapada prema istoku. Budući da je ova duša, mogu reći, pogledala natrag na arabizam iz Španjolske i Francuske, lako je razumjeti da je dobila različiti sadržaj od one duše koja

prolazi kroz vrata smrti, pogleda kroz egzistenciju u duhovnom svijetu na ono što je bilo u istočnoj i srednjoj Europi, i ponovno se rodi u Srednjoj Europi kao Amos Komenski. Obnovila je ono što je iz istočnjačke mudrosti živjelo na dvoru Harun al Raschida, tako što je kao osobnost u sedamnaestom stoljeću energično zagovarala ideju: duhovno, ono strukturirano duhovno, prolazi ljudskom evolucijom. - Često se trivijalno kaže da je Komenski vjerovao u 'Tisućljetno carstvo'. To je trivijalno reći. To zapravo znači da je Komenski vjerovao u epohe evolucije, da je pretpostavio duhovno, povijesni razvoj svijeta artikuliran iz duhovnog svijeta. Želi pokazati da nešto duhovno teče i tka kroz cijelu prirodu: piše 'Pansofiju', svemudrost. Zapravo postoji duboka duhovna crta u onome što je učinio Amos Komenski. Inovator je obrazovnog sustava. To je dobro poznato: težio je jasnoći; ali jasnoći drugačijoj od jasnoće materijalizma, prema potpuno duhovnoj jasnoći. Ne mogu ulaziti u detalje, mogu samo istaknuti kako je arabizam u zapadnom obliku i arabizam u orijentalnom obliku, proizašao iz onoga što je u Srednjoj Europi nastalo iz spoja ova dva duhovna impulsa.

Velik dio onoga što živi u civilizaciji Srednje Europe razumijemo tek kada vidimo kako sami duhovi koji su živjeli na dvoru Harun al Raschida – u obliku u kojem se to moglo obnoviti – prenose iz Azije ono što dotječe iz arabizma. Tako vidimo kako osobnost čovjeka djeluje u povijesnom razdoblju. A kad pogledamo ovako značajne primjere, iz njih možemo naučiti kako kroz inkarnacije djeluje karma. I to se tada, kao što sam raspravljao u raznim prilikama, može primijeniti na ono što je naša vlastita inkarnacija. Ali prvo moramo imati konkretne primjere.

Pogledajmo sada jedan takav primjer – a ovdje u ovoj zemlji vjerojatno postoji interes za to – pogledajmo švicarskog pjesnika Conrad Ferdinand Meyera. Ako uz njegovu poeziju pogledamo i ličnost Conrad Ferdinand Meyera, onda on može izazvati veliko zanimanje. On je čudna ličnost, ovaj Conrad Ferdinand Meyer. U stvari, s njim je uvijek bilo onako: promatrajući te stvari, dok je skladao pjesme, koračajući u prekrasnim ritmovima, vidi se kako je u svakom trenutku njegova duša imala sklonost da izađe iz tijela. Postoji nešto čisto duhovno u onome što živi u prekrasnim oblicima u pjesmama Conrad Ferdinand Meyera, uključujući njegove pjesme u prozi. Neprestano je na Zemlji imao sudbinu da kada bi ova odvojenost duhovno-duševnog i fizičkog-tjelesnog postala prejak, njegov bi se život na Zemlji zamaglio. Bila je samo labava interakcija duhovno-duševnog i fizičkog tijela – to je sasvim očito kada se bavimo poezijom ili osobnošću Conrad Ferdinand Meyera. Ova individualnost, koja u inkarnaciji Conrad Ferdinand Meyera živi labavo u fizičkom tijelu, morala je – tako bi odmah rekli – proći kroz nešto vrlo posebno u ranijim životima na Zemlji.

Dakle, istraživanje ranijih života na Zemlji zaista nije uvijek lako. Čovjek mora proći kroz najrazličitija razočarenja, zastoje, u odnosu na ono u što se

želi duhovno prodrijeti. Zato ovo što govorim o reinkarnacijama nipošto nije tu da bi zadovoljilo tragatelja za senzacijama, već da bi se dublje rasvijetlio povijesni razvoj.

Ako pratite život Conrad Ferdinand Meyera, osobito ako krenete od ove labave veze između duhovno-duševnog i fizičko-tjelesnog, bit ćete vraćeni u vrlo ranu inkarnaciju, inkarnaciju u šestom stoljeću nove ere. Čovjeka se vodi do individualnosti s kojom se ne može sasvim nositi u duhovnom *intuicijom* s kojom se bavimo ovakvim stvarima. Zapravo, čovjeka se duhovno odvrća od ove individualnosti, koja je živjela u Italiji i svoj put našla u obliku kršćanstva koje se tada širilo u Italiji. Stvarno se ne može doći do toga, i onda ste vraćeni u inkarnaciju Conrad Ferdinand Meyera, tako da kada istražujete raniju inkarnaciju, ako mislite da ste stigli u ovu inkarnaciju iz šestog stoljeća, ponovno ste vraćeni kasnijem Conrad Ferdinand Meyeru, i ne može se shvatiti veza između ove dvije inkarnacije, sve dok se ne dođe do rješenja zagonetke. Primjećuje se da Conrad Ferdinand Meyer ima misao koja nas zbunjuje, misao koja je također postala umjetnička, misao koja je prešla u njegovu priču 'Svetac', u kojoj se bavi Thomas Becket-om, kancelarom Canterbury-a u 12. stoljeću na dvoru Henrika u Engleskoj.

Ali sada, ako se prati veze misli i osjećaja koji su živjeli u Conrad Ferdinand Meyeru dok je pisao ovu priču, onda ćete doista osjetiti način na koji je djelovao duh Conrad Ferdinand Meyera. Na neki način smo vođeni iz zamračenja svijesti u prosvjetljenje i natrag. Čovjek si konačno kaže: postoji nešto vrlo posebno u ovoj misli u priči Conrad Ferdinand Meyera; to nije lako objasniti, stvarno mora biti duboko ukorijenjeno. Tada čovjek shvaća da dolazi do impulsa u ranijem životu na Zemlji, u kojem je individualnost Conrad Ferdinand Meyera bila u Italiji, živjela na manjem dvoru i igrala veliku ulogu u kršćanskom razvoju: ta je individualnost doživjela nešto posebno. Postupno se otkriva da je ta osoba poslana iz Italije u Englesku u kršćansku misiju. Ova misija je osnovala nadbiskupiju Canterbury. Individualnost koja je kasnije postala Conrad Ferdinand Meyer bila je, s jedne strane, duboko dirnuta umjetnošću koja je izumrla, koja je postojala u Italiji u 4. i 5. stoljeću, a koja je potom našla dalji razvoji u mozaicima Italije. U njemu je djelovala individualnost Conrad Ferdinand Meyera. Potom je, nadahnuta tadašnjim kršćanstvom, s misijom otišla u Englesku. Zatim, nakon suosnivanja nadbiskupije Canterbury, u čudnim okolnostima, ubio ju je anglosaksonski glavav.

Taj je događaj živio kao impuls u duši. A kad se ova duša rodila kao Conrad Ferdinand Meyer, ova prošla sudbina živjela je u podsvijesti: biti ubijen u Engleskoj – to ima neke veze s nadbiskupijom Canterbury! Kao što se ponekad evocira impuls sjećanja, tako i ovaj impuls, 'Imao sam neke veze s Canterbury-em', ima naknadni učinak, a to tjera Conrad Ferdinand

Meyera da opiše, ne svoju sudbinu – to ostaje u podsvijesti – već sličnu sudbinu Thomas Becket-a, kancelara Henrika od Engleske. koji je u isto vrijeme bio nadbiskup Canterbury-a.

Ova čudna duševna patnja Conrad Ferdinand Meyera također uzrokuje da njegova vlastita sudbina sklizne u drugu osobnost, koju iz povijesti upoznaje kao Conrad Ferdinand Meyer.

Tijekom Tridesetogodišnjeg rata, kada je u Srednjoj Europi vladao toliki kaos, ova se individualnost ponovno rodila kao žena. I kao na žensku osobnost, kaotičnost u doba Tridesetogodišnjeg rata posebno je duboko utjecala na tu individualnost. Ova žena se udala za osobu koja je zapravo bila pomalo neotesana, gruba, koja je pobjegla iz tadašnjih uvjeta u Njemačkoj u regiju Graubünden u Švicarskoj.

Iz tadašnjih događaja koji su utjecali na svijet, duša je preuzela ono što želi ponovno niknuti u 'Jürg Jenatsch-u'. Tako u Conrad Ferdinand Meyeru ponovno oživljavaju misli i osjećaji, iz onoga što je na ovaj način doživio. Poteškoća je u tome što je Conrad Ferdinand Meyer upio te događaje u svoju dušu, ali je bio natjeran da ih promijeni, jer je njegov život bio takav da su stalno njegov duh i duša dobivali impulse, koji su izazvali da u inkarnaciji Conrad Ferdinand Meyera budu labavo povezani s tjelesno-fizičkim.

Pa, u tome vidite nešto što se može iskoristiti da se pokaže kako stari impulsi djeluju na mišljenje, osjećanje, percepciju i umjetničko stvaralaštvo, na izvanredan način. Istina o tome sigurno ne izlazi kroz špekulacije, kroz promišljanje na intelektualni način, nego samo iz duhovne percepcije.

Od posebnog interesa, dakle, u odnosu na ponovljene zemaljske živote, one su osobnosti koje privlače pozornost u bilo kojem zemaljskom životu. Vidite, postoji ličnost koja je ljudima ovdje posebno draga i vrijedna, i koja stvarno omogućuje da se vidi kako duše prolaze kroz život na Zemlji. Ako stvarno upoznate te stvari, izgledaju drugačije nego što zapravo pretpostavljate.

Eto, imamo dušu – mogao sam je prvo upoznati u svojevrsnoj svećeničkoj ulozi unutar drevnih misterija. Kažem svojevrsnoj svećeničkoj ulozi; ne baš vođa, nego svećenik koji je svojim položajem unutar misterija mogao obrazovati duše. Plemenita osobnost puna dobrote, koja se u to vrijeme razvila u njemu u misterijima.

U prvom stoljeću prije osnutka kršćanstva, dakle stotinjak godina prije Kristova rođenja, ova je osobnost imala sudbinu da služi trgovcu robljem, po običajima u to vrijeme, da bude vođa grupe robova pod prilično okrutnom osobnošću, robova koji su morali teško raditi i s kojima se nije moglo postupati drugačije nego prema tadašnjim običajima. Ova se osobnost ne smije krivo procijeniti ili pogrešno shvatiti. Odnose u drevnim kulturama

morate shvaćati drugačije nego u našoj. Mora se dobro shvatiti da se takva osobnost, stotinjak godina prije osnutka kršćanstva, mogla inkarnirati kao neka vrsta upravitelja velike vojske robova. Nije mogla puno djelovati po vlastitom nagonu, to je bila njena teška sudbina. Ali istovremeno je uspostavila neobičan odnos s dušama koje su bile u robovima, koji su morali teško raditi. Slušala je osobnost, vrlo okrutnu osobnost, o kojoj sam govorio – danas bismo rekli: svog nadređenog. Ali u takvim stvarima se stvaraju veze, antipatije i simpatije. I kada je ova osobnost, koja je ponekad činila ono što je morala učiniti, s teškim, krvarećim srcem, prema naredbama koje je primila, kada je prošla kroz vrata smrti, tamo se susrela s dušama koje su također imale određenu mržnju prema toj osobnosti. To je tada proživjela u životu između smrti i novog rođenja i tako uspostavila duševno-duhovne veze, koje su bile poticaj za pripremu za sljedeći život na Zemlji.

Sada se, naravno, stvaraju karmičke veze između svih ljudi koji imaju bilo kakve veze jedni s drugima. Sudbonosno je i to što je ova individualnost o kojoj govorim, koja je bila neka vrsta vođe robova i karmički povezana sa svojim nadređenim, čijim se naredbama morala pokoravati, na određeni način učinjena krivom – mogu reći, zaista i krivom i nevinom u isto vrijeme – za sve što je uzrokovala okrutnošću nadređenoga. Surađivala je, ako ne iz nekog izvornog poriva, ali potaknuta običajima i cijelim kontekstom, pa je između njih dvoje postojala karmička veza. To se u životu između smrti i ponovnog rođenja oblikovalo tako da je ova osoba, koja je bila vođa robova, ponovno rođena kao žena u devetom stoljeću nove ere. Postala je supruga tog okrutnog nadređenog i iskusila mnoge stvari u ovoj zajednici koje su bile karmička kompenzacija za ono što sam opisao kao neku vrstu nevinosti-krivnje za počinjena zlodjela. Ali ono što se doživi još više produbljuje dušu: ponovno se pojavilo nešto od onoga što je bilo u staroj svećeničkoj inkarnaciji, ali se pojavilo s dubokom tragedijom. Okolnosti u devetom stoljeću dovele su do toga da ovaj par dođe u kontakt s mnogim ljudima koji su bili reinkarnirane duše onih koji su živjeli s njima kao duše robova i koje su se sada također inkarnirale. Ljudske se duše obično rađaju zajedno u istom dobu. I opet je uspostavljen odnos u životu na Zemlji.

Duše koje je nekada na okupu držao robovlasnik, sada su živjele prostorno zajedno u više-manje velikoj zajednici. Službenik u zajednici – ali 'sluga' koji je visoko rangiran – bio je taj okrutni čovjek. A budući da je imao posla sa svim stanovnicima, vidio je samo loše stvari iz ove zajednice, kojoj on nije bio vođa, ali s kojom je imao mnogo posla. Žena je sve to proživjela. Dakle, vidimo, da su brojni ljudi udruženi s ove dvije osobnosti. Ali karma koja je sada povezivala dvije osobnosti, bivšeg nadređenog i vođu robova, ta karmička veza je ispunjena. Ta stara svećenička individualnost više nije bila vezana za ovu osobnost; ali je ostala povezana s ostalima, jer su se s tim dušama dogodile mnoge stvari za koje je ta individualnost barem bila oruđe, u onom utjelovljenju stotinjak godina prije Krista. Kao žena, zajednici je

donosila samo blagoslove, doduše s puno dobre naravi, ali s dobrom naravi koja je bila spojiva s činjenicom da je žena trpjela beskrajno tragične stvari.

Sve što je nastalo kao nešto zajedničko, sve što je vezalo karmičke niti, sve se to nastavilo, i kako napredujemo kroz život između smrti i ponovnog rođenja, sada nakon devetog stoljeća do modernog doba, ponovno su se formirali impulsi koji te ljude drže na okupu. I oni su se sada nanovo rađali, ne u bilo kojoj vanjskoj zajednici, nego na način da su se u isto vrijeme ponovno rađali oni koji su nekada bili robovske duše, a potom spojeni u seosku zajednicu tako da je postojala mogućnost da budu u ponovnom odnosu, blizu individualnosti rođenoj u svećeničkoj inkarnaciji drevnih misterija, vođe robova u vremenu od prije stotinu godina prije Krista, ženskoj individualnosti u devetom stoljeću nove ere. Zato jer je ova individualnost ponovno rođena kao Pestalozzi. Oni koji su se ponovno rodili u isto vrijeme da bi ispunili svoju karmu, te duše koje su imale takav odnos prema njemu kao što sam sada opisao, morale su postati učenici, učenici, kojima je Pestalozzi, ispunjavajući svoju karmu, dao tako ogromno dobro.

Pa, dragi prijatelji, to je stvarno ovako: ako pogledate život, i iza života, vidite rad duše od inkarnacije do inkarnacije – to svakako mora biti zapanjujuće, mora iznenaditi, jer je uvijek drugačije od onoga što bi intelekt želio da bude. Ali ipak, kada se promatra u ovom kontekstu, život dobiva ogromno produblјivanje sadržaja. I mislim da ljudi nešto steknu gledajući takve veze. Ako se stvari izvuku – ponekad na vrlo težak način – iz duhovne pozadine, i ako se ukaže na ono što je tada tamo manifestirano, kao što sam danas mogao samo skicirati, onda zasigurno postaje očito kako karma djeluje kroz ljudski život. Kada se čuje takvo gledanje, život dobiva ozbiljnu pozadinu, a to se može razumjeti samo ako doista nepristrano pogledamo na ono što je prikazano izvana.

Antropozofija ne postoji samo da bi razvila teorije o ponovljenim zemaljskim životima i da bi dala svakakve sheme, već da vrlo konkretno pokaže duhovne temelje života. Ljudi će gledati na svijet vrlo drugačije kada otkrijemo te stvari. Jednog dana, ako sudbina dopusti, morat ćemo istaknuti kako to može igrati ulogu i u stvarnim postupcima ljudi. Ako ovo znate, bit će jasno da su takva praktična razmatranja karme ono što našoj civilizaciji treba kao utjecaj, kao produblјivanje. Danas sam samo želio s vama podijeliti ove praktične primjere karme. Pogledajte поблиže poznate ličnosti, za nešto od onoga što sam rekao uvjeriti ćete se da je istina.

PREDAVANJE III

Zürich, 28. siječnja 1924

(iz nepotpunog prijepisa)

Kada mi kao ljudi pogledamo svijet oko sebe, pronalazimo sve što na Zemlji čini ljudsko okruženje: bića iz različitih zemaljskih carstava, mineralnog, biljnog, životinjskog carstva, nalazimo kraljevstvo ljudi kojem i sami pripadamo, i nalazimo sve što pripada tim carstvima, sve što je od njih nastalo: planine, rijeke, oblake. Ako zatim pogledamo dalje u kozmos, nalazimo kozmos prepun zvijezda, zvijezda stajačica, planeta, a također postaje jasno iz antropozofskih promatranja da te različite zvijezde, poput naše Zemlje, imaju svoje stanovnike. Ali čovjek, usmjeravajući svoj pogled i u svoje zemaljsko okruženje i van u prostranstvo kozmosa, u tom prostornom okruženju pronalazi bića koja imaju veze samo s dijelom njega samog. Iz antropozofskih razmatranja znamo da smo mi ljudi podijeljeni na fizičko tijelo, etersko tijelo, astralno tijelo i 'Ja'. Znamo da se u snu s našim 'Ja' i astralnim tijelom odvajamo od fizičkog i eterskog tijela. Ali sve što vidimo očima, što možemo percipirati u svijetu, povezano je s našim fizičkim i eterskim tijelom. U početku to nema nikakve veze s našim astralnim tijelom i našim 'Ja'. Samo dvije zvijezde čine iznimku; Sunce i Mjesec. Sunce i Mjesec nastanjeni su duhovno-duševnim bićima kao što i Zemlju naseljava sam čovjek. Ali ostale zvijezde širokog kozmosa također su nastanjene duhovno-duševnim bićima, iako čovjek ima sasvim neizravan odnos sa stvarnim duhovno-duševnim elementom udaljenih zvijezda, tijekom svog života između rođenja i smrti. Jedina iznimka su dvije spomenute zvijezde, Sunce i Mjesec. U određenoj mjeri, oni su za nas ljude dvoja vrata kroz koja smo već tijekom fizičkog zemaljskog života povezani s duhovnim svijetom. A oni sami, Sunce i Mjesec, povezani su s nama na način da je Sunce povezano s našim 'Ja', Mjesec s našim astralnim tijelom. Razumijevanju ovoga što sam upravo rekao približiti ćemo se gledajući malo ono što nalazimo razrađeno u knjigama i raznim ciklusima.

Iz njih znate da je Mjesec, koji danas slobodno luta svemirom kao pratilac Zemlje, nekada bio povezan sa Zemljom, da je sa Zemljom činio jedno tijelo, da se u određenom trenutku odvojio od Zemlje, izašao u svemir, i sada čini svojevrstu koloniju Zemlje u svemiru. Ali to nije slučaj samo s obzirom na ono što izgleda kao fizički Mjesec, to je također slučaj i s bićima koja ga nastanjuju. Također znate da su Zemlju nekada naseljavali ne samo ljudi, već i neka viša bića koja su bila prvi veliki učitelji čovječanstva. Ta bića nisu bila u fizičkom tijelu kao što su ljudi sada, već samo u finom eterskom tijelu. Ali još je postojao odnos između ljudskih bića i tih bića sve do epohe Atlantide. Taj se odnos sastojao u tome da su ljudi tih iskonskih vremena na

Zemlji bili potaknuti da umire umove na određeni način, da ne opažaju ništa iz svog vanjskog okruženja, već da budu potpuno umireni sa smirenom dušom. I tada su ti iskonski ljudi – mi sami, jer svi smo bili u prethodnim životima na Zemlji – osjećali kao da im se ta bića obraćaju iznutra, a ljudi su to percipirali i osjećali kao nadahnuće. Ova napredna bića nisu se obraćala ljudima govoreći, ne na način na koji mi dijelimo stvari jedni s drugima, već na način koji sam naznačio. Od svega toga ljudi su napravili djela divne iskonske mudrosti. Uglavnom, čovjek sadašnjice je tako užasno arogantan, misli da je beskrajno pametan. I tako i jest u usporedbi s primitivnim čovjekom, ali sama pamet ne vodi do mudrosti, ne vodi do znanja. Pamet dolazi iz uma, a um nije jedino oruđe koje vodi do znanja. Dublje snage duše u drevno doba ljude su dovele do znanja, kojeg nisu izražavali intelektualnim formulama, čak ni u našoj filistarskoj gramatici – jer svaka je gramatika filistarska – nego napola pjesničkim djelima. Ti iskonski mudraci, koji su podučavali ljude kroz nadahnuće, potaknuli su djela koja su bila napola fikcija, u bezgranično lijepim, slikovitim prikazima, ono što je sačuvano u vanjskim dokumentima do danas. Uzmimo vedsku literaturu Indijaca, filozofiju joge, filozofiju Vedante, perzijske dokumente, egipatske dokumente, svemu tome se divimo, i budale smo ako se ne divimo. Što se čovjek više navikava na stvari, što im se više posvećuje, to više govori sebi: da, mi smo danas pametni, a ti stari ljudi nisu bili toliko pametni, ali ono što su predstavili kao znanje u prekrasno lijepom pjesničkom obliku je duboko, vodi duboko u misterije svijeta. A vanjski dokumenti, kojima se već toliko divimo, koji nas potresaju kad su nam srca na pravom mjestu, samo su posljednji ostaci onoga što je u čovječanstvu nekada postojalo kroz usmenu predaju, što samo znanost duha može dokučiti u terminima divne, drevne iskonske mudrosti. Ali ljudi su, da tako kažem, prerasli ovu iskonsku mudrost. Oni bi ostali maloljetni i ne bi vlastitim trudom stekli slobodu spoznaje kroz vlastiti napor, da su stali na toj iskonskoj mudrosti.

Time, međutim, veliki izvorni učitelji više na Zemlji nisu imali zadatak. Napustili su Zemlju. Kao što je fizički entitet Mjeseca izašao u prostranstvo kozmosa, tako su i veliki izvorni učitelji izašli s Mjesecom. Danas oni tvore svojevrsnu koloniju na Mjesecu, a svatko tko promatra Mjesec, sa znanošću inicijacije, nalazi da je ispunjen onim mudrim bićima koja su nekoć bila suputnici ljudi. Još uvijek se može dokučiti njihova mudrost ako, kroz viši razvoj koji sam opisao u *'Kako se stječu spoznaje viših svjetova'*, uspije komunicirati s tim lunarnim bićima. Ali tada se nauči nešto vrlo posebno: od njih se uči da danas, iako nisu na Zemlji, imaju važnu zadaću za Zemlju. Teško je zemaljskim riječima, koje za to nisu pogodne, izraziti kakvu zadaću za čovječanstvo imaju ta mjesečeva bića, koja je toliko važna. U određenom smislu ona vode evidenciju o cjelokupnoj ljudskoj prošlosti, o svakom pojedinom čovjeku. Ne knjige kakve imamo u našim knjižnicama, ali ipak nešto što možemo nazvati knjigama, a u tim knjigama je zabilježeno ono što

je svaka pojedina osoba doživjela u svojim uzastopnim zemaljskim životima. Upoznati Mjesec znači upoznati ljudsku prošlost. Kada siđemo iz prenatalne egzistencije, u kojoj se nalazimo između smrti i novog rođenja, iz kozmičkih prostranstava na Zemlju, tada prolazimo kroz mjesečevu sferu i tada nas iznutra dotakne ono što je o našoj prošlosti zabilježeno u velikoj knjižnici mjesečevih mudraca. Ova naša prošlost utisnuta je u naše astralno tijelo prije nego što se spustimo na Zemlju. U našem astralnom tijelu, koje spuštamo u zemaljsku egzistenciju, nalazimo bilješke ovih mjesečevih bića. U normalnim okolnostima, to ne doseže glavu. Glava uopće nije posebno važan organ za većinu stvari tijekom zemaljskog vremena. Važna je za vanjske materijalne koncepte i ideje. Ono što mjesečeva bića utisnu u čovjeka u posljednjoj fazi njegovog silaska iz kozmosa na Zemlju, čak je – to možete vjerovati ili ne – upisano u onom dijelu našeg bića kojeg nazivamo duhovnom stranom našeg metaboličkog sustava udova. To dakle u potpunosti počiva u podsvijesti, ali je tu, i prelazi u proces rasta, prelazi u zdravlje, a posebno u ono što bih ja nazvao izlječivost osobe kada se na Zemlji razboli. Naravno, važno je poznavati prirodu bolesti, ali mnogo je važnija stvar znati kako je izliječiti. Sada je nadosjetilno znanje bitna pomoć u prepoznavanju prirode bolesti; ali to je znanje o tome što je na taj način zapisano u rastu, u snagama prehrane, u snagama disanja, to se nalazi u Akaša kronici mjesečevih bića. To je ono što čovjeka više-manje određuje u odnosu na lijek za bilo koju bolest. Jedna osoba se lakše liječi, druga teže. To u potpunosti zavisi o tome kakvi su zapisi napravljeni od njegove karme, od njegovog prethodnog života na Zemlji.

Vidite, kada pogledamo što je Mjesec vani sa svojim stanovnicima, za nas zemljane, dolazimo do toga da kažemo: on je intimno povezan sa svime što je naša prošlost, koja seže u prijašnje živote na Zemlji. Ispravno razumjeti postojanje Mjeseca, kako stoji vani u prostranstvu kozmosa, znači shvatiti i osjetiti prošlost ljudi na Zemlji. Ljudsku sudbinu čini ono što prenosimo iz našeg prijašnjeg života na Zemlji, odnosno iz naše prošlosti, i što možemo doživjeti tijekom našeg sadašnjeg života. A iz onoga što se može doživjeti u sadašnjosti, zajedno s našom prošlošću, formira se sudbina dalje za budućnost u sljedećim životima na Zemlji. Gledano kozmički, Mjesec sa svojim bićima nam izgleda kao ono što naša prošlost urezuje u našu sudbinu.

Iz ovoga možete vidjeti kako se malo sada zna o tome što su zapravo vanjska tijela. Fizičko znanje o Mjesecu na koje smo danas navikli zapravo nije nikakvo znanje. Svatko tko danas opisuje Mjesec, misli da je ono što nađe kao planine prikazane na karti Mjeseca oduvijek bilo tamo. Naivno je vjerovati u to. Mjesečeva bića su uvijek bila tu, duhovno-duševno Mjeseca uvijek je bilo tu, ali ne i fizička materija. To ćete sami sebi moći razjasniti, ako samo pogledate ljudsko biće. Tijekom svog zemaljskog života čovjek neprestano izmjenjuje svoje fizičke supstance. Nakon sedam do osam godina

više nemamo ništa od materijala kojeg nosimo u sebi. Sve je zamijenjeno. Ono što je ostalo u nama su duh i duša, a tako je i sa kozmičkim tijelima. Danas možete pogledati u Mjesec: njegova tvar, čak i ako traje dulje od ljudske tvari, s vremenom je postala sasvim drugačija; ostaju samo duh i duša. Ako pogledate ove stvari, dobit ćete potpuno drugačiji pogled na kozmos od onoga kakav je danas poznat. To materijalno znanje je izvanredno pametno i razumno, ono prije svega može računati, i računa s apsolutnom sigurnošću. Izračuni su uvijek točni, ali nisu istiniti. Vidite, danas netko računa strukturu srca. Gleda je danas, i gleda je opet za mjesec dana: promijenila se, ne mnogo. Ne mnogo ni za još mjesec, i onda gleda koliko se srce promijenilo u godinu dana. Samo treba pomnožiti, pa ga imamo u deset godina. Može se izračunati kakvo je srce bilo prije tri stotine godina, i proračun će sigurno biti točan. Samo srca nije bilo prije tri stotine godina i neće ga biti ni za tri stotine godina. Na isti način se radi i u odnosu na druge stvari. Izračuni su uvijek točni, ali ne odgovaraju stvarnosti. Tako je i s obzirom na vanjsku supstancu nebeskih tijela. Ona mijenjaju supstancu, ali duh i duša ostaju. A u slučaju Mjeseca, to je duhovno-duševni element koji je utkan u našu sudbinu od velikih 'zapisivača' našeg prošlog života, i povezano je s tkivom naše sudbine kao ljudskog bića.

Dakle, Mjesec je zapravo jedno od vrata koja ljude upućuju u duhovni svijet, sa kojeg im sudbinu tkaju bića koja su nam bila mudri suputnici na Zemlji, u vrijeme kada su ljudi sami instinktivno tkali svoju sudbinu. Sada je tkanje sudbine u potpunosti u podsvijesti. Kasnije ćemo čuti više o tome.

Postoji još jedan ulaz u duhovni svijet: to je Sunce. Kada netko upozna Sunce kroz znanost inicijacije, bića koja susreće nisu povezana s našom Zemljom poput bića Mjeseca; na Suncu se ne susreću bića koja su nekoć nastanjivala Zemlju. Čovjek se susreće s bićima za koje ćete naći da se u mojoj *Tajnoj znanosti* nazivaju anđeli, i s bićima viših hijerarhija. Kada kažem 'na Suncu', morate naravno, predstaviti takve stvari u cijeloj sferi Sunca, u cijeloj poplavi svjetlosti koja izbija sa Sunca. Sunce je prebivalište Angeloi, anđela, onih bića od kojih je jedno uvijek povezano s ljudskom individuom. A mi ljudi smo već povezani s tim višim bićima u odnosu na naše 'Ja', i povezani smo kroz našu egzistenciju Sunca. Anđeli su, da tako kažem, kozmički modeli čovjeka, jer će čovjek jednog dana postići rang anđela. Ta bića, čijoj se prirodi približavamo i sami, žive na Suncu. Iz ovoga ćete već zaključiti da je naša budućnost povezana s egzistencijom Sunca, na način kao što je naša prošlost povezana s egzistencijom Mjeseca. Mjesec i Sunce predstavljaju svijet naše prošlosti i naše budućnosti, a kada vidimo, da su s jedne strane bića Mjeseca knjigovođe naše prošlosti, da su naši prošli životi na Zemlji ispisani na stranicama njihovih knjiga, onda nam je kroz znanost inicijacije jasno da moramo pogledati Angeloi, anđele, kada brinemo o svojoj budućnosti. Uvijek nešto radimo, možda ne svi, ali većina ljudi mora nešto raditi. Kao što ono što smo napravili u prošlosti utječe na

naš sadašnji život, tako i ono što radimo sada mora utjecati na budućnost. Ali utjecati na budućnost može samo ako Angeloi, da tako kažem, usmjere pogled svoje duše na ono što čovjek čini u sadašnjosti, i u budućnosti dovedu to do ostvarenja. Jako je dobar osjećaj računati na ovu ulogu anđela u svijetu. Ostvarujemo neke stvari koje bi trebale uroditi plodom u budućnosti. Suvremeno je čovječanstvo postalo užasno nepažljivo na te stvari. Takve stvari treba imati na umu, i kada čovjek čini bilo što, trebao bi misliti na svog anđela, ovako: 'Moj zaštitnički duhu, primi ono što je moje djelo kao korijen, i iz njega neka dođe plod'. Što slikovitije, što osoba zornije povezuje to sa svojim anđelom, za djela koja će u budućnosti uroditi plodom, to će više tih plodova u budućnosti biti. - Dakle, kao što mjesečeva bića čuvaju našu prošlu sudbinu, tako i sunčeva bića neprestano tkaju novu sudbinu za budućnost. Istina, nije samo vanjska fizička sunčeva svjetlost ono što se šalje od Sunca na Zemlju, ne samo vanjski mjesečev sjaj; ali ako duhovno gledamo na Sunce i Mjesec, znamo da je Mjesec povezan s našim astralnim tijelom. Kroz ovaj odnos prema našem astralnom tijelu, Mjesec je polazište za sve što je utkano u našu sudbinu iz naše prošlosti. Sunce je povezano s našim 'Ja', a kroz bića koja predstavljaju našu kozmičku budućnost, Sunce je povezano s onim što je naša buduća sudbina. Tako su nebeski odsjaji naše sudbine utkani u Sunce i Mjesec, koji su izvana međusobno povezani igrom svjetla.

U tom pogledu, znanost inicijacije daje pravo objašnjenje ovih činjenice. Ali onaj koji je zaista stigao na potrebni nivo – imamo to opisano u knjizi '*Kako se stječu spoznaje viših svjetova*' – gleda u puni Mjesec, on ne samo da vidi ono što vidi ljudska svijest, nego prije svega vidi svoju prošlu sudbinu, sadržaj svog prošlog života na Zemlji, priopćen u svijetlu. A kada izoštri odgovarajući duhovni pogled i pogleda mjesto gdje je mladi Mjesec, mjesto koje se ne može vidjeti fizičkim okom, tada će njegova tamna sjena biti velika opomena sudbini, koja ga poziva kako treba postupati sa stvarima iz svoje prošlosti iz prethodnog života na Zemlji, kako bi ih karmički uravnotežio.

Čovjek u sličnom odnosu može stajati i prema Suncu. I tu može predvidjeti, barem općenito, ako ne i konkretno, što ga mami u budućim sudbinama. Ako sada zanemarimo kozmički aspekt i pogledamo samo ljudsko biće, otkriti ćemo da je ljudska sudbina na prekrasan način satkana od dva elementa.

Kada se sretnu dvoje ljudi, recimo jedan u svojoj dvadeset petoj godini, drugi u svojoj tridesetnoj, može se dogoditi – nije uvijek tako – da kada se jedan ili drugi osvrne na svoj dosadašnji život na Zemlji, da mu postane sasvim jasno: prošli su kroz život kao da traže jedno drugo. Ako na takve stvari ne obraćamo pažnju to je samo nepromišljenost. Čak je i dijete krenulo smjerom koji ga je doveo do mjesta gdje se susrelo s drugom osobom, a i druga osoba je krenula tim putem, a sve što je vodilo do mjesta

zajedničkog susreta odvijalo se u podsvijesti. Ali što je bilo na djelu u podsvijesti? Ako je jedno A, a drugo B, tada se A spustilo kroz sferu Mjeseca prije nego je ušlo u zemaljski život. Mjesečeva bića su napravila svoje zapise, također i u astralnom tijelu, što je ono imalo zajedničko s B u prošlom životu na Zemlji, a ovi upisi u Akaša mjesečevu kroniku utjecali su na put, također i na B. Od trenutka kada se dvoje ljudi sretnu, podsvijest prestaje imati isključivu važnost, jer se ljudi tada vide. Prave utisak jedno na drugo. Jedni drugima postaju simpatični ili antipatični. Očuvana prošlost više nije učinkovita, sada je na djelu sadašnjost. Ulaze u igru anđeli i zatim ljude vode dalje. Tada na svoje dolazi egzistencija Sunca, tako da Sunce i Mjesec zapravo zajedno tkaju sudbinu čovjeka. U osnovi, to se može vrlo precizno uočiti ako se samo razumno gleda na ljudski život.

Uzmite dvije osobe koje se negdje sretnu. Dojam koji ostavljaju jedna na drugu može biti vrlo različit. Postoje slučajevi da se dvoje ljudi sretnu, i zaista bude tako da jedna osoba potpuno upija drugu u svoju volju, u svoju dušu. Na ovu apsorpciju duše ne utječu osobni dojmovi u velikoj mjeri. Intelektualci nemaju puno razumijevanja za ono što je tu unutra, jer je zaista jedna od najljepših stvari kada vidite kako se jedna osoba suočava s drugom po prvi puta. S jedne strane, A stvarno uzima B u svoju volju na način da kaže: želio bih raditi ono što B radi: to mi se sviđa onoliko koliko se i njemu sviđa. Ali sada je B ružan i ne može se razumjeti da se B sviđa A. Vidite, privlačnost B prema A ne nastaje kroz intelekt, niti kroz osjetilne dojmove, već kroz duboke duševne sile: kroz volju i ono što ide dalje od volje do duše. Koliko god druga osoba bila ružna, tu ružnoću je dobila tek u svojem sadašnjem životu na Zemlji. Ono što povezuje njih dvoje ima svoje porijeklo u onome što su zajedno prošli u prethodnom životu na Zemlji. Gledajući to izvana, mislite da to dvoje ljudi uopće ne idu skupa; ali ono što oni imaju u podsvijesti spaja njihove volje. Do toga često dolazi u djetinjstvu. Kao dijete, koliko ste željeli biti poput 'njega', imali želje kao 'on', osjećali se kao 'on'. Tu postoji karmički odnos.

To je način na koji se ljudi susreću jedni s drugima u životu, a ako bi se na to pazilo, što će biti u ne tako dalekoj budućnosti, kada će biti više pažnje posvećeno nutrini, onda se u tim slučajevima, po načinu na koji pulsira volja, može prepoznati da je netko s nekim već prošao prošle živote, a duševne sile ispod praga svijesti govore nešto o tome što je netko prošao s nekom osobom u prošlom životu na Zemlji.

Drugi je slučaj da se susretnete s osobom s kojom nema takvog odnosa između volje, već je odlučujući estetski ili intelektualni dojam. Koliko se često događa da A upozna B, ali onda o njemu ne govori tonom oduševljenja ili gađenja, s kojim bi govorio o osobi s kojom je prije bio karmički povezan. Možda netko hvali takvu osobu, s kojom nije karmički povezan, smatra je

simpatičnom, sjajnom, ali to ne ulazi u volju, već samo u intelekt, estetski smisao.

To je drugi način susretanja ljudi. Ako se ono što dvoje ljudi imaju kao učinak jedno na drugo spusti u volju, u dušu, u karakter, tada postoji karmička povezanost, tada je dvoje ljudi spojeno kroz zajednička iskustva u prošlom životu na Zemlji. Ako iz osobe proizlazi impuls koji seže samo do intelekta, estetskog smisla, tako da nam se osoba samo sviđa, ali je ne volimo, onda nemamo posla s nečim što je napravio Mjesec, već nečim što je Sunce omogućilo i što će tek u budućnosti imati nastavak. I tako se pažljivim gledanjem na ljude može osjetiti gdje postoji karmički odnos.

E sad vidite, ovo što sam vam rekao je nešto što se može steći u smislu znanja o svijetu kroz antropozofiju, i kao što ne morate sami biti umjetnik da bi našli da je slika lijepa, ne trebate ni sami biti inicirani da biste razumjeli stvari. Stvari možete razumjeti jer se ideje uklapaju. Ima ljudi koji kažu: kakve veze ima cijeli duhovni svijet s nama, to se može razumjeti samo kada ste u njemu. - Ljudi to govore jer su danas navikli dokazom smatrati samo nešto što se može dokazati na fizički način. Takvi ljudi su kao kada budale kažu: sve na svijetu mora se poduprijeti, inače će pasti na Zemlju. Netko bi mogao doći i reći: Zemlja, Mjesec, Sunce, su vani u kozmosu, ali moraju imati oslonac da ne padnu. Taj ne zna da nebeskim tijelima nije potreban nikakav oslonac jer se međusobno podupiru. Antropozofija ovisi o shvaćanju toga. Kod nje se ideje ne mogu poduprijeti vanjskim uporištima, već se međusobno podupiru. Ako prvi put pročitate jednu antropozofsku knjigu, onda se može dogoditi, jer ste navikli vidjeti sve opipljivo dokazano, da je odložite, jer u njoj nije ništa dokazano. Ali ako čitate sve više i više, otkriti ćete da se ideje podupiru i drže jedna drugu poput nebeskih tijela. Čovjek može razumjeti stvari čak i ako nije posvećenik, ali kroz znanost inicijacije stvari postaju značajno konkretnije. Doživljavaju se na drugačiji način. Stoga onaj tko je dovoljno napredovao može govoriti drugačije o ljudskoj sudbini, koja je satkana od prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Za one koji su prošli inicijaciju određene razine, iskustva postaju mnogo konkretnija. Ispred vas stoji osoba, govori vam, nešto vam kaže, vi to čujete. Dok se to čuje izvana, inicirani može čuti i iznutra, duhovni jezik koji nije ništa manje jasan od ljudskog jezika. Sa svom jasnoćom, kako ljudi s vama razgovaraju, posvećeniku govori i osoba s kojom je bio karmički povezan u prošlosti i koju susreće u sadašnjem životu. On čuje unutarnji jezik. Reći ćete da inicirani ima gomilu ljudi u sebi, od kojih mu neki govore jasnije a drugi manje jasno. To je također slučaj. Ali u isto vrijeme to je živopisan dokaz načina na koji je netko proveo prethodni život na Zemlji. Rekao sam veliki zapisivači, bića Mjeseca, zapisuju sudbinu; ali u trenutku kada inicirani upozna drugu osobu s kojom je bio karmički povezan u prethodnom zemaljskom životu, obasjan je, kao svjetlošću punog Mjeseca, zapisima druge osobe s kojom je karmički povezan. Ono što trenutno mislimo i radimo ne obraća nam se

odmah, ali nakon određenog vremena, nakon ne tako dugo vremena, ono što smo napravili, ono što je registrirano na Mjesecu, postaje artikulirano i živo. Slike Akaše su slike života: kada se susrećete sa sadržajima prošlog života na Zemlji, upoznajte sebe i upoznajte drugu osobu. Ono što nam je bilo zajedničko iz prošlog života na Zemlji je oživljeno, pa nije čudo da se ovo oživljavanje čuje kako govori iznutra i kod drugih ljudi. Prisni smo s onima s kojima smo bili u prethodnom zemaljskom životu. To će biti put kojim će ljudi krenuti u budućnost: ljudi će prvo morate steći izoštreni osjećaj za to, da dožive svoju volju pri susretu s drugom osobom, kako bi osjetili tu osobu. U vrijeme nekih sedam do devet tisuća godina u budućnosti, svi ljudi na Zemlji čuti će druge ljude s kojima su karmički povezani kako govore u sebi.

Ako sada sretnete osobu s kojom niste karmički povezani, koju prvi put susrećete, to također izgleda drugačije nakon inicijacije. Naravno, inicirani može u svom životu susresti i ljude s kojima nije karmički povezan. Ipak, njegov odnos će biti drugačiji od onoga koje se ima u običnoj svijesti. On s određenom delikatnošću osjeća nove činjenice s kojima je suočen, u ovom slučaju s kozmičkim čovjekom.

Čovjek vidi dublje u svijet kroz osobu koju prvi put susreće u kozmosu. Sreća je i sresti osobu po prvi put, a ta činjenica da se kroz prvi susret s osobom bolje upoznaje svijet mora se razviti kao delikatan osjećaj. Posvećenik odmah ima zadatak kada sretne osobu s kojom nije karmički povezan, s kojom se prvi put susreće u kozmosu, da tako kažem: on odmah ima zadatak povezati se s duhom zaštitnikom iz sfere Angeloi, koji je posebni zaštitnik ove osobe. On ne smije samo upoznati čovjeka, on mora upoznati zaštitničkog duha čovjeka. Opet, anđeo ove osobe govori s velikom jasnoćom iznutra, a kada inicirani susretne različite ljude s kojima nije karmički povezan, čuje ga kako jasno i glasno govori iznutra. U svojoj nutрини čuje riječi Angelo-a ovih ljudi. To posvećeniku daje određeni karakter u njegovom ophođenju s ljudima. On sam prima ono što Angelos želi reći osobi koju susreće: pretvara se u svog Angelos-a. Kao rezultat toga, ono što se može govoriti ljudima postaje intimnije iz drugačijeg razloga nego je to kod uobičajene svijesti. Zato je posvećenik u osnovi drugačiji za svakog čovjeka koji ga prvi put susreće u kozmosu, on je uvijek nešto od Angelos-a ovog ljudskog bića. To je temelj sposobnosti preobrazbe onih ljudi koji se s drugim ljudima suočavaju snagom inicijacije. Sada ljudi imaju stvarno nisku osjetljivost za takve stvari. No, iza nas nisu toliko daleko stoljeća, kada je čovječanstvo bilo puno osjetljivije na to. Moglo se dogoditi da se mudar čovjek suoči s nizom drugih ljudi i da ga svaki opisuje drugačije. Ako idete na filistarski način, vidjet ćete: neku zanimljivu osobnost opisalo je dvadesetak ljudi, svaki različito, pa ga nitko nije vidio izbliza. Ali možda ga je vidjelo svih dvadeset ljudi. On se za svakog preobrazio povezujući se s Angelos-om svakog od tih ljudi. Vidite, u tom pogledu zaista postoji ponor između onoga što je običaj i praksa među ljudima danas i onoga što je bio

običaj prije kratkog vremena. Danas puno učite, ali učite sasvim drugačije nego što ste učili. Viša obuka, u vremenu ne toliko daleko iza nas, usmjeravala je kako oni koji su, kao svećenici ili učitelji, morali voditi i usmjeravati druge ljude, kako mogu postići sposobnost povezivanja s nečijim Angelos-om. Ljudi čak nemaju ni sjećanje na to. Znanje o Angeloi bilo je znanost za one koji su željeli voditi čovječanstvo, kako bi stekli sposobnost transformacije.

Još jedna stvar: iznimno će vas se dojmiti – a o tome sam govorio u *'Kršćanstvo kao mistična činjenica'* – kako izgledaju biografije starih posvećenika; jedna sliči drugoj! Samo pokušajte proučavati biografije posvećenika, jedna sliči drugoj, jer su veliki posvećeni doživjeli slične stvari u odnosu na život duše. Ali to nisu biografije koje su napisali ljudi, jer te biografije nisu slične. Da je svatko tko je, recimo, doživio Zaratustru, napisao karakterizaciju Zaratustre, svatko bi je napisao drugačije, jer se Zaratustra preobrazio prema svakom čovjeku. Ono što bi svijet trebao znati o posvećenicima, biografija je nadahnuta višim duhovima.

Tako da se može reći: svatko tko se snagom inicijacije suoči s osobom s kojom je karmički povezan, percipira njegovu prošlost kao svoju, upoznaje je kroz duhovnu prirodu mjesečevih bića.

Svatko tko se snagom inicijacije suoči s ljudskim bićem kojeg prvi put susreće u kozmosu, ima zadatak da se poveže sa svojim anđelom. Tu mnogo uči o vanjskom svijetu. Istina je da anđeli govore iznutra, a mi smo svijet izvana. Zapravo, ne može se dublje upoznati druge ljude preko duhovnih snaga bez upoznavanja vojske anđela. Sasvim je nemoguće steći pravo znanje o čovjeku bez znanja o anđelima. Također, kao što sam morao reći da s običnim osjećajem, kada se susrećemo s ljudima s kojima nismo karmički povezani, učimo upoznati svijet oko sebe, tako i posvećenik upoznaje stvarni vanjski svijet, svijet anđela. Na taj način ima posrednike za više hijerarhije.

Također se može osvijestiti karmička veza s osobom kroz druge stvari. U životu upoznate jednu osobu, upoznate drugu. Samo treba obratiti pažnju: možete upoznati osobu, imati puno posla s njom, raditi s njom i tako dalje, ali ne možete sanjati o njoj. O njoj se ne može sanjati jer nije povezana s našim astralnim tijelom već samo s našim 'Ja'.

Susrećete druge ljude, viđali ste ih samo u prolazu, a oni vas prate u vaše snove, čak i u budne snove. To je slika formirana iznutra, nema nikakve veze s vanjskom pojavnošću, javlja se potpuno iznutra jer smo karmički povezani s njima. Čovjek susreće osobu s kojom je bio karmički povezan i odmah je prisiljen stvoriti sliku o toj osobi. Ako je pojedinac slikar, može se dogoditi da naslika osobu za koju filistar smatra da nema sličnosti, dok posvećenik nađe prethodnu inkarnaciju čovjeka koji je naslikan. Nekoga s kojim ste karmički povezani doista upoznajete u dubini bića, doduše u nesvjesnom. Kroz one

ljude s kojima čovjek nije bio karmički povezan, koje susreće prvi put u životu, upozna se čovječanstvo općenito. Ljudi se ponašaju u skladu s tim. Ako susretnete ljude na čaju u pet sati ili drugom sličnom prigodom, pokušajte oslušivati život: kada je osoba susrela drugu osobu s kojom je karmički povezana, malo govori o drugima, ali o toj osobi govori nešto značajno. Ističe nešto značajno, pogotovo kada nije svjesna takvih stvari. Obratite pažnju na život: započinite razgovor uz čaj u pet sati s nekim s kim niste karmički povezani. Osoba vas zanima samo izvana, razgovara s vama kao da je tipični predstavnik svih ostalih. To je zabavno društvo, čujete puno o svjetskim zbivanjima, o ljudima koji su veliki političari – čujete samo ovu jednu osobu, a možda ćete po toj osobi krivo procijeniti cijelo društvo. Drugu stranu svijeta upoznajte preko ljudi s kojima niste karmički povezani. Putniku koji je u ponoć došao na kolodvor u Königsbergu i tamo popio kavu, grubo je prišao konobar kojeg je pozvao, koji je imao riđu kosu i bio je pospan. Dotični je putnik tada zapisao u svoj dnevnik: Königsbergeri imaju crvenu kosu, pospani su i grubi. Po ovom ponoćnom konobaru, s kojim nije bio karmički povezan, dotični je putnik sudio o Königsbergerima.

Vidite, ovakvim razmišljanjima stječu se životne vrijednosti, zblizava se s ljudima, uči se na drugačiji način povezati s njima. Ali ne samo da se uči spoznati ljudski život, a to bi trebala biti bit antropozofije, da ona stvarno intervenira u život, uči se i osjećati, osjetiti i spoznati kozmički život. Sunce i Mjesec gube sve što je apstraktno i postaju nešto bitno na što se gleda u kozmosu, i što odgovara maloj ljudskoj sudbini ovdje na Zemlji dolje i gore u kozmosu je odgovarajuće velika stvar.

Aktivnost Sunca se tako kombinira s aktivnošću Mjeseca u našem životu. Sve što nas obasjava s Mjeseca povezano je s našom kozmičkom prošlošću, a Sunce je povezano s našom kozmičkom budućnošću.

Naša božićna konferencija, kada je nedavno osnovano Antropozofsko društvo, željela je skrenuti posebnu pozornost na ovu vitalnu stranu antropozofije, ovu stranu koja daje životne vrijednosti. Trebalo je i reći da ezoterija u pravom smislu riječi treba živjeti među nama. Stoga ova božićna konferencija ne bi trebala biti samo proslava na kojoj su se susreli brojni antropozofi, već bi se njena djelotvornost i impulsi trebali nastaviti. U planu je novi bilten – već je tu i već su izašla prva tri broja. Bilten o tome što se događa u Antropozofskom društvu. Na taj način mora postati nešto poput živog duhovnog organizma. Uvijek sam se na svojim putovanjima susretao s činjenicom da su, naprimjer, ljudi u Den Haag-u govorili: da, ne znamo što se događa u Beču, a ipak pripadamo antropozofskom društvu! Pitam se tko bi mi ovdje mogao reći što se događa, naprimjer, u antropozofskom ogranku u Leipzigu ili u Hamburgu? Ali to mora biti u budućnosti. Mora ići toliko daleko da oni koji su članovi novozelandskog ogranka stvarno imaju predodžbu o tome što se događa u Beču. Članovima će pomoći da dobro

informiraju urednike biltena o tome što doživljavaju unutar i izvan Antropozofskog društva. To će se onda obraditi i čitati će se o tome što se događa u Antropozofskom društvu. Uбудuće namjeravam u svaki broj uključiti male, kratke aforizme koji sažimaju bitne životne točke, kako bi se takvi aforizmi mogli koristiti u ograncima ili u drugim prigodama.

Kroz sve to bi u Antropozofsko društvo trebao ući pravi život, pulsirajući život. To je želja božićne konferencije. Svaki član bi toga trebao biti svjestan. I samo zato što bi tako trebalo i tako mora biti, ako sama antropozofija želi imati svoju prošlost i budućnost na pravi način, obvezao sam se, nakon što sam se godinama povlačio, sam preuzeti upravljanje i predsjedavanje, Upravnim odborom za kojeg znam da će plodno raditi iz Goetheanuma. U mojim godinama, stvarno se ne bih odlučio početi ispočetka, kao što bi to učinio netko mlad, da nije bilo apsolutno neophodno. Ujedno, želio bih apelirati na svakog člana Antropozofskog društva da pomogne kako bi ova Božićna konferencija položila kamen temeljac antropozofskog života u srcima naših članova i da se nikada ne prestane razvijati kao zametak života, kako bi u Antropozofskom društvu bilo sve više života. Tada će Antropozofsko društvo utjecati na svijet.

PREDAVANJE IV

Stuttgart, 6. veljače 1924

Dopustite mi da počnem s antropozofskom raspravom, a zatim se na kraju s nekoliko riječi vratim na ono što je značila Božićna konferencija.

Iz različitih antropozofskih prikaza poznata vam je važnost nebeskih tijela koji okružuju Zemlju, za ljudski život i egzistenciju. Želio bih danas s vama govoriti o posebnom poglavlju u tom području. Kada ovdje tijekom naše zemaljske egzistencije gledamo na sve što nas okružuje na Zemlji, a također i u sferi Zemlje, mi zapravo gledamo fizičkim osjetilima, čak i kada s tim fizičkim osjetilima gledamo zvijezde, samo s onim što je povezano s onim dijelom nas koji smo odbacili kod smrti. Iz antropozofije znamo da ljudsko fizičko tijelo svoju snagu i svoj suštinski sastav crpi iz onoga što nas okružuje na Zemlji. Također znamo da osim fizičkog tijela u sebi nosimo i etersko tijelo i da na isti način kao što fizičko tijelo uzima svoju snagu, svoje supstancijalne komponente, od Zemlje, tako i ovo etersko tijelo uzima svoje komponente, svoje snage, iz prostranstva vanzemaljskog kozmosa, eterskog svijeta. I to je taj eterski svijet koji okružuje Zemlju u kozmičkom prostranstvu, to je taj eterski svijet u koji su ugrađene zvijezde, iz kojeg svjetlost iz kozmosa struji dolje na Zemlju. Dakle, svoje fizičko i naše etersko postojanje dugujemo onome što možemo vidjeti, što je otkriveno, bilo u našem zemaljskom okruženju ili u okruženju svijeta. Ali unutar onoga što nas obavlja kao etersko okruženje Zemlje u kozmosu, prije svega vidimo dva nebeska tijela koja zapravo možemo opisati kao vrata u duhovni svijet. Vidimo dva kozmička tijela, Mjesec i Sunce. Ovim dvama kozmičkim tijelima, Mjesecu i Suncu, oduvijek su pripisivali najveću moguću važnost za ljudski život i egzistenciju, svi oni koji su svojim uvidom mogli dublje zaviriti u ustrojstvo svijeta kao cjeline.

Ako promatramo čovjeka u antropozofskom smislu, onda možemo znati kako su, osim fizičkog tijela i eterskog tijela, u njemu prisutni čovjekovo astralno biće i 'Ja' biće. Međutim, kada pogledamo ovo astralno i 'Ja' biće, ne nalazimo ništa, u prostranstvima koja možemo promatrati vanjskim osjetilima – čak i ako, kao što sam rekao, pustimo svoj pogled da odluta u zvjezdani svijet – ne nalazimo ništa što na prvi pogled nalikuje astralnom i 'Ja' biću čovjeka. Nalazimo samo ono što je slično fizičkom i eterskom biću. Ništa u širokom prostranstvu kozmosa što postaje vidljivo i evidentno našim osjetilima i shvaćanju intelekta, ništa ne opskrbljuje astralno tijelo i 'Ja' biće komponentama, snagama. Ali na Mjesecu i Suncu još uvijek imamo nešto što izgleda kao vrata u svijet iz kojeg potječu naše astralno tijelo i naša 'Ja' priroda.

Vidjeli ste kako su moja 'Tajna znanost' i drugi spisi ukazivali na točku u vremenu kada se fizički Mjesec odvojio od Zemlje. Istaknuto je kako je fizički Mjesec nekoć za Zemljom činio jedno tijelo u kozmosu, i kako se onda ovaj fizički Mjesec odvojio od Zemlje. Ova fizička odvojenost ili također i eterska odvojenost, nije sve što je bitno u odnosu na egzistenciju Mjeseca i na ljudski život, već u odvajanju Mjeseca istovremeno imamo posla sa značajnom duhovnom činjenicom. I na ovu činjenicu želimo usmjeriti našu pozornost.

Često sam isticao kako je u drevna vremena čovjek posjedovao takozvanu prvobitnu mudrost. Danas smo ponosni na naš intelektualni uvid, naše znanje temeljeno na intelektu i promatranju. Pa, naravno, sve što danas poznajemo na ovaj način nije bilo poznatu starijem čovječanstvu, jer je za to Zemlja prvo morala proći kroz određeni razvoj, a s njom i čovjek. Samo tim razvojem mogao je iskoristiti svoje fizičko tijelo, svoj rafinirani nervni sustav, do te mjere da je mogao steći intelektualno znanje. Staro znanje čovječanstva bilo je instinktivno, a također se pojavilo na drugačiji način od većine današnjeg znanja. Ono što je čovječanstvo znalo o tajnama svijeta u pradavnim vremenima izrazilo se u snažnim pjesničkim oblicima. A u onome što se tradicionalno čuva, što se danas može pratiti u dokumentima, zapravo je samo odjek velike, moćne iskonske mudrosti koju je čovječanstvo nekada posjedovalo na Zemlji. Danas možemo biti duboko zaprepašteni kada dopustimo na nešto poput orijentalnih Veda ili filozofije Vedante djeluje na nas. Divimo je veličanstvenim stihovima Bhagavad Gite, u svemu tome vidimo nešto veliko. Ali moramo biti svjesni da su to samo posljednji izdanci nečeg mnogo većeg, nečeg mnogo moćnijeg, što je postojalo za ljude. A ovu veliku moćnu stvar koja je nekad postojala, čovječanstvo zahvaljuje činjenici da je u to vrijeme živjelo u zajedništvu s bićima čije je egzistencija bila viša od današnjeg čovječanstva i također, naravno, od čovječanstva u to vrijeme, bića koja nisu poput današnjih ljudi nosila fizičko tijelo, bića koja su hodala Zemljom samo u eterskom tijelu, ali koja su ipak živjela zajedno s ljudima.

Budući da ta bića nisu imala fizičko tijelo, prirodno nisu mogla komunicirati s ljudima na način na koji smo danas navikli komunicirati jedni s drugima. Ali u određenim stanjima svijesti ljudi iz iskonskih vremena osjećali su – a na kraju krajeva, to smo bili mi sami u ranijim životima na Zemlji – mogu reći, mi smo osjećali, u iskonskim vremenima zemaljske evolucije, u posebnim stanjima svijesti, kako nastaju osjećaji, misli, za koje se znalo: one ne dolaze od same osobe, kao što ni ono što čujemo kroz verbalnu komunikaciju ne dolazi od nas samih. Na duhovni način, eterski nadljudi koji su hodali Zemljom, nadahnuli su ljude mnogo višim, mnogo moćnijim znanjem kojeg su imali. Dakle, imali smo posla s bićima nefizičke prirode u ranijim zemaljskim životima, u iskonskim zemaljskim vremenima. Ta bića danas više nisu tu. Odavno nisu unutar zemaljskog života. Povukli su se iz kontakta s ljudima, a čovječanstvo ima samo rijetke ostatke onoga

što je nekoć naučilo od tih iskonskih bića o tajnama kozmosa; rijetke ostatke koji su se sačuvali u raznim dokumentima. I zapravo se može reći da se ti oskudni ostaci više ne razumiju.

Kamo su se povukla ta bića iz iskonskih vremena? Vidite, baš kad se fizički Mjesec odvojio od Zemlje, ova bića su se povukla u prostranstva kozmosa u zajedništvu s ovim fizičkim kozmičkim tijelom Mjeseca. Već sam pričao o tome. Danas želimo saznati više o tim bićima, kako bismo – ako pogledamo gore u ovo fizičko tijelo Mjeseca – mogli sami sebi reći: u njemu žive bića koja su nekoć bila drugovi čovječanstva na Zemlji i koja su se povukla u ovu mjesečevu koloniju. Naizgled ta bića nemaju nikakve veze s vanjskim ljudskim bićem, koje na Zemlji živi u svom fizičkom tijelu; ali imaju. I upravo na tu povezanost želim vam skrenuti pažnju. Da su ta bića na neki način povezana s ljudskom prošlošću može se zaključiti iz činjenice da su u prošlim vremenima bili suputnici ljudi na Zemlji. I ostali su povezani s čovjekovom prošlošću.

Kada pogledamo ljudsko biće koje provodi svoj život ovdje na Zemlji unutar fizičkog tijela, otkrivamo da je u taj život utkano ono što nazivamo sudbinom. Čini se da je ova sudbina, kojoj se obično davalo orijentalno ime karma, nešto prilično misteriozno u ljudskom životu. Ali ovaj se misterij ne promatra uvijek u svom smislenom kontekstu. Samo promislite: u određenoj dobi upoznaju se dvije osobe. Nisu se prije vidjeli. Od trenutka kada se upoznaju, u njihove živote dolazi nešto što je vezano uz ono što im je zajedničko. Prepoznaju se, da tako kažem, i znaju da će sutra imati puno posla jedno s drugim. Ali kada se takvi ljudi zatim osvrnu na život koji su ostvarili na Zemlji od svog djetinjstva, tada, ako na stvar gledaju s dovoljno nepristranosti, sve što su učinili do trenutka kada su se sreli ima izvanredan smisao, u smislu da im pokazuje kako su zapravo od djetinjstva uređivali svaki životni korak, kao da su željeli krenuti putem do mjesta gdje se tada susreću. Osvrne se na onaj trenutak kada je sreo tog nekog drugog s kime potom njeguje zajedništvo, osvrne se – i prethodni život na Zemlji, zaista često izgleda kao da se može reći: moje polazište je daleko u djetinjstvu, ali svaki sam korak činio tako da me moj put u konačnici morao odvesti tamo gdje sam upoznao onoga drugoga. Sve što sam učinio na tako smislen način dogodilo se sasvim nesvjesno; ono što se dogodilo svjesno događa se tek nakon susreta, ali se nesvjesno spaja sa svjesnim na divan način, i velika je razlika u tkanju sudbine u odnosu na ono što smo tako nesvjesno uredili kao naš zemaljski put ususret drugome, i ono, što ostvarujemo kada smo ga upoznali. On je tu ispred nas, tu ga vidimo, razumijemo što govori, prilagođavamo svoje postupke prema njegovim, vodimo zajednički život s njim koji je dostupan našim osjetilima, našem umu. Ali vidjet ćemo kako se u ovom zajedničkom životu, koji je sada dostupan našim osjetilima i našem intelektu, također nesvjesno ponovno miješaju naši postupci do vremena

kada smo se sreli. Možemo se zapitati: što djeluje i živi u svim tim smjerovima, u svim tim silama s kojima se krećemo jedno prema drugome?

To također može biti bilo koji događaj prema kojem se krećemo. U obzir dolazi sve vezano za sudbinu. Otkriti ćemo da postoji velika razlika između jedne i druge vrste iskustva. Postoje dva načina na koji možemo upoznati osobu u životu. Na jedan način osjetimo odmah – ili nakon što smo se upoznali s osobom ili dotičnog događaja – osjećaj koji primamo u svoju volju. Upoznajemo osobu; ono što je ona, što sada radi s nama, takvo je da to osjećamo u svojoj volji. Prije svega želimo misliti kako on misli, osjećati se kako se on osjeća, što on hoće mi hoćemo. Da, osjećamo: ova osoba počinje jačati u nama. Osjećamo je iznutra. Ona u nama pokreće nešto što dolazi od nje, ali što živi u našoj volji, iz volje prožima cijelu dušu. Čak i sami sebe bolje upoznajemo na taj način, jer to osjećamo u svojoj volji i u osjećaju koji je dublje povezan s voljom: osoba zapravo nije tu samo da djeluje na nas izvana kada je gledamo, nego ona u nama uzburka i potrese nešto što je u nama. To je jedan od načina na koji se sudbinski suočavamo s ljudima u životu.

Drugi tip je gdje smo manje iznutra uzburkani kada upoznajemo ljude, gdje ljude gledamo više izvana, gdje ih prosuđujemo po intelektualnom dojmu koji ostavljaju na nas, po estetskom dojmu koji ostavljaju na nas. Razmislite koliko je velika razlika između ova dva načina upoznavanja drugih ljudi.

Samo razmislite: upoznate ovu ili onu osobu, zatim idete negdje drugdje i u iskušenju ste razgovarati o ovom poznaniku, ili o drugoj osobi s kojom ste se upoznali. Ovaj način govora se znatno razlikuje za naše poznanike u životu. Jednom govorimo tako da svi primjećuju da smo mi sami prisutni u svojim riječima, da dajemo nešto od sebe govoreći o drugoj osobi – a govorimo o stvarima koje drugi ljudi uopće ne mogu razumjeti. Lijepo pričamo o drugoj osobi, ali ona je ružna, a okolo ima ljudi koji ne mogu razumjeti da tako pričamo, jer im ta osoba ostavlja dojam da je ružna. Ne mogu vjerovati kako u hvalospjevima pričamo o čovjeku za kojeg misle da je ružan. Ali nas uopće ne zanima što drugi misle i smatraju ružnim o njemu na temelju vanjskog, estetskog dojma, ne govorimo o tome što odražava dojam koji ostavlja izvana. Govorimo o onom što je on pokrenuo u nama, a ono o čemu pričamo ne mora se slagati s dojmom drugih ljudi.

S drugim ljudima je drugačije. Pošto imamo dobro oko za to je li netko lijep ili ružan. Ovdje govorimo na način da je jasno: odlučujući je intelektualni dojam, osjetilni dojam, estetski dojam. Razgovaramo tako da možemo reći: to je sjajan tip! Znači da postoje poznanici u životu gdje nam ne pada na pamet pričati o nekome na ovako vanjski način. Govorimo i na način da i ostali mogu odmah razumjeti stvar ako i oni poznaju osobu ili će je upoznati.

Ova dva načina opisivanja susreta s ljudima, općenito gledanja na njih, ta dva načina jednostavno postoje. Samo prvi slučaj ukazuje na to da se pri susretu s ljudskim bićem budi i pobuđuje da nastavljamo živjeti zajedno iz naše ranije zemaljske egzistencije. Činjenica da nešto upućuje na ranije inkarnacije u kojima smo živjeli zajedno s tom osobom je ono što na ovaj način izlazi na vidjelo, kod prvog načina prosuđivanja osobe. A kod druge vrste je slučaj da prosuđujemo izvana, sudimo na način da to i drugi mogu razumjeti, jer s tom osobom nismo bili u ranijim zemaljskim životima, možda se u ovom zemaljskom životu po prvu put susrećemo.

Ali ako se onda duhovnim uvidom ispita što je u osnovi ovog elementa sudbine, koji se u prvom slučaju pojavljuje na tako karakterističan način, tada nalazimo da je u ljudsko biće utkano prije nego se spusti u fizičku zemaljsku egzistenciju – prolaskom kroz mjesečevu sferu prije ovog silaska, nakon što je prošlo kroz druge sfere – u njegovo astralno tijelo usađuje se ono što je njegova zajednička karma s drugim ljudima; nju za njegovu sadašnju egzistenciju usađuju ona bića koja su nekoć živjeli na Zemlji s ljudima, kako sam to prije opisao, i koja su se povukla u sferu Mjeseca. To su bića kroz čiju sferu prolazimo prije nego što siđemo u zemaljsku egzistenciju. To su bića koja su, od tog vremena, otkako su napustila Zemlju, otkako su napustila ljudsku zajednicu, zaokupljena bilježenjem sudbine koju ljudi imaju zajedničku. I tako se možemo osvrnuti na ono što je u nama, što tu tutnji kada prvi put sretnemo drugu osobu, da u isto vrijeme nađemo ono što je u nama u tim velikim knjigama sudbine, koje popunjavaju ta mjesečeva bića sa svojim znanjem o ljudskom životu na Zemlji. To su knjige koje se čuvaju u duhu. To su knjige koje sadrže sve što smo doživjeli zajedno s drugim ljudima. Dok prolazimo kroz sferu Mjeseca, zajedno čitamo ono što potom nosimo u ovim knjigama, a onim što smo pročitali u tim knjigama uspostavljamo svoj put, na koji se usmjeravamo – možda dvadeset pet do trideset godina – dok u zemaljskoj egzistenciji ne pronademo onoga o kome je zapisano u mjesečevim knjigama, prije nego što smo sišli na Zemlju, kako smo s njim prošli ovo ili ono u prošlim životima na Zemlji.

Tajanstvene veze u kozmosu organizirane su tako divno. I zato na egzistenciju Mjeseca moramo gledati s dubljim osjećajem, s osjećajem produbljenim antropozofijom, a ne imati na umu samo ono što fizička znanost opisuje o Mjesecu, već i ono što nam znanost duha govori o duhovno-duševnom, o duhovnom elementu Mjeseca. Kada bismo samo na trenutak pomislili kako se posvuda mogu pronaći analogije koje ovu kozmičku sferu čine razumljivom! Analogije izvedene iz zemaljskog života podržane su znanjem na koje se polaže malo pažnje; ali znanje je još tu.

Često se i u našim redovima naglašavalo: ljudi jednostavno mijenjaju svoju fizičku supstancu svakih sedam do osam godina. Znate, ljudsko biće

gura fizičku tvar kroz svoju kožu, reže nokte, kosu. Sve upućuje na to, a također je slučaj da čovjek uvijek iz središta svog bića gura supstance naprijed i uvijek se nečim novim nadomještava. Ono što ste danas odrezali kao nokat bila je tvar u vašem tijelu prije sedam ili osam godina, gurnete je naprijed i ona će nestati. Fizička materija se obnavlja. Da, oni koji su tu već sjedili prije deset godina, ne smiju misliti da isti mišići i isti materijalni dijelovi koji su tada sjedili, da i danas sjede na tim stolicama. Ničeg od toga nema; ali njihovo duhovno-duševno je tu, opet je tu. Ali isti je kada gledamo u kozmička tijela. Fizički promatrač samo želi pogledati fizičku tvar i govori kao da je ovaj Mjesec koji je gore isti onaj koji se nekoć s fizičkom tvari odvojio od Zemlje. To je otprilike jednako besmisleno kao i misliti da ti mišići, te fizičke komponente, koje su sjedile u tim stolicama prije deset godina, sjede tamo i danas. U slučaju kozmičkih tijela, međutim, potrebno je dulje da se tvari izmjene, ali se izmjenjuju. Fizički Mjesec o kojem govori fizika nije nešto o čemu bi se moglo govoriti na uobičajeni način. Na Mjesecu su ostala duhovno-duševna bića koja su živjela s ljudima na Zemlji. Ono što predstavlja egzistenciju Mjeseca na kojem oni žive, izmijenjeno je kao fizička supstanca. Duhovno-duševna bića koja zapravo formiraju egzistenciju Mjeseca – kao što i vaša duhovno-duševna egzistencija čini vezu između vašeg fizičkog bića od prije deset godina i danas – ta duhovno-duševna bića su ona koja u određenoj mjeri registriraju našu prošlost.

Ono što se može predstaviti na ovaj način može se produbiti ako to pokušamo predstaviti znanošću inicijacije. Do sada sam to predstavljao ukazujući kako ono što počinje tutnjati u nama kada sretnemo ljude prve vrste, da je to ono što su nam mjesečeva bića dala da pročitamo iz njihovih knjiga prije nego što smo sišli na Zemlju. Posvećenik na potpuno drugačiji način percipira ono s čime se na taj način susreće u životu. I on u životu susreće druge osobe: dok za običnu svijest postoji samo unutarnji osjećaj da drugo ljudsko biće prima u svoju volju i da ga ne sudi prema vanjskom dojmu, posvećeni će zapravo moći vidjeti kakvi su bili raniji zemaljski životi osobe koju susreće. Ne samo da se ovo fizičko ljudsko biće pojavljuje sa svojim duhovno-duševnim sadržajem, već, takoreći, iza njega živi sjenovito raniji zemaljski život, možda nekoliko ranijih zemaljskih života. Čovjek upoznaje osobu na način da se suoči s čitavim nizom ljudi iz duhovno-duševne perspektive. Istovremeno kad se upoznajete, upoznajete čitav niz ljudi koji su objektivni kao i osoba koju vidite u fizičkoj oblasti. U civilizacijama u kojima se još uvijek sumnjalo u takve stvari, to se čak i crtalo. Samo razmislite, postoje stare slike gdje imate ljudski lik, iza njega je malo podignut drugi lik, a iza njega još malo podignut treći lik. To je ono što se željelo uhvatiti crtanjem dojma koji posvećenik ima preko poznanika koji mu prilazi, na način da kod dotične osobe ne samo da vidi što mu donosi iz sadašnjeg života na Zemlji, već i što donosi iz prošlih života. Tako da ono što je za običnu svijest samo neka vrsta osjećaja i percepcije, za iniciranu svijest

pojavljuje se u svoj svojoj jasnoći. A u smislu znanosti duha može se reći da je stvar zapravo ovakva: ono što je s ljudskim bićem karmički povezano i inicijatu se jasno pojavljuje, kada nema inicijacije, već je tu obična svijest, pojavljuje se kao mutan osjećaj.

Tako možemo nazvati mjesečevim, ono što je u nama, ono što djeluje iz naše prošlosti i utkano je u našu sudbinu. Osvrćemo se na naše zemaljske živote: u nama djeluje element Mjeseca. Djeluje na način da kada se suočavamo s ljudima, zapravo se uvijek suočavamo s višestrukošću, kada su ti ljudi karmički povezani s nama. Za posvećenika je takav poznanik, da tako kažemo, onaj s nekoliko ljudi u sebi, barem s nekoliko ljudskih života u sebi. Jer ovo je upoznavanje s prošlim životima barem jednako živo kao i sa sadašnjim životom druge osobe.

Pogledajmo sada onu drugu vrstu poznanstva gdje ljude više prosuđujemo po vanjskom izgledu, više po onome što naš um govori o njima, što naša osjetila govore o njima, što svi odmah razumiju, na temelju estetskog dojma i tako dalje. Ako duhovno gledate na stvar, ništa ne vodi natrag u prošlost, nema bića koja posreduju put do ovog poznanstva u zemaljskom životu unutar mjesečeve sfere; ništa nije upisano u astralno tijelo ljudskog bića unutar sfere Mjeseca. Ali na djelu su i druge sile. Tu djeluju sile koje su, kao duhovne i duševne sile, sada povezane s egzistencijom Sunca. Sile, duhovno-duševne sile egzistencije Sunca djeluju dolje na ovu drugu vrstu poznanstva i tkaju sudbinu s druge strane. Da, s duhovnog stajališta, mogu reći, kao da tama, tajanstvena noć obavija ono što smo iskusili s ljudima s kojima smo mnogo toga postigli u prošlim životima na Zemlji. Sada se suočavamo s tom osobom: tada se više fokusiramo na dojam koji ostavlja na nas, kao da se umjesto noći pojavljuje svijetlo dana, Sunce. Duhovno je također ovako: sada za one koji su duhovno povezani kroz mnoga doba, ne samo da se za njih pojavljuje prošlost, već i sadašnjost i budućnost. Sudbina se nastavlja tkati. Duhovni element Sunca prilazi čovjeku.

Ali i za one koji ništa nisu zajedno prošli u ranijim životima na Zemlji, ovaj duhovno-sunčani element također se pojavljuje kao tkanje sudbine u sadašnjosti i budućnosti. I opet: svako tko ovako nešto gleda s uvidom inicijacije, ako upoznaje osobu s kojom nije bio zajedno u ranijim zemaljskim životima, i s kojom se susreće prvi put, ne bi trebao iza vidjeti sjenu zemaljskog života. Već kada se tako suoči s osobom, iza vidi bića viših hijerarhija, bića koja čovjek još nije dostigao. Anđeli, arhanđeli, oni se sada pojavljuju iza ljudi. Unutar inicijacijskog uvida, velika je razlika između susreta s osobom s kojom ste već bili i susreta s osobom po prvi puta. Ako ste puno bili s njom, iza nje se pojavljuju njeni raniji životi na Zemlji. Da niste bili s njom, u njejoj pozadini bi se pojavila bića iz sljedećih viših hijerarhija, odnosno ona bića koja sa sunčevim zrakama, sjajem sunčevih zraka, prodiru na Zemlju. I baš kao što mjesečeva bića tkaju karmu koja je

prešla u naše astralno tijelo, ova skupina sunčevih bića utkana je u našu 'Ja'-organizaciju – u podsvjesnu 'Ja' organizaciju 'Ja' prirode ljudskog bića – u ono što se događa nakon susreta s drugim ljudskim bićem ovdje na Zemlji: u ono što je osnova za daljnju karmu u budućnosti. Ono što je sadašnjost, bilo je budućnost za prethodni trenutak. Tako da zapravo naš razvoj ide iz prošlosti u budućnost.

Ono što unutar čovjeka vidimo kao razvoj iz prošlosti u budućnost, vidimo u njegovom dvojniku u kozmosu izvana, gledajući Mjesec koji korača nebom, a zatim Sunce koje ga slijedi ili mu prethodi. Kao što su Sunce i Mjesec povezani na svom putu oko svijeta, tako su prošlost i budućnost povezani u tijeku ljudskog života u tajanstveno istkanoj sudbini. Kao što se sa znanjem inicijacije, pri susretu s ljudskim bićem kaže sebi, kaže se i iz najdubljeg, najintimnijeg osjećaja: ono što vidiš iza njega, ono što su mjesečeva bića uvukla u njegovo astralno tijelo, pripada i tebi kao i njemu, kroz to si s njim srastao; kada se sa znanjem inicijacije susretne s osobom prvi put: ondje iza njega stoje anđeli, arhanđeli. Svi nekako upiru prstom u budućnost. - Tu se otvaraju mnoge mogućnosti, mogućnosti budućeg sudbonosnog života.

Vidite, ako gledate u prostranstvo svijeta na ovaj način, tada vam se Sunce i Mjesec pojavljuju kao dvoja vrata u duhovni svijet. I čovjek sam sebi kaže: ono što je u fizičkom zemaljskom okruženju trenutno živi u mom fizičkom tijelu; ono što je u širokim eterskim sferama, gdje su zvijezde, živi u mom eterskom tijelu. Ali kada pogledam u Mjesec, u Sunce, gledam u ono što nije ni u mom fizičkom tijelu niti u eterskom tijelu, već gledam ono što živi u mom astralu i što pokreće moje 'Ja'. Kroz egzistenciju Mjeseca tu smo odvedeni iz fizičkog i eterskog svijeta u duhovni svijet. I opet, kad netko pogleda u Sunce, kaže si: vođen sam kroz duhovno-duševni element Sunca kroz vrata koja me upućuju u svijet koji je identičan mojoj 'Ja' prirodi; ne samo u svijet koji je jednak mom fizičkom i astralnom tijelu, već koji je čak jednak mojoj 'Ja' prirodi, kroz koju se pojavljujem kao svjesno biće u svijetu, s onim što se čini utkanim u našu sudbinu kao nužnost da slijedimo, jer imamo ovu ili onu fizičku dispoziciju, ovaj ili onaj temperament, ovaj ili onaj karakter. Sve je to samo izraz naše karme. - U svemu što slijedimo kao nužnost našeg tijela, u svemu što pjesnik iskazuje riječima: 'Moraš biti takav, od toga ne možeš pobjeći' – u svemu tome živi prošlost egzistencije Mjeseca, u svemu što živi u nama kao sloboda, u čemu interveniramo – tu djeluje egzistencija Sunca. Tako su duhovno gledano, prirodna egzistencija i moralna egzistencija utkani jedno u drugo. Tako duhovno razmatrano, nemamo s jedne strane prirodu s njenom krutom nužnošću i duhovno-duševno s druge strane, koji ne mogu stupiti ni u kakvu vezu, nego tu leže kao moralni poredak, ne, nemamo tu suprotnost, imamo mogućnost da u pojavama prirode u isto vrijeme pronađemo ono moralno što živi u nama. Naravno, tada moramo iskoračiti izvan uobičajenih prirodnih pojava na ono što nam se predstavlja u duhovnoj egzistenciji Sunca i Mjeseca.

Vidite, pred takvim razmatranjem javlja se mogućnost uzdizanja od ljudske egzistencije u prirodi do duhovno-duševne egzistencije. Gledamo u prirodu na način da dok gledamo van – čak i ako nismo u stanju prozreti kroz nju običnom sviješću – gledamo ono što u našem zemaljskom ili kozmičkom okruženju donosi bolest. Svuda je oko nas. Sam naš organizam je zdrav, jer je rođen iz zdravog 'Ja, iz zdravog astralnog tijela, i zapravo iz zdravog eterskog. Ovdje na Zemlji, samo nešto što nam se približava izvana i što nismo u stanju potpuno transformirati prema svojoj unutarnjoj prirodi može nas razboljeti. To se može promatrati u najjednostavnijim manifestacijama. Samo pretpostavite da ste nekako u toploj ili hladnoj prostoriji, a upijate toplinu ili hladnoću. Ne smije proći kroz vas kao komad drveta ili kamena. Ne stojite u toploj ili hladnoj prostoriji kao komad drveta ili kamena i time postajete topli i hladni poput drveta ili kamena, nego prerađujete toplinu koja je izvan vas. Vanjsko vas samo stimulira; toplinu koju nosite u sebi, vi sami generirate u svojoj organizaciji. Ali ako to ne možete učiniti, smještate se u svoju okolinu kao komad drveta ili kamena, nešto vanjsko prodire u vas, a da to ne možete preobraziti: odmah će vam postati hladno. Čovjek ne može uzeti ništa iz okruženja nepromijenjeno, čak ni hranu. To je samo znanstvena fantazija, ako vjerujete u to. Čovjek transformira hranu kao i sve oko sebe. Ako to ne može učiniti, tada će mu doći bolest: to je fizički uzrok bolesti. Ali i bolest ima nešto sudbonosno u sebi, ulazi u život kao nešto sudbonosno. Da, vidite, ako se ograničimo u ovom životu na Zemlji od neke godine u 19. ili 20. stoljeću do danas, 6. veljače 1924, samo to pogledamo, onda već možemo reći: ako se želimo razboljeti unutar ovog života, preko okruženja, ono mora imati snažan utjecaj na nas. Na nas mora djelovati barem vrućima ili hladnoća, ili neka štetna vrsta zraka ili nešto slično. To mora biti nešto robusno, nešto što dolazi izvana, što utječe na nas i postaje bolest. Sam pogled na smrtonosno velebilje neće nas njome otrovati. Ako je štetni zrak dovoljno udaljen ne trujemo se njime i ne čini nas bolesnim. Ukratko, ako čovjek ima samo duševni utjecaj, ne postaje bolesnim. Utjecaj mora biti snažniji.

Ali sada pretpostavimo sljedeće. U sadašnje vrijeme postoji toliko mnogo ljudi koji žive prilično materijalistički, koji također žele imati i samo materijalističke dojmove o okolini. Ali ima mnogo toga – također u pogledu određenih tjelesnih funkcija – u čemu će prezirati to što su materijalisti: jedu duhovni dio biljke, duševni dio životinja, to jedu; da su dobri materijalisti i u pogledu hrane morali bi jesti samo kamenje, anorgansko, ono mrtvo. Ali u svoju dušu upijaju samo ideje, koncepte neživih stvari. Ono što se duhovno-duševno povezuje s ljudskom dušom tada postaje snaga bolesti za sljedeći život na Zemlji. Tu se probijaju dojmovi, tu se preobražavaju tako da mogu postati tjelesno aktivne snage. Sudbinu bolesti iz ranijeg života na Zemlji prenosimo u naš sadašnji život jer postajemo osjetljivi na bolest, jer smo u ranijim životima imali određene dojmove koji nisu primjereni za ljudska bića.

Ovi dojmovi sada djeluju na isti način na koji fizički robusni patogeni djeluju u ovom zemaljskom životu. Nešto što u ovom životu nije bilo više od ideje, unutarnji duševni osjećaj, tijekom prolaska kroz vrijeme koje živimo između smrti i novog rođenja, pretvara se u nešto tjelesno aktivno u ljudskom životu, a u sebi nosimo mnogo tjelesne aktivnosti koja je bila samo element duše u ranijim životima na Zemlji. Na taj način i u bolesti moramo pronaći nešto sudbinsko, ne smijemo pasti u praznovjerje da se bolesti mogu izliječiti samo duhovnim sredstvima. Za to su potrebna fizička, sredstva slična fizičkim. Ali ako u potpunosti razumijemo činjenicu da ono što je tjelesno aktivno u sadašnjosti seže u ono što je bilo duševno aktivno u ranijim životima na Zemlji, možemo si reći: ono što bismo inače prenijeli kao bolest u sljedeći zemaljski život, iscjeljujemo preusmjeravajući svoje misli od onoga što je bilo nesavršeno u čovjeku i usmjeravajući ih na ono što je savršeno u čovjeku. Ako smo sigurni, naprimjer, da je neka bolest povezana s materijalističkim životom duše u prijašnjoj egzistenciji na Zemlji, onda možemo biti sigurni da ovu bolest možemo ukloniti samo liječenjem temeljenim na duhovnim pogledima i idejama. Sve što djeluje u antropozofiji funkcionira na način da nije puka teorija, već je izravno povezano s životom, stvarajući osjećaje i uvide za život.

A kakvo je ovo zvjezdano nebo, zemaljski okoliš, ako ga možemo promatrati u svijetlu koje zrači iz antropozofije kada se njeguje na pravi način? Koliko su samo Sunce i Mjesec povezani kad ih na ovaj način promatramo kao vanjske kozmičke slike naše vlastite prošlosti i naše budućnosti! Koliko duboko tada nosimo svijest o našem odnosu s kozmosom i svijetom u sebi: vidimo prošlost i budućnost kako u nama tkaju našu sudbinu; gledamo van, vidimo Sunce i Mjesec, vidimo kako smo suočeni sa sudbinom svijeta kako se otkriva izvana. U našoj prošlosti osjećamo nešto što stoji uz sadašnjost i budućnost, kao što u kozmosu Mjesec stoji uz Sunce. Naše poštovanje, naša odanost, naša sposobnost da se žrtvujemo za kozmos, povećava se kada znamo vlastitu egzistenciju proširiti u kozmičku egzistenciju kako bismo do detalja vidjeli odnos između onoga što živi u nama i onoga što se tka u svemiru.

Vidite, to da čovjek raste zajedno sa svijetom, to je također jedan od zadataka koji si antropozofija postavlja u svom radu. I nadam se da ćemo se mi, koji smo u velikom broju okupljeni u ovim ograncima, sve više zbližavati kroz ovakva razmišljanja o ovoj zadaći antropozofije, ne samo da produbimo misli ljudi, nego da produbimo i njihove osjećaje i srca. A da bi to bilo intenzivnije, to je i bila svrha Božićne konferencije. Ova božićna konferencija istaknula je da, ako Antropozofsko društvo želi pravilno razvijati svoju djelatnost u budućnosti, da mora napustiti staze kojima je kročilo posljednjih deset godina; iz bavljenja vanjskim mora doseći unutarnju duhovnu oblast. U cjelini mora poprimiti ezoterični karakter. Ono što će postojati u budućnosti kao 'Škola za znanost duha' u Dornachu mora imati

neku vrstu ezoterijskog karaktera, i cijela institucija u cjelini mora imati ezoterijski karakter. Time će društvo moći održati duhovni život koji mu je potreban. Ne smije se otuđiti, a otuđenje prijeti posljednjih deset godina.

Što smo doživjeli u ovih deset godina i prije toga? Uzmite samo za primjer da vrlo snažna opozicija, koja je trenutno vrlo snažna, proizlazi iz činjenice da ta opozicija može upućivati na cikluse, transkripte predavanja, koja nisu javno dostupna. Zar ne, željelo se da postoje takvi ciklusi, takva preslikana predavanja. Trebalo se popuštati takvim željama, iako se moglo znati da se upravo na taj način daje ono najbitnije što treba opoziciji. Živimo u vremenu kada tajnost nije moguća. Stoga je na Božićnoj konferenciji trebalo zatražiti punu javnost. To uopće neće biti u suprotnosti s činjenicom da s druge strane postaje sve više ezoterično. Ali mora postojati jača svijest u cijelom vodstvu društva, društvo se mora voditi, da tako kažem, na antropozofski način. Zato je na Božićnoj konferenciji procedura za uokvirenje onoga što bi se moglo nazvati statutom bila dosta drugačija od one uobičajene. Pri stvaranju statuta se kaže: ovo ili ono je temeljni princip. Nekada smo imali takva načela u Teozofskom društvu. Prvo načelo: izgradnja općeg bratstva čovječanstva, drugo načelo: pokazati jedinstvo u religijama i tako dalje. Često sam isticao da upravo ovdje mora početi ono što Antropozofsko društvo zapravo može utemeljiti kao stvarnost. Tada je na Božićnoj konferenciji ta stvarnost zapravo potvrđena. O principima se nije govorilo, ali se isticalo: u Dornachu nešto živi, tamo je nešto živo. I onaj tko vidi nešto opravdano u tom životu u Dornachu, pridružuje se društvu. Ne spominju se apstraktnu principi, već nešto živo, nešto što postoji. Život društva nije tražen u obliku apstrakcija u tim takozvanim statutima, koji zapravo nisu statuti, već narativ o tome što postoji u Dornachu i što se odatle želi učiniti. Ti principi su narativ, a ne statuti. Istaknuo sam da društvo treba imati upravni odbor koji radi stvari, u toj inicijativi vidi ono što ga sačinjava, što ga formira. Tako se čak i u statutu pokušalo zamijeniti apstrakcije onim što je čisto ljudsko, što je izravno ljudsko. To je jedini način na koji može živjeti društvo koje bi trebalo biti organizam za nešto duhovno što se ulijeva u svijet.

Vidite, htio bih reći: ovaj Odbor koji je osnovan u Dornachu na Božić, temelji se na svojevrsnoj hipotezi. Ako Društvo želi apsorbirati ono što on radi, onda će on biti Odbor; ako ono to ne želi uzeti, onda on neće biti ništa. Ali ga se može uzeti samo kao, rekao bih, središte žive aktivnosti. Time mogu samo naznačiti – jer rekao sam da želim reći samo nekoliko riječi, sve ostalo je jasno rečeno u '*Mitteilungen*' – da je Božićna konferencija zapravo bila pokušaj unošenja novog duha u Društvo. Ali treba razumjeti kakav je to novi duh: to je duh životnosti suprotstavljen duhu apstrakcija, to je duh koji se ne obraća glavi nego srcu. Zato je ova Božićna konferencija za antropozofsku stvar, ili sve ili ništa. Biti će ništa ako se nastavi, ako je to bila proslava koja vas je malo razveselila; poslije se zaboravi na cijelu stvar i živi u staroj rutini.

Tada nema sadržaja, ništa se ne odražava. Svoj sadržaj dobiva iz života u različitim područjima, postaje stvarnost tek kroz ono što se kroz njega događa, što se kontinuirano događa u životu Antropozofskog društva. Božićna konferencija postaje stvarna samo kroz ono što će od nje nastati. Gledanje na Božićnu konferenciju zahtijeva određenu odgovornost u duši da bi se to ostvarilo, dok se inače povlači iz zemaljske egzistencije i ići će u istom smjeru koji sam danas opisao za bića Mjeseca. Impuls Božićne konferencije je naravno bio tu u svijetu. Hoće li biti učinkovit u cjelokupnom životu ovisi o tome hoće li se nastaviti.

Vidite, to smo rekli sasvim jasno. Duhovni kamen temeljac ovog Antropozofskog društva položen je u srce svakog sudionika. Božićnu konferenciju smo formalno zatvorili, ali zapravo nikada ne bi smjela biti zatvorena, već se uvijek nastaviti u životu Antropozofskog društva. Stoga bih vas zamolio da ozbiljno shvatite ono što se nalazi u 'Mitteilungsblatt', da zaista ozbiljno pogledate ono što će postupno doći ne kao opis, nego kao stvarnost. Ne može se očekivati da je sve uređeno odmah u početku jer ljudi će neizbježno pitati: kako to i to treba napraviti? - Naravno, ne može se sve dogoditi u jednom danu. Kao jednu od prvih stvari vidjeti ćete u biltenu '*Što se događa u antropozofskom društvu*', svaki tjedan ćete – ako ću se izraziti apstraktno – pronaći smjernice u obliku teza. Svaki tjedan biti će kratke rečenice o antropozofskim istinama koje se odnose na ljude – ljudski život, vjeru, umjetnost, i tako dalje – o tome što se događa u Antropozofskom društvu. I tada će netko imati priliku u raznim antropozofskim ograncima reći: ova ili ona misao šalje nam se iz Dornacha kao putokaz: svaki tjedan razgovaramo u ograncima jedno s drugima o onome što nam se iz Dornacha šalje kao misao koja je izražena u biltenima.

Na taj će način to jednostavno ući u različita područja antropozofskog života u Društvu. I na taj će način nastati mnoge stvari koje će zapravo poput krvi prožeti Antropozofsko društvo, ne samo da bi se moglo govoriti o jedinstvu, nego da bi kroz njega nešto teklo kao jednolična duhovna krv. Na to smo htjeli ukazati na Božićnoj konferenciji. Tada ste to mogli osjetiti, i postati će očito kako vrijeme ide dalje.

To je ovdje potrebno, posebno u Njemačkoj. U Njemačkoj se čovjek nalazi u antropozofskom životu na potpuno drugačiji način nego drugdje, u drugim zemljama opozicija nije ni približno snažna kao tu. Može se vidjeti da gdje god se drugdje javlja da se često uvozi od tamo, čak i ako posvuda postoji određena vrsta opozicije, osobito oko samog Dornacha. Ali opet, vrlo posebna vrsta opozicije je ona s kojom se susrećemo u Njemačkoj, mogu reći: vrlo robusna opozicija koja djeluje sustavno, potpuno svjesno i organizirano. Bila je teška odluka staviti nekoga tko je praktički najniži na čelo Antropozofskog društva. Jer to se zapravo dogodilo. Kada je 1912/13 osnovano Antropozofsko društvo – da, morate samo uzeti u obzir: nisam bio određen ni

za jednu dužnost u Antropozofskom društvu, niti sam uopće bio član. Nisam član Antropozofskog društva od njegovog osnivanja, često sam to naglašavao, ljudi jednostavno nisu baš slušali o značenju toga, jer sam želio da me Antropozofsko društvo ima samo kao učitelja, kao onoga koji vodi izvorima antropozofskog života i tako dalje. I prije svega, trebalo je pokušati vidjeti što će se dogoditi na ovaj način.

Vidite, dogodilo se da moram početi u dobi koda se obično odlazi u mirovinu, jer zapravo ono što se dogodilo s Božićnom konferencijom u Dornachu smatram početkom, pravim početkom u životu. I želim da ljudi osjete da smo na početku. I ako stvarno osjećate da stojite pred početkom, mnogo iz toga može proizaći, budući da ovaj početak nešto sadrži. Kao što sam rekao, samo iz nužde sam postao član, pa čak i predsjednik ovog Antropozofskog društva, i volio bih da ljudi doista uvide svu ozbiljnost onoga što je povezano s Božićnom konferencijom.

Ako netko to vidi, onda će možda kroz ovaj pokušaj biti moguće da kroz Antropozofsko društvo protječe istinski antropozofski život, kroz suradnju iz svih mjesta u onome što će proizaći iz Dornacha. Ovakvim stavom – a prvenstveno će taj stav biti važan u Antropozofskom društvu – ovim stavom želim najsrdačnije odgovoriti na dobrodošlicu koju je poželio dr. Kolisko, nakon što sam opet s vama, želio bih odgovoriti jednako srdačnim pozdravom, tako da srce kaže srcu: želimo surađivati u duhu koji podrazumijeva Božićna konferencija na način da aktivni impuls među antropozofima, koji žele ispravno prepoznati uvjete antropozofskog života, nikada ne prestane; da kroz ovo antropozofsko stremljenje konferencija u Dornachu sve više dobiva svoj pravi sadržaj; da ova konferencija zapravo nikada ne prestane zbog posvećenosti članova diljem svijeta; da je duh koji se tamo pokušao prizvati, da je taj duh uvijek tu, kroz dobru volju, kroz predanost, kroz prodorno razumijevanje članstva, antropozofije i antropozofskog života.

Na ovaj način želimo surađivati, ali također zaista želimo konferenciju u Dornachu smatrati nečim legitimnim, nečim ozbiljnim, ne gledajući na nju kao na nešto prema čemu možemo biti ravnodušni, već gledajući na nju kao na nešto što zaista duboko prodire u naša srca, u um, u samu savjest. Tada će Božićna konferencija biti ne samo tjedan slavlja, već nešto što ima utjecaja na svijet i osvaja ljudske sudbine. I to je pravi poticaj za sav antropozofski rad i antropozofski život.

KARMIČKA RAZMATRANJA U POVIJESNOM RAZVOJU ČOVJEČANSTVA

PREDAVANJE V

Stuttgart, 9. travnja 1924

Nekada se istina o ponavljanju zemaljskih života izražavala na izvanredno prodoran način unutar njemačkog duhovnog života. I unutar antropozofskog pokreta, istaknuta je ova radikalna predanost ponavljanju zemaljskog života. Imamo značajnu Lessingovu raspravu o obrazovanju ljudske rase u krajnjoj zrelosti njegova razvoja, a na kraju imamo ispovijest o ponovljenim zemaljskim životima. Rečenicama koje zvuče monumentalno ističe se da se povijesni razvoj čovječanstva može razumjeti samo ako ljudska individualnost prođe kroz ponavljanje života na Zemlji, i time prenosi iz jedne epohe u drugu ono što se može doživjeti i učiniti. U tom smjeru treba razmotriti samo dvije činjenice. Povjesničari pokušavaju objasniti razne vrste učinaka ideja, materijalnih učinaka i tako dalje, kako bi se objasnilo ono što je kasnije u povijesnom razvoju, iz onoga što je ranije. Bacaju se, da tako kažem, puke apstrakcije. Stvarna je činjenica da su isti pojedinci koji žive recimo, krajem devetnaestog stoljeća i početkom dvadesetoga, živjeli u ranijim epohama, u tim ranijim epohama upijali ono što se oko njih događalo, što su doživjeli s ljudima oko njih, što su potom nosili kroz vrata smrti u duhovni svijet u kojem se živi između smrti i novog rođenja, donosili to opet u novi život na Zemlji, i tako su sami nositelji onoga što se događa iz jedne epohe u drugu u ljudskoj evoluciji.

Prošlost neprestano nose u budućnost ljudske individualnosti. To je jedna činjenica koja, ako se primi u potpunosti iskreno, može um ispuniti određenom religioznom predanošću. A druga činjenica je da se svi mi koji ovdje sjedimo trebamo samo takoreći osvrnuti na sebe i sebi reći: i sami smo bili mnogo puta u zemaljskom životu, a ovo što smo danas, rezultat je naših prijašnjih zemaljskih života. Dakle, ako pogledate cijelu priču i ako je usmjerite natrag na svoje vlastito iskustvo, činjenica ponavljanja zemaljskih života zaista može u dušu uroniti duboku religijsko-kognitivnu predanost. Lessing je zacijelo osjećao nešto poput ovoga kad je rekao: je li ova istina o ponavljanju zemaljskog života treba biti glupa, jer su ljudi došli do nje u iskonskim vremenima kada njihove duše još nisu bile formirane ili podučavane? - Zatim Lessing završava monumentalnom rečenicom koja izražava ono što je on shvatio iz svijesti o dvije takve činjenice koje sam spomenuo: 'Nije li sva vječnost moja?!

Nit duhovnog razvoja, koja se u to doba mogla uvesti u njemački duhovni razvoj u vezi s Lessingovim 'Odgojem ljudske rase', nije nastavljena; prekinuta je. I 19. stoljeće bi vjerojatno smatralo nastavak ove niti nečim ne baš pametnim.

Dragi prijatelji, kada smo u Berlinu prije više od dva desetljeća započeli antropozofski rad u okviru Teozofskog društva, kada se dogodio prvi sastanak na kojem se osnovalo ono što se tada zvalo njemački ogranak Teozofskog društva, tada sam najavio i jedno od prvih predavanja koje će se održati: 'O praktičnim vježbama karme'. Tada je ideja karme morala biti uvedena u antropozofski pokret s takvom unutarnjom impulzivnošću da je mogla postati jedan od velikih lajtmotiva iz kojih bi se antropozofski pokret razvio. Ali kada sam razgovarao s nekim ljudima, slavnim osobama tog vremena, koji su došli iz starog Teozofskog društva, o tome što zapravo mislim pod time, općenito sam bio napadnut. Proglasili su da takvo nešto nije moguće. I doista – ne da želim reći da su ti ljudi bili u pravu – ali općenito još nije bilo došlo vrijeme da se u širem krugu govori o tim intimnim ezoterijskim istinama. A ako netko počne govoriti, ne u općim apstrakcijama, već konkretno o razvoju karme i njenom značaju za povijesni život čovječanstva, onda se to ne može bez da se duboko uđe u ezoteriju, bez ulaska u konkretne ezoterijske ideje. Dakle, u određenom pogledu, sve što se razvijalo u antropozofiji unutar Antropozofskog društva, bila je priprema koja je bila neophodna jer u društvu u to doba nije bilo zrelosti.

Ali mora doći vrijeme kada možemo konkretno ezoterijski govoriti o karmičkim istinama i njihovoj povezanosti s povijesnim razvojem čovječanstva. Kada bi se danas još čekalo, to bi bio neuspjeh antropozofskog pokreta. Zbog toga je i dio namjere Božićne konferencije bio da se više ne čeka s onim što se sada može istražiti pravim duhovnim istraživanjem o intimnijim pitanjima povijesnog razvoja. I u tom smjeru, u budućnosti antropozofskog pokreta, slušat će se ono što žele duhovi, a ne ono što ljudi, iz izvjesne tjeskobe, smatraju da još nije vrijeme ili da je oportuno. Upravo u tom pogledu Božićna konferencija u Goetheanumu ne znači samo nešto što je, da tako kažemo, samo kvalitativno značajno za Antropozofsko društvo, već treba biti i početak u pogledu intenziviranja antropozofskog rada. S ove točke gledišta, koja mora postati stajalište antropozofskog pokreta, želio bih govoriti o današnjim antropozofskim razmatranjima.

Dragi prijatelji, gledamo ono što se događa u povijesti u velikim razmjerima. Primjećujemo kako pojedinačne osobnosti daju ton u ovom ili onom području. Trebali bismo postati svjesni kako se osobnost koja stoji povijesno, koja je u bližoj ne tako dalekoj prošlosti, inaugurirala nešto pod čijim utjecajem i danas živimo, kako se jedino može razumjeti – i kako se samo na taj način mogu ispravno razumjeti povijesne ideje – kada se antropozofsko istraživanje pozabavi proučavanjem ranijih zemaljskih života takvih povijesnih ličnosti. Iz ovoga slijedi nešto drugo. Slijedi da gledajući osobnosti o kojima nam povijest govori, postajemo svjesni procesa ljudske sudbine kroz različite živote na Zemlji, a svijetlom koje nam to daje o karmi, možemo osvijetliti svoju osobnu sudbinu. A to je iznimno važno. Jer razmatranja karme ne bi se trebala temeljiti na senzaciji, već bi samo trebala

baciti više svjetla na veze među ljudima i iskustva pojedinačnih ljudskih duša. Vidimo, naprimjer, kako se, osobito u zadnje dvije trećine stoljeća, javlja vrlo specifično stanje duše s materijalističkim odsjajem, kako se to stanje duše na određeni način nastavlja u 20. stoljeće, i kako je to stanje duše u konačnici obuhvaćalo sve što je kaotično i zbunjujuće u kulturi i civilizaciji današnjeg čovječanstva. A budući da vidimo kako se ono što se događalo nakon prve trećine 19. stoljeća, posebice u njemačkom intelektualnom životu, radikalno razlikuje od onoga što je nekada bilo ključno, temeljno obilježje ovog intelektualnog života, pa se pitamo o porijeklu toga. U posljednje dvije trećine 19. stoljeća vidimo kako se pojavljuju ličnosti čije nas osobnosti moraju zanimati, čije smo individualnosti prisiljeni pratiti do njihovih ranijih zemaljskih života.

Pogled onih koji mogu poduzeti takva istraživanja u početku se povlači iz općeg karaktera našeg doba, ne zapravo na kršćanske prošle živote ličnosti koje se u njemu pojavljuju, već na nekršćanske prošle živote. Stoga ima smisla, budući da to i otprilike odgovara onome što možemo zabilježiti kao vremensku indikaciju o intervalima između uzastopnih zemaljskih života, vratiti se na sveobuhvatni duhovni pokret koji se pojavio pola tisućljeća nakon osnutka kršćanstva, vratiti se unatrag na muhamedanstvo, na arabizam. Kršćanstvo se prvo proširilo iz Azije, malo, mogu reći, prigrlivši sjevernoafričku civilizaciju, preko Španjolske do zapadne Europe, zatim se proširilo dalje po istočnoj Europi, po srednjoj Europi, ali to je širenje u određenoj mjeri pratio arabizam, koji je sa jedne strane napredovao kroz Malu Aziju kada je muhamedanstvo bilo u njemu kao impuls, a s druge strane kroz Afriku preko Italije i Španjolske. A iz vanjske civilizacije možete vidjeti sukob europske civilizacije s arabizmom iz raznih ratova koji su se dogodili između europeizma i arabizma. I ovdje se radi o tome da se sada pitamo: da, koje su stvarne konkretne činjenice, što je tu zapravo osnova za razvoj ljudske duše?

Pogledajmo sada takve konkretne činjenice. Vidimo, naprimjer, u isto vrijeme kaka je, na čelu zbivanja u zapadnoj Europi bio Karlo Veliki, moglo bi se reći, u prilično primitivnim civilizacijskim uvjetima, da se tamo u Aziji, dvor Harun al Raschida sjajno razvijao. A na dvoru Harun al Raschida doista su okupljeni najveći duhovi tog vremena, oni najveći duhovi koji su u svoje duše duboko upili sve što je moglo proizaći iz istočnjačke mudrosti, ali koji su s orijentalnom mudročću spojili i ono što je došlo iz grčke kulture. Harun al Raschid je na svom dvoru razvio duhovni život koji je uključivao arhitekturu, astronomiju u smislu tog vremena, geografiju na živ način tog vremena, matematiku, poeziju, kemiju, medicinu, a za sve te grane on je na svom dvoru okupio najistaknutije predstavnike svog vremena. Bio je energični zaštitnik tih predstavnika, osobnost koja je davala sigurnost onome što se može nazvati vrijednim kulturnim sjedištem koje je postojalo u 8. i 9. stoljeću nove ere. I vidimo, naprimjer, kada pogledamo ovaj dvor

Harun al Raschida, kako je na ovom dvoru živjela izuzetna ličnost, osobnost koja možda nije odavala osjećaj da je inicirana u tom životu na dvoru Harun al Raschida. Ali inicirani su znali da je ta ličnost, koja je živjela na dvoru Harun al Raschida, pripadala najviše iniciranim ljudima u prethodnom životu na Zemlji. Tako je u kasnijem životu na Zemlji na dvoru Harun al Raschida živio bivši inicirani, to jest onaj koji je bio iniciran u ranijem životu, a izvana se nije pojavio kao inicirani. Ostali su barem poznavali inicijacijski život starih vremena. Ličnost o kojoj je riječ bila je veliki, danas bismo sramnom riječju rekli, 'organizator' svega znanstvenog, umjetničkog života na dvoru Harun al Raschida.

Sada, znamo da se arabizam izvana proširio kroz Afriku, južnu Europu, kroz Španjolsku pa dalje u Europu pod utjecajem muhamedanstva. Znamo što se događalo u vanjskim ratovima, u vanjskim sukobima kultura. Ali cijela stvar se u jednom trenutku lomi. Ljudi obično govore o bitci koju je vodio Karl Martell kod Toursa i Poitiersa, kao da je arabizam protjeran iz Europe. Ali u arabizmu je postojao ogroman duhovni impuls. A čudna stvar je da kada je arabizam bio odbačen iz Europe, da tako kažem, kao politička, kao vojna sila, da su duše onih koji su davali ton unutar arabizma, nakon što su prošli kroz vrata smrti, intenzivno su se u duhovnom svijetu bavili time kako mogu nastaviti oblikovati utjecaj arabizma na Europu. Onome što prolazi kroz duhovni svijet, dragi prijatelji, nije primarno da se stvari formiraju na vanjski način. Kada se individualnost pojavi u dva uzastopna zemaljska života, može biti malo vanjske sličnosti. Više se radi o tome što je iznutra. To je teško razumjeti u naše vrijeme. Jer u naše vrijeme, kada se može okriviti čovjeka već ako ne piše osuđujuće o Haeckelu, a onda više ne piše o Haeckelu kao prije, već na način na koji uskogrudni umovi smatraju suprotnim od ranijeg, ondje gdje već postoji takvo nerazumijevanje, također će se malo razumjeti koliko izvana mogu biti različite ljudske individualnosti u uzastopnim zemaljskim životima i kako iznutra djeluju isti impulsi. [*ovdje dr. Steiner referira na kritiku njegovog vlastitog pisanja na temu Haeckela*] Stoga se ove velike duše arabizma nastavljaju razvijati između smrti i novog rođenja na takav način da ostaju povezane s impulsom koji je išao s Istoka na Zapad, da ostaju povezani sa svojim djelom u duhovnom svijetu. U vanjskom svijetu kaže se da se civilizacija razvija dalje. Tu se pojavljuju sasvim drugačiji oblici od onih koje je imao arabizam. Ali duše koje su bile velike u arabizmu ponovno su se pojavile, i bez da su prenijele njegove vanjske oblike, prenijele su arabizam u njegovim unutarnjim impulsima, u mnogo kasnije razdoblje. Pojavile su se kao kulturni nositelji kasnijeg vremena, u jeziku, navikama mišljenja, u navikama osjećanja, impulsima volje takvog kasnijeg vremena. Ali arabizam je nastavio djelovati u njihovim dušama. I tako vidimo da je upravo ta duhovna struja koja je davala ton u posljednje dvije trećine 19. stoljeća bila pod dubokim utjecajem onih duhova koji su proizašli iz arabizma.

Tako gledamo u dušu Harun al Raschida, onda u tom životu Harun al Raschida prolazi kroz vrata smrti. Između smrti i novog života nastavlja se razvijati. Ponovno se pojavljuje u potpuno drugačijim civilizacijskim uvjetima u moderno doba. Jer ova individualnost je ista ona individualnost koja se tada pojavljuje unutar zapadnog engleskog duhovnog života kao Lord Bacon od Verulama. u sveobuhvatnosti duha Lorda Bacona od Verulama moramo vidjeti uskrsnuće onoga što je Harun al Raschid postigao na svom dvoru na orijentalni način u 8. i 9. stoljeću. A znamo da je Bacon od Verulama na najdublji i najintenzivniji način utjecao na europski duhovni život sve do zadnjih dana. Zapravo, još od Lorda Bacona ljudi razmišljaju na način na koji je on razmišljao u znanstvenom istraživanju i znanstvenom mišljenju. To sigurno ne vrijedi u svim detaljima, ali je točno u širem kontekstu vremena. Ako se pogleda sjaj Harun al Raschida, ono što u određenom pogledu ima vanjski učinak, i ako se pogleda nakon što se kroz unutarnje istraživanje otkrije kako se Harun al Raschid ponovno pojavio u Lordu Baconu od Verulama, vidjeti ćemo, ako se govori o vanjskom tijeku života Bacona od Verulama, tada će se pronaći ono što se slaže, što je slično, ne u vanjskim oblicima, već u unutarnjem značenju ova dva života.

Govorio sam o ličnosti koja je živjela na dvoru Harun al Raschida, bila inicijal u prethodnom životu na Zemlji, koji je prethodio ovom životu na dvoru Harun al Raschida. Usput moram kazati da može biti tako, dragi prijatelji, da se posvećenik iz prošlosti ne čini izvana posvećenikom u kasnijem životu. Ne biste li se trebali zapitati, dragi prijatelji, kada sam stalno govorio da je bilo dosta starih posvećenika, učitelja misterija, svećenika misterija: gdje su otišli? Zašto ne žive među nama u sadašnjosti? Da, vidite, dragi prijatelji, individualnost, koja je u ranijem životu na Zemlji imala duhovno-duševni element ma kako osvjetljen, u kasnijem životu na Zemlji se može izraziti samo kroz tijelo koje mu ovaj život na Zemlji može dati, i kroz obrazovanje koje može dobiti. Već dugo vremena karakter odgoja u čovječanstvu je takav da se ono što je nekada živjelo u ovim iniciranim dušama ne može probiti da se danas može izraziti. Moraju usvojiti potpuno različite oblike življenja, a samo oni koji mogu intimno promatrati ljudski život shvaćaju kako su, ljudi koji ne izgledaju kao posvećenici u svom kasnijem životu na Zemlji, ipak prošli kroz takve živote inicijacije.

Jedan od najsvjetlijih primjera u tom pogledu je junak slobode Garibaldi. Garibaldijev život je izvanredan, čiji utjecaj samo treba pratiti da bi se vidjelo kako je ova ličnost podignuta iznad okolnosti neposrednog zemaljskog života. Garibaldi je od bivšeg posvećenika, što je bio u prethodnom životu, postao politički vizionar, jer to tako treba nazvati. On je bio posvećenik koji je u prethodnom životu na Zemlji primio impulse volje, koje potom ostvaruje u životu kao Garibaldi, kako je u njegovo vrijeme bilo moguće, za osobu rođenu 1807. Ali pogledajte osobitosti njegova zemaljskog života. Za mene je polazište prije svega bilo to što sam vidio kako je Garibaldi krenuo putem

svoje sudbine zajedno s još trojicom ljudi u 19. stoljeću, u odnosu na koje, posebno način na koji je s njima surađivao, zapravo nije potpuno razumljiv. Garibaldi je bio odani republikanac u svojim najdubljim uvjerenjima, ali je odbacio sve što bi opravdalo jedinstvo Italije pod zastavom republike. Unatoč svojim poštenim republikanskim osjećajima, zalagao se za uspostavljanje vlasti kralja, posebno pod Vittorinom Emanuele. Eto, ako sada zagonetki pristupite s okultnim istraživanjem: kako je Garibaldi mogao ovog Vittoria Emanuele učiniti kraljem Italije – jer ga je učinio kraljem Italije – zatim pogledate druge dvije ličnosti, pogledate Cavoura i Mazzinija, čudno: Garibaldi je rođen 1807, ostali za nekoliko godina. Garibaldi je rođen u Nici, Mazzini, kao što je poznati, u Genovi, Cavour u Torinu, Vittorio Emanuele nedaleko odatle. Svi su rođeni unutar malog polumjera na Zemlji, da tako kažem.

Kad se bavite karmičkim istraživanjima, trebate nešto, rekao bih konkretno, od čega početi. Ne možete puno učiniti s obzirom na to koliko ste pametni, koliko ste znanstveno obrazovani. Čak i ako je netko u svom životu napisao trideset romana, ne može se krenuti od ovog pisanja da bi se zagledalo u ranije živote na Zemlji. Za istraživanje ranijeg života na Zemlji puno je važnije da li netko šepa ili da li trepće očima. Prividne sitnice u životu vode okultista na put koji je neophodan za osvjetljavanje ranijih života, iz jednog života na Zemlji. Za okultna istraživanja na ovom području bilo je odlučujuće zabilježiti kako je Garibaldi živio u 19. stoljeću zajedno s trojicom drugih. Presudilo je nešto drugo u tom usmjerenju, dragi prijatelji. Gledano na ovaj način, Garibaldi izgleda kao realist, kao onaj koji uvijek čvrsto stoji na nogama, koji se bavi samo životnom praksom i tako dalje. Ali unutar Garibaldijeva života postoje intimnije faze, koje već pokazuju kako Garibaldi zapravo nadilazi razinu onoga što se može doživjeti na Zemlji. Moglo bi se istaknuti kako je kao mladić više puta plovio Jadranskim morem u tadašnjim opasnim uvjetima, više puta bio zarobljen, ali se uvijek oslobađao na pustolovan način. Može se također istaknuti da se ne događa svakome, kao što se to dogodilo Garibaldiju, da prvi puta nađe sebe u tisku, da svoje ime nađe otisnuto u novinama uz vijest, uz objavu smrtne presude. Prvi puta je pročitao svoje ime čitajući smrtnu presudu. Ova smrtna presuda izrečena je zbog njegovog sudjelovanja u zavjeri. Ali ta smrtna presuda nije izvršena, jer nisu objesili nikoga koga nisu uhvatili, a nisu uhvatili ni Garibaldija. Pobjegao je u Ameriku i tamo živio avanturističkim životom, ali je uvijek imao unutarnji intenzitet i snagu.

Koliko je Garibaldi malo bio uronjen u obične zemaljske uvjete pokazuje, naprimjer, način na koji je stupio u svoj prvi brak, koji je desetljećima bio iznimno sretan. Ali kako je upoznao ženu koju je oženio? To se dogodilo vrlo neobično. Bio je na brodu, još dosta daleko od kopna, usmjerio je dalekozor na kopno i kroz dalekozor ugledao ženu – i kroz dalekozor se odmah u nju zaljubio. Pa ne događa se svaki dan da se ljudi zaljube kroz dalekozor, moraš

biti iznad običnih ovozemaljskih uvjeta. Ali što se događa? Odmah kreće na kopno, upoznaje čovjeka kojemu se Garibaldi toliko sviđa da ga vodi sa sobom. Dolazi čovjeku na ručak: to je otac žene koju je vidio kroz dalekozor! Postoji mala prepreka: on govori samo talijanski, ona samo portugalski. On ne govori njen jezik, ali joj daje do znanja da se moraju ujediniti za život, a ona to razumije, iako ne govori talijanski, već samo portugalski. Bit će to jedan od najsretnijih, ali i jedan od najzanimljivijih brakova. Prošla je s njim kroz sve što je doživio u Americi, a treba samo istaknuti kako se proširila vijest da je Garibaldi pao na tamošnjim ratištima u borbama za slobodu. Gospođa Garibaldi je obišla sva bojišta, kao što kaže jedna legenda. Podigla je svaki leš kako bi pogledala u lice, dok u svojim lutanjima nije otkrila da je Garibaldi još uvijek živ. Ali tada je rodila svoje prvo dijete, koje bi umrlo od hladnoće da ga nije vezala užetom oko vrata i grijala vlastitim njedrima dok je hodala dalje. Ništa od toga nisu normalni građanski odnosi, a ovo zajedničko druženje nije bilo građansko u uobičajenom smislu. Ali kada je Garibaldijeva žena umrla, dogodilo se da se nakon nekog vremena Garibaldi ponovno oženio, i ovaj put prema normalnim okolnostima srednje klase, kao što se u životu dogodi. Ali eto, ovaj brak, koji nije uređen preko dalekozora, trajao je samo jedan dan. Mogu se povezati ove i slične značajke iz Garibaldijeva života, koje pokazuju da je u njegovom životu postojalo nešto vrlo značajno.

Sada mi je postalo očito da je ta osoba u ranijem životu na Zemlji bila irski posvećenik u post-kršćanskom razdoblju, koji je s misijom došao iz Irske u Alzas, tamo je podučavao na mjestu misterija i kao učenike imao one individualnosti koje su se kasnije rodile u isto vrijeme i na istom području kao i on. Sada, u raznim je misterijima postojao zakon prema kojem su određeni učenici bili toliko vezani za učitelja da ih on nije smio napustiti ako se sretnu u kasnijem životu pod vrlo specifičnim okolnostima. Iznad svega, bila je osobnost Vittoria Emmanuele, koju je Garibaldi sigurno osjećao vezanom za sebe, jer je ta osobnost bila njegov učenik u ranijem inicijacijskom životu na Zemlji. Tu sada više nema teorija. U kasnijem životu ne radi se o usvajanju nečega izvana, nego o pokoravanju, iako nesvjesno, onom unutarnjem zakonu koji osobe zbližava prema impulsima koji se odvijaju u unutarnjem životu.

Iz cijelog ovog života može se vidjeti, kao kod ranijeg posvećenika, jer tjelesnost koja će biti tu u datom stoljeću, jer obrazovanje koje postoji, ne omogućava mu da se pojavi kao posvećenik, da iziđe ono što je upio u ranijem životu na Zemlji. Isto je bilo i s osobom koja je živjela na dvoru Harun al Raschida i koja je, nakon što je prošla kroz vrata smrti, morala krenuti drugim putem nego sami Harun al Raschid. Ova je osobnost bila duboko povezana sa svime što je apsorbirala kao tajne inicijacije iz istočnjačke mudrosti. Nije mogla ići istim putem kao što je to učinio glamurozniji Harun al Raschid, morala je ići drugim putem. To ih je dovelo

do kasnije inkarnacije na način da su se dvije osobe susrele, da tako kažem, u civilizacijskim tokovima koji su bili pod njihovim utjecajem, i koji su bili potaknuti od njih u Europi, Harun al Raschid i njegov dvorski savjetnik. A duša ovog savjetnika pojavila se opet kao Amos Komenski, koji na vanjski način nije uspio živjeti po načelima inicijacije, ali koji cijelim načinom na koji se energično smjestio u pedagoški, odgojni život u to vrijeme, koje je bilo i vrijeme Bacona od Verulama, pokazuje da je u njemu živjelo nešto duboko i smisleno. I tako vidimo kako se, ponovno utjelovljuje kao Amos Komenski, duša koja je živjela na dvoru Harun al Raschida; kako se inkarnira sam Harun al Raschid; pogledajte osobnosti, vidite u tim osobnostima spoj civilizacija, kultura. Ako pogledate ovaj europski duhovni život, posebno kako se razvijao u 16. i 17. stoljeću, posvuda ćete pronaći arabizam u novijim oblicima. U svemu na što je Bacon utjecao, prisutan je arabizam na glamurozan način. Na sve što je utjecao Amos Komenski, još uvijek se može uočiti duboka orijentalna nutrina.

Ovo što vam govorim nije konstrukcija. Jer ove stvari se doista ne pronalaze nagađanjem, već se mogu pronaći samo ako se iznutra povežemo s određenim duhovnim entitetima i tražimo put od jednog života do drugog inspiracijom. I tako, dragi prijatelji, veliki dio arabizma je došao u novo doba kroz inkarnaciju duša u ponovljenim zemaljskim životima. Samo je bitno da se značenje ovog istraživanja ne shvati pogrešno.

Rekao sam vam da se ne radi o slijedenju onoga što se obično smatra važnim u materijalističkom životu. Iz toga neće doći mnogo toga. Dati ću vam primjer. Imao sam učitelja – o njemu sam također govorio u svom životopisu – koji je bio izvrstan učitelj geometrije. U određenoj dobi počeo me duboko zanimati. Imao je nešto osebužno, genijalnu jednostranost, imao je druge posebnosti, a kroz sadržaj njegove duše u odnosu na geometriju nije se mogao pronaći put do njegove ranije inkarnacije. Ali ovaj geometrista, koji je bio tako izvrstan u konstruiranju, imao je vanjsku osobitost: imao je krivo stopalo. Sada, kada se provedu takva istraživanja koja vode od jednog zemaljskog života do drugog, vrlo često se ispostavi da je zapravo sve što ima veze s razvojem nogu u jednom zemaljskom životu povezano s razvojem glave u drugom zemaljskom životu. Događa se čudna preobrazba kod unutarnjih sila, koje u jednom slučaju čine sustav udova, a u drugom sustav glave.

Počeo sam s ovom bolešću nogu, s krivim stopalom ovog profesora geometrije. Pa, što se dogodilo s okultnim istraživanjem? Upravo me gledanje na tu nevolju dovelo u kontakt s drugom osobom koja je također imala krivo stopalo, naime Lordom Byronom. I sada sam znao: ovo ima neke veze s ponovljenim zemaljskim životima. I bilo je nešto u obje glave u ranijem životu na Zemlji što ih je navelo da rade zajedno, čak i ako u odnosu na njihovu aktivnost u posljednjoj inkarnaciji na Zemlji nisu bili suvremenici, već gotovo suvremenici. Naglašavam da neću ulaziti u detalje o ženskim inkarnacijama,

jer je u prošlim epohama, prvenstveno muški život imao povijesni učinak. Ženski život tek počinje djelovati. U budućnosti će biti od posebnog interesa uzeti u obzir ženske inkarnacije. Ali za mnoge povijesne ličnosti stvar je u tome da su izostavljene neke ženske inkarnacije, koje također postoje, Iz ovoga ne smijete zaključiti da nije bilo ženskih inkarnacija; ali razmatram takva gledišta koja nas vode natrag u prijašnje muške živote na Zemlji. Ove dvije ličnosti, s kojima sam se suočio, vratile su me u vrijeme kada su oni – nisam mogao točno odrediti – živjeli ili u 10. ili u 11. stoljeću nove ere u istočnoj Europi u današnjim ruskim oblastima. Bili su drugovi. Čak je i tada do nekih osoba došla legenda o migraciji paladija. Možda znate za ovaj paladij, dragulj o kojem mnogo zavisi u civilizaciji čovječanstva: da je ovaj paladij prvo bio u Troji, zatim u Rimu, da ga je Konstantin Veliki donio s velikom pompom u Carigrad, a iznad njega postao stup u vlastitu čast, na čiji je vrh postavio lik Apolona. Na stup je pričvrstio vijenac zvijezda, u ovom vijencu bili su komadi drveta koje je donio s Kristova križa. Ukratko: sve u vlastitu slavu. Legenda kaže da će se ovaj paladij jednog dana odnijeti na sjever, a da će civilizacija koje je prebačena u Carigrad biti presađena na sjever. Dvojica su to čula. Oduševljavali su se osvajanjem paladija u Carigradu. Nisu mogli. Ali učinili su mnogo da ovaj dragulj kulture dovedu na sjever. Sada možete vidjeti, posebno kod onog koji se tada reinkarnirao na zapadu, da je ono što je Byron iz 19. stoljeća imao u svom entuzijazmu za slobodom, imao u sebi kao karmičku posljedicu tadašnje težnje za paladijem. Posebnu duhovnu konfiguraciju možete pratiti u svemu što je moj učitelj geometrije na intiman način iznio na vidjelo: osjećaj slobode u polju znanosti – za one koji bi to mogli doživjeti.

Na taj način, put počinje od onoga što se čini usputnim, krivog stopala, da bi se odatle vratili, od karakteristika koje se na taj način mogu pratiti, do ranijih života na Zemlji dotičnih ličnosti. Općenito, čovjek mora imati osjećaj za unutaraju konfiguraciju života ako želi govoriti o povijesnoj karmi.

Želio bih navesti još jedan primjer. U 8. ili 9. stoljeću na području koje bi se danas zvalo sjeveroistok Francuske postojala je osobnost, svojevrzni imućni zemljoposjednik u današnjem smislu. Ali bio je avanturist i poduzimao je pohode u susjedne krajeve. Koliko god danas zvuči nevjerojatno, to je bilo u to vrijeme, napustio je dom i farmu i više-manje sretno poduzimao vojne pohode na susjedna područja. Jednog dana se vratio a njegov posjed je ukrao drugi; tamo je kao vlasnik stajao netko drugi, koji je osvojio toliku moć u ljudima i oružju da je mogao prethodnog vlasnika držati podalje. A kako nije imao druge mogućnosti, postao je kmet ovog novog vlasnika, ili ono što se kasnije nazivalo kmetom. I među dvoje ljudi razvio se čudan odnos. Netko drugi je sjedio na položaju gdje je on prije sjedio, i sada je bio u položaju u kojem je prije bio drugi. Poslije je sa svojim istomišljenicima u susjednim šumama, kako bismo danas rekli, držao svakakva noćna okupljanja s dubokim unutarnjim ogorčenjem za

opljačkanu imovinu i za okolnosti koje to omogućuju. Zanimljivo je pogledati ono što je tada rečeno iz duboke ljudske ogorčenosti.

Sada, mogao sam pratiti put ove dvojice ljudi koji su prošli kroz vrata smrti u 9. stoljeću i ponovno se pojavili u 19. stoljeću. Onaj koji je prvo bio zemljoposjednik, a potom mu je posjed otet, je Karl Marx, utemeljitelj socijalizma u 19. stoljeću. Koliko god da su vanjske okolnosti različite, nagađanje i slično, ničemu ne vodi. Ali ako slijedite određene pozadine, tada ćete u tom podmuklom zemljoposjedniku iz 9. stoljeća pronaći dušu Karla Marxa iz 19. stoljeća. Onaj koji ga je otjerao, koji mu je nanio toliko zla, njegov je prijatelj Friedrich Engels. Ne radi se o senzaciji, nego o razumijevanju života i povijesti iz konteksta zemaljske egzistencije.

Takve se stvari također moraju shvaćati s dubokom ozbiljnošću, a ne sa senzacionalističkim ambicijama. U ovom primjeru imamo inkorporaciju duhovnog europeizma, ali ono što je definitivno proizašlo iz arabizma također je integrirano u ovaj europeizam. U novije vrijeme postoji mnogo arabizma u potpuno drugačijem obliku.

Pa, jedan od prethodnika Harun al Raschida, jedan od najranijih nasljednika proroka Muhameda, je Muavija u 7. stoljeću nove ere. Izvanredna ličnost, koja je žudjela za osvajanjem zapada, no nije to mogla ispuniti, ali je osjetila čežnju za zapadom kada je prošla kroz vrata smrti. Bilo je svega u vezi s ovom osobnošću: seoba na zapad, življenje arabizma – sve dok se nakon života između smrti i novog rođenja nije došlo do seobe na zapad. Činilo se da je ova individualnost, jedan od najranijih nasljednika Poslanika, također dala ton u okolnostima 20. stoljeća. U vrijeme prije Božićne konferencije spomenuo sam mnoge stvari koje imaju osnovu u onome što se može reći o ponavljanju zemaljskih života određene ličnosti. Malo se razumjelo što sam tamo rekao. Uostalom, uvjerljivost kojom je to bilo izraženo leži u promatranju samih karmičkih uvjeta tijekom života na Zemlji. Jer Muavija se ponovno pojavio u našem vremenu, kao Woodrow Wilson, i donio apstraktni arabizam ekstremno izražen u životu civiliziranog društva. I vidimo kako se kod Woodrow Wilsona pojavila individualnost koja, posebno u čuvenih 'Četrnaest točaka', u najvećoj mjeri živi arabizam u naše vrijeme. Najbolji način da se prouči nesreća koju je Woodrow Wilson donio u naše vrijeme jest usporediti ove točke s određenim formulacijama u Kuranu, sve do fraza korištenih u rečenicama. Tada će vam neke stvari biti razumljive, onda ćete vidjeti do koliko čudnih stvari dolazite kada saznate kako su te stvari povezane.

Danas, dragi prijatelji, apsolutno je slučaj da je povijesno razmatranje ljudskog života, zadovoljavajuće moguće samo ako uzmemo u obzir konkretne pojave ponavljanja zemaljskog života, razmatrajući karmu i unutarnje veze u individualnim zemaljskim životima ljudi. Sada kada je Antropozofsko društvo već dva desetljeća pripremano za ono što će se

dogoditi pod utjecajem Božićne konferencije, ono što je prvotno najavljeno 1902. godine kada je osnovan njemački ogranak Teozofskog društva, sada se može sve više provoditi: 'Praktične vježbe karme'. Ove praktične vježbe karme trebale bi biti dio našeg antropozofskog života, ne na senzacionalistički način, već na takav način da postanu temelj za stvarno veće, jače impulse koji moraju živjeti unutar Antropozofskog društva. Također uzmite u obzor da je sada potrebno govoriti na ovaj način kao rezultat činjenice da ezoterija mora teći kroz antropozofski pokret, koji je utjelovljen u Antropozofskom društvu. Ali budimo jasni i u pogledu duboke ozbiljnosti s kojom se takve stvari moraju razmatrati. Ako ih uzmemo u obzir s takvom ozbiljnošću, onda nastavljamo tkati ono što se počelo tkati kada je Lessing ukazao na ponavljanje zemaljskog života na kraju svog 'Obrazovanja ljudske rase'. Jer čovjek mora ponovno naučiti iz dubljeg, intimnog promatranja čovjeka, čovjekove sudbine, da je to apsolutno istinito: kroz znanost duha vidi se što je prava bit čovjeka i što se u svakom trenutku može izgovoriti kada se prepozna: 'Nije li sva vječnost moja?!' Ali strukturu ove vječnosti treba prepoznati u konkretnim činjenicama, u razmatranjima karme, u strukturama sudbine u ljudskoj povijesti.

PREDAVANJE VI

Stuttgart, 1. lipnja 1924

Zahvaljujem se na riječima koje je rekao dr. Unger. Vjerujte, veliko mi je zadovoljstvo što opet mogu razgovarati s prijateljima u Stuttgartu.

Posljednji put kada sam mogao govoriti ovdje u povodu naše Waldorfske školske konferencije, govorio sam o nečemu što se odnosi na veze karmičke prirode u čovječanstvu i njegovom razvoju. Danas bih kao nastavak tog predavanja želio reći nekoliko stvari, počevši od onoga što vam je više-manje poznato, i onda bih prešli na ono nepoznato.

Znamo da kada čovjek prođe kroz vrata smrti, prvo mora iskusiti činjenicu da je njegovo etersko tijelo raspršeno u kozmos, nakon što je u trenutku smrti ostavio svoje fizičko tijelo po strani. Pa, danas ne želimo razmatrati ovu prvu fazu nakon smrti, odbacivanje ili raspršivanje eterskog tijela u kozmos, već ono što slijedi. A to se najbolje može razumjeti ako prvo pogledamo čovjekov smrtni život kako se odvija između rođenja i smrti. Ovaj ljudski život na Zemlji prolazi kroz dva različita stanja: budnost i spavanje. Sada, znate iz različitih antropozofskih razmatranja da budno stanje proizlazi iz činjenice da su četiri člana koja su bitna za modernog čovjeka – fizičko tijelo, etersko tijelo, astralno tijelo i 'Ja' – povezani jedno s drugim, stimuliraju jedan drugog u svojim aktivnostima i potpori; međutim, stanje sna nastaje kada fizičko tijelo i etersko tijelo ostanu ležati u krevetu, što u određenoj mjeri vodi privremeno u egzistenciju biljke, dok astralno tijelo i 'Ja' organizacija žive neovisno u duhovnom svijetu, odvojeni od fizičkog i eterskog tijela. Ali sada, iz običnog životnog iskustva znate da kada osoba prizove sjećanje natrag u svoj zemaljski život, ona zapravo krivotvori to sjećanje. Jer ako se običnom sviješću osvrnemo na naš život na Zemlji, tada nam se retrospektiva čini kao struja koja neprekidno djeluje; jedan događaj proizlazi iz drugog, a pritom uglavnom ne vodimo računa o tome da nemamo posla s takvim neprekidnim tokom sjećanja, već da se tok sjećanja neprekidno prekida noću, tako da bi zapravo naše pamćenje trebalo izgledati ovako: dan, noć, dan, noć; uvijek se nešto svijetlo, da tako kažemo, nastavilo u mraku, ovo se opet nastavilo u svijetlu, i tako dalje. Dio života na Zemlji koji provedemo spavajući uglavnom ostaje nesvjestan, s izuzetkom snova koja nastaju iz spavanja. Možete zbrojiti – čak i s obzirom na to koliko dijete spava – ono što se prospavalo: dobivate otprilike trećinu života na Zemlji.

Prije svega možemo se zapitati: što rade 'Ja' organizacija i astralno tijelo tijekom ovog vremena spavanja? Vi ste u duhovnom svijetu. Ali u duhovnom svijetu ne percipiraju, ostaju nesvjesni, kao što je rečeno, s izuzetkom snova. Kad bi ljudsko biće uvijek sa svojom običnom sviješću na Zemlji percipiralo

tijekom noći, odlutalo bi u jednom ili drugom smjeru: ili bi mu svijest padala tijekom dana, hodao bi okolo u nekoj vrsti paralizirane svijesti, ako je više ahrimanske prirode, ili bi hodao okolo zbunjenom sviješću, sa sviješću u kojoj se misli i osjećaji prevrću ako je luciferična osoba.

Čovjek je općenito zaštićen od opažanja duhovnog svijeta koji noću leži oko njega onim što se naziva 'Čuvar praga'. Ali kada ljudsko biće prođe kroz vrata smrti i provede prvih nekoliko dana u kojima je odbacilo etersko tijelo, tada između smrti i novog rođenja ulazi u egzistenciju koja se odvija unatrag, gdje počinjemo s danom smrti i nastavljamo do prethodnog dana i tako dalje, i tako ponovno proživljavamo život, ali sada u smjeru od smrti do rođenja. Ali sada ne živimo kroz dane, živimo kroz noći. Stoga vrijeme u kojem živimo život unatrag na ovaj način zauzima otprilike trećinu našeg života. Za osobu koja je navršila šezdesetu i potom umrla, ova povratna migracija traje oko dvadeset godina. Dakle, ovaj život se proživljava tri puta brže od života na Zemlji. I onda taj život između smrti i novog rođenja proživljavamo na način da gledamo noći u kojima su se, doduše nesvjesno, stvarale slike koje su na određeni način negativne slike života.

Da čovjeka ne štiti 'Čuvar praga', on bi svake noći – ali na način na koji ne može izdržati, od čega bi imao posljedice kakve sam maloprije opisao – doživio bi svake noći ako bi učinio nekome nešto loše, kao da mora suosjećati s drugom osobom, ono što ona osjeća i doživljava kroz zlo koje joj je nanio. Za vrijeme sna čovjek je tada pravo u biću kojem je nanio ovo ili ono. Jedino što, iz navedenog razloga, to dok spavamo ne prolazimo. Ali nakon smrti, u određeno vrijeme to doživljavamo, i to vrlo, vrlo snažno. Živimo svoj život unatrag i doživljavamo kompenzaciju za ono što smo učinili ili propustili učiniti. Kako doživljavamo ta iskustva uravnoteženja?

Da bismo odgovorili na ovo pitanje, moramo ukazati na kozmičko iskustvo. Sjećate se da sam vam često govorio kako se tijekom evolucije Zemlje, Mjesec, koji je izvorno bio dio evolucije Zemlje, odvojio od Zemlje. Maloprije sam opisao kako je Mjesec izašao iz Zemlje i formirao neovisnu fizičku egzistenciju. Ali već sam spomenuo, da su nakon nekog vremena, nakon što je Mjesec odvojio svoju fizičku prirodu od Zemlje, vrlo stari izvorni učitelji čovječanstva, koji nisu bili utjelovljeni u fizičkom tijelu na Zemlji, već samo u eterskom tijelu, slijedili Mjesec. Stoga je njihovo djelovanje na ljude imaginativno, inspiracijsko. A sva divna učenja koja su umotana u poetično ruho i koja su sadržana u sagama, proizlaze iz veličanstvene iskonske mudrosti, koja je postojala na Zemlji, i koju su čovječanstvu prenijeli iskonski učitelji. No, zahvaljujući svojoj prirodi, ti su se izvorni učitelji mogli povući na Mjesec i od tada tamo živjeti.

Sada, kada čovjek prolazi kroz vrata smrti, on zapravo živi u kozmosu. I zapravo živi kroz kozmos na način da u svojoj egzistenciji sve više raste. Najprije raste u sferu Mjeseca. Ali kada nakon svoje smrti izraste u sferu

Mjeseca, spaja se s onim što su ti veliki učitelji sada. U određenoj mjeri, ti iskonski učitelji čuvaju naivno, instinktivno nedužno stanje ljudske rase. Prije nego što su ljudi pali u mogućnost činjenja zla, ti izvorni učitelji bili su tamo na Zemlji. Stoga su oni ti koji upijaju ono što je zapisano u Akaša zapis tijekom noći koje proživljavamo unutar zemaljske egzistencije; prožimaju to svojom vlastitom suštinom, a onda nam dopuštaju da to doživimo u prvoj trećini dok živimo unatrag kroz zagrobni život, snažnije od događaja ovdje na Zemlji. Svatko tko može pogledati kroz što umrla osoba prolazi u prvim desetljećima nakon smrti zna da su zemaljska iskustva dovoljno čvrsta, da nas guraju i tjeraju, ali ono što se tamo proživljava je kroz čarobnu moć učitelja koji su postavili svoju koloniju na Mjesecu, što ima mnogo jači učinak, koji zaglušuje, koji boja zemaljska iskustva. I mi stvarno prolazimo kroz to. Recimo da ste nekome udarili šamar: kada živite unatrag ne doživljavate utjehu, ljutnju ili ogorčenost koja je izazvala šamar, nego se uvlačite u drugoga, doživljavate kako ga je to povrijedilo, kako mu je to potreslo um, osjećate upravo kroz što je on prošao. Sudjelovati u događajima s umrlim osobama ima nešto, ne može se reći potresno, ali nešto izuzetno dirljivo.

Vidite, htio bih dati primjer ovoga. Većina vas će se sjetiti, da sam među likovima mojih *Misterija* okarakterizirao onaj od Stradera. Ovaj lik Stradera, je kao i većina likova izveden iz stvarnosti. Postojala je jedna osoba koja je živjela gotovo točno onako kako je Strader prikazan u mojim *Misterijima*. Također vam je lako zamisliti da sam imao veliko zanimanje za ovu ličnost tijekom njene fizičke egzistencije na Zemlji. Sada je umrla godine 1912. Od tada sam se zainteresirao za njena zagrobna iskustva. Sve što je ova osobnost, koja je konačno postala teološko-racionalistički pisac, doživjela ovdje na Zemlji, pokazalo se u mnogo većoj mjeri kada je on sam iskusio učinak svojih knjiga, svog teološkog racionalizma i tako dalje. Nakon što sam neko vrijeme sudjelovao u onome što je on doživio, više mi nije bilo moguće nastaviti s likom Stradera u *Misterijima*: umire u drami jer više nisam mogao pronaći interes za život na Zemlji, koji je bio prigušen u usporedbi s onim što je doživio nakon smrti.

Bio je tu i mali popratni događaj: neki prijatelji su bili jako zainteresirani za stvarno nasljeđe modela Stradera, i htjeli mi to pokazati. Nisam se mogao zainteresirati za to. Morao sam pustiti, morao sam sve zanemariti iz jednostavnog razloga što je zanimanje za umrlu osobu mnogo žešće i gasi sve ostalo. Samo želim istaknuti kako su doživljaji čovjeka mnogo jači, mnogo intenzivniji u ovom životu unatrag nego što su doživljaji na Zemlji. U usporedbi s ovim iskustvom, život na Zemlji je gotovo kao san. Ali to je upravo negativ, iskustvo posljedica kod drugih onoga što smo učinili, i što nismo učinili. Stoga se to ne smije predstavljati samo kao užasan život. Ipak, čovjek mora postati svjestan koja su njegova djela, koje misli, koji osjećaji, bili pravedni, a koji nepravedni.

Sada lako možete zamisliti da se prvi zametak karme formira tamo. Jer kad čovjek gleda što se događa između smrti i novog rođenja, on sudi drugačije nego mi. Možda sam to spomenuo, prije, prije mnogo godina, dama koja je čula razgovor koji se odvijao u njenoj prisutnosti o ponavljanju zemaljskog života, rekla je: nakon što je kušala jedan, ne želi više života na Zemlji, te je bila ogorčena na mogućnost da se ponovno iznova vraća. Zato sam joj morao reći: da, možda imate takav sud ovdje na Zemlji; ali to nije ono što je važno, važan je sud između smrti i novog rođenja. - Dok je bila s nama shvatila je to, ali onda mi je kasnije poslala razglednicu: neće priznati da se ponavljaju životi na Zemlji!

Ljudsko biće, kada doživi to intenzivno iskustvo nakon smrti, tada donosi odluku koja se može izraziti ovako: postao si nesavršen kroz to i to, inferiorno ljudsko biće; moraš to opet uravnotežiti! To je namjera karme. A namjere u duhovnom svijetu, u životu između smrti i novog rođenja, su stvarnosti. Kao što je ovdje stvarnost da ćete se opeći ako stavite prst u plamen, tako i u duhovnom svijetu ako donesete odluku to je stvarnost koja se ostvaruje. I sigurno ćete donijeti odluku!

Sve to čovjek doživljava u sferi Mjeseca. Kroz sljedeće sfere, sfere Merkura i Venere, on postupno dolazi do točke gdje mora doći u sferu Sunca. Sfere Merkura i Venere čine prijelaz za dolazak u sferu Sunca. Ali iz prve nećete ući ako želite za sobom povući cijelu pratnju, sav teret zla koji vam se skrasio u duši za vrijeme sfere Mjeseca. Raspored u kozmosu je tako postavljen da zlo ostaje iza kada napustite sferu Mjeseca. To čeka dok se ne vratimo: tamo se opet vraćamo kroz sferu Mjeseca. Ali sa zlom ostavljamo dobar dio sebe, jer čovjek čini jedinstvo sa svojim djelima. Ako sam učinio bilo što zla ovdje na Zemlji, to me samo čini inferiornim; u prolazu kroz Mjesec na opisani način gubim djelić sebe, ostavljam djelić sebe. Čovjek koji je bio negativac takve vrste koji nikada nije učinio ništa dobro, u potpunosti bi ostao u sferi Mjeseca. Pa, nema ih: ljudi idu naprijed.

Tada se najprije ulazi u sferu Merkura kao više ili manje potpuno ili nepotpuno ljudsko biće. Također se u sferi Merkura doživljava nešto posebno između smrti i novog rođenja; nešto što je već priprema za egzistenciju Sunca. Vidite, ovdje u fizičkom svijetu na Zemlji se također i razbolimo na ovaj ili onaj način. U sferu Sunca treba dušom i duhom doći potpuno zdrav. Stoga se u sferi Merkura oslobađa od svega što duša nosi od svojih bolesti. Stoga je također slučaj da se prava medicina može naučiti samo gledajući kako se umrli u sferi Merkura oslobađaju bolesti. Iz toga se može zaključiti što treba učiniti za ljude na Zemlji kako bi ih oslobodili bolesti. Stoga se u vremenima kada su postojali misteriji i instinktivna vidovitost, uvijek medicina promatrala kao nešto što se kroz misterije otkriva iz sfere Merkura. Jer vidite: što je Bog za današnje ljude? Bog je biće koje se nikada ne može vidjeti na Zemlji. Nije bilo tako za instinktivno vidovite ljude

iskonskih vremena. Merkur je imao svoje misterije. Postojale su misterije Merkura, o njima možete čitati u kojoj 'Tajnoj znanosti'. Da, prvi glavni svećenik Merkurovih misterija bio je sam Merkur. To je postignuto tako da je rođen čovjek čiji je duh oslobođen nad-ljudskim procesom kako bi na drugi način tražio utjelovljenje. Tijelo je bilo tamo: bog Merkur koristio je ovo tijelo da se inkarnira na Zemlji, odnosno da se pokaže u misterijima. U starim misterijima učitelji su bili samo bogovi. Tako je i sa svim bogovima Grčke, svi su bili na Zemlji. I ovaj bog Merkur je učio ljude medicini. Hipokrat je kasnije sačuvao tradiciju o tome.

Tada čovjek dolazi u sferu Venere. U sferi Venere čovjek postaje potpuno svjestan koliko je nepotpun; ali ta se nepotpunost u sferi Venere sada priprema za egzistenciju Sunca, gdje se nalazi najduže. Čovjek je u njoj dvaput, ali sada trebamo govoriti samo o jednom periodu. Najduže vremena provodi na Suncu. U ovoj egzistenciji Sunca, prvo se nalazi s dušama s kojima je nekako karmički povezan, i koje su sada u duhovnom svijetu, koje su jednako mrtve kao i on sam; ali također je zajedno s bićima viših hijerarhija, s anđelima, arhanđelima, arhajima, Eksuzijima, Dinamima, Kiriotetima i tako dalje. Što se događa? Tu ljudsko biće, kada u njegovoj svijesti postane svjesno onoga što je u njemu nepotpuno, zajedno s bićima viših hijerarhija radi na modelu i arhetipu svoje kasnije zemaljske egzistencije, i zapravo više razrađuje prototip fizičke tjelesnosti u prvoj polovini egzistencije Sunca, a u drugoj polovini više arhetip njegove moralne egzistencije na Zemlji. Taj rad za vrijeme egzistencije Sunca zapravo nije tako monoton kao što se čini kada ga treba opisati, već je beskrajno bogatiji, puno veći i moćniji od svega što čovjek može doživjeti na Zemlji. Ovdje na Zemlji ljudi ne doživljavaju izravno ono što je zatvoreno unutar njihove kože, već ono što je oko njih. Za vrijeme egzistencije Sunca upravo je suprotno: čovjek doživljava sve što je u kozmosu. Kao što ovdje kažemo: ovo je moj stomak – tamo kažemo: tamo je vani moja Venera –; kao što ovdje kažemo: ovo je moje srce – tamo kažemo: ovo je moje Sunce. Bića kozmosa postaju naši organi. Mi sami postajemo poput kozmosa, a ljudsko biće koje stoji ovdje na Zemlji – naravno ispunjeno duhom – samo je ispunjeno zemaljskom tvari. To je tada naš svijet. A ovaj unutarnji svijet čovjeka uistinu je sveobuhvatniji, grandiozniji od izvan-ljudskog kozmosa ovdje na Zemlji. Sve ono što skriva u sebi, na Zemlji toga čovjek nije svjestan. Ali to je mnogo veće od bilo čega što čovjek vidi na Zemlji. A ono što u sebi skriva ovdje na Zemlji, otkrit će mu se tijekom njegove egzistencije Sunca. I iz onoga što je njegov svijet tamo, on razrađuje formaciju svog fizičkog i moralnog bića za sljedeću zemaljsku egzistenciju. Sada ima posla i na karmi. Nakon što smo saznali kako moramo raditi u prvim desetljećima nakon smrti, nastavljamo dalje raditi na karmi. Želio bih reći: završni dodir dolazi tek kada ponovno pronađemo svoje zlo pri drugom prolasku kroz sferu Mjeseca, i onda dodamo

ono što je razrješenje, razrada u arhetipu, što nas tjera u karmu novog zemaljskog života.

Sada, da bismo jasnije vidjeli kako se karma razrađuje, moramo razmotriti sljedeće. Zvijezde, što su one zapravo? Znanstvenici fizike govore o zvijezdama kao da su goleme kugle plina ili nešto slično. Ali to nije slučaj. Zamislite samo da ste na Veneri. Tada bi vam se Zemlja ukazala otprilike kao što vam se sada čini Venera, a vi biste opisali Zemlju kao što sada opisujete Veneru, previdjeli biste činjenicu da ovdje na Zemlji, koja je stanište ljudskih bića, ima toliko i toliko ljudskih duša. Upravo tako, gdje bilo koja zvijezda blista, ima duša. Na Mjesecu postoje duše: duše velikih izvornih učitelja, a one su donekle pomiješane s dušama anđela. Merkur: duše arhanđela; s njima se živi kad se prolazi kroz sferu arhanđela – bog Merkur je arhanđeosko biće. Zatim arhaji na Veneri. U vrijeme Sunca – Eksuziji, Dinami, Kirioteti: zajedno s njima stvaramo svoju karmu. Ono što svijetli u zvijezdama treba samo smatrati vanjskim znakom kolonija duhova koje su u kozmosu. U smjeru gdje vidimo zvijezdu, moramo znati da postoji kolonija duhova.

Nakon što je čovjek prošao kroz egzistenciju Sunca, dolazi u sferu Marsa, u sferu Jupitera, u sferu Saturna. Na svojoj karmi je već počeo raditi u sferi Sunca. Ali njemu su također potrebni – kako bi kasnije mogao pronaći svoje zlo kada se vrati kroz sferu Mjeseca – potrebni su mu, kako bi pripremio karmu na takav način da se može ostvariti na Zemlji, duhovi koji žive u ovim planetarnim sferama, duhovi na Marsu, duhovi koji žive na Jupiteru, duhovi koji žive na Saturnu. A pogotovo kada je u pitanju razrada vrlo karakterističnih ljudskih sudbina, onda je slučaj da se završne faze razrade ovih karmičkih veza, događaju u sferi Marsa, Jupitera ili Saturna. Međutim, još uvijek se može raditi na karmi kada se ljudsko biće vrati u sferu Venere, također u sferu Merkura. Između smrti i novog rođenja čovjek radi na svojoj karmi s bićima planetarnog sustava. A pratiti to, kako se radi na karmi, izuzetno je zanimljivo.

Došlo je vrijeme – kao što sam već objasnio – kada se o nekim duhovnim činjenicama treba govoriti na otvoreniji, slobodniji, neskriven način. Božićna konferencija u Goetheanumu bila je tu da uvede ovaj ezoterijski karakter, koji će sada prožimati cijelo Antropozofsko društvo. Stoga, zadnji put kad sam mogao razgovarati s vama, već sam bio počeo objašnjavati sve vrste karmičkih veza. Ne treba misliti da je to grubo hvatanje u koštac s ljudskim životom ako se pokuša govoriti o karmičkim vezama u odnosu na zanimljive ljudske pojave. Tek tada svijet postaje proziran, pun svijetla, a time uistinu ne siromašniji, nego bogatiji, veći.

Stoga bih vam danas želio ukazati na ljudsku individualnost koja se inkarnirala s enormno otvorenim umom oko drugog stoljeća naše ere u današnjoj Italiji, tj. Rimu tog vremena, i u to vrijeme prošla kroz sve što je

bilo u smislu samoprijegornog mučeništva onih koji su se kao kršćani postupno željeli učvrstiti u Rimskom carstvu, koji su također prošli kroz okrutne nepravde, izopačenost, kojom je Rimsko carstvo već tada bilo tako bogato. Obilje dobra i zla prelilo se preko senzibiliteta ove individualnosti. A ako pogledate sredstvima duhovnog istraživanja, kroz koje je moguće prepoznati ovako nešto, tada ćete pronaći ovu osobnost uvučenu, rekao bih, u oluje života onoga što je tada bilo u drugoj polovici 2. stoljeća u Rimskom carstvu, koje je doživjelo širenje kršćanstva. I postoji nešto izvanredno potresno u toj individualnosti kada se na nju gleda duhovno, na način na koji sam prošli put objasnio u vezi s drugim individualnostima u njihovim ponovljenim zemaljskim životima.

Upravo s tom individualnošću, koja je doživjela starost, nakon što je vidjela toliko toga, mogu reći, vrhunskog požrtvovnog dobra u rastućem kršćanstvu i beskrajno mnogo zla, lošeg u rimskoj kulturi toga vremena, došla je do nečega poput presude i pitanja: gdje je sredina? Postoji li samo dobro i loše u svijetu? - Jasno se može pratiti imaginativnom, inspiracijskom sviješću, kako se ta individualnost ponovno rodila kao žena u jedanaestom stoljeću naše ere. S jedne strane, kroz iskustva u osobnosti žene, oštra, britka kvaliteta koju je ova osobnost stekla tijekom svog rimskog života, u starosti se ponovno uravnotežila, ublažila i pretvorila u unutarnju, refleksivnu kontemplaciju dobra i zla. Zatim se vratila, ova osobnost, u 18. stoljeću i rođena kao njemački pjesnik Friedrich Schiller. A sada pokušajte prodrijeti u Schillerov život kako se razvija: samo da nađe sredinu, srednji put; kako je tada trebao Goethea da sve što je donio sa sobom skine s uvjerenja: postoji samo dobro, postoji samo zlo. Pročitajte njegove drame i razumjet ćete ih ako se na ovaj način osvrnete na njegov raniji život na Zemlji. Ali kakvim okolnostima to pripisujemo? To moramo pripisati činjenici da je Schiller, u kojem je još uvijek bilo živo ono što je prošao u rimskom životu, ali nakon što je već prošao žensku inkarnaciju u Srednjem vijeku, tada se njegova karma u vrijeme između smrti i novog rođenja posebno razvila u sferi Saturna.

Da bismo upoznali ovu sferu Saturna u njenoj biti i posebnosti, zapravo je neophodna znanost inicijacije kasnijeg životnog doba. Jer vidite, možete postaviti pitanje: kako uopće saznati što živi na zvijezdama i tako dalje? Pa, opisao sam vam da kad se čovjek uzdigne do imaginativne svijesti, cijeli svoj život vidi u velikom prizoru, ali ga vidi i podijeljenog na epohe. Ako postignete inspiracija, i vratite se u praznu svijest kako biste mogli izbrisati ovu sliku, tada će zasvijetliti nešto iz svake epohe. Umjesto gledanja vlastitog života između rođenja i sedme godine života, u ovoj točki na prizorima života vidimo događaje na Mjesecu: tamo se može pogledati u zbivanja na Mjesecu. - U drugoj životnoj epohi, kroz sve što se događa između promjene zuba i puberteta zasvijetli egzistencija Merkura. Gledano u ovu sliku unatrag, život školskih dana vodi čovjeka u egzistenciju Merkura. Zamislite samo kako su

domišljato pojedini planeti dobili svoje uloge u vrijeme instinktivne mudrosti na Zemlji! Statistika uči da ljudi nisu najzdraviji u godinama između rođenja i promjene zuba, čak ni nakon puberteta, već u školskim godinama, jer je to vrijeme kada Merkur ima najveći utjecaj na ljude, pa i na zemaljsku egzistenciju. - U sljedećoj epohi, između puberteta i oko dvadeset jedne ili dvadeset druge godine, vidimo pojave i bića Venere. Opet je duhovno da se sfera Venere dodijeli sferi spolnosti kada počne funkcionirati. - Između dvadeset prve i četrdeset druge godine zasja egzistencija Sunca; između četrdeset druge i četrdeset devete godine egzistencija Marsa; između četrdeset devete i pedeset šeste godine egzistencija Jupitera i između pedeset šeste i šezdeset treće godine egzistencija Saturna. I zapravo, čak i kao inicirani, vidjeti sve veze u kojima je Saturn uključen u život može se vidjeti tek kad je stariji od šezdeset tri. O ovoj egzistenciji može se unaprijed naučiti na razne načine; ali čovjek može vidjeti stvari u kontekstu vlastitog promatranja tek kad navršši šezdeset i tri godine. Sada ćete razumjeti zašto tek sada govorim o nečemu što je povezano s boravkom na Saturnu.

Pa, Schiller je svoju karmu razradio posebno u sferi Saturna. Promatranje ove egzistencije Saturna na način koji sam ovdje naveo ostavlja dojam koji je, mogu reći, krajnje uznemirujući, jer je toliko različit od onoga što se može doživjeti na Zemlji. U svijesti bića Saturna postoji samo prošlost, a sadašnjost uopće ne. Ali prošlost je tu sjajna. Vidite, kad bih to usporedio s nečim što bi se moglo dogoditi na Zemlji – naravno da se to ne događa, ali hipotetski bi moglo – morao bih reći: samo zamislite, nemate pojma kako izgledate, smo znate da jeste, da postojite. Radite nešto, činite: ni to ne vidite dok ne nastane. Mislite o sebi kao da hodate: ne vidite svoje korake, ne vidite pokrete; ali odmah nakon toga ti se pokreti pretvaraju u snjegovića i cijelo kretanje pratite kad pogledate oko sebe i vidite što ste napravili. Takav je život ovih posebnih duhova na Saturnu. Ona nikada ne percipiraju ono što čine kao rezultat neposredne odluke sadašnjosti, već to vide tek nakon što to prođe. To je običnoj svijesti teško zamisliti, ali je tako. U takvoj egzistenciji su i pojedinci koji tvore svoju karmu na sličan način kao i Schiller. Takve individualnosti tada imaju divnu introspekciju u prošlost. Dakle, da je Schillerova duša, prije nego je rođena 1759, u duhovnom svijetu bila u grandioznoj retrospektivi svega što je povezano s njenom vlastitom karmom. Kada siđete na Zemlju, ovo se pretvara u reakciju: gledanje u prošlost pretvara se u hvatanje, u entuzijastično hvatanje ideala za budućnost. I tako su Schillerovi budući ideali proizašli iz njegovog razvijanja karme u egzistenciji Saturna.

Uzmimo drugi život, život koji je nekada postojao na Zemlji u Grčkoj, gdje se mnogo toga spojilo s plastičnom grčkom umjetnošću, ali i s Platonovom filozofijom, naime s ogromnim entuzijazmom u mladim danima preuzeo je plastičnu umjetnost, koja se ujedno može promatrati i duhovno, pri čemu se ono što se vidi duhovno može zauzvrat prevesti u nešto umjetničko: nakon

što je prošla i kroz druge inkarnacije, ovu individualnost moramo pratiti u razvoju karme u sferi Jupitera. Bića Jupitera su drugačije prirode od bića Saturna. Bića Jupitera nisu poput ljudi na Zemlji, naprimjer. Ako čovjek na Zemlji želi postati mudar, onda mora proći kroz unutarnji razvoj, hrvati se, boriti se u sebi, izboriti pobjede, ukratko, u vremenima koja su ispunjena razvojem, ljudsko biće se na Zemlji penje do skromne mudrosti. Drugačije je s bićima Jupitera; ona se uopće ne rađaju kao bića na Zemlji, već se oblikuju iz kozmosa. Baš kao što gledate kako se formira oblak, bića Jupitera nastaju iz kozmosa na etersko-astralni način. Niti ne umiru, nego se međusobno prožimaju, pa imaju prostora. Ali ona su, da tako kažem, ostvarena mudrost. Rođeni ste s mudrošću i ne možete ne biti mudri. Kao što mi imamo cirkulaciju krvi, ona imaju mudrost. To je njihova priroda, takva su ova bića Jupitera. Među njima se sada može formirati karma. Ova individualnost, koja je imala jedan od najvažnijih zemaljskih života u staroj Grčkoj, prošla je kroz sferu Jupitera, bila je dotaknuta svime što je mudrost Jupitera, tamo je formirala svoju karmu i ponovno se rodila u 18. stoljeću kao Goethe. Otuda ova divna kombinacije grčke kulture i mudrosti u Goetheu.

Ne vjerujem da ako proučavamo povijest na način da iz misterija kozmosa razumijemo što se događa na Zemlji, da će povijest Zemlje izgubiti svoju vrijednost. Neka suhoparni profesori dođu i kažu: pa, puno je više živo uzimati ljudskog Goethea onakvim kakvim se on predstavlja nego ga uzdizati na višu sferu! - U boljim vremenima ljudskog razvoja, kada je još postojala instinktivna vidovitost, ljudi su otvoreno govorili i o načinu na koji ljudski postupci i ljudska egzistencija ovdje na Zemlji, otkrivaju egzistenciju na nebu. Moramo se vratiti, moramo izaći iz ove apstrakcije gdje mislimo da smo gliste koje stoje tamo na Zemlji i gledaju gore i vide samo ono što astronomi i astrofizičari govore o zvijezdama. I apsolutno je potrebno razumjeti ovu borbu koja se vodi u našoj tako kušnjama teško bremenitoj civilizaciji i kulturi, između ljudi koji se bore za duh da bi vidjeli kroz kozmos s njegovim zakonima i onih ljudi koji ne žele ništa imati s tim; koji su ograničeni na Zemlju, ne samo u prirodnim znanostima, nego i u onome što ljudi na sveučilištima nazivaju znanošću duha: tamo se proučavaju dokumenti, to jest također ono što je tamo samo fizički i osjetilno. Odluka će doći tijekom evolucije Zemlje. Ili će naš pad duhovnosti trajati i trajati, a bolest o kojoj godinama govorim, o kojoj sam govorio i na javnim predavanjima, sve će se više širiti – o tome još nema puno u medicinskim knjigama, ali tim više u životu: 'dementia professoralis' – inače će se čovjek morati potruditi da razvije entuzijazam za znanje o nadosjetilnom. Na taj način prodire i u vezu između kozmosa i ljudskog života.

Želim vam dati treći primjer, koji je malo kompliciraniji. Imamo posla s individualnošću koja je bila utjelovljena u Indiji u ranijem životu na Zemlji, kada je Indija već bila u opadanju, a u ovom životu na Zemlji je upijala sve

vrste stvari koje je mogla apsorbirati s izrazito lošim fizičkim vidom. Morate ići u takve detalje. I uglavnom vam detalji – istaknuo sam to prošli put – omogućuju da vidite veze. Ta je individualnost tada prošla i kroz razne druge živote na Zemlji, ali oni su bili manje odlučujući za ono što je u njoj bilo predodređeno, upravo zato što je s lošim vidom, u Indiji vidjela lotosove cvjetove i svo cvijeće u zamagljenim konturama, upoznala je život onako kako ga upoznajete kada gledate mimo njega, kada ne ulazite u stvari. Ta je individualnost tada oblikovala svoju karmu na kompliciran način. Prvo se sve razvilo u sferi Marsa što je ovu osobnost pretvorilo u neku vrstu borbenog pijetla u duhovnoj oblasti. Zatim je ova osoba puno radila na svojoj karmi u sferi Merkura, upijala šale, satiru u sferi Merkura. I zamislite u pozadini neeuropski svijet: individualnost teži ponovnom rođenju u Europi, ali prolazi kroz sferu Marsa: borba; kroz sferu Merkura: odsječno kritičko mišljenje i osjećanje. Nakon što je razvila posebne kvalitete u sferi Venere – to je posebno komplicirana karma – i gleda dalje od fizičkog, ali je još uvijek izvanredno duhovna, ova osobnost postaje Heinrich Heime u 19. stoljeću. Sada pokušajte doći do razumijevanja koje se stječe za svaku strofu u Heinrich Heine-u, sve do jezika, sve do forme, sve do riječi, kada znate: ovo je zapravo u Merkuru, Veneri, Marsu, proizvod kozmosa. U kozmosu se formira i oblikuje karma; živi se ovdje na Zemlji. A kad se osvrnemo na ovu sliku života: vidimo sferu Mjeseca, sferu Merkura; od puberteta do dvadeset prve ili dvadeset druge godine, sferu Venere; od dvadeset prve do četrdeset druge godine sferu Sunca, zatim sferu Marsa, sferu Jupitera, sferu Saturna – ne mogu ići u sljedeće godine, tu se nešto može vidjeti, ali ne mogu u to sada – vidi se da te sfere imaju neke veze s karmom. Obična svijest ne zna da je to u čovjeku: sfera Merkura, sfera Mjeseca i tako dalje. Ali karmu uzrokuje ono što je u ljudskom biću; čovjek je tjeran od tih snaga na način da proživi svoju karmu. Dakle, ako je Heinrich Heine tamo razradio svoju karmu kroz bića Venere, Merkura i Marsa, ista bića Venere, Merkura i Marsa rade kroz njegovo fizičko tijelo kako bi mu pomogla da ispuni svoju karmu. Dakle, upravo kroz svoju karmu, čovjek cijelim svojim bićem stoji u kozmosu, živeći kozmos ovdje na Zemlji. Naravno, jedan ovako, drugi onako.

Te stvari se moraju promatrati slobodno, sveobuhvatno. Kad vam kažem: Goethe je ono što je imao u staroj Grčkoj preobrazio u instinktivnu mudrost u sferi Jupitera, koja proizlazi iz svega što je stvorio jer su tamo na djelu bića, u drugom slučaju se opet događa drugačije. Kad je meksička kultura bila u velikom padu, živjela je individualnost; odjeci i također kult misterija još su bili tu. U magiji i dekadenciji vremena misterija u Meksiku, živjela je snažna individualnost koja je vrlo dobro znala da su Quetsalkoatl, Tetzkatlipoka, Taotl, žive stvarnosti. Obične knjige povijesti kulture teško da sadrže išta više od imena. Ali o bogovima Quetsalkoatl, Tetzkatlipoka, Taotl, postojali su živi koncepti; postojao je odnos čovjeka prema nadnaravnim bićima. Individualnost o kojoj govorim razumjela je to, zatim se relativno

brzo ponovno rodila bez među-života, živjela je u 19. stoljeću kao okultist *Eliphas Levi*, u životu između smrti i novog rođenja prošavši kroz sferu Jupitera. Zabilježio je čarobne, magične, dekadentne stvari u starom Meksiku. To se promijenilo u sferi Jupitera na takav način da je rezultirala ova neobična, ali mudro-primitivna – mudrost manje vrste – kakva je u knjigama Eliphas Levi-a. Ista stvar koja je izazvala ovu blagu olimpijsku vatru, tu izvanrednu mudrost, u Goetheovoj sferi Jupitera zbog ranijeg života na Zemlji, dovodi do pomalo šarlatanskog petljanja u svakakve čarolije kod Eliphas Levi-a. Život na Zemlji je odlučujući za to što zvijezde čine od naše karme. Ali zvijezde – to jest bića koja su tamo gdje zvijezde ukazuju na postojanje tih bića – one pretvaraju u karmu ono što se ovdje na Zemlji priprema kao karma.

Vidite, sada se ovako pokušava sve više produbiti antropozofija. I morat će se prihvatiti da neke stvari zvuče paradoksalno, zvuče čudno. Ali ono što je paradoksalno i čudno je upravo prava istina. Jer ljudski život ima dublje i kompliciranije temelje nego što se obično misli. Da bi se to razumjelo, ne smije se ostati na Zemlji sa svojim mislima, mora se odlutati od Zemlje u prostranstva kozmosa. I kao što je na Zemlji previše lako zaboraviti duh i vidjeti materiju, tako je i suprotan slučaj čim se doista uđe u zvjezdano nebo uz samo malo imaginativnog znanja. Čovjek će sigurno zaboraviti na materiju i postupno vidjeti duhovno, kao siromašni pastiri u primitivnim danima Srednjeg vijeka, kada su na nebeskoj sferi crtali ne samo vanjske znakove, već i likove jer su zapravo vidjeli likove u imaginativnoj spoznaji. Antropozofija također produbljuje osjećaj, kao što sam često govorio. Jer razmislite na trenutak: ako napravimo pokušaj s ovakvim znanjem kako sam opisao, gleda se nečiju sudbinu. Što se vidi tamo? Tada zapravo počinjete gledati na sudbinu svakog ljudskog bića sa svetim strahopoštovanjem. Jer što je na djelu u sudbini svakog čovjeka? Sveobuhvatna zvjezdana mudrost! Cijela sveobuhvatna zvjezdana mudrost! Ne postoji ništa što pokazuje djelovanje bogova u kozmosu na tako dirljiv način koji se duboko usijeca u dušu nego kada se pogleda u sudbinu čovjeka, u ovoj univerzalnoj pravdi koja talasa kroz vječnost i to je zapravo egzistencija, djelovanje i mišljenje bogova koji tkaju iza ljudskog bića.

To sam danas želio reći o karmi.

KARMA ANTROPOZOFSKOG DRUŠTVA I SADRŽAJ
ANTROPOZOFSKOG POKRETA

PREDAVANJE VII

Arnheim, 18. srpnja 1924

Zbog jučerašnjeg kasnog dolaska nisam uspio izgovoriti riječi koje bih želio reći i koje bi bile primjerene i u skladu s onim što se dogodilo u Antropozofskom društvu od Božićne konferencije u Goetheanumu. Budući da su preko *Biltena* naši prijatelji upoznati što znači te Božićna konferencija, želio bih samo ukratko govoriti o najvažnijim stvarima, a zatim nastaviti s promišljanjima koja su više vezana za ono što ova Božićna konferencija treba značiti za Društvo.

Ova Božićna konferencija trebala je predstavljati obnovu, ali moglo bi se reći i osnivanje antropozofskog društva. Sve do ove Božićne konferencije uvijek sam mogao razlikovati antropozofski pokret i Antropozofsko društvo. Ovo potonje bi trebalo predstavljati, takoreći, zemaljsku projekciju nečega što postoji u duhovnim svjetovima, u određenoj struji duhovnog života. Ono što se uči ovdje na Zemlji, što se prenosi kao antropozofska mudrost, trebalo bi biti odraz onoga što se događa u duhovnim svjetovima u skladu s današnjom etapom razvoja čovječanstva. Prije je Antropozofsko društvo bilo, da tako kažemo, upravitelj onoga što je protjecalo kroz antropozofski pokret kao antropozofski nastavni materijal.

S vremenom, to se nije pokazalo kao ono što bi se moglo povezati s pravim, istinskim njegovanjem antropozofije. Zato je postalo nužno da ja, koji sam dotad bio antropozofski učitelj bez ikakve službene veze s Antropozofskim društvom, zajedno s Izvršnim odborom Dornacha, preuzmem vođenje Antropozofskog društva kao takvog. Međutim, time su, antropozofski pokret i Antropozofsko društvo postali jedno. I od Božićne konferencije u Dornachu, mora vrijediti upravo suprotno: više se ne treba praviti razlika između antropozofskog pokreta i Antropozofskog društva, već bi oboje trebali biti jedno. A one koji stoje uz mene kao Upravni odbor Goetheanuma treba smatrati nekom vrstom ezoternog upravnog odbora. Tako da se ono što se događa kroz ovaj Odbor može okarakterizirati kao: bavljenje antropozofijom, dok je u prošlosti bilo moguće upravljati samo onim što se podučavalo u antropozofiji.

Međutim, u isto vrijeme, to znači da se cijelo Antropozofsko društvo mora postaviti na drugu osnovu, na osnovu koja omogućuje da ezoterija teče izravno kroz Antropozofsko društvo, te da oni koji žele biti antropozofi trebaju pokazati odgovarajući stav, a ono što će u budućnosti činiti bit Antropozofskog društva morat će se sastojati od odgovarajućeg stava onih koji žele biti antropozofi. Stoga će se morati razlikovati *Opće antropozofsko društvo*, koje će u budućnosti biti potpuno javno društvo, tako da će ciklusi,

kako je najavljeno za Božić, biti dostupni svima – s odgovarajućim klauzulama, koje predstavljaju svojevrsnu idealnu duhovnu granicu – i Škole koja je osnovana u okviru Antropozofskog društva, koja će se postupno sastojati od tri razreda. Do sada se mogao uspostaviti samo Prvi razred. Tko god želi postati član ove škole, tada mora preuzeti razne dužnosti za razliku od onih koji su samo općenito članovi Antropozofskog društva. Članom Antropozofskog društva može postati svatko tko se zanima za antropozofiju i prihvaća nastavno gradivo; on zapravo ne ulazi ni u kakve druge obveze osim onih koje svaka pristojna osoba ispunjava iz moralnih razloga.

Na taj način se otklanja poprilična šteta koja je posljednjih godina nanesena Antropozofskom društvu i koja nekim članovima zadaje teške trenutke, jer su nastale svakakve zaklade iz takozvane dobre volje, ali nisu se pokazale onakvima kakve se tvrdilo da jesu, i zaista su antropozofski pokret preusmjerile na sporedne tokove. U budućnosti, antropozofski pokret će biti ono što će teći kroz Antropozofsko društvo, u punom ljudskom smislu.

Što se to više razumije, to će biti korisnije za antropozofski pokret. I mogu reći: budući da je među okupljenima u Goetheanumu prevladao taj božićni impuls, od tog Božića je moguće unijeti sasvim drugačiji ton u antropozofski pokret. I na svoje duboko zadovoljstvo mogu reći da je na raznim mjestima gdje sam mogao biti, ovaj ton primljen s toplim gostoprimstvom. Pošteno je reći da je ono što je preuzeto na Božić, u određenom smislu predstavlja rizik. Jer postojao je određeni slučaj: to je da bi možda – budući da je vodstvo Antropozofskog društva bilo izravno okupljeno s predstavnicima duhovno mudrosti – te duhovne moći koje vode antropozofski pokret u duhovnom svijetu, mogle povući svoje ruke. Može se reći da to nije bio slučaj, već je upravo suprotno: ove duhovne moći pristupaju onome što teče kroz antropozofski pokret s većom milošću, s većom dobronamjernošću. U određenom smislu postoji i zalag duhovnom svijetu. Ovaj zalag je neraskidiv, i vidjet će se, da će se u budućnosti stvari dogoditi kao što je obećano duhovnom svijetu. Tako da ne samo antropozofski pokret, nego i Antropozofsko društvo ima odgovornost prema Odboru.

S druge strane, od onih koji žele postati članovima škole mora se zahtijevati da se predstave kao pravi predstavnici antropozofskog pokreta i da djeluju u skladu s ezoterijskim upravnim odborom Goetheanuma u Dornachu. To znači da se svatko tko želi biti članom škole mora potruditi i svojom osobnošću predstavljati antropozofiju u svijetu. To naravno znači da uprava škole, ako smatra da netko nije predstavnik antropozofskog pokreta, mora zadržati pravo proglasiti da dotična osoba više ne može biti član škole. - Nemojte reći da je to kršenje ljudske slobode. Nego, radi se o slobodnom ugovornom odnosu između članova škole i uprave škole; jer uprava škole

također mora biti slobodna reći ono što želi reći onima kojima to ima reći. Stoga mora biti u stanju reći i osobi za koju smatra da to ne može biti.

Blagotvoran plodonosan razvoj antropozofskog pokreta ležat će u cijeloj koncepciji ezoterijskog trenda koji će od sada proći kroz antropozofski pokret. Vodit će se računa da ništa birokratsko, ništa vanjsko administrativno ne utječe na Antropozofsko društvo, već da se sve temelji isključivo na onome što je ljudsko, što treba njegovati unutar Društva. Svakako, upravni odbor Goetheanuma također će morati upravljati raznim stvarima; ali to neće biti glavno. Bitno će biti da Vijeće u Goetheanumu učini ovo ili ono na vlastitu inicijativu. A ono što radi, što je započeto, biti će sadržaj Antropozofskog društva.

Samo sam htio reći ovih nekoliko uvodnih riječi kako bi vodio do nečega što se sada može reći i što je takve vrste da može postati sadržaj antropozofskog pokreta. Želio bih govoriti o nečemu što ima veze s karmom samog Antropozofskog društva.

Ako danas razmotrimo kako Antropozofsko društvo stoji u svijetu kao utjelovljenje antropozofskog pokreta, onda vidimo da se unutar ovog Antropozofskog društva okuplja niz ljudi. Svatko tko ima oko za to, vidjet će da postoje i drugi ljudi na svijetu – takvih ima posvuda – koji po svojoj karmi također imaju preduvjete za pristupanje Antropozofskom društvu. U početku nailaze na prepreke, ne pronalaze odmah put do njega u punom smislu; ali će ga pronaći, bilo u ovoj inkarnaciji ili u sljedećoj. Ali ovo moramo imati na umu: da su oni ljudi koji svojom karmom dođu u dodir s antropozofskim pokretom predodređeni za taj pokret.

Sada, sve što se dogodi ovdje unutar fizičko-osjetilnog svijeta ima svoju pojavu u duhovnim svjetovima. Ovdje u fizičkom svijetu ne događa se ništa što prethodno nije pripremljeno na duhovni način u duhovnom svijetu. I upravo je to ono što je značajno: ono što se dogodilo ovdje na Zemlji u 20. stoljeću, kada su se brojne ličnosti udružile da formiraju Antropozofsko društvo, bilo je pripremljeno u prvoj polovici 19. stoljeća kada su duše ovih danas utjelovljenih ljudi, koji se okupljaju u velikom broju, bile ujedinjene u duhovnom, dok još nisu sišle u fizičko-osjetilni svijet. U to je vrijeme u duhovnim svjetovima niz duša zajedno prošao kroz kult, kult koji je bio priprema za one čežnje koje su se javile u dušama koje se sada okupljaju u tijelima kako bi formirale Antropozofsko društvo. A tko ima dar prepoznavanja duša u njihovim tijelima, prepoznaje kako su s njim radili u prvoj polovici 19. stoljeća, kada su se u nadosjetilnom svijetu pojavile moćne kozmičke imaginacije, koje predstavljaju ono što bih mogao nazvati: novim kršćanstvom. Tamo – kao i sada ovdje u tijelima na Zemlji – duše su bile ujedinjene kako bi okupile ono što bih želio nazvati kozmičkom supstancom i kozmičkim silama, koje su imale kozmičko značenje u moćnim slikama i koje su bile predznak onoga što je ovdje predstavljeno kao učenje, kao

antropozofsko djelovanje na Zemlji. Želio bih reći: velika većina antropozofa koji su sjedili zajedno mogli bi, kad bi prozreli ovu činjenicu, reći jedni drugima: da, poznajemo se, bili smo zajedno u duhovnim svjetovima i zajedno smo imali snažne kozmičke imaginacije u nadosjetilnom kultu!

Ali sve što je strujalo zajedno kao duše u prvoj polovici 19. stoljeća kako bi pripremljeno ono što je trebalo postati antropozofski pokret na Zemlji, u osnovi je pripremljeno od onoga što sam više puta nazvao; Mihaelova struja, koja se javlja u posljednjoj trećini 19. stoljeća i koja čini najvažniji duhovni impuls u novijem razvoju čovječanstva. Mihaelova struja: priprema put Mihaelu za njegovo zemaljsko-nebesko djelo – to je bila zadaća duša koje su bile zajedno.

Ali te su duše bile ponukane da se ponovno okupe kroz ono što im se događalo kroz dugo, dugo vremena – kroz stoljeća, za mnoge kroz tisuće godina. A unutar tih duša postoje uglavnom dvije skupine. Jedna skupina je ona koja je u ranim kršćanskim stoljećima prošla kroz kršćanstvo koje je u to vrijeme bilo rašireno u južnoj Europi, a donekle i u Srednjoj Europi. To je kršćanstvo za svoje vjernike još uvijek imalo u vidu Krista, koji se smatrao velikim božanskim glasnikom koji je sišao sa Sunca na Zemlju kako bi nastavio djelovati među ljudima. Prvi kršćani prvih stoljeća smatrali su tog Krista – s više ili manje razumijevanja – 'velikim bogom Sunca'.

Ali u ovim prvim kršćanskim stoljećima više nije bilo onoga što je čovječanstvo imalo kao instinktivnu vidovitost. Više čovjek nije vidio veliku duhovnu oblast na Suncu, u čijem je središtu Krist nekoć živio. Na mjestu starih, instinktivnih, vidovitih uvida o silasku Krista na Zemlju, u prvim je kršćanskim stoljećima zavladała ona puka predaja, predaja da je Krist sišao sa Sunca na Zemlju i sjedinio se s Isusom iz Nazareta u fizičkom tijelu. Masa tih kršćana nije imala ništa više od ideje da je jednom u Palestini živjelo biće, Krist Isus, o čijoj su prirodi i suštini, da li je Bog ili Bog i čovjek u isto vrijeme ili nešto slično, ljudi počeli raspravljati na koncilima. U konačnici masa naroda imala je sve više samo ono što se diktiralo iz Rima.

Ali među masom tih kršćana živjeli su pojedinci koje su sve više smatrali hereticima. Oni su još uvijek imali živo, tradicionalno sjećanje da je Krist bio sunčevo Biće i da je Biće koje je potpuno strano Zemlji, naime biće Sunca, sišlo na Zemlju u ovaj fizički, osjetilni svijet. U stoljećima koja su prethodila 7. i 8. stoljeću nakon Krista, te su duše sve više bile u stanju sebi reći: ono što sada slijedi je kršćanstvo koje stvarno ne razumije Krista! - Te heretičke duše postale su, moglo bi se reći, umorne od kršćanstva. I jednostavno je bilo onih duša koje su prošle kroz vrata smrti u prvim kršćanskim stoljećima, sve do 7. i 8. stoljeća, koje su se umorile od kršćanstva. Za te duše, bez obzira da li su imale među-utjelovljenje ili ne, odlučujuće je postalo utjelovljenje koje su imale u prvim kršćanskim stoljećima. - Od 8. ili 9. stoljeća te su se duše pripremale u duhovnom svijetu za to veliko, moćno

djelo koje sam upravo spomenuo kada sam rekao: svojevrsni nadosjetilni kult događa se u prvoj polovici 19. stoljeća. Te su duše sudjelovale u ovom kultu. One čine jednu skupinu duša koje su došle u Antropozofsko društvo.

Druge duše su one koje su imale svoju posljednju odlučujuću inkarnaciju u posljednjim pretkršćanskim stoljećima – ne u prvim kršćanskim – i koje su još uvijek bile u stanju gledati u duhovni svijet vidovitom vizijom u misterijama starog pretkršćanskog poganstva. Upravo su takve duše primile znanje u starim misterijima o tome kako će Krist jednog dana sići na Zemlju. Ove duše nisu prošle kroz prva vremena kršćanskog razvoja na Zemlji, ali su tijekom tog vremena bile u nadosjetilnom i tek kasnije, nakon 7. stoljeća nove ere, došle su do odlučujuće inkarnacije. To su duše koje su s nadosjetilne točke gledišta svjedočile ulasku Krista u zemaljsku kulturu. Imale su čežnju za kršćanstvom. Ali u isto vrijeme one su bile te koje su s velikom aktivnošću željele raditi kako bi u svijet donijeli istinsko kozmičko, duhovno kršćanstvo.

Ova druga skupina ujedinila se s ostalim dušama u tom nadosjetilnom kultu koji se dogodio u prvoj polovici 19. stoljeća. Tako se dogodio veliki kozmičko-duhovni blagdan, koji je potrajao mnogo desetljeća i formirao kozmičko-duhovni događaj u svijetu koji je neposredno uz fizički. Tamo su bile duše, koje su tada sišle, koje su radile zajedno, ili kao duše umorne od kršćanstva, ili kao duše željne kršćanstva, zajedno u nadosjetilnom svijetu za sljedeću zemaljsku inkarnaciju. Zatim su, potkraj 19. stoljeća, ušli u inkarnaciju i sišavši na Zemlju, bili su pripremljeni za ulazak u Antropozofsko društvo.

Ali sve je to pripremano stoljećima. Ovdje na Zemlji se postupno razvilo kršćanstvo, koje je evanđelja shvaćalo kao da govore samo o jednom biću – Isusu iz Nazareta – koji je trebao naviještati Krista s neke apstraktne visine. Čovjek više nije imao pojma kako je zvjezdani svijet, kao izraz duhovnog, povezan s duhovnim svijetom, pa se nije moglo razumjeti što to znači: Krist je, kao božanski junak Sunca, sišao u Isusa kako bi dijelio sudbinu ljudi. - Za one koji danas na uobičajeni način gledaju na povijest, nedostaju najvažnije činjenice. Prije svega, nema pravog razumijevanja za ove 'heretičke' duše; one uglavnom sebe ne prepoznaju, te heretičke duše koje su sišle na Zemlju pred 20. stoljeće, ili umorne od kršćanstva ili željne kršćanstva. Oko 7. i 8. stoljeća postupno su nestale tradicije o Kristu koje su živjele među hereticima koji su se umorili od kršćanstva. To se zadržalo samo u malim krugovima, gdje se nastavilo njegovati sve do sredine Srednjeg vijeka, sve do 12. stoljeća. Postojali su mali krugovi, mogu reći, blagoslovljenih učitelja, koji su još uvijek njegovali nešto iz starih vremena o duhovnom kršćanstvu, o kozmološkom kršćanstvu. Među njima je bilo i onih koji su primili znanje izravno iz davnih vremena i osjetili nešto poput nadahnuća; kako bi još uvijek u sebi mogli doživjeti odraz, jak ili makar

slab, ali ipak odraz onoga što se moglo vidjeti u prvim stoljećima kršćanstva – silazak Boga Sunca u otajstvo Golgote.

Dakle, postojale su dvije struje. S jedne strane postoji ona struja koja proizlazi izravno iz heretičkih pokreta prvih stoljeća kršćanstva. Te su duše još uvijek bile stimulirane onim što je živjelo u starogrčkom platonizmu. Bili su toliko potaknuti da su, kada je došlo do duševnog proboja iz starih vremena, mogli barem pogledati u silazak i djelo Krista na Zemlji, kao pod slabom, ali još uvijek prisutnom inspiracijom. Bila je to platonska struja. Druga je struja bila predodređena za nešto drugo. Njoj su pripadale one duše koje su prošle svoju posljednju značajnu inkarnaciju u pretkršćanskom razdoblju i tada su na kršćanstvo gledale kao na nešto buduće. Bila je to struja koja je morala pripremiti intelekt za ono doba za koje sam uvijek govorio da počinje u prvoj polovici petnaestog stoljeća. Tada se trebalo pojaviti doba duše svijesti, doba u kojem se trebao razviti intelekt. To je bilo u suprotnosti s platonistima – ali u harmoničnom kontrastu s njima – koji su pripremili aristotelovci. A oni koji su još uvijek propagirali aristotelovsku doktrinu do dvanaestog stoljeća bili su oni koji su prošli kroz njihovu stvarno odlučujuću inkarnaciju u starim poganskim vremenima, naime u Grčkoj. - I zatim – sredinom Srednjeg vijeka, u 12. i 13. stoljeću – došlo je veliko, divno, sučeljavanje platonista i aristotelovaca. A među tim platonistima i aristotelovcima također su bili vođe onih koji su, kao dvije skupine duša koje sam identificirao, zahtijevali antropozofski pokret.

Prema dvanaestom stoljeću, kao iz unutarnje nužde, razvila se određena škola u kojoj je živio zaostatak stare platonske vizije. To je bila velika, slavna škola u Chartres-u. Imala je velike predstavnike koji su još uvijek imali poruke o misterijima ranog kršćanstva; imala je one predstavnike u čijim je srcima i dušama zasjalo nešto od takvih poruka, što im je omogućilo da zavire u duhovne veze u koje je kršćanstvo postavljeno. U školi u Chartres-u u Francuskoj, gdje se nalazi veličanstvena katedrala, izvedena u toliko detalja, bila je koncentracija onoga što je bilo rašireno tek u malim krugovima. Ako želimo imenovati jednog od onih s kojima bi se mogla povezati škola iz Chartres-a, koja je osobito cvjetala krajem jedanaestog i dvanaestog stoljeća, moramo imenovati Petra od Compostelle, koji je nadahnutim uvidima u vlastitoj duši, u vlastitom srcu obnovio staro duhovno kršćanstvo. A osim njega, nalazimo čitav niz divnih osobnosti koje su poučavale u Chartres-u. U ovom 12. stoljeću iz škole u Chartres-u su izlazili vrlo čudni glasovi o kršćanstvu. Tu imamo naprimjer Bernarda iz Chartres-a, Bernarda Sylvestris-a, Johann Salisbury-a; ali iznad svega tu je bio i veliki Alanus ab Insulis. Sjajni učitelji! Kao da je Platon, tumačeći kršćanstvo, osobito djelovao među tim duhovima, tako su govorili u školi u Chartres-u. Oni su podučavali duhovni sadržaj kršćanstva. Spisi koji dolaze od njih mogu se današnjim ljudima kada ih čitaju činiti apstraktnima, ali to je samo zbog apstraktnosti duša današnjih ljudi. Spisi svih ovih velikih

ličnosti opisuju duhovni svijet s dodirom Krista. A sada, dragi prijatelji, želio bih vam dati ideju kako je posebno poučavao Bernard Sylvestris, Alanus ab Insulis, inicirane učenike. Koliko god to izgledalo paradoksalno za današnjeg čovjeka – ali takva su otkrivenja davana učenicima iz Chartres-a.

Tamo se podučavalo: kršćanstvu će doći obnova. Ponovno će se razumjeti u svom duhovnom sadržaju kada Kali Yuga, mračno doba, bude završilo i kada će osvanuti novo doba. - Ali za nas koji danas živimo, tome je već došao kraj 1899. godine; to je taj pomak koji se trebao dogoditi s završetkom Kali Yuge. Ogroman impuls koji se dogodio prije dva desetljeća kroz intervenciju Mihaela, već je proročki predviđen u školi u Chartres-u u 12. stoljeću, posebno od Bernarda Sylvestris i Alanus ab Insulis-a. Ali ti ljudi nisu poučavali aristotelovski, nisu poučavali intelektom. Poučavali su u potpunosti u snažnim slikama, koje su razvijali pred svojim slušateljima – slikama koje su živopisno predstavljale duhovni sadržaj kršćanstva. Ali postojala su određena proročka učenja. I izvadak jednog takvog učenja želio bih staviti pred vaše duše.

Tada je Alanus ab Insulis rekao uskom krugu svojih iniciranih učenika: danas gledamo na svijet tako da još prosuđujemo, tako da još uzimamo Zemlju kao središte, sve prosuđujemo sa Zemlje. Ako bismo sljedeća stoljeća oplodili samo ovim zemaljskim pogledom, koji nam omogućuje formiranje slika i imaginacije, tada čovječanstvo ne bi moglo napredovati. Moramo ući u savez s aristotelovcima koji u čovječanstvo unose intelekt koji će potom biti produhovljen i zasjati među ljudima na nov duhovni način u dvadesetom stoljeću. Sada gledamo Zemlju kao središte kozmosa, ako opišemo planete kako se okreću oko Zemlje, ako opišemo cijelo zvjezdano nebo, onako kako se u početku predstavlja fizičkom oku, kao da se okreće oko Zemlje, ali doći će netko i reći: u središte svijeta prostorno stavimo Sunce! Ali onda kada dođe onaj koji Sunce postavi prostorno u središte kozmosa, tada će pogled na svijet biti pust. Ljudi će tada samo računati orbite planeta, samo će naznačiti položaje nebeskih tijela. Ljudi će o nebeskim tijelima govoriti samo kao o plinovima koji gore, ili fizičkim tijelima koja svijetle; o zvjezdanom nebu će znati nešto potpuno matematički i mehanički. Ali ono što će se širiti kao turobni pogled na svijet ima jednu stvar u sebi – nije nešto, ali.. – ali ima jednu stvar: mi svijet gledamo sa Zemlje; onaj koji ima doći gledat će svijet sa Sunca. On će biti poput onog koji samo daje 'smjer', smjer puta od velikog značaja, ukrašenog divnim događajima i divnim bićima. Ali on samo ukazuje na apstraktni smjer – aludirao je na kopernikanski svjetonazor, u njegovoj pustoši, u njegovoj apstraktnosti, ali kao smjer – jer sve što je predstavljeno u imaginaciji mora prvo otići, rekao je Alanus ab Insulis; to mora proći i do određene mjere svjetonazor mora postati sasvim apstraktan, gotovo poput putokaza na putu s prekrasnim spomenicima. Jer tada će postojati netko u duhovnom svijetu tko je uzeti taj putokaz, koja neće biti ništa osim usmjerenja za obnovu svijeta, tako da sada može, zajedno s

intelektualnošću, osnovati novu duhovnost, onaj koji neće koristiti ništa osim ovog putokaza. A to će biti, kako reče Alanus ab Insulis, sveti Mihael! Teren mu mora biti slobodan; mora zasijati novo sjeme. Za to ne mora postojati ništa drugo osim linije, matematičke linije.

Nešto poput magije prošlo je kroz školu u Chartres-u kada je Alanus ab Insulis tako nešto podučavao, samo nekoliko učenika. Ali to je bilo kao da su eterski svijet oko njega zahvatili valovi ovog moćnog učenja Mihaela.

Dakle, ono što je svijetu dalo duhovno ozračje, proširilo se preko zapadne Europe do juga Italije. I bilo je mnogo onih koji su to tada mogli dokučiti, u čijoj se duši uzdiglo nešto poput silnog nadahnuća i koji su tada još mogli gledati u duhovni svijet.

Ali u razvoju svijeta, oni koji su upućeni u velike misterije egzistencije, kao što su u određenoj mjeri Alanus ab Insulis i Bernard Sylvestris, znaju: čovjek može učiniti samo ovo ili ono, u ograničenoj mjeri! Osoba kao što je Alanus ab Insulis rekla je sebi: mi, platonisti, moramo proći kroz vrata smrti, za sada možemo živjeti samo u duhovnom svijetu. Moramo iz duhovnog svijeta gledati na fizički, i prepustiti fizički svijet drugima, onima koji njeguju intelekt na aristotelovski način. Sada se moramo pobrinuti za to. Alanus ab Insulis preuzeo je cistercitski habit u podmakloj dobi, postao je cistercit. I u cistercitskom redu bilo je mnogo takvog učenja. Ali upravo oni među cistercitima koji su imali dublje uvide, rekli su sebi: od sada možemo raditi samo iz duhovnog svijeta, moramo ovo polje prepustiti aristotelovcima.

Ovi aristotelovci postali su uglavnom dominikanci. I tako je u trinaestom stoljeću vodstvo u duhovnom svijetu Europe prešlo na njih. Ali bilo je, mogu reći, još nešto što je imalo značajan utjecaj na europski duhovni život, a iza sebe su ostavili upravo ovi duhovi: Petar od Compostelle, Alanus ab Insulis, Bernard od Chartres-a, Johann Salisbury i onaj pjesnik koji je, od sedam slobodnih umjetnosti, sastavio važnu pjesmu iz škole u Chartres-u. Ono što se događalo u školi u Chartres-u bilo je toliko učinkovito da je imalo utjecaja, naprimjer, sve do sveučilišta u Orleansu, gdje je u drugoj polovici dvanaestog stoljeća, mnogo od onoga što je bilo u moćnim, velikim slikama, prodrlo u način didaktike, iz srebrnih riječi iz usta Bernarda Sylvestrisa, Alanus ab Insulisa koje su tekle do učenika u Chartres-u. Ali htio bih reći da je duhovno ozračje bilo toliko prožeto time da se jednom Talijan vraćao sa svog položaja veleposlanika u Španjolskoj i, na povratku, žureći prema domovini, doznao za protjerivanje od vlasti Gvelfa, čemu je pridodana blaga sunčanica, u blizini Firence je mogao doći u situaciju u kojoj je njegovo etersko tijelo olabavljeno i uhvatilo ono što je, da tako kažemo, eterski dopiralo iz škole u Chartres-u, ono što je od toga sačuvano. I kroz ono što je eterski nošeno do njega, primio je nešto poput intuicije, intuicije koja je bila prisutna kod mnogih ljudi u prvim kršćanskim stoljećima. Najprije je pred

sobom vidio raširen zemaljski svijet, kakav je oko čovjeka, ali njime ne vladaju, kako se kasnije govorilo, zakoni prirode, nego njime vlada velika pomoćnica božanskog Demijurga, Natura, koja je bila nasljednica Prozerpine u prvim kršćanskim stoljećima. U to vrijeme nije bilo apstraktnih zakona prirode; inicirani su u biti vidjeli ono što je na djelu u prirodi kao sveobuhvatna božanska moć. U grčkim misterijima Prozerpina, koja vrijeme provodi između gornjeg i podzemnog svijeta, prikazana je kao sila koja dominira prirodom. Njezina nasljednica u prvim kršćanskim stoljećima bila je božica Natura.

Nakon što je ta osobnost, koja je, kroz sunčanicu i djelovanje onoga što je njegovano u školi u Chartres-u, pogledala u život i tkanje božice Nature, i zatim dopustila toj intuiciji da djeluje na njega, vidjela je tkanje elemenata, zemlja, voda, zrak, vatra, kao što se to vidi u drevnim misterijima: moćno tkanje elemenata. Tada je vidjela tajne ljudske duše, vidjela onih sedam sila za koje se znalo da su veliki nebeski učitelji ljudskog roda. To je bilo poznato u prvim kršćanskim stoljećima. Tada se nije učilo tako apstraktno kao što je to slučaj danas, gdje se nešto uči kroz pojmove i ideje. U tim prvim kršćanskim stoljećima ljudi su govorili da ih iz duhovnog svijeta božice podučavaju dijalektici, retorici, gramatici, aritmetici, geometriji, astrologiji ili astronomiji i glazbi. To sedmero nije se predstavljalo apstraktno, kao u kasnijim vremenima: gledalo se, vidjelo se pred sobom, ne mogu reći fizički, nego duhovno. Čovjek bi dopustio da ga ta nebeska bića upute. Ljudima se kasnije više nisu javljale žive božice, dijalektike, retorike i tako dalje, u samotnoj viziji, nego u apstraktnim oblicima, u apstraktno-teorijskim učenjima.

Ova osobnost o kojoj sada govorim, dopustila je da sve to djeluje na nju. I tada je uvedena u planetarni svijet, koji ujedno otkriva misterije ljudske duše. A u zvjezdanom svijetu, nakon što je prošla kroz veliki svjetski ocean, vodio ju je Ovidije, koji je prošao kroz vrata smrti i postao vođa duša u duhovnom svijetu. Ova ličnost, Brunetto Latini, postao je Danteov učitelj. A ono što je Dante naučio od Brunetta Latini, to je potom na svoj estetski način zapisao u 'Božanstvenoj komediji'. Dakle, velika poema 'La Divina Commedia' posljednji je odraz onoga što je na platonski način živjelo na pojedinim mjestima, i što se još uvijek podučavalo sa usana Sylvestris-a u školi u Chartres-u u dvanaestom stoljeću, i još se podučavalo od onih koji su bili potaknuti starim priopćenjima, tako da su im otajstva kršćanstva sinula kao u posebnom nadahnuću, koje su onda mogli riječima priopćiti svojim učenicima.

Ono što je Alanus ab Insulis uveo u cistercitski red potom je prešlo na dominikance, koji su posebno njegovali intelekt, slijedeći Aristotela. No, postojalo je međurazdoblje: u 12. stoljeću je procvatila škola u Chartres-u, a u 13. stoljeću je dominikanski red počeo snažno raditi za skolastiku u duhu

aristotelizma. Oni koji su se, kao veliki učitelji škole u Chartres-u, kroz vrata smrti uzdigli u duhovni svijet, ostali su ondje neko vrijeme s dominikancima koji su sišli rođenjem, i koji su nakon svog silaska ovdje utemeljili aristotelizam. Stoga se moramo osvrnuti na međurazdoblje kada su, kao na velikom nebeskom koncilu, posljednji veliki učitelji iz Chartres-a, nakon što su prošli kroz vrata smrti, bili s onima koji su, kao dominikanci, trebali njegovati aristotelizam prije nego što su ovi drugi sišli. Tada je u duhovnom svijetu sklopljen veliki 'nebeski ugovor'. Oni koji su došli u duhovni svijet pod vodstvom Alanusa ab Insulisa rekli su aristotelovcima koji su silazili: naše vrijeme sada nije na Zemlji; prvo moramo raditi ovdje iz duhovnog svijeta. Ne možemo se spustiti na Zemlju ni u jednoj inkarnaciji u bliskoj budućnosti. Vaš je zadatak sada kultivirati intelekt u osvit doba duše svijesti.

Zatim su sišli oni, veliki skolastici, i proveli ono što su se dogovorili s posljednjim velikim platonistima iz škole u Chartres-u. Tu se dogodilo mnogo važnih stvari. Naprimjer, onaj koji je sišao kao jedan od ranijih primio je poruku preko drugoga koji je ostao dulje od njega u duhovnom svijetu s Alanusom ab Insulis, to jest, s onom individualnošću koja je prije bila Alanus ab Insulis. Onaj koji je kasnije sišao donio je ovu poruku, odnosno radio je zajedno sa starijima, i tako je na Zemlji počela priprema za doba intelekta, koja je imala svoj početak u dominikanskom radu. Osobito oni koji su u duhovnom svijetu malo dulje ostali s Alanusom ab Insulis, prvo su obukli cistercijski habit, a tek se kasnije presvukli u dominikanski habit. Tako su oni koji su nekoć bili pod utjecajem onoga što je proizašlo od Aristotela radili na Zemlji, a gore, platonisti, koji su bili u školi u Chartres-u, 'gledali' su, da tako kažemo, ali i bili u vezi s aristotelovcima na Zemlji. Duhovni svijet išao je ruku pod ruku s fizičkim svijetom. Bilo je to kao da su aristotelovci i platonisti pružili ruke jedni prema drugima, kroz trinaesto, četrnaesto, petnaesto stoljeće. I opet, mnogi od onih koji su sišli dolje uvesti aristotelizam u Europu, opet su bili gore s drugima.

Ali daljnji razvoj tekao je tako da su se i oni koji su bili predvodnici u školi u Chartres-u i oni koji su držali vodeće položaje u dominikanskom redu, stavili na čelo onih koji su u prvoj polovici 19. stoljeća, koji su bili u tom moćnom nadosjetilnom kultu koji se razvio u moćnim imaginacijama koje su pripremile kasniju antropozofsku struju. Ponajprije oni koji su više ili manje radili kao aristotelovci, morali su ponovno sići; jer zbog utjecaja intelektualizma još nije došlo vrijeme za ponovno produblјivanje duhovnosti. Ali postojao je neraskidiv dogovor koji i dalje ima učinka. I prema ovom sporazumu, nešto mora proizaći iz antropozofskog pokreta što mora kulminirati prije kraja ovog stoljeća. Jer nad Antropozofskim društvom lebdi sudbina: sudbina da će se mnogi od onih koji su danas u Antropozofskom društvu morati ponovno spustiti na Zemlju do kraja 20. stoljeća, ali tada se također ujediniti s onima koji su, ili sami bili vođe u školi u Chartres-u ili su

u Chartres-u bili učenici. Tako da prije kraja 20. stoljeća, ako civilizacija ne padne u potpunu dekadenciju, platonisti iz Chartres-a i kasniji aristotelovci moraju na Zemlji surađivati.

U budućnosti, Antropozofsko društvo mora svjesno apsorbirati: razumjeti nešto od svoje karme. Jer mnogo toga leži u utrobi duhovnog razvoja, što pogotovo danas ne može izaći na površinu egzistencije. Danas se neke stvari čine površnim; ali ako netko može prepoznati ono se javlja izvana, u svojim simptomima, u svom unutarnjem značenju, otkriti će mnogo toga što je duhovno živjelo kroz stoljeća. Ovdje bih mogao predložiti nekoliko stvari. I zašto na to ne bi bilo ukazano sada kada se kroz Antropozofsko društvo provlači ezoterični trend? Želio bih predložiti nekoliko stvari koje bi trebale pokazati kako pogled na ono što je oko nas omogućuje uvid u različite kontekste.

Ako sam i sam, pripremajući se za antropozofski pokret, prošao poseban sudbinski put, to se pokazalo u vrlo čudnoj vezi s cistercitskim redom, koji je vezan upravo za Alanus ab Insulisa. Za one koji vole stvarati legende napominjem da nemam nikakve veze s Alanus ab Insulisom što se tiče moje vlastite individualnosti. Samo želim izbjeći stvaranje legendi od onoga što predstavljam ezoterično. Poanta je da se ove stvari prikazuju iz ezoternog izvora. Na vrlo čudan način, moja me sudbina natjerala da kroz vanjske događaje gledam, duhovne veze koje sam sada predstavio. Možda neki od vas znaju moj esej 'Mein Lebensgang' u Goetheanumu. Morao sam ispričati kako u mladosti nisam išao u gimnaziju nego u Realschule i tek kasnije stekao gimnazijsko obrazovanje. To moram smatrati čudnom podudarnošću u mojoj karmi. Jer u gradu u kojem sam proveo mladost, od gimnazije do Realschule bilo je samo nekoliko koraka, i malo je nedostajalo da ne idem u realku nego u gimnaziju. Ali da sam pohađao gimnaziju u tom gradu, postao bih cistercitski svećenik. To je bez dvojbe. Jer ovo je bila gimnazija u kojoj su predavali samo cisterciti. Imao sam duboku naklonost prema svim tim ocima, od kojih su većina bili izvanredno učeni ljudi. Čitao sam puno toga što su ti oci napisali, to me je iznimno duboko dirnulo; volio sam ove očeve. I zapravo sam prošao samo pored cistercitskog reda, da tako kažem, jer uopće nisam išao u gimnaziju. Karma me vodila drugdje; ali nisam 'pobjegao' cistercitskom redu. Opisujem i to. Bio sam takve prirode, da sam uvijek živio društvenim životom, i također sam napisao da sam se kasnije u kući Marie Eugenie delle Grazie družio s gotovo svim tamošnjim teolozima. Gotovo svi su bili cistercitski svećenici. Tada se razvila perspektiva, da tako kažem, da se vratim u vremenu. Također je meni osobno bilo vrlo očito: razvila se perspektiva, pogled, koja vodi kroz struju cistercitskog reda, unatrag u duhovni život, sve do škole u Chartres-u. Jer Alanus ab Insulis bio je cistercit. I ovo je čudno: kad sam kasnije napisao prvu od svojih misterijskih drama, 'Vrata posvećenja', iz estetskih razloga nisam imao drugog izbora nego ženske likove dovesti na pozornicu u odjeći koja se sastojala od tunike i

onoga što se zove štola. Dakle, ako takvu haljinu zamislite kao da ima žućkasto-bijelu tuniku, crnu štolu i crni povez – onda imate halju cistercitskog reda. Tada sam mislio samo na estetske potrebe,; ali ta se odjeća vrlo približila cistercitskom redovničkom ruhu. Tu imate naznaku kako se uspostavljaju veze, za onoga tko može pratiti simptome koji se pojavljuju u vanjskom svijetu s njihovim unutarnjim duhovnim značenjem.

Na Božić su se te unutarnje veze sve više počele otkrivati. One moraju izaći na vidjelo, jer čovječanstvo čeka spoznaju o unutarnjem, nakon što je stoljećima iskusilo samo ono vanjsko, a danas je civilizacija u užasnoj situaciji. Među mnogim stvarima koje će doći, mora biti referenca na to kako je škola u Chartres-u djelovala, kako su oni inicirani prošli kroz vrata smrti i kako su u duhovnom svijetu susreli duše, koje su kasnije nosile dominikansku odoru, kako bi širile aristotelizam sa svojom intelektualnošću, da snažno pripremi doba duše svijesti. I tako mi, reći ću to ovako, u Antropozofskom društvu nastavljamo produhovljeni aristotelizam, koji čeka daljnje produhovljivanje. Zatim će, krajem 20. stoljeća, doći oni kojih danas ima toliko, ali udruženi s onima koji su bili učitelji škole u Chartres-u. To je ono čemu antropozofski pokret teži: ujediniti oboje. Aristotelizam u dušama koje su u starom poganstvu čekale kršćanstvo i žudjele za kršćanstvom sve dok kao dominikanci nisu mogle intelektualnošću naviještati kršćanstvo; oni će biti ujedinjeni o onima koji su još uvijek iskusili kršćanstvo na fizički način i čiji su najvažniji vođe bili ujedinjeni u školi u Chartres-u. Ovi posljednji još nisu bili u inkarnaciji, iako sam u svom pristupu cistercitskom redu uvijek pronalazio utjelovljenja nekih od onih koji su bili u školi u Chartres-u. Jer u cistercitskom redu susrele su se mnoge osobnosti koje nisu bile reinkarnacija učenika iz Chartres-a, ali koje su imale trenutke u životu kada su satima, danima, bile entuzijastično obuzete takvom individualnošću iz škole Chartres. To su bile inkorporacije, a ne inkarnacije. I tu su napisane divne stvari o kojima se valja zapitati: tko je pisac? Pisac nije svećenik koji je tada bio u cistercitskom redu, u blijedožutoj haljini s crnom štolom i crnom trakom; već je u ovom slučaju pisac ona osobnost koja se satima ili danima ili tjednima, imala mjesto u duši takvog cistercitskog brata. Mnogo toga je potom imalo naknadni učinak u takvim esejima ili spisima, koji su malo poznati u literaturi. I sam, imao sam izvanredan razgovor, koji sam također ispričao u svom 'Mein Lebensgang', s članom cistercitskog reda, koji je bio izvanredno učen čovjek. Otišli smo od društva i razgovarali o problemu Krista. Iznio sam svoje ideje o tome, koje su u biti bile iste kakve sam uvijek iznosio na predavanjima. Postalo mu je neugodno dok sam obrazlagao, i rekao je: možda se može tako nešto smisliti; mi si nećemo dopustiti da tako nešto pomislimo. - Na sličan je način govorio i o drugim problemima kristologije. Ali onda smo zastali – trenutak mi je sasvim živ u duši – u Beču, gdje graniče Schottenring i Burgring, s jedne strane je Hofburg, s druge strane *Hotel de France* i *VotivKirche*, malo smo

stajali, i onda mi je čovjek rekao: 'Želim da ideš sa mnom. Dat ću ti knjigu iz svoje knjižnice; tu je nešto čudno što je povezano s onim što si upravo rekao'. Išao sam s njim. Čovjek mi je dao knjigu o Druzima. Cijele okolnosti našeg razgovora u vezi s ovom knjigom, vodile su me do toga da je ta temeljito učena osoba, kada sam, polazeći od kristologije, počeo govoriti o ponovljenim zemaljskim životima, na čudan način, kao da je zanimala, i kada je došla k sebi samo se sjetila: imam knjigu o Druzima, govori nešto o reinkarnaciji. Znao je to samo iz knjige. Toliko je bio učen da – već je bio savjetnik na bečkom sveučilištu – da se za njega govorilo: savjetnik N.N. poznaje cijeli svijet i još tri sela – toliko je bio učen, ali u svom fizičkom tijelu nije znao više od toga da u djelu o Druzima postoji nešto o ponavljanju zemaljskih života. To je primjer razlike između onoga što ljudi imaju u svojoj svijesti i onoga što struji kroz ljudsku dušu kao duhovni svijet. - A onda se dogodila čudna stvar, jednom sam u Beču držao predavanje. Ista osoba je bila tamo, i nakon predavanja je dala opasku koja se nije mogla protumačiti drugačije nego da je čovjek u tom trenutku imao potpuno razumijevanje za jednu osobu današnjeg doba u vezi s njenim prethodnim utjelovljenjem. I ono što je tom prigodom rekao o vezi između dva života na Zemlji bilo je točno, nije bilo pogrešno. Ali on ništa nije razumio; samo je to rekao.

Ovime samo želim naznačiti kako duhovni pokreti dopiru do sadašnjosti. Ali ono što danas samo gleda kroz prozorčice mora u budućnosti postati jedna cjelina, kroz tu vezu između vođa škole u Chartres-u i vođe skolastike, kada se krajem 20. stoljeća dogodi duhovna obnova, koja i intelekt uzdiže u duhovno. Ljudi 20. stoljeća se ne smiju zavaravati! Ali budući da danas sve ovisi o slobodnoj volji, to hoće li se to dogoditi – odnosno hoće li se savezničke strane moći spustiti na produhovljenje kulture u 20. stoljeću – ovisi i o tome hoće li Antropozofsko društvo shvaćati antropozofiju u pravom smislu i posvetiti joj se.

To je ono što sam danas želio reći: kako je antropozofska struja povezana s dubokim misterijem doba, koje je započelo pojavom Krista i otajstvom Golgote, i dalje se razvijalo kako sam opisao. S tim ćemo nastaviti na drugom predavanju.

PREDAVANJE VIII

Arnheim, 19. srpnja 1924

Jučer sam si uzeo slobodu objasniti nekoliko stvari o karmi Antropozofskog društva za one moje prijatelje koji su bili ovdje. Danas bih želio razgovarati o nečemu vezanom uz ovo, a reći ću to tako da se ovo današnje može razumjeti samo za sebe.

Sve, što bi trebalo činiti u sadašnjem trenutku u ljudskoj evoluciji kako bi se pripremili za duhovne događaje u bližoj i daljoj budućnosti, povezano je s onim što sam među našim antropozofskim prijateljima često nazivao Mihaelovim događajem, a danas bih želio raspraviti nešto o ovom Mihaelovom događaju koji je povezan s antropozofskim pokretom.

Kada govorimo o takvoj pojavi kao što je događaj Mihaela, moramo poći od ideje da je svijet izgrađen, da tako kažemo, 'u fazama'. Ako promatramo razvoj svijeta samo s onim silama, koje su danas za čovjeka moguće kroz njegov zemaljski razvoj između rođenja i smrti, onda vidimo, kako se čovječanstvo razvilo na Zemlji, kako su se stari narodi razvili iz još starijih; kako je grčko-rimsko razdoblje postupno nastajalo kroz orijentalizam, indijsku, perzijsku, arapsku i kaldejsko-egipatsku populaciju, kako je grčko-rimsko razdoblje zatim postalo Srednji vijek i konačno naše moderno doba sa svim svojim previranjima, ali i sa svime što je donijelo velike stvari u tehničkom smislu. Ali i 'ispod', želim reći, i 'iznad' ovog područja, koje promatramo u razvitku naroda, vidimo razvoje, kroz koje ne prolaze ljudska bića, već prolaze duhovna bića, takva duhovna bića koja stoje u određenoj vezi s ljudskom evolucijom.

Kraljevstvo anđela, anđela u kršćanskom smislu, izravno je povezano s razvojem pojedinog ljudskog bića. Ovo kraljevstvo anđela ima u sebi ona bića koja vode pojedinačno ljudsko biće, u mjeri u kojoj mu je potreban takav pratilac, takav vodič, od jednog zemaljskog života do drugog zemaljskog života; oni su zaštitnici čovjeka gdje god mu takva zaštita treba. Stoga su izravno povezana s ljudskom evolucijom, čak i ako su nevidljivi zemaljskim očima. U susjednom duhovnom području svoju aktivnost razvijaju bića koje nazivamo hijerarhijom arhanđela. Ovi arhanđeli imaju veze s mnogim stvarima koje također igraju ulogu u evoluciji ljudi – ne s pojedinačnim ljudskim bićem, već u vezama među ljudskim bićima. Naprimjer, slučaj je da, kao što sam često spominjao na antropozofskim predavanjima, evolucijom naroda upravljaju arhanđeli. Ali također je slučaj da su određena razdoblja u evoluciji Zemlje prvenstveno regulirana, određena impulsima vrlo specifičnih bića arhanđela. Naprimjer, u tri stoljeća koja su prethodila posljednjoj trećini devetnaestog stoljeća, to jest u devetnaestom,

osamnaestom, sedamnaestom i dijelu šesnaestog stoljeća, u biti moramo zamisliti civilizirani svijet pod vlašću tog arhanđeoskog bića, onog nazvanog Gabriel, od kršćana koji mogu govoriti o takvim stvarima. Tako da je tijekom tog razdoblja bilo doba Gabriela.

Ovo doba Gabriela od velike je važnosti za cjelokupni suvremeni razvoj čovječanstva. Jer u osnovi, od otajstva Golgote, ljudi su mogli doživjeti na Zemlji: visoko biće Sunca, Krist, kroz otajstvo Golgote sišlo je na Zemlju, preuzelo tijelo Isusa, povezalo se sa sudbinom Zemlje. Ali premda je Krist biće na ovaj način ostalo povezano sa Zemljom, Krist-impuls nije mogao stvarno zahvatiti unutarne fizičke i eterske snage čovječanstva – kroz cijeli niz vladavine arhanđela od otajstva Golgote, sve do vladavine Gabriela. To je bilo moguće samo pod impulsom Gabriela, koji je započeo oko tri stoljeća prije posljednje trećine 19. stoljeća. Tako da tek od tog vremena imamo čovječanstvo koje može iznutra biti prožeto Krist impulsom kroz sile nasljeđivanja – čak i ako to do sada nije postignuto. Jer unutar čovječanstva, Gabriel upravlja svime što je fizičko nasljeđivanje. On je nadosjetilno duhovno biće povezano sa sljedbom generacija, koje je – ako mogu tako reći, veliki, sveobuhvatni, zaštitnički duh majki, utoliko što majke donose djecu ljudi na svijet. Gabriel ima veze s rađanjem, ima veze s čovjekovim embrionalnim razvojem. Snage Gabriela leže u svemu što je, kao duhovni element, u osnovi fizičke reprodukcije; tako da je zapravo tek od ove posljednje vladavine Gabriela, fizičko razmnožavanje čovječanstva na Zemlji došlo u vezu s Krist impulsom.

Zatim, od kraja 1870-ih, počela je vladavina Michaela. Ona se sasvim razlikuje od vladavine Gabriela. Dok je vladavinu arhanđela u prethodna tri stoljeća trebalo tražiti u duhovnim impulsima tjelesnog, u svemu što se od tada proširilo kao vladavina Mihaela treba vidjeti upravo tog arhanđela koji je prvenstveno povezan s duhovnim, s inteligencijom, odnosno sa svime što ima veze s inteligencijom, duhovnim razvojem čovječanstva, onim što se odnosi na duhovnu kulturu. I od izuzetno je velike važnosti za razmatranje zemaljskog ljudskog konteksta da se vladavina Gabriela, koja, mogu reći, zauzima ono što je najviše tjelesno u duhovnom, uvijek zamjenjuje vladavinom Mihaela, koja ima veze sa svime što je duhovno u kulturi. Dakle, ako se želimo ugledati na arhanđela skrbnika fizičkog rađanja, ugledamo se na arhanđela Gabriela; ako se želimo ugledati na onaj duh koji se, u tom dobu civilizacije, bavi razvojem znanosti, razvojem umjetnosti i tako dalje, ugledamo se na arhanđeosko biće koje, prema kršćanskom nazivlju, označavamo imenom Mihael. - Za one kulture koje su uvijek mjerodavne u razdobljima, uvijek postoji sedam vladavina arhanđela; tako da je vladavini Mihaela prethodilo šest drugih arhanđela. I ako se vratim dalje natrag od vladavine Gabriela, tada se možemo vratiti u doba kada je opet Mihael imao svoj utjecaj na Zemlji. Tako da je svaka takva vladavina arhanđela uvijek ponavljanje ranije vladavine iste vrste, a u isto vrijeme se kroz to

napredovanje odvija i razvoj samih arhanđela. Nakon određenog vremena, nakon otprilike dva tisućljeća, uvijek isti arhanđel dolazi vladati unutar relevantne civilizacije.

Ali ove vladavine, od kojih je svaka trajala otprilike tristo godina ili nešto više, bitno su različite jedna od druge; razlika nije uvijek tako velika kao kod vladavine Mihaela i Gabriela, ali postoje značajne razlike. I možemo reći: kada god vlada Gabriel, to je priprema za doba koje će narode odvojiti jedne od drugih, u kojem će narodi postati više nacionalistički. Možete pitati: kako to da u sadašnje vrijeme, kada je nastupilo doba Mihaela, postoji tako jak nacionalistički element na Zemlji? Da, duhovno je pripremano mnogo unaprijed; zatim se ide dalje, to nestaje, a posljedice ostaju dugo, često su gore od neposrednog događaja. Jer tek postupno se impuls Mihaela gura u ono što je sada u velikoj mjeri ostalo iza vladavine Gabriela. Ali uvijek kada započne doba Mihaela, u čovječanstvu počinje čežnja da se prevladaju sve nacionalne razlike, i da se kroz razne narode koji nastanjuju Zemlju proširi ono što se smatra najvišom kulturom, najvišim duhovnim sadržajem u određenom dobu. Vladavina Mihaela uvijek znači prevlast kozmopolitskog načela, uvijek znači širenje najvišeg stanja duha na Zemlji među onim narodima – bez obzira kojim jezikom govore – koji mogu primiti to stanje duha. Dakle, od sedam arhanđela koji šalju svoje impulse u evoluciju ljudi, Mihael je uvijek onaj koji čovječanstvu daje impuls kozmopolitizma – a ujedno i impuls. da se širi ono najvrijednije što postoji u određenom dobu.

Ako se u evoluciji čovječanstva sada vratimo i zapitamo se: koje je prethodno doba Mihaela prije našeg? - tako dolazimo do doba koje je završilo onim kozmopolitskim djelima koja su se dogodila na temelju tada najvrijednijeg grčkog duhovnog života kroz pohode Aleksandra u Aziji. Vidimo kako se, na temelju stare kulture, razvija želja da se ono što je u Grčkoj – u maloj Grčkoj – postignuto u duhovnoj kulturi, prenese istočnim narodima, u Egiptu, da se to kozmopolitskim putem proširi među svim narodima koji su bili dostupni. Dogodila se neizmjereno značajna stvar, da su u ovom dobu Mihaela razvila kozmopolitska ekspanzija onoga što su postigli Grci. I kako grad Aleksandrija cvjeta u sjevernoj Africi, taj procvat je na neki način kulminacija doba Mihaela u to vrijeme.

To je bilo prethodno doba Mihaela. Zatim ostalih šest arhanđela stupa na snagu. A u posljednjoj trećini 19. stoljeća, krajem 1870-ih, počinje novo doba Mihaela. Ali nikada u evoluciji Zemlje nije postojala tako velika razlika između dva uzastopna doba Mihaela, kao između Aleksandrovog doba i onog u kojem živimo od kraja sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Između ova dva doba Mihaela, dogodio se onaj događaj koji evoluciji Zemlje daje pravo značenje: otajstvo Golgote!

Sada moramo razmotriti čime Mihael zapravo mora upravljati u duhovnom kozmosu: on mora upravljati onim što je duhovno, ali što onda kulminira u

intelektualnom razumijevanju čovjeka. Mihael nije duh koji njeguje intelektualnost; ali sve što on daje kao duhovnost teži imati smisla za čovječanstvo u obliku ideja, u obliku misli – ali u obliku ideja i misli koje se dohvaćaju duhovno. Mihael želi da čovjek bude slobodno biće koje u svojim pojmovima i zamislima vidi i ono što mu se otkriva iz duhovnih svjetova.

Pogledajmo ono doba Mihaela kakvo je bilo u vrijeme Aleksandra. Često sam govorio: u naše vrijeme ljudi su vrlo, vrlo pametni, to jest imaju pojmove, ideje, koncepcije, intelektualni su, imaju samostečenu intelektualnost. Ali ljudi Aleksandrova vremena također su bili pametni. Samo da su ih tada pitali: odakle vam pojmovi, ideje? - ne bi rekli: sami smo to postigli. - Ali primili su duhovna otkrivenja - a s njima i ideje. Tako da se na ideje ne gleda kao na nešto što čovjek sam razvija, nego kao na nešto što se ljudima otkriva s duhovnošću. A tom je – za razliku od današnje zemaljske – nebeskom intelektualnošću, u Aleksandrovo vrijeme morao upravljati Mihael. Među arhanđelima koji nastanjuju Sunce, on je bio najistaknutiji. On je bio duh koji je sa Sunca poslao ne samo fizičko-etarske zrake Sunca, već je u fizičko-etarskim zrakama poslao nadahnjujuću intelektualnost. Jer u to vrijeme ljudi su znali: kakvu god inteligenciju razvili na Zemlji, to je dar s neba, to je dar od Sunca, poslana je od Sunca. A neposredni izvršni duh koji duhovno šalje intelektualnost na Zemlju, to je Mihael! - To je također bilo prisutno kod starih misterija Sunca kao divno učenje za posvećenike: da Mihael obitava na Suncu, da ondje upravlja kozmičkom inteligencijom, i da je ta kozmička inteligencija, budući da nadahnjuje ljude, dar od Michaela.

Ali sada je došlo doba u kojem je trebao biti pripremljen čovjekov dar za razvijanje intelekta iz vlastitih snaga; ne samo da se otkrije inteligencija kozmosa, već da se postane inteligentan vlastitom snagom. To je pripremio aristotelizam, onaj osebujni pogled na svijet koji se pojavio u sutonu Grčke, koji je u to vrijeme dao poticaj pohodima Aleksandra u Aziju i Afriku. U aristotelizmu je ležalo, mogu reći, odvajanje, ljuštenje zemaljske inteligencije od kozmičke inteligencije. U onome što je kasnije nazvano Aristotelova logika leži razrada tog kostura mišljenja koji je postao ljudska inteligencija u stoljećima koja su uslijedila. I sada morate uzeti u obzir da kao posljednji čin, da tako kažem, postoji ovo uspostavljanje zemaljsko-ljudske inteligencije i dojma koji su Aleksandrove ekspedicije s grčkom kulturom ostavile na narode koji su u to vrijeme bili skloni kozmopolitizmu. To je jedinstveni čin.

Zatim je doba Mihaela zamijenjeno Orifielom. Vrhovni vladar je bio arhanđel Orifiel. Dogodilo se otajstvo Golgote. One ljudske duše koje su svjesno surađivale pod vladavinom Mihaela u eri Aleksandra u djelima o kojima sam upravo govorio, na početku kršćanskog doba bile su okupljene unutar Sunca oko arhanđela Mihaela, koji je sada prvo predao svoju

vladavinu Orifielu, ali koji je u području Sunca, s onima koji su mu trebali služiti kao ljudske duše, sudjelovao u odlasku Krista sa Sunca.

I to je također jedan od događaja koji moramo imati na umu: da je u onim ljudskim dušama koje su povezane s antropozofskim pokretom prisutna vizija: sjedinjeni smo s Mihaelom na Suncu, Krist koji je do tada slao svoje impulse od Sunca na Zemlju, on odlazi sa Sunca kako bi se povezao s evolucijom Zemlje! - Da, pomislite samo na ovaj značajan, nadzemaljsko-kozmički događaj, na ovaj poseban prizor koji su imale one ljudske duše koje su se tada okupile oko Mihaela kao sluge anđela, nakon što je on završio svoju vladavinu na Zemlji, i koje su do određene mjere sudjelovale u tome unutar područja Sunca dok je Krist napuštao Sunce da svoju sudbinu poveže sa sudbinom čovječanstva. On odlazi! - to je bilo veliko iskustvo.

Ljudske duše ne dobivaju svoje upute samo na Zemlji, također ih dobivaju i u životu između smrti i ponovnog rođenja. To je osobito bilo tako za one koji su proživjeli doba Aleksandra. Veliki, moćni impuls, proizašao je iz kozmičkog, povijesnog trenutka, kada su te duše vidjele kako Krist odlazi od Sunca. I jasno su vidjele: sada kozmička inteligencija postupno prelazi iz kozmosa na Zemlju. I Mihael i oni oko njega vidjeli su, takoreći, kako je malo-pomalo, sva inteligencija koja je izvirala iz kozmosa potonula na Zemlju.

I Mihael i njegovi – bilo dok su bili gore u duhovnom svijetu ili su bili utjelovljeni dolje tijekom kratkog zemaljskog života – vidjeli su kako su zrake inteligencije stigle u samu oblast Zemlje u 8. stoljeću nove ere, i znali su: inteligencija će se nastaviti razvijati tamo dolje! I na Zemlji se moglo primijetiti kako su se pojavili prvi mislioci. Ostali koji su se prije pojavili kao velika ljudska bića, bili su nadahnuti i u posjedu misli. Neovisni mislioci pojavili su se tek u ovom 8. stoljeću. I unutar zbora arhandela u području Sunca, moćna je riječ zazvučala iz bića Mihaela: 'Kakva god bila moć moje oblasti, kojom sam ja upravljao odavde, više nije ovdje; mora nastaviti strujati i talasati se i navirati tamo dolje na Zemlji!'

Takav je bio pogled na Zemlju sa Sunca, počevši od 8. stoljeća. To je također bila velika tajna, da su snage, koje su u prvom redu Mihaelova, sišle s neba na Zemlju. To je također bila velika tajna koja je priopćena nekim posvećenicima u školama poput one o kojoj sam jučer raspravljao, na primjer u visokoj školi u Chartres-u. Moglo bi se reći: prije, ako je netko htio znati što je inteligencija, kroz misterije je morao pogledati prema Suncu. Inteligencija na Zemlji još nije bila toliko vidljiva, ali postupno je postalo poznato da se na Zemlji razvijaju ljudi koji imaju neovisno razmišljanje, koji imaju neovisnu inteligenciju. Scotus Erigena, o kojem sam često govorio, bio je jedan od onih koji su, da tako kažem, imali prve iskre samostalnih misli koje su nikle u dušama unutar europske civilizacije. Ali prethodili su mu

drugi koji su imali originalno mišljenjem a ne samo mišljenje nadahnuto odozgo, I to se mišljenje sve više širilo.

Ali u zemaljskoj evoluciji postojala je mogućnost da se to neovisno mišljenje stavi u posebnu službu. Jer razmislite: ovo neovisno mišljenje bilo je zbroj impulsa spuštenih na Zemlju iz oblasti Mihaela. Mihael je u početku bio pozvan da dopusti da se ova zemaljska inteligencija nastavi razvijati na Zemlji. Još nije vladao; trebao se vratiti godine 1879. Ovo zemaljsko mišljenje u početku se razvijalo na takav način da Mihael nije mogao preuzeti kontrolu nad njim. Nije još mogao utjecati na ljude koji su bili neovisni mislioci, jer njegova vladavina, njegovo vrijeme još nije bilo došlo.

Ono što je bilo poput duboke tajne u ljudskoj evoluciji na Zemlji, bilo je poznato u nekoliko pojedinačnih istočnjačkih misterija. I tako, u ovih nekoliko pojedinačnih istočnih misterija, pojedini učenici su mogli biti inicirani u ovu veliku tajnu, od strane ljudi visoko duhovnih. I kroz podudarnost one vrste koju je teško razumjeti običnom zemaljskom umu, slučajno se dogodilo da je taj dvor dotakla ova misterija, koja je bila jako poznata u nekim istočnjačkim misterijima, o kojima sam govorio u Goetheanumu i na drugim mjestima. Osobito u 8. i na početku 9. stoljeća ovaj dvor vladao je Azijom po vladavinom Harun al Raschida. Harun al Raschid proizašao je iz kulture arabizma, iz kulture pod utjecajem muhamedanstva. Tajna o kojoj sam upravo govorio prodrila je do njegovih savjetnika koji su bili inicirani ili barem do određene mjere upućeni. Upravo zato jer je bio dotaknut tom misterijom, ovaj bagdadski dvor pod vlašću Harun al Raschida, upravo zato je bio tako briljantan. Sve što je na istoku postojalo u smislu mudrosti, umjetnosti i duboke religioznosti, bilo je koncentrirano – iako s muhamedanskom nijansom – na dvoru Harun al Raschida. Dok su u Europi na dvoru Karla Velikog, koji je bio suvremenik Harun al Raschida, ljudi bili zauzeti sastavljanjem prvih elemenata gramatike i sve je još bilo napola barbarsko, Bagdad je bio briljantni rasadnik, prebivalište, bliskoistočnog intelektualnog života. Harun al Raschid ujedinio je oko sebe one koji su poznavali velike tradicije misterija Orijenta. A posebno je oko sebe imao savjetnika koji je bio posvećenik u ranijim vremenima, ali čiji impulsi iz ranijih vremena su još uvijek imali utjecaja, i koji je postao organizator svega što je imao veze s geometrijom, kemijom i fizikom, glazbom, arhitekturom i drugim umjetnostima, ali na dvoru Harun al Raschida se posebno njegovala poezija. U naveliko briljantnoj zajednici mudraca na ovom dvoru postojao je više-manje svjestan osjećaj ovoga: inteligencija Zemlje, koja je s neba sišla na Zemlju, mora se staviti u službu muhamedanskog duha!

Uzmite sada u obzir da se od doba Muhameda, od doba prvih kalifa, arabizam proširio iz Azije preko Sjeverne Afrike u Europu. Proširio se kroz ratove. Ali uz one koji su ratnički širili arabizam do Španjolske – njime je

bila zahvaćena Francuska, intelektualno cijela zapadna Europa – s njima su došle i važne ličnosti. A svi ste upoznati s pohodima franačkih kraljeva protiv Maura, protiv arabizma. Ali to je ono što se događa izvana u povijesti; puno je važnije kako unutar evolucije teku duhovne struje.

Zatim su i Harun al Raschid i njegov veliki savjetnik prošli kroz vrata smrti. Ali nakon što su prošli kroz smrt i bili između smrti i ponovnog rođenja, na osebujan način su slijedili svoj cilj prenošenja arapske misli u europski svijet uz pomoć principa inteligencije koji se širi Europom. Stoga, nakon što je Harun al Raschid prošao kroz vrata smrti, vidimo dušu Harun al Raschida koja dolazi iz Azije, iz Bagdada preko Afrike, preko Španjolske, preko zapadne Europe do Engleske, kako putuje kroz duhovne svjetove, kroz svjetove zvijezda kojima je prolazila, nepomično gledajući od Bagdada preko Bliskog istoka, preko Grčke preko Rima do Španjolske, Francuske, čak do Engleske. Bio je to život između smrti i ponovnog rođenja, čiju je pozornost stalno privlačila južna i zapadna Europa. A onda se Harun al Raschid ponovno pojavio u sljedećoj inkarnaciji – i postao je Lord Bacon, Bacon od Verulama. Sam Bacon je Harun al Raschid, koji je u međuvremenu između smrti i ponovnog rođenja, radio kao što sam upravo objasnio. Ali onaj drugi, koji je bio njegov mudri savjetnik, izabrao je drugi put, od Bagdada preko Crnog mora preko Rusije u Srednju Europu. Dvije su osobe otišle u dva različita smjera: Harun al Raschid svom sljedećem zemaljskom cilju kao Lord Bacon, kao Bacon od Verulama; mudri savjetnik, za vrijeme svog prijelaza između smrti i ponovnog rođenja, nije skidao pogled s onoga što bi sve više moglo potpasti pod utjecaj istoka, i ponovno se pojavio kao veliki pedagog i autor 'Pansofije', kao Amos Komenski. I iz interakcije tih pojedinaca koji su nekoć bili aktivni na dvoru u Bagdadu, ono što se razvilo u Europi – više-manje odvojeno od kršćanstva – kao zastarjeli arabizam, izveden iz vremena kada je inteligencija tek otpala od Mihaela, od Sunca.

Ono što se događalo izvana, fizički u ratovima, odbacili su franački kraljevi i ostali Europljani. Vidimo arapske invazije koje su se pojavile s tako velikom snagom, i širenje muhamedanske kulture, kako su zaustavljene na zapadu i ne mogu napredovati; vidimo kako muhamedanstvo nestaje iz zapadne Europe. Ali lišeno onoga što je imalo u vanjskom obliku i što je utemeljeno u smislu vanjske kulture, upravo moderna prirodna znanost je postala moderni arabizam, ono što je Amos Komenski utemeljio u pedagoškom smislu. I tako se u 17. stoljeću raširila zemaljska inteligencija, u određenoj mjeri 'okupirana' arabizmom.

Ovime smo ukazali na nešto što je temelj onoga što moramo posijati kao antropozofsko sjeme današnjice. To stvarno morate pogledati u duhovnoj dubini.

Ali dok je ovo izlazilo iz Azije kao duhovni nastavak briljantnog bagdadskog dvora, diljem Europe proširilo se i razvilo kršćanstvo. No,

dogodilo se da se u Europi, aristotelizam širio uz velike poteškoće. Dok je velikim djelima Aleksandra aristotelizam prenesen u Aziju kao prirodna znanost, kroz sve što se snažno razvilo iz grčke kulture, okupirano je od arabizma, a aristotelizam se širio, da tako kažem, isprva 'u malim dozama', unutar rastuće kršćanske kulture Europe. I tu se povezao s platonizmom, koji se u potpunosti temeljio na starogrčkim misterijima; povezao onako kako sam naznačio na prvom predavanju.

Ali prvo vidimo kako se aristotelizam vrlo polako širio Europom, dok platonizam posvuda dolazi u škole. A jedna od najvažnijih bila je upravo ta škola u Chartres-u u 12. stoljeću u kojoj su djelovali oni veliki duhovi koje sam istaknuo: Bernard Sylvestris, Bernard od Chartres-a, Johannes Salisbury, ali posebno Alanus ab Insulis. U ovoj školi u Chartres-u ljudi su još govorili drugačije nego u onim učenjima koja su još bila odjek arabizma. U školi u Chartres-u postojalo je pravo kršćanstvo, ali pravo kršćanstvo u sjaju starih misterija, baš kao što se još uvijek može imati ta misterijska mudrost.

Tada se dogodilo nešto važno: veliki učitelji iz Chartres-a, koji su bili daleko od arabizma, koji su svojim platonizmom bili duboko uronjeni u kršćanske misterije, prošli u kroz vrata smrti. Zatim se kratko vrijeme, početkom 13. stoljeća, dogodio, takoreći, 'veliki nebeski koncil'. Kada su najbolji od učitelja, prije svega Alanus ab Insulis umrli, to jest bili u duhovnom svijetu, okupili su se radi značajnog djela s onima koji su još uvijek bili gore u duhovnom svijetu i koji su se uskoro trebali spustiti na Zemlju, i trebali predstavljati aristotelizam na nov način. A među onima koji su se trebali spustiti, bili su oni koji su cijelom svojom dušom, snažnom, intenzivnom, snagom duše, u vrijeme Aleksandra, sudjelovali u djelovanju impulsa Mihaela. I možemo zamisliti, jer to odgovara istini, da su se na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće okupile duše koje su tek ušle u duhovni svijet iz kršćanskih mjesta inicijacije, kao što je škola u Chartres-u, i takve duše koje su bile spremne spustiti se i koje u duhovnim oblastima nisu sačuvale platonizam već aristotelizam, unutarne djelovanje inteligencije koje je još dolazilo iz starog razdoblja Mihaela. Tu su bili također, oni koji su rekli sebi: bili smo s Mihaelom kada smo s njim gledali kako inteligencija struji s neba na Zemlju, također smo s njim bili ujedinjeni u tom velikom kozmopolitskom činu, kada je inteligencijom još upravljao Mihael, kada je inteligencija bila kozmički upravljana. - A onda se dogodilo da su učitelji iz Chartres-a aristotelovcima povjerali zadatak da upravljaju duhovnim poslovima na Zemlji. Onima koji su sada trebali sići i koji su bili prikladni da preuzmu upravljanje inteligencijom, vlastitom inteligencijom, platonisti su povjerali upravljanje duhovnim životom, platonisti koji su mogli raditi samo pod takvim utjecajem da se inteligencijom upravlja 's neba'.

Ti su duhovi posebno došli u dominikanski red, u čijim je dušama bio odjek Mihaelova impulsa iz prethodnog razdoblja Mihaela. I tu je bila skolastika, koja je posebno proizašla iz dominikanskog reda, ona skolastika koja se tada ljuto, ali i veličanstveno borila: što je s inteligentnim mišljenjem? To je bilo veliko pitanje koje je sjedilo duboko u dušama utemeljitelja skolastike u 13. stoljeću - goruće pitanje: što će biti s vladavinom Mihaela?

Bilo je ljudi koji su kasnije nazvani nominalistima, oni su govorili: koncepti i ideje samo su imena, nisu stvarnost. Bili su pod ahrimanskim utjecajem, jer su nominalisti zapravo htjeli protjerati vladavinu Mihaela sa Zemlje. Tvrdeći da su ideje samo imena, da nisu stvarne, oni zapravo nisu željeli da vladavina Mihaela ima učinak na Zemlju. I tada su ahrimanski duhovi rekli onima koji su za to imali uši: Mihael je izgubio kozmičku inteligenciju, ona je ovdje na Zemlji; ne želimo dopustiti da Mihael ponovno preuzme kontrolu nad inteligencijom! - Ali upravo je to bilo važno na nebeskom koncilu u kojem su platonisti i aristotelovci zajedno sastavili plan kako daje s impulsima Mihaela. Dominikanski realisti suprotstavili su se nominalistima i rekli: ideje i misli su stvarnost koja živi u stvarima, a ne puka imena.

Ako to razumijete, ponekad ste stvarno podsjećani na njih na čudan, zapanjujući način. Posljednjih godina u Beču upoznao sam svećenika Vincenza Knauera, koji je napisao filozofsko djelo koje sam često savjetovao antropozofima da pročitaju: 'Glavni problemi filozofije'. U 19. stoljeću on je još uvijek bio uključen u ovaj spor između nominalista i realista: pokušao je ljudima pojasniti koliko je apsurdno govoriti o nominalizmu, a za to je odabrao vrlo dobar primjer - nalazi se i u njegovim knjigama, ali se s dubokim zadovoljstvom sjećam kako sam jednom šetao s njim u Beču u Inneren Währinger-Straße, razgovarali smo o nominalizmu i realizmu, i kako je on, sa svim svojim kontroliranim entuzijazmom, koji je imao nešto vrlo čudno, nešto od izvorne filozofije dok su drugi bili više-manje nepošteni, kako je rekao: svojim učenicima uvijek jasno dajem do znanja da ono što u stvarima živi kao ideje da to ima stvarnost, i onda im skrećem pogled na janje i vuka. Za ovo dvoje, janje i vuk, nominalisti bi rekli: mišići, kosti, materija, to je janje; mišići, kosti, materija, to je vuk. Ono što je ostvareno kao forma, kao ideja janjeta u janjećem mesu: to je samo ime. 'Janjetina' je ime a ne ideja koja je stvarnost. Isto je i s vukom: opet kao ideja ništa nije stvarnost, nego samo ime. Ali nominaliste lako možeš opovrgnuti, rekao je dobar Knauer, jer im samo moraš jasno dati do znanja: vuku, kojem uskraćujete svu hranu, dajte da neko vrijeme jede samo janjetinu: ako 'ideja' janjeta nije stvarnost, nego ništa, samo ime, i ako je materija u janjetu sve, onda bi vuk postupno morao postati janje. Ali neće! Naprotiv, on je i dalje stvarni vuk. U onome što imamo pred sobom kao janje, ideja janjeta je,

takoreći, privukla materiju i dovela je u taj oblik; a isto je i s vukom: ideja vuka je privukla materiju koja je u vuku i dala joj oblik.

Ali ovaj spor je u osnovi bio ono oko čega su se borili nominalisti i realisti: to je stvarnost onoga što treba dokučiti inteligencijom.

Stoga su se dominikanci morali pripremiti za sljedeću vladavinu Mihaela u pravo vrijeme. I dok su platonisti, naprimjer učitelji iz Chartres-a, ostali u duhovnom svijetu nakon dekreta tog nebeskog koncila koji se dogodio početkom trinaestog stoljeća, i nisu imali značajne inkarnacije, u to su vrijeme aristotelovci trebali raditi na kultiviranju zemaljske inteligencije. A iz skolastike – koju je Rim u modernim vremenima samo iskrivio, karikirao i ahrimanizirao – proizlazile su sva moderna intelektualna stremljenja, utoliko što nisu bila pod utjecajem arabizma.

Dakle, vidimo dvije struje koje u tom trenutku teku u srednjoj i zapadnoj Europi: s jedne strane struja s kojom se povezuju Bacon i Amos Komenski, a s druge strane imamo skolastičku struju, odnosno postavljanje u duhovni razvoj civilizacije, ono što je bio i jest kršćanski aristotelizam, što je priprema za novo doba Mihaela. Kada su skolastici pogledali duhovne oblasti za vrijeme drugih arhanđela, rekli su: tu je Mihael, njegova vladavina se mora očekivati. Ali treba se pripremiti za vrijeme kada će opet preuzeti vladavinu, nad onim što je otpalo od njega u tijeku kozmičke evolucije! - Tako se razvila struja koja je tada na stranputicu odvedena kroz katolički ultramontanizam, ali koji je ostao odvojen i nastavio ono što je utemeljeno u 13. stoljeću.

Tako se razvila struja koja je izravno djelovala na upravljanje zemaljskom inteligencijom na temelju aristotelizma. U njoj je živjelo ono što sam jučer rekao, da je netko tko je malo duže ostao u duhovnom svijetu s Alanus ab Insulisom, sišao kao dominikanac, i donio poruku od Alanus ab Insulisa starijem dominikancu koji je sišao prije njega. U europskom duhovnom životu, živjela je intenzivno ta volja da se snažno zahvate misli. A povrh svega toga, iznad Zemlje ta događanja su rezultirala onim što je početkom 19. stoljeća dovelo do velikog sveobuhvatnog događaja u duhovnom svijetu, gdje je ono što će kasnije postati antropozofija na Zemlji bilo oblikovano u moćne imaginacije. U prvoj polovici 19. stoljeća, već i potkraj 18. stoljeća, svi oni koji su bili platonisti bili su pod vodstvom učitelja iz Chartres-a, i koji su bili u nebeskim regijama između smrti i novog rođenja, a također i oni koji su u Europi bili utemeljili aristotelizam, i u međuvremenu već odavno prošli kroz vrata smrti, ujedinili su se u nebeskim oblastima kako bi proveli jedan nadzemaljski kult u kojem je u moćnim imaginacijama bilo ono što treba uspostaviti na Zemlji kao novo kršćanstvo 20. stoljeća, nakon što je doba Mihaela započelo u posljednjoj trećini 19. stoljeća.

Probilo se mnogo toga. Gore u duhovnom svijetu, moćne kozmičke imaginacije pripremale su tu inteligentnu, ali potpuno duhovnu kreaciju

koja se tada trebala pojaviti kao antropozofija. Ono što se tamo dogodilo ostavilo je snažan dojam na Goethea. Do njega je to došlo, takoreći, u minijaturama. Goethe nije upoznao velike, moćne slike koje su se odigravale tamo gore; te minijaturene slike je koristio u svojoj 'Priči o zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani'. Zaista predivno! Imamo sve struje koje sam opisao da teku na takav način da vode do onih moćnih imaginacija koje se odvijaju u duhovnom svijetu pod vodstvom Alanus ab Insulisa i ostalih; imamo snažne stvari koje prodiru i nadahnjuju Goethea na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće da napiše svoju duhovnu bajku 'O zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani'. Bilo je to, da tako kažemo, prvo pojavljivanje onoga što se u duhovnom svijetu događalo u moćnim imaginacijama početkom 19. pa čak i već krajem 18. stoljeća. Stoga vam neće biti čudno što je, s obzirom na taj nadosjetilni kult koji se dogodio u prvoj polovici 19. stoljeća, moja prva misterijska drama, *Vrata posvećenja*, koja je na određeni način željela u dramskom obliku prikazati ono što se odvijalo početkom 19. stoljeća, imala donekle sličnu strukturu onoj koju je Goethe prikazao u svojoj bajci 'O zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani'. Jer antropozofija bi se trebala spustiti u zemaljsku oblast iz načina na koji je u prvo vrijeme živjela imaginativno u nadosjetilnoj oblasti. Jer u to se vrijeme u nadosjetilnoj oblasti nešto dogodilo. Velik broj duša koje su bile dotaknute kršćanstvom u raznim vremenima, ujedinio se s dušama koje su bile manje dotaknute kršćanstvom, duše koje su živjele na Zemlji kada se odvijalo otajstvo Golgote, i one koje su živjele ranije. Ove dvije skupine duša ujedinile su se kako bi pripremile antropozofiju u nadosjetilnim oblastima. Opisane osobnosti koje su bile oko Alanus ab Insulisa, ujedinile su se s onima koji su u Europi utemeljile aristotelizam unutar dominikanske struje, također povezane s velikim učiteljem Dantea, Brunettom Latini. I u toj velikoj gomili duša bio je velik dio onih koje se danas, nakon što su ponovno sišle na Zemlju, udružuju u Antropozofsko društvo. Oni koji danas osjećaju poriv da se ujedine u Antropozofsko društvo bili su zajedno u nadosjetilnim područjima početkom 19. stoljeća, kako bi sudjelovali u moćnom imaginativnom kultu o kojem sam govorio.

To je također nešto što je povezano s karmom antropozofskog pokreta. To je nešto do čega se dolazi kada se ovaj antropozofski pokret ne promatra samo racionalistički u njegovom vanjskom zemaljskom obliku, već kada se promatraju niti koje vode gore u duhovne oblasti. Vidi se kako se, da tako kažemo, ovaj antropozofski pokret spušta. Da, krajem 18. i početkom 19. stoljeća to je, rekao bih, 'nebeski' antropozofski pokret: ono što je Goethe reproducirao u minijaturenim slikama u 'Bajci o zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani', bile su kapi koje su se probile. Ali trebalo je sići na Zemlju u zadnjoj trećini 19. stoljeća kada se Mihael, sada silazeći sa Sunca na Zemlju, htio dočepati zemaljske inteligencije ljudi.

Od misterija na Golgoti Krist je sjedinjen s čovječanstvom na Zemlji. U početku ga čovječanstvo na Zemlji izvana nije moglo shvatiti. Posljednju fazu

vladavine Mihaela kozmičkom inteligencijom je u vrijeme Aleksandra. Do 8. stoljeća nove ere, kozmička inteligencija je potpuno pala na Zemlju. Oni koji su bili povezani s Mihaelom tada su se obvezali, prema dogovorima s platonistima, pripremiti ovu zemaljsku inteligenciju u skolastičkom realizmu, na takav način da se Mihael može ponovno sjediniti s njom, kada preuzme vladavinu krajem sedamdesetih godina 19. stoljeća, u civilizaciji koja ide naprijed.

Zato Antropozofsko društvo sada preuzima ovaj unutarnji zadatak, zadatak koji se sastoji u tome da ne osporava Mihaela u ljudskoj misli. U vezi toga se ne može biti fatalist. Može se samo reći: ljudi moraju surađivati s bogovima, sa samim Mihaelom. Mihael nadahnjuje ljude kako bi se na Zemlji pojavila duhovnost koja je u suglasju s inteligencijom ljudi, kako bi čovjek mogao misliti i istovremeno biti duhovna osoba; jer samo to znači vladavinu Mihaela. Za to se treba boriti unutar antropozofskog pokreta. Zatim će se oni koji danas rade za antropozofski pokret ponovno pojaviti krajem 20. stoljeća i bit će povezani s onima koji su bili učitelji u Chartres-u. Jer takav je dogovor na tom nebeskom koncilu početkom 13. stoljeća, da se pojavljuju zajedno, aristotelovci i platonisti, i da se radi na tome da antropozofski pokret postigne veći procvat u 20. stoljeću, tako da bi na kraju ovog stoljeća, udruživanjem platonista i aristotelovaca, antropozofija postigla određeni vrhunac u zemaljskoj civilizaciji. Ako je moguće raditi na način kako je Michael unaprijed odredio, kako je predodređeno, tada će Europa izaći iz propadanja. Ali nikako drugačije! Ovo izvlačenje civilizacije od propadanja povezano je s razumijevanjem Mihaela.

Time sam vas, dragi prijatelji, uveo u razumijevanje misterija Mihaela, koji u naše vrijeme vlada mislećim čovječanstvom koje teži duhovnoj mudrosti. Možete razumjeti, da se kroz antropozofiju, nešto mora unijeti u duhovnu zemaljsku evoluciju, što se mnogima čini paradoksalno, jer svakakve demonsko-ahrimanske snage čine ljude opsjednutima sobom. Tako da su se ahrimanske moći u mnogim ljudskim tijelima već radovala što Michael više ne može preuzeti kozmičku inteligenciju koja je pala na Zemlju. A to je likovanje bilo osobito snažno sredinom 19. stoljeća, kada je Ahriman već vjerovao da Mihael neće pronaći, nekada njegovu kozmičku inteligenciju, koja je našla put s neba na Zemlju. Radi se o velikim stvarima, radi se o ogromnim stvarima! Stoga nije osobito lijepo ako oni koji sudjeluju u tim borbama moraju doživjeti neke čudne stvari.

Zapravo, nikad prije se o nekom duhovnom pokretu nije govorilo tako čudno kao o antropozofskom. U neobičnom načinu govora o antropozofskom pokretu, vidi se kako ga ne mogu razumjeti najprosvjetljeniji duhovi današnjice, njegov duhovni karakter i vezu s otajstvom Golgote. Je li vam netko rekao da je vidio osobu koja je u isto vrijeme crna i bijela? Mislim da je nećete smatrati baš razumnom osobom ako je tako nešto rekla. Ali danas je

ljudima dopušteno napisati nešto slično o antropozofskom pokretu. Naprimjer, Maurice Maeterlincku u svojoj knjizi Velika zagonetka, utoliko što me tretira kao stup antropozofskog pokreta, dopušteno je razviti logiku koja je potpuno ista kao da netko kaže da je vidio osobu koja je crno-bijela, Europljanin i Maur u isto vrijeme. Možete biti jedno, ali ne oboje u isto vrijeme. Maeterlinck, međutim, kaže: 'Ono što čitamo u Vedama kaže Rudolf Steiner, jedan od najučćenijih i također najzbunjenijih među suvremenim okultistima...'. Kad bi tko rekao da je vidio čovjeka koji je Europljanin i Maur u isto vrijeme, proglasili bi ga ludim; ali Maeterlinck može sastaviti 'jedan od najučćenijih i najzbunjenijih'. I dalje kaže: 'Rudolf Steiner, koji, kad ne zaluta u možda vjerojatne, ali nikad provjerljive vizije prapovijesti, u astralni žargon o životu na drugim zvijezdama, vrlo je bistra i oštra uma, ova jednakost duše s Bogom izvanredno je dobro osvjetljena'. Dakle, to znači kad ne govori o antropozofiji, on je bistar i britak um. Maeterlinck to može reći. Dopušteno mu je reći i više, stvari koje su prilično čudne, jer smatra da je moguće reći sljedeće: 'Steiner je svojim intuitivnim metodama, koje su svojevrsna transcendentalna psihometrija, rekonstruirao povijest Atlantide i otkriva nam što se događa na Suncu, Mjesecu i drugim svjetovima. On nam opisuje uzastopne metamorfoze bića koja postaju ljudi, i to čini s tolikom sigurnošću da se, prateći ga sa zanimanjem kroz uvod, koji pokazuje vrlo promišljen, logičan i ekspanzivan duh, čovjek zapita nije li odjednom poludio, imate li posla s lažnjakom ili s pravim vizionarom'. Sada razmičite što to znači: Maeterlinck tvrdi da su, kad pišem knjige, uvodi uvijek takvi da mora reći da se radi o 'vrlo promišljenom, logičnom i širokom umu'. Ali ako nastavi čitati moje knjige, ne zna jesam li odjednom poludio ili sam prevarant ili pravi vizionar. Ali nisam napisao samo knjige, za svaku knjigu prvo napišem uvod. Dakle, napisao sam knjigu, Maeterlinck čita uvod: predstavljam mu se kao 'vrlo obziran, logičan i širok duh'; onda čita dalje i pretvaram se u nekoga i tjeram ga da kaže: 'Ne znam je li Rudolf Steiner poludio ili je prevarant ili vizionar'. Zatim ide dalje... Pišem drugu knjigu: za Maeterlincka, kad čita uvod, opet sam 'vrlo promišljen, logičan i širok duh'; zatim dalje čita sadržaj i opet ne zna jesam li lud ili lažnjak ili vizionar. I tako to ide dalje. Al promislite, ljudi imaju tendenciju reći: kad čitam vaše knjige od početka, činite mi se vrlo pametnim, promišljenim i logičnim; ali onda odjednom poludiš! Kakvi su to čudni ljudi koji su logični kad počnu pisati, a onda iznenada polude kad nastave pisati; onda se vratite na sljedeću knjigu, u početku su opet logični, pa kasnije ludi! I tako dalje u ritmu. Konačno, u svijetu postoje ritmovi.

Ali iz ovog primjera možete vidjeti kako najprosvjećeniji umovi današnjice primaju ono što se mora uspostaviti kao epoha Mihaela u svijetu, što se mora učiniti da bi se kozmička inteligencija, koja je u skladu s poretkom svijeta u 8. stoljeću otpala od Mihaela, ponovno pronašla unutar zemaljskog stanovništva. Treba obnoviti cijelu tradiciju Mihaela. Mihael stavlja svoje

noge na zmaja: s pravom se gleda ova slika, koja predstavlja ratnika Mihaela koji predstavlja kozmički duh naspram ahrimanskih moći koje ima ispod svojih nogu.

Više od bilo koje bitke, ova bitka je položena u ljudska srca. Tamo je usidrena, usidrena od zadnje trećine 19. stoljeća. Ono što ljudska srca rade u vezi toga u 20. stoljeću mora biti odlučujuće. I tijekom ovog 20. stoljeća, kada prođe prvo stoljeće nakon završetka Kali Yuge, čovječanstvo će, ili stajati na grobu civilizacije, ili na početku doba kada će u dušama ljudi koji imaju inteligenciju povezanu s duhovnošću u njihovim srcima, voditi Mihaelovu bitku u korist Mihaelovog impulsa.

PREDAVANJE IX

Arnheim, 20. srpnja 1924

Iz onoga što sam jučer objasnio o vladavini Mihaela u duhovnom, kozmičkom kontekstu, mogli ste vidjeti da Mihael zauzima poseban položaj među onim duhovnim bićima koja nazivamo arhandelima, prema nazivu koji je nastao davno prije u kršćanskim zajednicama. S obzirom na naša razmatranja ovih dana, mora nam biti značajno da je u stoljećima prije utemeljenja kršćanstva Mihael još uvijek slao svoje impulse na Zemlju sa Sunca, iz područja nalik Suncu, ako mogu tako reći, svoje kozmopolitske impulse; kozmopolitski impulsi će se tada izgubiti, kozmička inteligencija će, da tako kažemo, potonuti od Mihaela i u 8. stoljeću naše ere stići u zemaljsko područje. Tako da onda unutar zemaljske evolucije nalazimo ljude koji misle svojom glavom, to se 'samorazmišljanje' onda njeguje i bori za daljnju vladavinu Mihaela, kao što sam jučer spomenuo, u kojem mudraci iz Chartres-a rade zajedno u harmoniji s onima koji dolaze ravno iz stare vladavine Mihaela, i predodređeni su nastaviti njegovati načelo nekadašnje kozmičke, sada zemaljske inteligencije, sve dok se u 19. stoljeću nije pojavila mogućnost da se unutar duhovnog svijeta, kroz imaginativni kult, koji sam opisao, pripremi za ono što će jednog dana biti antropozofski pokret. Od zadnje trećine 19. stoljeća, a posebno u naše vrijeme, nalazimo se na početku nove vladavine Mihaela; ova vladavina Mihaela priprema se za ono što se još mora dogoditi u ovom stoljeću, naime da će veći broj ljudi – upravo onih koji dođu do stvarnog razumijevanja antropozofije – proći kroz vrijeme između smrti i novog rođenja ubrzano i ponovno će se ujediniti na Zemlji pod vodstvom, da tako kažemo, dvije vrste duhovnih bića, učitelja iz Chartres-a i onih koji su ostali neposredno povezani s vladavinom Mihaela, kako bi zatim, pod vodstvom ovih dviju vrsta duhovnih bića, doveli do konačnog, ako se mogu tako izraziti, svetog poticaja za daljnji razvoj duhovnog života na Zemlji.

Antropozofija će dobiti pravi smisao za one koji u njoj žele sudjelovati, tek ako s određenim unutaršnjim svetim žarom postanu svjesni da mogu biti dijelom konteksta kojeg sam okarakterizirao jučer. To će dati unutarnji entuzijazam ali i snagu. To će dati do znanja da treba raditi na tome da se sve više bude nastavljao onoga što je nekad živjelo u drevnim misterijima.

Ali takva se svijest mora produbiti u svim smjerovima. I može se produbiti. Jer u smislu onoga o čemu smo jučer raspravljali, osvrćemo se na vrijeme kada je Mihael u oblasti duhovnog Sunca bio ujedinjen s nizom nadzemaljskih bića, kada je iz ove duhovne oblasti Sunca slao takve znakove dolje na Zemlju da su s jedne strane ušli u djela Aleksandra, s druge strane, nadahnuli su Aristotelovu filozofiju; da su mogli dovesti do posljednje faze,

da tako kažemo, nadahnute, duhovne inteligencije na Zemlji; da je tada, zajedno s onim ljudskim dušama koje su činile te stvari u njegovo ime, sa Sunca, Mihael promatrao sa svojim duhovnim rojem, i s rojem onih ljudskih duša koje su bile oko takvih vodećih ljudskih duša. A čovjek može proniknuti u nešto što djeluje u duši, kada zamisli trenutak kada Mihael, s nizom anđela, arhanđela i ljudskih duša, vidi Krista kako se udaljava od Sunca da bi ušao u fizičko tijelo ljudskog bića na Zemlji i povezao se s daljnjim razvojem čovječanstva na Zemlji, kroz ono što može iskusiti u ljudskom tijelu na Zemlji. U isto vrijeme, međutim, to je za Mihaela bio znak da nebeska inteligencija koju je do tada čuvao, mora pasti na Zemlju kao neka vrsta svete kiše, mora postupno potonuti od Sunca. A u 8. stoljeću nove ere bilo je tako da su oni koji su bili oko Mihaela, vidjeli kako je ono što je Mihael do tada čuvao, sada dolje na Zemlji.

Sada se radi o tome da sve što je na svijet došlo preko majstora iz Chartres-a, ali i sve što je na svijet došlo preko izabranih iz dominikanskog reda, dogodilo u potpunom skladu s vladavinom Mihaela: tako da je, ukratko rečeno, došlo do takvog razvoja da se od početka 15. stoljeća moglo inaugurirati dušu svijesti, onog razvoja u kojem se sada nalazimo. Jer otprilike u prvoj trećini prethodne epohe, odnosno u prvoj trećini u dobu razvoja duše intelekta ili duše uma, imamo širenje nadzemaljske inteligencije po Aziji, Africi i dijelu Europe kroz aleksandrizam. Ali sada dolazi posebno vrijeme, vrijeme koje nam pokazuje Mihaela, najistaknutijeg arhanđeoskog duha Sunca, unutar ovog Sunca, koji zna da je kozmička inteligencija otpala sa Sunca; on zna: također je stvar uređena, da se može nastaviti daljnji razvoj ove inteligencije na Zemlji. To vrijeme se događa oko 16., 17. stoljeća nove ere. Tu je Mihael, da tako kažemo, oslobođen svojih prijašnjih obveza u kozmosu. Zemaljskim razvojem upravlja Gabriel na način kako sam to jučer opisao.

Mihael je sada u posebnom položaju. Inače, kada arhanđeo ne vlada zemaljskim poslovima, on svejedno dopušta svojim impulsima da se pretoče u ono što drugi rade. Impulsi neprestano pritječu od svih sedam uzastopnih vladavina arhanđela; jedan je uvijek glavni. Ako je, naprimjer, Gabriel bio vodeći duh u ranijim epohama razvoja, ono čime je morao vladati dotjecalo je u zemaljsku evoluciju; ali su ostali arhanđeli surađivali. Međutim sada kada je vladao Gabriel, Mihael je bio u posebnom položaju jer nije mogao od Sunca sudjelovati u zemaljskim stvarima. Ovo je vrlo posebna situacija za vodećeg arhanđela: vidjeti da je njegova aktivnost, koja je prakticirana dugi vremenski period, takoreći prestala. I tako se dogodilo da je Mihael rekao svojim: potrebno je imati poseban zadatak, zadatak unutar sunčeve oblasti, za razdoblje u kojem ne možemo slati impulse prema Zemlji – za razdoblje koje završava oko 1879. godine. - One duše čija ih je karma dovela u antropozofski pokret trebale bi imati priliku u sunčevoj oblasti pogledati što

su Mihael i njegovi sljedbenici radili u vrijeme koje je bilo vrijeme vladavine Gabriela na Zemlji.

To je bilo nešto što se, da tako kažemo, izdvajalo od ostalih regularnih djela među bogovima i ljudima. Duše povezane s Mihaelom – vodeće ljudske duše Aleksandrova doba, one iz velikog dominikanskog razdoblja i one koje su se okupile između njih a nisu bile vodeće, te veliki broj ljudi koji teže, razvijaju se u zajednici s vodećim duhovima – osjećale su se kao istrgnute iz tradicionalne veze s duhovnim svijetom. Ljudske duše koje su bile predodređene da postanu antropozofi iskusile su nešto u nadosjetilnom što nikada prije ljudske duše nisu iskusile u nadzemaljskoj oblasti između smrti i novog rođenja. Iskustvo prošlosti je bilo takvo da je u vremenu između smrti i novog rođenja, ljudska duša razrađivala karmu za buduću egzistenciju u suradnji s vodećim duhovnim bićima. Ali u prošlosti nijedna karma nije bila razrađena na način na koji se sada razrađuje karma onih koji su bili predodređeni da postanu antropozofi zbog spomenutih stvari. Nikad prije u području Sunca između smrti i ponovnog rođenja se nije radilo kao što se sada moglo raditi pod vladavinom Mihaela, koji je oslobođen od zemaljskih poslova.

Tada se dogodilo nešto u nadosjetilnim oblastima, nešto što danas leži duboko u srcu većine antropozofa, iako nesvjesno, usnulo, sanjajući. I antropozof može ispravno postupiti kada sam sebi, grabeći u svom srcu, kaže: unutra postoji tajna koje možda danas nisam svjestan, a koja je odraz djela Mihaela iz 16., 17., 18. stoljeća u nadosjetilnim oblastima, gdje sam radio pod Mihaelom prije mog sadašnjeg silaska u zemaljsku oblast, koji je radio nešto posebno jer je, da tako kažemo, postao slobodan od svojih tekućih dužnosti. I Mihael je okupio svoje mnoštvo, okupio je one koje su mu pripadali kao nadosjetilna bića iz oblasti anđela i arhandžela, ali je okupio i ljudske duše koje su s njime došle u neku vezu. I nastalo je nešto poput nadosjetilne škole koja se silno širila. Baš kao što se početkom 13. stoljeća dogodila neka vrsta nebeskog koncila, da tako kažemo, od strane onih koji su bili u stanju surađivati kao platonisti i aristotelovci, tako se sada, od 15. do 18. stoljeća, odvijala nadosjetilna obuka izravno pod vodstvom Mihaela, pri čemu je sam poredak svijeta izabrao Mihaela za velikog učitelja, Dakle, onome što sam rekao o prvoj polovici 19. stoljeća, o tom nadosjetilnom kultu, koji se ulijeva u snažne imaginacije, prethodilo je nadosjetilno školovanje za brojne ljudske duše, školovanje čije rezultate ove ljudske duše sada nose u sebi, nesvjesno. Rezultat ovog školovanja dolazi samo kada te ljudske duše osjete potrebu za bavljenjem antropozofijom. Ovaj poriv prema antropozofiji je rezultat ovog školovanja. I može se reći: jednom davno, krajem 15. stoljeća, Mihael je okupio svoje mnoštvo bogova i ljudi u oblasti Sunca i govorio im u govoru koji se protegao kroz duga vremenska razdoblja, otprilike ovako:

Otkako je ljudska duša naselila Zemlju u ljudskom obliku, na Zemlji postoje misteriji: misteriji Sunca, misteriji Merkura, misteriji Venere, misteriji Marsa, misteriji Jupitera, misteriji Saturna. U te misterije bogovi su poslali svoje tajne; tamo su inicirani podobni ljudi. Tako se na Zemlji moglo znati što se događa na Saturnu, Jupiteru, Marsu i tako dalje, i kako ono što se tamo događa ima utjecaja na ljudsku evoluciju na Zemlji. Uvijek su postojali posvećenici koji su se u misterijima povezivali s bogovima. Posvećeni su na instinktivan, vidovit način upijali ono što im je dolazilo kroz impulse u misterijima. To je – tako je govorio Mihael onima koji su mu pripadali – na Zemlji nestalo, s izuzetkom nekoliko tradicija, toga više nema. Impulsi više ne mogu dotjecati na Zemlju. Samo u najnižem području, u području rađanja, Gabriel još uvijek ima moć dopustiti utjecajima Mjeseca da uđu u ljudski razvoj. Stare tradicije su više-manje nestale sa Zemlje, a s njima i mogućnost kultiviranja impulsa koji idu u podsvijest, a time i u različite tjelesne aspekte ljudskih bića. Ali sada se osvrćemo na sve što je nekoć ljudima doneseno u misterijima kao dar s neba; na trenutak promatramo ovu prekrasnu ploču, gledamo tijek vremena: tamo nalazimo mjesta misterija, vidimo kako je nebeska mudrost dotjecala u te misterije, kako su ljudi njome bili inicirani, kako je kozmička inteligencija sišla na ljude s našeg svetog mjesta Sunca na takav način da su veliki učitelji čovječanstva imali ideje, misli, koncepte, koji su bili duhovni, ali koji su bili nadahnuti sa našeg svetog mjesta Sunca. To je nestalo sa Zemlje. Vidimo to kada se osvrnemo na stare epohe na Zemlji, vidimo kako postupno u dobu Aleksandra nestaje sa Zemlje i vidimo posljedice, a dolje vidimo, među ljudima, kako se zemaljska inteligencija postupno širi. Ali imamo ovaj pogled koji je ostao s nama: gledamo u misterije u kojima su nekoć bili inicirani. Prisjetimo ih se! Dovedimo to do svijesti onih duhovnih bića koja se nikada ne pojavljuju oko nas u zemaljskom tijelu, već žive samo na eterski način. No, donesimo to i onim dušama koje su često bile na Zemlji u zemaljskim tijelima, ali sada su tu i pripadaju zajednici Mihaela, dovedimo to do svijesti ovih ljudskih duša. Prikažimo veliku doktrinu posvećenika koja se jednom izlila na Zemlju na stari način kroz misterije, prikažimo je onim dušama koje su u svom životu inteligencije povezani s Mihaelom.

I tada su 'proradili' – ako mogu upotrijebiti zemaljski izraz koji u takvom kontekstu zvuči gotovo trivijalno – tada su proradili staru mudrost inicijacije. Postojala je velika, sveobuhvatna nebeska škola. U njoj je Mihael podučavao o onome čime više nije mogao upravljati. Bilo je to nešto nadmoćno, nešto što je najdublje uznemirilo ahrimanske demone na Zemlji u 15., 16., 17. do 18. stoljeća, što ih je užasno uzbudilo, tako da se dogodilo nešto čudno. Dogodilo se ono što je dovelo do uspostavljanja polarne suprotnosti između nebeskih djela u tom vremenu i zemaljskih djela u tom vremenu: gore u duhovnom svijetu postoji visoka škola, koja u nadosjetilnom na nov način sažima staru mudrost posvećenika, koja je

uzdigla ljudske duše za to predodređene između smrti i novog rođenja, u inteligentnu svijest, u dušu svijesti, ono što je nekada bila duša intelekta ili duša osjećaja, što je bilo blago mudrosti u ljudima. Na način na koji se mogu izgovoriti unutarne riječi, koje su u mnogočemu ujedno i teške, Mihael je svojim sljedbenicima objasnio svjetske veze, kozmičke veze, antropozofske veze. Te su duše primile učenje koje je otkrilo tajne svijeta. Ahrimanski duhovi djelovali su na Zemlji ispod. I potrebno je na ovom mjestu sasvim otvoreno ukazati na tajnu istine koja, gledano izvana, svakako izgleda pomalo neumjesno u usporedbi s današnjom civilizacijom, ali koja je svejedno božanska tajna koju antropozofi moraju znati kako bi na pravi način održali civilizaciju na životu, kao što sam naznačio, pred kraj 20. stoljeća.

Dok je Mihael gore podučavao svoje legije, neka vrsta podzemne ahrimanske škole uspostavlja se neposredno ispod površine Zemlje. Stoga se može govoriti o Mihaellovoj školi kao o nadzemaljskoj; ahrimanska protuškola je osnovana izravno u oblasti u kojoj se nalazimo – jer duhovne stvari su također aktivne i učinkovite u pod-zemaljskoj oblasti. I u tom konkretnom periodu u to vrijeme od Mihaela nisu strujali impulsi koji bi nadahnuli inteligenciju s neba, ako je inteligencija u početku bila prepuštena sam sebi, ahrimanske gomile su tim više pokušavale slati impulse odozdo u razvoj inteligencije u čovječanstvu. To je moćna slika za razmišljanje. Zamislite: površinu Zemlje, Mihaela gore, poučava svoje mnoštvo, otkrivajući im velikim, moćnim riječima svijeta ono što je bila stara inicijacijska mudrost; s druge strane, ahrimanska škola u dubini Zemlje. Razvoj na Zemlji inteligencije koja je pala s neba; Mihael u početku održava školu u nebeskoj izolaciji od zemaljskog svijeta – nikakve struje ne idu odozgo prema dolje – ahrimanske moći sve više šalju svoje impulse prema gore.

Na kraju krajeva, na Zemlji su postojale utjelovljene duše koje su osjetile jezovitost ove situacije tijekom spomenutih stoljeća. Svatko tko poznaje duhovnu povijest, posebno Europe, iz ovog vremena, naći će čudnu činjenicu da tu i tamo ponekad žive vrlo jednostavni ljudi koji osjećaju jezovitost ove situacije: ovo napuštanje čovječanstva od Mihaelove vladavine, i ovi impulsi koji se uzdižu odozdo s demonskim duhovnim isparavanjima, koji žele osvojiti inteligenciju.

Nevjerojatno je koliko otkrivenja mudrosti moraju biti blisko povezana s čovjekom, da bi sve što iz njih proizlazi bilo dobrobit. Upravo je to misterij istine koji se ovdje mora dotaknuti. Za one koji moraju naviještati mudrost Mihaela, u određenom pogledu osjećaju da stoje na pravom mjestu kada se bore pronaći izraz, riječnu formulaciju za ono što je Mihaelova mudrost. Čak osjećaju da su još uvijek na pravom mjestu kada, vlastitim rukama, zapisuju ovu mudrost Mihaela; jer ono što je povezano s ljudskim bićem s duhovne

strane teče, da tako kažemo, u obliku onoga što je napisano, u ono što se radi. Stoga on tu mudrost rado prenosi drugima u obliku materijala za čitanje kada je napiše svojom rukom. Ali kada mehaničkim putem, posredstvom tiskane knjige, vidi svoje djelo umnoženo, osjeća nelagodu. To treba izdržati, jer je metoda u skladu s našim dobom. Ipak, osjećaj nelagode nikada ne nedostaje onome tko stoji unutar života duha zajedno s onim što ima za naviještati.

Nakon jučerašnjeg predavanja netko me upitao je li – kako je to Swedenborg istaknuo – pismo krajnji odušak duhovnog života. To jest tako! To je tako dok kontinuirano teče kroz čovjeka iz duhovnog. To postaje ahrimanska duhovna snaga kada je fiksirano mehanički, takoreći s drugog pola, kada se pojavi pred ljudima kao tiskano slovo. Jer to je ono što je neobično, da je ahrimanska škola koja je osnovana kao suprotna škola Mihaelovoj školi i djelovala u 15., 16., 17. i 18. stoljeću donijela u Europu umjetnost tiska, sa svime što prati tiskarsko umijeće. Iz tiskanja mogu niknuti demonske sile koje su upravo prikladne za borbu protiv vladavine Mihaela.

Ako ste antropozof, morate prozreti ono što je u životu, u stvarnom značenju. U umjetnosti tiskanja treba vidjeti duhovnu moć, ali upravo onu duhovnu moć koju je Ahriman suprotstavio Mihaelu. Odatle stalna Mihaelova opomena onima koje je tada poučavao u svojoj školi, stalna opomena: kad opet siđeš na Zemlju da izvršiš ono što je ovdje zamišljeno, onda okupi ljude oko sebe, navijesti najvažnije iz usta na uho, i ne vidi ono najvažnije u tome da se u svijetu radi kroz tiskanu knjigu. - Stoga je intimniji način rada od osobe do osobe onaj koji je u smjeru Mihaela. I ako se, umjesto da samo radimo kroz knjige, ujedinito i preuzmemo najvažnije impulse osobno – jer tako mora biti, jer inače bi Ahriman imao ogromnu moć kada bi preuzeli njegovu umjetnost – a zatim samo koristimo knjige kako bismo imali pomagala za pamćenje, da tako kažem, da računamo s ahrimanskim duhom vremena: ako to kultiviramo na takav način da ne iskorijenimo tiskanu knjigu, već joj damo pravi odnos prema onome što ima izravan učinak, tada inauguriramo ono što bi neumoljivo trebalo teći kroz Antropozofsko društvo kao Mihaelova struja. Jer ne bi bilo u redu, polazeći od ovoga što sam upravo iznio, reći: pa, ukinimo antropozofske knjige! Time bismo predali umjetnost tiskanja najjačim neprijateljima Mihaelove mudrosti; time bismo onemogućili nastavak našeg antropozofskog rada, koji bi trebao napredovati sve do kraja stoljeća. Ali moramo oplemeniti umjetnost tiska kroz sveti stav prema onome što živi u mudrosti Mihaela! Jer što Ahriman želi u odnosu na Mihaela kroz umjetnost tiska? On želi – vidi se da danas posvuda niče – osvajanje inteligencije, ono osvajanje inteligencije koja posebno želi intervenirati gdje god su joj povoljni uvjeti. Koja je glavna aktivnost ahrimanskih duhova u njihovoj borbi protiv nadolazećeg doba Mihaela? Ono što je djelotvorno je da u trenucima kada je ljudska svijest

pokorena, ovi ahrimanski duhovi čine sve ljude takoreći 'opsjednutima', interveniraju u ljudsku svijest. Toliko ljudi koji su 1914. godine bili mutne svijesti su bili uključeni u početak strašnog svjetskog rata. I u pokorenoj svijesti Ahrimanove legije su svjetski rat vodile – preko ljudi. A uzroci ovoga rata nikada se neće otkriti na vanjski način iz arhiva dokumenata; nego treba pogledati u povijest i vidjeti: postojala je vodeća figura, postojala je još jedna, zatim još jedna, kojoj je prigušena svijest. To je bila prilika kada je Ahriman učinio ljude opsjednutima sobom. A ako želite znati kako se tako lako može dogoditi da u našem dobu ljudi mogu biti opsjednuti Ahrimanom, onda se samo trebate sjetiti nečega poput onoga što se dogodilo kada su Europljani došli u Ameriku s tiskanim djelima, koja su donijeli sa sobom, još dok su Indijanci bili u istočnoj Sjevernoj Americi. Kada su Indijanci vidjeli ove čudne znakove među Europljanima, smatrali su ih malim demonima. Imali su pravu percepciju za to; silno su se bojali svih tih malih demoni a, b, i tako dalje, kako izgledaju u tim tiskanim slovima. Jer u tim spisima, reproduciranim na najrazličitije načine, postoji nešto fascinantno za današnje ljude; i samo dobar mihaelički stav, koji može vidjeti što je ljudsko u naviještanju mudrosti, može voditi dalje od ove fascinacije.

Ali na ovaj način se mogu dogoditi loše stvari. Želio bih vam reći sljedeće. Postoje određene svjetske misterije koje se mogu razumjeti tek kada čovjek dosegne popriličnu starost. Pojedine životne dobi omogućuju čovjeku, ako posjeduje znanost inicijacije, da pogleda pojedine misterije egzistencije. Stoga se može promatrati egzistencija Sunca između dvadeset prve i četrdeset druge godine – ne prije. Tako se može pogledati u misterije Marsa između četrdeset druge i četrdeset devete godine; dakle između četrdeset devete i pedeset šeste godine u misterije Jupitera. Ali ako netko želi vidjeti kozmičke misterije u njihovoj povezanosti, onda mora imati više od šezdeset tri godine. Dakle, prije nego što sam došao u taj položaj, ne bih mogao govoriti neke stvari koje sada otvoreno govorim. Jer ako se želi vidjeti nešto povezano s misterijom Mihaela, koje djeluju iz duhovnog područja Sunca, tada se sa Zemlje mora pogledati gore u misterije kroz mudrost Saturna. Tada čovjek mora moći osjetiti taj sumrak u duhovnom svijetu, mora moći živjeti u njemu, koji dolazi od Orifiela koji vlada Saturnom, koji je bio vodeći arhanđel u vrijeme otajstva Golgote i koji će opet biti vodeći arhanđel nakon što istekne vrijeme Mihaela.

Ali onda se otkrivaju šokantne istine za današnjicu, vrlo šokantne istine! Budući da se umjetnost tiska proširila kroz ovu alternativnu školu nasuprot školi Mihaela, pisanje se u većoj mjeri pojavilo na Zemlji. Tko je bio pisac prije nego su ljudi počeli tiskati? To su bili ti koji su mogli širiti svoje spise samo u najužim krugovima, u krugovima koji su za to inače bili pripremljeni. Uostalom, u koliko je ruku dospjela knjiga prije nego se raširila umjetnost tiskanja? Možete to procijeniti kada uzmete u obzir sljedeće: svojevrсни surogat tiskarskoj umjetnosti, razvijene u visokom stupnju

savršenstva, postojao je već u drevnoj kineskoj kulturi. Već je postojala vrsta tiskarske umjetnosti, također u vrijeme kada je postojala Mihaelova vladavina gore i ahrimanska protu-vladavina dolje. Ali nije se dogodilo ništa posebno; Ahriman tada nije bio moćan. Još nije mogao poduzeti nikakve posebne pokušaje da se stvarno otme Mihaelu vlast nad inteligencijom. Taj pokušaj je obnovljen u doba Aleksandra, ali je tada opet propao.

Ali Ahrimanov utjecaj je imao veliku važnost u modernom tiskarstvu. Pisanje je postalo popularno, da tako kažem. I jedna stvar je postala moguća, jedna koja je jednako divna, briljantna i blistava, ali koja se mora primiti i s druge strane u punoj ravnoteži duševnih snaga, i ipak se mora cijeliti u svom pravom značenju. To su prvi pokušaji, koji se iz oblasti Mihaela mogu opisati kao: Ahriman se pojavio kao pisac! Za Mihaela i njegov krug, to je značajan događaj. Ahriman kao autor! Ne samo da su ljudi bili opsjednuti njime, kao što sam istaknuo kada je počeo rat, već se i sam Ahriman pojavio kao pisac manifestirajući se kroz ljudske duše na Zemlji. Nije iznenađujuće da je on briljantan pisac; jer Ahriman je velik, sveobuhvatan, moćan duh. On je upravo onaj koji nije pogodan za promociju daljnjeg razvoja čovječanstva na Zemlji u smislu dobrih bogova, već za borbu protiv njih. U svojoj oblasti on nije samo korisna moć, nego i dobrotvorna; jer ona bića koja su dobronamjerna na jednoj razini svjetskih događaja, izuzetno su štetna na drugoj. Stoga, ako netko želi okarakterizirati Ahrimanova djela, ne treba pretpostaviti da bi ta djela trebala biti posebno loša. Čovjek im se može čak i diviti ako je svjestan što je tamo. Ali treba prepoznati ahrimanski karakter!

Ako ga želite slušati, Mihael vas danas uči da to prepoznate. Zato jer Mihaelovo učenje ima trajan učinak, a možete ga dobiti i danas. Zatim poučava kako je sam Ahriman, kao pisac, napravio prve pokušaje, duboko dirljivog tragičnog karaktera, naravno kroz ljudsko biće: Nietzscheov 'Antikrist', 'Ecce homo', Nietzscheova autobiografija u sve bilješke u 'Willen zur Macht' – briljantna poglavlja modernog pisanja, sa svojim tako često dijaboličkim sadržajem! Ahriman je to napisao vršeći vlast nad onim što u slovima na Zemlji može njemu biti podvrgnuto kroz umjetnost tiskanja. Ahriman se već počeo javljati kao pisac i nastaviti će svoj rad. I u budućnosti na Zemlji treba biti sposoban da se ne prihvati jednako sve ono što se u pisanom obliku susreće. Ljudska djela će izlaziti, ali pojedinci moraju znati da netko trenira da postane jedan od najbriljantnijih pisaca u bliskoj budućnosti: Ahriman! Djela će pisati ljudske ruke, ali Ahriman će biti pisac. Kao što su stari evanđelisti bili nadahnuti i zapisivali djela nadosjetilnih bića koja su ih nadahnula, tako će i djela Ahrimana pisati ljudi.

A u daljnjem razvoju čovječanstva bit će dvije stvari. Morat će se uložiti napor, u najvećoj mogućoj mjeri, da se u zemaljskoj oblasti propagira ono što je Mihael podučavao predodređene duše u nadosjetilnoj školi, koliko god

je to moguće u Antropozofskom društvu biti pobožan prema tom znanju i podučavati one koji će doći u sljedećim inkarnacijama do kraja 20. stoljeća. Onda će se neki koji od onih koji danas po prvi put doživljavaju te stvari ponovno spustiti na Zemlju, što će biti uskoro. Ali u međuvremenu na Zemlji će se pojaviti brojne stvari, brojne stvari koje će napisati Ahriman. - Jedan zadatak antropozofije biti će: vjerno njegovati mudrost Mihaela, stajati uz mudrost Mihaela hrabrim srcem i shvatiti prvi prodor zemaljske inteligencije, Mihaelovim mačem, u činjenici da se ovim mačem Mihaela sada vitla u srcima u koja je ušla mudrost Mihaela, slika Mihaela pojavljuje se u novom obliku, kao slika koja nadahnjuje pojedine antropozofe: u srcima ljudi stoji Mihael, ono što će biti pod njegovim nogama je ahrimanski spis. Neće biti potrebe za onom vanjskom slikom koja je često fiksirana u sliku u dominikanskom razdoblju: iznad su skolastički dominikanci koji tamo stoje sa svojim knjigama, ispod je poganska mudrost, koju zastupaju Averroes, Avicenna i tako dalje, koji su pod nogama – takve se slike vide gdje god je borba protiv poganstva od strane kršćanske skolastike ilustrirana slikama – već treba imati na umu ovu sliku: odanost Mihaelu koji dolazi u svijet, shvaćanje inteligencije na Zemlji i budnost – kako bi se uzdigli iznad toga – prema briljantnom, blistavom djelu Ahrimana kao pisca kroz 20. stoljeće. On će svoja djela pisati na najčudnijim mjestima, ali ona će biti tamo, ta djela, i on će pripremati svoje učenike. Mnogo toga se već pojavljuje u naše vrijeme, podsvjesno se podučava duše tako da se mogu brzo ponovno utjeloviti i postati oruđe za Ahrimana kao pisca. Pisati će na svim poljima: pisati će u filozofiji, pisati će u poeziji, na polju drame i epske poezije; pisati će na području medicine, prava, sociologije! Ahriman će pisati na svim područjima!

To će biti situacija s kojom će se čovječanstvo morati suočiti do kraja stoljeća. A oni koji su danas mlađi vidjet će ponešto od pojave Ahrimana kao pisca. Na svim područjima biti će potrebna budnost i sveti entuzijazam za mudrost Mihaela.

Dragi prijatelji, ako se možemo prožeti nečim takvim, ako se možemo osjetiti u duhovnom životu na način na koji ove napomene sugeriraju, onda ćemo se pozicionirati kao pravi antropozofi u suvremenoj civilizaciji. Tada ćemo možda sve više osjećati da iz Božićne konferencije u Goetheanumu nastaje novi trend, da se zapravo tek sada Antropozofskom društvu predstavljaju stvari pomoću kojih se ovo Društvo može vidjeti kao u velikom kozmičkom zrcalu – i da pojedinac također može vidjeti sebe odraženog u karmi koja ga je dovela u Antropozofsko društvo.

To sam vam želio položiti u srca na ovim predavanjima. Jer, po mogućnosti, treba govoriti srcima. Srca moraju postati pomagači Mihaela u osvajanju inteligencije koja je s neba pala na Zemlju. Kao što je staru zmiju Mihael morao zgaziti, tako i inteligenciju koja je postala zmija Mihael mora pobijediti, produhoviti. I gdje god se zmija pojavi kao protivnik – ne

produhovljen, ahrimanizirani duh – mora se na pravi način prepoznati, budnošću antropozofskog duha, koji je uvježban na Mihaelov način.

PRODUBLJIVANJE KRŠĆANSTVA KROZ MIHAELOVE SNAGE SUNCA

PREDAVANJE X

Torquay, 12. kolovoza 1924

Danas je prvi put od Božićne konferencije u Goetheanumu da vam se ponovno mogu obratiti. I prije nego započnemo raspravu, moram reći što je povezano s impulsom koji je u antropozofski pokret ušao kroz Božićnu konferenciju u Goetheanumu. Imali smo zadovoljstvo na ovoj konferenciji u Dornachu poželjeti dobrodošlicu brojnim članovima engleskog nacionalnog društva, a posebno našem dragom, dugogodišnjem prijatelju g. Collisonu, predsjedniku ovdje u Engleskoj. I u ovom trenutku želio bih ponoviti pozdrav koji sam mu uputio u Dornachu kao predstavniku engleskog nacionalnog društva.

Ono što je kao poticaj preko Božićne konferencije došlo u Antropozofsko društvo, zapravo bi trebalo predstavljati nešto duboko, tako da se mnoge stvari na koje su bile primjedbe prije Božićne konferencije, sada moraju razmatrati u suprotnom smislu. Teško breme također je palo na ovo Društvo u unutarnjem okultnom smislu, naime, da su nakon rata pokušavane razne stvari s raznih mjesta unutar Antropozofskog društva, i mi smo na neki način morali preporoditi Društvo.

Ova obnova je za mene bila – mogu to reći ovdje – povezana s nečim vrlo, vrlo važnim.

U predbožićno vrijeme meni se nametnulo pitanje, budući da već duže vrijeme postoji nakana da se na neki način, ponovno osnuje Društvo, ili barem dobije novi oblik.

Pojavila se potreba da se odlučim učiniti ono što sam, iz vrlo dobrih razloga, odbacio u vrijeme kada se Antropozofsko društvo odvojilo od Teozofskog društva. Tada sam krenuo od premise da ako se povučem iz svih stvari povezanih s upravljanjem, s upravljanjem Društvom, kako bih se bavio samo poučavanjem, neke stvari će biti lakše organizirati nego da učitelj ima u isto vrijeme i neko administrativno mjesto.

Međutim, te stvari koje su se tada trebale dogoditi, u godinama 1912, 1913, kada je Antropozofsko društvo bilo odvojeno od Teozofskog društva, upravo te stvari se nisu dogodile. Nisu se ispunile pretpostavke. I tako je postalo nužno da stvarno ozbiljno razmotrim pitanje trebam li sada preuzeti predsjedavanje Antropozofskim društvom ili ne. - I vidio sam potrebu preuzeti ovu predsjedničku dužnost.

Ipak, želio bih nešto oštro naglasiti, također u krugu naših dragih engleskih prijatelja, što je prijeko potrebno naglasiti u vezi s odlukom o

preuzimanju predsjedavanja Antropozofskim društvom. To učiniti bio je apsolutni rizik za cijeli pokret, jer su time otvorene neke specifične mogućnosti.

Antropozofski pokret temelji se na stvarnim objavama koje izviru iz duhovnog svijeta u vezi sa sadržajem duhovnog znanja. Ako netko želi raditi to u antropozofskom pokretu, ne može samo raditi ljudski posao. Čovjek mora biti otvoren onome što dotječe iz duhovnih svjetova. Zakoni duhovnog svijeta su vrlo specifični, nedodirljivi. Morate ih se strogo pridržavati.

I teško je pomiriti ono što u naše vrijeme zahtijeva administracija, čak i ako je to položaj predsjednika društva, s okultnim dužnostima prema objavama duhovnog svijeta. Tako da se u to vrijeme moralo postaviti pitanje: hoće li duhovne snage koje su do sada blagoslovile Antropozofsko društvo s onim što može od njih poteći, hoće li te duhovne moći također nastaviti, da tako kažem, na ovaj način blagoslivljati antropozofski pokret?

Svakako možete procijeniti puni značaj takve mogućnosti. Trebalo se suočiti s mogućnošću da bi duhovne snage rekle: to nije moguće, vanjska administracija ne može se prihvatiti.

Danas bih želio reći, s obzirom na sve duhovne snage povezane s antropozofskim pokretom, stvarno se može reći da veze koje postoje između duhovnih svjetova i otkrivenja koja bi trebala teći kroz antropozofski pokret, teku intimnije, obilnije nego što je to bio slučaj prije, tako da se od dvije mogućnosti koje su se mogle dogoditi doista dogodila ona koja je najpovoljnija za daljnji nastavak antropozofskog pokreta. Moglo bi se reći: od osnutka Antropozofskog društva u Goetheanumu, one duhovne snage od kojih imamo svoja otkrivenja uvijek su na nas gledale s punom blagonaklonošću, a sada na nas gledaju s još većom blagonaklonošću nego je to bio slučaj prije. Tako da je u tom smjeru, za dosta dugo vremena, Antropozofsko društvo lišeno teške noćne more.

Prije nego je ova Božićna konferencija održana u Goetheanumu, često sam morao naglašavati da se mora praviti razlika između antropozofskog pokreta, koji odražava duhovne struje na Zemlji, i Antropozofskog društva, koje je društvo koje upravlja na izvanjski način, izborom ili imenovanjem svojih dužnosnika.

Od Božića se mora reći suprotno. Više se ne može razlikovati antropozofski pokret od Antropozofskog društva. Oboje su jedno: jer činjenica da sam ja osobno postao predsjednik Antropozofskog društva znači da je antropozofski pokret postao jedno s Antropozofskim društvom.

To je učinilo nužnim za Božić u Dornachu ne postaviti odbor koji je odbor u vanjskom, egzoteričnom smislu, već odbor koji treba smatrati ezoteričnim odborom koji je za ono što čini odgovoran samo duhovnim snagama, koji nije

izabran, koji je formiran. Sve ono što se obično događa na osnivačkim sastancima, za Božić se dogodilo drugačije. I ovaj odbor bi ja nazvao inicijativnim odborom, odborom koji svoje zadatke vidi u onome što radi. Dakle, na Božićnoj konferenciji nisu sastavljeni statuti, kako se obično nazivaju, nego se jednostavno govorilo kakav odnos treba biti od osobe do osobe, između uprave i ostalih članova, između pojedinih članova i tako dalje. Ono što će izvršni odbor namjeravati sadržano je u nečemu što nije statut, što je samo poprimilo formu statuta, već je zapravo samo narativ onoga što se želi učiniti. Sve je jednostavno bilo drugačije od onoga što se inače događa u društvima.

I to je bitno, da je sada u cijelo Antropozofsko društvo ušao ezoterični trend. Cijeli pokret koji sada teče kroz društvo mora biti ezoteričnog karaktera.

Morate to shvatiti vrlo ozbiljno. Samo će poticaji iz duhovnog svijeta za čisto ljudsko djelovanje bili odlučujući za upravni odbor Goetheanuma. Ne paragraf 1, paragraf 2, i tako dalje, nego treba promicati ono što je pravi duhovni život, svim srcem, bez da se namjerava bilo što drugo.

Vidite, mogu navesti nešto što se čini prilično beznačajnim. Obnovljene su i obnavljat će se dalje članske iskaznice članova Antropozofskog društva. Budući da sada u svijetu imamo dvanaest tisuće članova, trebalo je izdati dvanaest tisuća iskaznica. Sve ih moram sam potpisati naravno, ali neki su se dosjetili da se može napraviti i pečat i staviti njega. Ali u antropozofskom pokretu od sada bi sve trebalo imati neposredno individualni, ljudski karakter. Stoga se toga moram držati čak i u tako maloj stvari. Svaka mi članska iskaznica mora biti pred očima, moram pročitati ime i ispod njega svojom rukom napisati svoje ime: međutim, na taj se način stvara mali, ali stvarni ljudski odnos sa svakim pojedinim članom. Naravno, bilo bi lakše da netko stavi pečat na dvanaest tisuća pristupnica, ali to se ne smije učiniti.

Prije svega, ovim se želi simbolično ukazati na to da će budućnost ovisiti samo o onome što kao ljudsko vlada društvom.

Ako se na ovaj način pokaže razumijevanje odbora u Goetheanumu, onda će se naravno vidjeti da će sve ići sporije, morate imati strpljenja, dragi prijatelji; ali iako ide sporo, postupno će se ispuniti sve božićne nakane. Ali treba imati razumijevanje i za izvršni odbor u Goetheanumu, ne može se peti korak napraviti prije drugog, drugi prije prvog, a i ako je do sada napravljeno samo pola koraka, bit će dobro, doći će vrijeme kada će se stići do petog koraka. Jer ako se želi ljudski upravljati, onda se ne može stati na apstraktnom, svugdje se mora ići u konkretno.

I tako će antropozofski pokret dobiti novo obilježje. Bit će ezoterijski u duhu, više neće tražiti ezoterično u vanjskom. Ezoterične će biti određene

istine, koje se mogu priopćiti samo u ovom pokretu, jer samo oni koji aktivno sudjeluju u svemu što je u Društvu moći će takve istine obraditi u svojim srcima. Međutim ciklusi više neće biti zatvoreni za vanjski svijet, kao što su do sada bili. Ciklusi se neće prodavati preko knjižara, ali oni koji ih žele moći će ih imati. Međutim, kao što je već naznačeno, povući ćemo duhovnu granicu: reći ćemo da ne možemo prihvatiti nikakve prigovore, nikakvu kritiku, osim od onim koji stoje na tlu na kojem stoje i ciklusi. Sada neka ljudi govore što hoće u budućnosti, u okultnom se radi u pozitivnom a ne u negativnom smislu.

Sve se te stvari moraju postupno razumjeti. Kada se one shvate, tada će u antropozofski pokret ući potpuno novi trend. Tada ćemo razumjeti kako se upravni odbor Goetheanuma osjeća odgovornim isključivo za prirodu duhovnog svijeta; ali će se također članovi u cijelom društvu osjećati povezani s ovim odborom.

A onda ćemo možda kroz ovu novu značajku moći postići ono što se mora postići s antropozofskim pokretom ako želi postati ono što ću tijekom ovih predavanja opisati iz unutaršnjeg duhovnog života.

Želio bih ovom malom napomenom predstaviti predavanja koja vam ovdje moram održati, a nakon što ovo bude prevedeno počet ću sa stvarnom raspravom. [*Rudolf Steiner je ovdje prekinuo i slijedio je engleski prijevod. Ti su prekidi u ovom svesku označeni većim razmakom u tekstu.*]

Tijekom stoljeća čovječanstvo je počelo sve manje gledati u duhovni svijet. S pravom kažemo da se posljednjih nekoliko stoljeća ušlo u doba materijalizma, da je to materijalističko doba zahvatilo ne samo ljudsko razmišljanje, već i ljudsku volju i ljudsko djelovanje, da je sav život postupno postao materijalistički. I tada unutar Antropozofskog društva postajemo svjesni da bi ono željelo probuditi snage koje zauzvat ljude izvode iz vezanosti za materijalno, iz ovog poricanja duhovnog.

Međutim, ako antropozofski pokret želi postati nužnim impulsom u sveukupnom razvoju čovječanstva, tada se sva učenja i mudrosti koji su godinama prolazili kroz antropozofski pokret moraju ozbiljno shvatiti. Tada se, naprimjer, treba ozbiljno promisliti: kako suvremeni čovjek živi u svijetu?

On se nastanjuje rođenjem, tako što preuzima karakteristike naslijeđene od roditelja i predaka, tako što dopušta da se obrazuje prema gledanjima koja su sada uobičajena, tako što u određenom trenutku u određenoj mjeri postaje svjestan, on se budi u vanjskom životu. Zatim gleda ideje, misli, djela, impulse i tako dalje, oko sebe. Pokušava se vidjeti kao pripadnik svoje nacije, pokušava se vidjeti kao pripadnik suvremenog čovječanstva i tako dalje.

U antropozofskom pokretu upijamo prosvjetljujuću, vatrenu istinu: kako sjedimo ovdje, mi smo u ovom životu – u ponavljanju zemaljskih života. Iz ranijih života na Zemlji prenosimo rezultate ranijih života u ovaj sadašnji. I zapravo bismo trebali osjećati ne samo ono što jesmo unutar naše sadašnje nacije, unutar sadašnjeg čovječanstva, trebali bismo osjećati kao da se oprezno približavamo ovom životu, nakon što smo prošli niz zemaljskih života i radili u životu između smrti i novog rođenja na nama samima, na našem 'Ja', na našoj individualnosti, da bi nas to učinilo onim što smo danas.

Ali koliko je još uvijek svakodnevna svijest ljudskog bića daleko od toga da bude sasvim ozbiljna po pitanju: da, prošao sam kroz ranije živote na Zemlji, računam s ovim ranijim životima! Međutim, čovjek neće moći za sebe to učiniti ako ne sagleda sve aspekte života sa stajališta karme, oblikovanje sudbine koja ide iz zemaljskog života u zemaljski život. Međutim, iznad svega, s takvog gledišta treba promatrati povijesni život čovječanstva. Tada si moramo reći: tu i tamo pojavila se utjecajna ličnost koja je postigla važne stvari u čovječanstvu. Da li ih razumijemo ako ih vidimo samo kako se rađaju u određenom vremenskom trenutku, prolaze kroz svoj život na Zemlji, gledajući samo prema sadržaju koji su imali u jednom životu na Zemlji? Ako želimo ozbiljno shvatiti učenja koja protječu kroz antropozofski pokret, ne bismo li si radije trebali reći: gledamo osobnost; u njenom sadašnjem ili njenom posljednjem životu na Zemlji, ona predstavlja ponavljanje ranijih života na Zemlji, i ne možemo je razumjeti ako je ne razumijemo na način na uzmemo u obzir rezultate ranijih života na Zemlji.

Ali ako ozbiljno usvojimo takvo gledanje, takvu točku gledišta, moramo usvojiti potpuno drugačiji pogled na povijest od onoga koji je općenito danas uvriježen. Danas se govore činjenice o različitim epohama povijesnog razvoja čovječanstva. Dođe se do državnika, do slikara, do bilo koje druge ličnosti. Govori se o tome što je učinila na Zemlji od svog rođenja. Ali ne razmišlja se ozbiljno na ovaj način: ta je osobnost tu; njeni raniji životi sjaje u njenoj sadašnjosti. Ali čovjek će razumjeti povijest tek kad zna da su ono što se dogodilo u kasnijoj epohi sami ljudi prenijeli iz ranijih epoha u kasnije. Ljudi koji žive danas ili koji su živjeli stoljećima prije, živjeli su i ranije i ono što su mislili i doživjeli prenose iz starih vremena u moderna vremena. Tu vezu treba pogledati.

Naprimjer, kako razumjeti sljedeće, što se kreće kroz naše vrijeme? S jedne strane, gotovo dva tisućljeća imamo ono što je uspostavljeno otajstvom Golgote, imamo Kristov impuls koji vlada i tka kroz modernu civilizaciju u europskim i zapadnim regijama. Ali tamo, u istom životu kroz koji prolazi ovaj kršćanski impuls, koji grije srce, prosvjetljuje duh, imamo u isto vrijeme još jedan element. Tu imamo sve ono što naša djeca dobivaju od moderne znanosti u osnovnoj školi, što upijamo kao moderno obrazovanje svako jutro

kada uz kavu čitamo novine. Jer uzmite današnji pogled na čovjeka: sve što znanost unosi u javni život, sve što često postiže umjetnost, što postižu druge grane života – ne može se reći da je prožeto Kristovim impulsom. Ide uporedo s Kristovim impulsom. Zapravo, mnogi ljudi žarko žele ne dopustiti Krist impulsu da teče u anatomiju, u fiziologiju, u biologiju, u povijest, već sve to žele zadržati odvojeno.

Zašto je tako? Sve dok kažemo: postoji ta ličnost, radi kao znanstvenik, prošao je takvo obrazovanje, odrastao je, bavio se ovim ili onim znanstvenim istraživanjem, sve dok kažemo: postoji državnik, prošao je ovo ili ono obrazovanje, zastupao je ovaj ili onaj liberalni ili konzervativni stav u svojim političkim pogledima – do tada ne razumijemo kako kršćanski impuls može teći kroz istu civilizaciju s jedne strane i s druge nešto što nema nikakve potrebe za kršćanstvom. Otkud to dolazi? Takvu stvar ćemo razumjeti kada pogledamo ponavljane zemaljske živote vodećih ličnosti. Tada ćemo razumjeti kako ljudi u kasnija razdoblja prenose misli i impulse volje koje su primili iz ranijih epoha.

Vidimo ličnosti koje se pojavljuju u onome što je postalo odlučujuće u našem dobu. Uzmimo, naprimjer, ličnost koja je u novije vrijeme postala izvanredni autoritet za vanjski život, osobito za sve što je pod utjecajem znanosti: Lord Bacon, Bacon od Verulama. Ova osobnost, ona se pojavljuje, upoznajemo njen život. Smatramo da je unutar kršćanske civilizacije. Ništa u onome što izvana piše Bacon od Verulama ne podsjeća na kršćanske impulse. Mogao je izrasti i iz nekršćanske civilizacije. Ono što on govori o kršćanstvu čini se vrlo površnim u usporedbi s onim što je zapravo poticaj njegovog srca. Tu osebnost karaktera uočavamo kod njega kao znanstvenika, kao filozofa i kao državnika.

Ili pogledajmo osobnost poput Darwina. Kakve veze ima Darwinovo kršćanstvo – bio je dobar kršćanin – ali kakve veze ima Darwinovo kršćanstvo s onim što je Darwin mislio o podrijetlu životinja i čovjeka? Baš nikakve. Tu je sasvim druga crta, sasvim drugačiji poriv od kršćanskog poriva. Nećemo moći dalje osim ako se ne upitamo: što je s ranijim životima, recimo, Bacona od Verulama ili Darwina? Što su prenijeli u ovaj zemaljski život iz svojih ranijih života na Zemlji?

Od sada, ako Antropozofsko društvo želi ispuniti svoju pravu svrhu, ovo pitanje ponovljenih zemaljskih života ne smije se postavljati apstraktno. Tako da znamo: živimo ponovno na Zemlji, ovo ili ono živi iz jednog zemaljskog života u drugi, ova razmišljanja su svakako lijepa, ali još uvijek relativno bezopasna, jer postaju samo opća ispovijest, uvjerenje. Stvar počinje biti ozbiljna tek kada pogledamo samog konkretnog čovjeka i kada njegov konkretni život u nekom kasnijem dobu razumijemo iz njegovog konkretnog života u ranijem dobu.

Počnimo sada s takvim razmatranjima, prije svega želimo pogledati nešto povijesno, kako bismo se potpuno uozbiljili s razmatranjima karme, napredovanja u razvoju čovječanstva u odnosu na civilizaciju i sve što čovječanstvo čini, tako da možemo primijetiti kako ljudi iz jednog doba prenose u drugo ono što su stekli u ranijim vremenima.

Vidimo da se Bacon od Verulama pojavljuje, recimo u jednoj epohi, vidimo da se Darwin pojavljuje kasnije: vidimo nešto srodno u njima. Ako ste površni, proučavate kako su Bacon i Darwin došli do svojih stavova. Ako želite ići dublje, naći ćete kako oni u kršćansku civilizaciju uvode nešto što se u prvi mah ne može razumjeti iz kršćanske civilizacije. Kada pogledamo unatrag, mora se postaviti pitanje: zar nije Bacon, zar nije Darwin imao prethodni život na Zemlji?

Iz tih ranijih života na Zemlji prenijeli su crte i karakteristike koje vidimo u njihovim kasnijim životima na Zemlji. Povijesno ih razumijemo tek kad ih razumijemo individualno. Jer ako netko ozbiljno shvati karmu, povijest se rastače u ljudskim djelima, u tokovima ljudskih života iz daleke prošlosti u sadašnjost, u budućnost.

Želim reći, da od sada o ovim stvarima više ne smijem govoriti suzdržano; treba govoriti o tome kako činjenice leže u duhovnom životu, tako da se povijest i vanjski svijet pojavljuju pred nama na način da se u tom vanjskom svijetu povijesti i prirode otkriva ono što iza njega teče kao duhovna činjenica.

[u tijeku je prijevod na engleski]

Pod svim okolnostima, čovjeku će u početku biti lakše postaviti se i nositi se s takvim pitanjima koja sam upravo ovdje naznačio, nego ih razumjeti u odnosu na duhovni i fizički svijet u kojem živimo. Jer vidite, po načinu na koji netko razmišlja o stvarima u običnom životu, na taj način ne može donositi i odluke o takvim stvarima. I mogu, kako bih vas upoznao sa svim faktorima koji dolaze u obzir kod takvih pitanja, danas na kraju prvog predavanja gdje se radi o takvim stvarima, prije nego nastavimo, odgovoriti na pitanja: tko je bio Bacon u prethodnom životu? tko je bio Darwin u prošlom životu? – dati neku vrstu osobnog komentara, koji bi ipak trebao biti prilično objektivan.

U okviru 'Goetheanuma' sada opisujem tijek svog života. Ali ne može se sve što dolazi u obzir čitati u spisu koji može čitati i vanjski svijet, a tu i tamo je naravno potrebno dodati za one koji ozbiljno žele pronaći svoj put u duhovni svijet, unutar našeg duhovnog pokreta. I tako danas, prije nego počnem odgovarati na takva pitanja kao što je ovo postavljeno ovdje, na sljedećem predavanju, želio bih dati ovu sasvim osobnu, individualnu opasku.

Vidite, ako je netko živio kao ja od 1860-ih do danas, živio je u vremenu koje sam vam često opisivao kao vrijeme u kojem se u civilizaciji dogodila vladavina Mihaela, u usporedbi s tri i pol stoljeća vladavine Gabriela. Vladavina Mihaela, odnosno dotok sunčevog impulsa Mihaela u civilizaciju kako je čovječanstvo napredovalo, došla je krajem 1870-ih. Ako ste živjeli u vrijeme koje je neposredno uslijedilo nakon pojave Mihaelovog utjecaja i živjeli tako s mladim drugovima da ste u to vrijeme, to jest osamdesetih i devedesetih, kada je započela vladavina Mihaela iza kulisa vanjskih događaja, morali razviti svoju dušu uma ili intelekta – znate da se razvija između dvadeset osme i trideset pete godine – tada ste živjeli, ako doista živite u duši uma ili intelekta, izvan fizičkog svijeta. Kada čovjek doživljava sebe, najsvjesnije se doživljava u duši uma ili intelekta, izvan fizičkog svijeta.

Ljudsko biće dijelimo na fizičko tijelo, etersko tijelo i tijelo osjećaja. S fizičkim tijelom on jasno stoji u fizičkom svijetu. S eterskim tijelom on također još uvijek živi u vanjskom svijetu, s tijelom osjećaja također snažno živi u vanjskom svijetu. U duši osjećaja on još uvijek živi u njemu. Ali ljudsko biće može živjeti potpuno izvan vanjskog svijeta ako živi u intelektualnoj ili duši uma – prije buđenja duše svijesti koja se budi u trideset petoj godini – to jest ako živi sasvim svjesno u duši intelekta. Tu stvarno možete ući u dušu. Stoga je bila tada, u osamdesetima, devedesetima prošlog stoljeća, prilika za nekoga tko je imao dispoziciju, živjeti svojom dušom uma ili intelekta, više-manje izvan fizičkog svijeta.

Što to znači? To znači, živeći u intelektualnoj ili duši uma izvan fizičkog svijeta, moglo se živjeti u sferi, u oblasti, u kojoj je Mihael upravo ušao u zemaljski život.

Jer vidite, osamdesetih i devedesetih godina bilo je puno stvari kojima su se ljudi divili, kako su se obrazovali, školovali. Pa, ovo doba noviji pisci opisuju mnogim uzvišenim riječima. Uzmite sve što su donijeli časopisi, sve što je donijela umjetnost, sve što se dogodilo 1880-ih i 1890-ih, ide ovako: 1879, 1880, 1890 i tako dalje. Ali baš tih godina dogodilo se još nešto. Postojao je tanki veo, a iza tog tankog vela, postojao je svijet vrlo povezan s našim fizičkim svijetom. To je bila posebnost kasnog 19. stoljeća. To je bila posebnost vremena pred kraj Kali Yuge – Kali Yuga je završila u 19. stoljeću – kao kroz paučinasto tanak veo, koji samo obična svijest ne može probiti, bio je susjedni svijet: tamo se dogodilo ono što se sve više mora pojavljivati u fizičkom svijetu i što se mora pokazati u svojim učincima u fizičkom svijetu.

Doista je bilo nečeg tajanstvenog u tom razdoblju s kraja 19. stoljeća. Iza vela događala su se snažna ukazanja, okupljena oko duha kojeg zovemo Mihael. Postojali su moćni Mihaelovi sljedbenici, ljudske duše koje u to vrijeme nisu bile u fizičkom tijelu već su bile između smrti i novog rođenja, ali i moćne demonske sile koje su se pod ahrimanskim utjecajima pobunile protiv onoga što je preko Mihaela trebalo doći na svijet.

Vidite, ako mogu dati osobni komentar, to je sljedeće: odrastao sam na takav način da zapravo nikad nisam imao poteškoća u razumijevanju duhovnog svijeta. Ono što mi je duhovni svijet donio ušlo je u moju dušu, razvilo se u ideje, moglo se oblikovati u misli. Ono što je drugim ljudima bilo tako lako, meni je postalo teško. Mogao sam brzo shvatiti prirodnoznanstvene veze, ali mi se pojedinačne činjenice nisu urezivale u pamćenje. nisu ulazile. Lako sam mogao shvatiti teoriju valova, poglede matematičara, fizičara, kemičara; s druge strane, mineral nisam morao vidjeti jednom ili dvaput, kao što to neki ljudi čine, da bih ga prepoznao kada bi mi opet došao, nego sam to morao učiniti trideset ili četrdeset puta. Činjenice vanjskog svijeta pružale su mi otpor u smislu zadržavanja, hvatanja. Nisam mogao lako izaći u ovaj fizičko-osjetilni svijet.

Kao rezultat toga, morao sam stajati u ovom svijetu iza vela, cijelom svojom dušom intelekta ili uma, u ovoj oblasti Mihaela, morao sam proći kroz ono što se tamo događalo. Tada su se pojavili veliki zahtjevi da se duhovni život shvati ozbiljno, da se postave velika pitanja. Vanjski život za to nije nudio priliku. Vanjski život nastavljao je staru filistarsku biografiju ljudi poput Darwina ili Bacona. Ali tamo, iza kulisa, iza ovog tankog vela, u oblasti Mihaela, pokrenuta su velika pitanja života. I tu ste iznad svega spoznali jednu stvar: kakva je razlika postaviti ovo pitanje u svom srcu – i izgovoriti ga riječima.

Današnji čovjek misli: riječima možeš govoriti o onome što znaš. Uostalom, sve što ljudi danas doživljavaju pretočeno je u riječi i izraženo riječima, odmah može biti izrečeno. Pitanja o kojima se radilo u oblasti Mihaela 1880-ih i 1890-ih nastavila su imati učinka kada su zahvatila osobu, nastavila su imati učinka u 20. stoljeću. I čak i ako se desetljećima živjelo i bilo pod utjecajem ovih pitanja, ipak, kada bi se htjela izgovoriti, bilo je uvijek kao da dolaze neprijatelji Mihaela i onda se drži jezik za zubima, jer ne treba govoriti o određenim stvarima.

I vidite, čak i u krilu antropozofskog pokreta bilo je mnogo toga što je trebalo nositi dalje, što je u određenom smislu ostalo tajna Mihaela. Tu su prije svega one istine koje su se odnosile na takve povijesne veze. Već se neko vrijeme otvoreno priča o tim stvarima. Već je mjesecima prilika – posebno je to i meni postalo moguće – bezrezervno govoriti o tim stvarima. Zato se događa i događalo se i trebalo bi se i ovdje dogoditi, da sada možemo bezrezervno govoriti o vezama između zemaljskih života. Zato jer je to povezano s otkrivenjem misterija Mihaela, koje su se odvijale na način koji sam opisao.

To je jedna od onih konkretnih stvari o kojima sam ranije govorio apstraktno. U prvom dijelu sam spomenuo mogućnost: da je duhovni svijet mogao povući suglasnost. Nije povukao. Zapravo, od Božićne konferencije Antropozofskog društva kroz sve što je bilo moguće dati, kroz način na koji

mi je od tada dopušteno da se bavim okultnim poslom – uostalom, to nisu nove stvari, čovjek u okultizmu ne može prenositi stvari koje su jučer otkrivene odmah danas, to su stare stvari, stvari koje su doživljene na način na koji sam vam objasnio – ali ono što se također dogodilo je da su morali biti ušutkani demoni koji su ranije priječili da se te stvari govore.

Ovo ukazuje na takvu promjenu, a ja vam govorim ovu stvar kako biste s potrebnom ozbiljnošću mogli shvatiti kada ubuduće budemo govorili o ponovljenim životima na Zemlji važnih i nevažnih ličnosti. Te stvari ne možete primati olako, možete ih prihvatiti samo tako da ih poštujuete.

Pa, htio sam dati ove natuknice; one će se iz daljnjih predavanja nadopunjavati, iz njih će proizlaziti više. Ali prije nego što govorim o ranijim inkarnacijama Darwina i drugih, prvo sam želio istaknuti u kakvoj duhovnoj atmosferi, kakvim su duhovnim svjetlom obasjane, u kakvoj atmosferi treba gledati te stvari. O ovim stvarima ćemo više razgovarati sljedeći puta kada se ovdje okupimo.

[Usljedio je prijevod na engleski jezik i odgovaranje na pitanja.]

Još moram reći da smo sada ezoterični pokret u užem smislu uključili u antropozofski pokret, koji je podijeljen na različite sekcije. Iznad svega postoji opći dio, koji će sadržavati ezoteriju za sve ljudske duše. Zatim imamo pedagoški dio sa stvarima koje ćete upoznati, i imamo medicinski dio. Imamo dvije likovne sekcije, jednu likovnu a drugu glazbeno-govornu. Imamo znanstveni dio. Imamo astronomsko-matematičku sekciju. Morat ću izvijestiti o tim stvarima kada mi se ukaže prilika.

Opći odjel sada se kroz svoj prvi razred predstavlja svijetu kao razred, a nastavni sati već se dosta dugo održavaju u Dornachu, održavaju se i na raznim drugim mjestima, npr. u Pragu, Breslau, Parizu, pod mojim vodstvom. E sad, u ovim stvarima koje se ovdje među nama razmatraju, mora se unijeti i ovaj sat, a za idući utorak je predviđeno da se i ovdje održi sat. U tu svrhu potrebno je da oni članovi koji mogu postati članovi ovog razreda, ezoternog pokreta općenito, da budu prihvaćeni.

Tada ću morati govoriti o strogim uvjetima prvog razreda. Prije svega, međutim, radit će se o tome da se za upis u prvi razred prijave samo oni prijatelji koji pripadaju antropozofskom pokretu najmanje dvije godine. Iznimke se mogu napraviti samo u rijetkim slučajevima. Osim toga, međutim, uprava škole u Goetheanumu zadržava pravo odobriti ili odbiti članstvo.

I mora se reći od samog početka da će u budućnosti svatko tko ima interes i čežnju za duhovnim svjetovima moći pristupiti Antropozofskom

društvu. Čovjek zapravo nije dužan činiti ništa osim ono što je svaka pristojna, misleća osoba, zapravo dužna činiti.

S druge strane, sama škola koja bi trebala otvoriti put u duhovni svijet mora postaviti vrlo ozbiljne zahtjeve. Svatko tko želi biti član škole mora također biti pravi predstavnik antropozofske stvari pred svijetom.

Nemojte to zvati zadiranjem u ljudsku slobodu! Sloboda mora biti obostrana. Onaj tko postane član škole prvo je slobodan čovjek, ali slobodno mora biti i vodstvo škole. Ono mora biti slobodno odlučiti kome želi donijeti duhovna dobra škole. To je, da tako kažemo, duhovni ugovor sklopljen između vodstva škole i njezinih pojedinačnih članova. Stoga škola mora zadržati i pravo postupanja ako se ne pokaže da netko tko je postao članom škole ne postupa u skladu s onim što impulsi škole žele dati, ne postupa u životu na način da on sam kao predstavnik škole, pa i sama škola, mora imati slobodu odlučiti: on više ne može biti članom škole, ili ne može biti neko vrijeme.

Da se te stvari shvaćaju ozbiljno, mogli bi vidjeti iz činjenice da je prije nego je postalo moguće održati razredni sat ovdje u vašoj sredini – što će se prvi put dogoditi sljedećeg utorka, a zatim i kasnije – da je već u radu škole bila potreba izbaciti iz škole preko šesnaest, sedamnaest članova. Stvari koje se odnose na okultni život moraju se uzeti upravo u njihovoj punoj stvarnosti.

Dakle, ako je netko mišljenja da se stvarno može pokušati pridružiti školi kao predstavnik antropozofske stvari pred svijetom, onda bi se trebao javiti. Vanjski uvjet je da ste član najmanje dvije godine. Prijatelji koju su članovi dulje od dvije godine mogu se prijaviti ako još nisu dobili plavi certifikat. Ubuduće ćete imati crveni certifikat kao član Antropozofskog društva, a plavi certifikat kao član Škole.

Dakle oni prijatelji koji žele postati članovi škole koji, kao što sam već rekao, još nisu dobili certifikat, čak i ako su već napisali pismo i njihovo pismo još nije obrađeno, molio bih da se prijavite večeras, ili barem u sljedećih nekoliko dana, po mogućnosti što prije, ovdje dr. Wachsmuth-u. Time ćemo imati popis onih koji se još prijavljuju, a zatim će oni koji mogu biti primljeni u školu dobiti svoj plavi certifikat za prvi sat, koji je, kao što rekoh, zakazan za sljedeći utorka.

PREDAVANJE XI

Torquay, 14. kolovoza 1924

Postavio sam pitanje: kako kasniji život objasniti ranijim životom za neke povijesne, a također i ne-povijesne ličnosti, koje međutim, mogu pobuditi naš interes svojom aktivnošću? A sada, kako bih postavio temelje za daljnja razmatranja, želio bih istaknuti određene veze koje su postojale u uzastopnim zemaljskim životima različitih osobnosti. Danas ću vam prije svega predstaviti rezultat određenog duhovnog istraživanja, kako bih izgradio neku vrstu temelja za znanje, koje je danas prvi put dano u narativu, o tome kako se mogu uzeti u obzir uzastopni zemaljski životi neke osobnosti.

Uzmimo tako karakteristične ličnosti kao što su one čija sam imena spomenuo prošli put. Takve ličnosti skreću pozornost prije svega na to, koliko su različiti duhovni impulsi koji danas prodiru u našu današnju civilizaciju. Tijekom gotovo dva tisućljeća – kao što sam rekao u prethodnoj raspravi – kršćanstvo je prešlo preko zapada i velikog dijela njegovih kolonijalnih privjesaka, kršćanstvo koje se, više nego što se vjeruje, pretočilo u sve civilizacije. I doista je slučaj da će se mnogo toga u čemu se ne vide odmah kršćanski impulsi, ako se to pomno prouči, još uvijek biti prožeto kršćanskim impulsima. Ali ne može se poreći – to sam već naznačio – da u našu civilizaciju prodire nešto što ne odaje neposrednu vezu s kršćanstvom.

U našu civilizaciju ulaze određeni pogledi, a također određene životne prakse koje ne pokazuju izravnu vezu s kršćanstvom. I tada osoba koja iz dubljih unutarnjih razloga želi razumjeti tijekom događaja u našem duhovnom životu i želi koristiti duhovno istraživanje da bi to razumjela, vidi sebe gurnuto prema pojavi kojoj se pridaje premalo pažnje kada se govori o razvoju zapadne civilizacije. Osjeća se ponukanim promotriti tu povijesnu pojavu koja se odvijala paralelno s pojavom i djelovanjem Karla Velikog na Zapadu. Osjeća se ponukanim pogledati taj dvor na Istoku, kojim je vladao Harun al Raschid, suvremenik Karla Velikog, dvor s onim što bi se moglo nazvati pravim istočnjačkim sjajem. Sve što je Karlo Veliki postigao na Zapadu, čini se slabašnim i dosadnim, u usporedbi s ogromnim sjajem i veličanstvenošću onoga što je u isto vrijeme izlazilo s dvora Harun al Raschida.

Treba samo uzeti u obzir duhovni život koji je tekao na ovom dvoru na Bliskom istoku. Moramo se prisjetiti kako su u antičko doba ekspedicije Aleksandra donijele grčku kulturu u Aziju u obliku o kojem se danas malo zna. Sve što je živjelo na temelju grčke kulture, u Aziju je na briljantan način donio Aleksandar Veliki. I u mnogim je učenim mjestima na Istoku, preko institucija koje je Aleksandar Veliki prenio u Aziju, bio uobičajen pogled na

život i svijet, onaj koji je vjerno sačuvao mnogo starog i odbacio mnogo onoga što je na Zapadu preplavilo staro.

Iznad svega, Aleksandar Veliki je u Aziju donio racionalan, razuman, znanstveni misticizam, tako da su oni koji su se više zalagali za filozofske poglede koji su tako došli u Aziju, vidjeli kozmičku inteligenciju raširenu po cijelom svijetu. Sve je na svijetu prožeto kozmičkom inteligencijom. U tamošnjoj Aziji čovjek nije rekao: ja nešto mislim, ja sam inteligentno biće – nego bi rekao u sebi: sve što se misli, misle bogovi, misli se prije svega na jednog boga, koji je već u aristotelizmu igrao ulogu. Ono što je pojedinačna ljudska inteligencija, kap je univerzalne inteligencije koja se otkriva u prirodi pojedinca, tako da se pojedinac osjećao, htio bih reći, glavom i srcem, kao da je zaglavio u univerzalnoj inteligenciji. Takvo je bilo raspoloženje.

Takvo je raspoloženje vladalo i na dvoru Harun al Raschida. Vladao je u 8. i 9. stoljeću nove ere. A onda su došli i oni grčki znanstvenici koji su morali bježati, jer je u Europi bila istrebljena grčka filozofija. Ostao je velik dio istočnjačke mudrosti. Sve što je u to vrijeme bilo moguće u smislu astronomije s mističnim trendom, moćne arhitekture uronjene u unutarnju plastičnost i druge umjetnosti, uključujući poeziju, sve što je bilo moguće u smislu drugih znanosti i praktičnih manifestacija života, sve je to bilo sakupljeno na dvoru Harun al Raschida, jer taj čovjek je volio glamur, ali je u određenom pogledu bio i izuzetno organizacijski nadaren, okupio je na dvoru one ljude koji su u to vrijeme najviše znali, koji su još uvijek sačuvali puno stare misterijske mudrosti, koji više nisu bili izravno inicirani, ali su sačuvali puno starih tajni, i još uvijek živjeli u toj tajanstvenoj mudrosti.

Posebno je postojala jedna osobnost, vrlo mudar savjetnik Harun al Raschida, kojeg želimo pobliže pogledati. Njegovo ime je nebitno, ime nije posebno došlo od potomstva. Ali bio je vrlo mudra ličnost. Da bismo to razumjeli, moramo pogledati nešto čemu bi se poznavatelji znanosti duha mogli diviti.

Vidite, dragi prijatelji, određeno pitanje svi možete postaviti. Možete reći: znanost duha, antropozofija, govori nam da su nekada postojali inicirani. Tu i tamo bilo je posvećenih. Ovi su posvećeni posjedovali sveobuhvatno, veliko znanje, ogromnu mudrost. Ali budući da se ljudi vraćaju u život u ponovljenim zemaljskim životima, kako onda netko danas ne primijeti, naprimjer, da postoje stari posvećeni koji su se vratili? - To je valjano pitanje!

Ali svatko tko poznaje uvjete života na Zemlji također zna da ljudska individualnost koja se mora roditi iz nadzemaljske egzistencije u određeno doba u skladu sa svojom karmom, mora na sebe preuzeti naslijeđene osobine koje netko može imati u ovom dobu, mora prihvatiti dostupne obrazovne mogućnosti. I stoga može biti da je pojedinac u drevnim

vremenima bio posvećenik, ali ono što je znao kao posvećenik ostaje dolje u podsvijesti određeni vremenski period, a gornja svijest, dnevna svijest, također je nešto značajno u životu, ali nije izravno otkrivenje onoga što je ta osobnost posjedovala u svojoj duši kao posvećenik u prethodnom životu na Zemlji.

Takva je bila osobnost na koju mislim, kao na mudrog savjetnika Harun al Raschida. Bio je iniciran u drevne misterije, u vrlo drevne misterije. Bio je ponovno rođen i živio kao ponovno rođeni posvećenik na dvoru Harun al Raschida, kao posvećenik čija se prethodna inicijacija očitovala kao genij u organizaciji, kao velika vještina upravljanja, za druge znanstvenike koji su živjeli na dvoru Harun al Raschida; ali nije odmah odavao dojam posvećenika. Samim svojim bićem, a ne samo posvećenjem, očuvao je staru znanost inicijacije, ali sam nije odavao dojam posvećenika.

Ali Harun al Raschid imao je vrlo visoko mišljenje o ovom mudrom čovjeku. Na dvoru Harun al Raschida, povjerio mu je organizaciju svega što je blistalo kao znanost, kao umjetnost. Bilo mu je drago što ima tog čovjeka, i odmah se osjetio, da tako kažem, prijateljem tog čovjeka.

Pogledajmo sada ove dvije ličnosti, Harun al Raschida i njegovog mudrog savjetnika, i uzmimo u obzir da je u 8. i 9. stoljeću nove ere u Europi kršćanska kultura na dvoru Karla Velikog tek počela, želim reći, da su društveno najviše rangirani ljudi tek činili svoje prve pokušaje pisanja, da je sam Karlo Veliki napravio prve pokušaje pisanja, a Eginhart je napravio prve pokušaje da se u lingvistiku uvede gramatika. Dok je u Europi sve bilo primitivno, tamo u Aziji Harun al Raschid, vladar kojega je Karlo Veliki iznimno cijenio, utjelovio je moćnu, blistavu duhovnu kulturu, ali duhovnu kulturu koja nije znala ništa o Kristu, koja također nije htjela imati ništa s kršćanstvom, u kojoj su živjeli najbolji elementi muhamedanstva, najbolji elementi arabizma, u kojem su također živjeli stari oblici aristotelizma, oni oblici koji se uopće nisu proširili u Europi, jer u Europi se više proširila logika, dijalektika. Na tome se temeljio rad crkvenih otaca, a kasnije i skolastika.

Tamo u Aziji ljudi su razvili, kroz sve što je učinio Aleksandar Veliki, više unutarnje mistično-znanstvene uvide. I sve se to razvilo pod utjecajem strahovito snažne inteligencije arabizma, međutim, uzeto kao dato objavom, kao nadahnuto. Na dvoru Harun al Raschida ljudi su znali za kršćanstvo, ali se kršćanstvo kakvo je tada bilo smatralo primitivnim u usporedbi s golemom duhovnom raskoši koja se mogla kultivirati.

Počnimo sada s ove dvije figure, Harun al Raschidom i njegovim mudrim savjetnikom, i pratimo dalje.

[prijevod]

Ova dva pojedinca, Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik, nakon što su djelovali kako sam opisao, prošli su kroz vrata smrti, noseći snažan impuls da brinu o tome da taj način osjećanja, taj pogled, taj duhovni pristup, koji je razvijen na tom dvoru, da proдре dalje u svijet.

Razmotrimo sada ono što se tamo dogodilo, što mirnije i ozbiljnije. Dakle, počevši od Azije, vidimo dvije osobe: mudrog savjetnika i Harun al Raschida, njegovog vladara. Hodaju neko vrijeme zajedno. Ono što su upili u svoje duše duguju aleksandrizmu, aristotelizmu. Ali upili su i sve što se kasnije dogodilo u transformaciji aristotelizma i aleksandrizma. Svijet razumijemo samo u njegovom vrlo malom dijelu, ako ne možemo kontemplirati ono što se događa u duhovnom svijetu, dok se obični događaji fizičkog svijeta odvijaju ovdje na Zemlji.

Doba Karla Velikog, Harun al Raschida, pratila su druga koja znate iz povijesti. Ali dok se događa sve ono o čemu povijest govori, od Azije do Europe, od 9. i 10. stoljeća pa sve do Srednjeg vijeka, iznad ovog fizičkog života, u duhovnom svijetu odvijao se drugi moćan događaj. I ne smije se zaboraviti, da kada fizički život teče ovdje dolje [*crtā na ploči*], a duhovni život teče gore, da tada duše koje ne žive na Zemlji, već su u životu između smrti i novog rođenja, neprestano vrše utjecaj na zemaljski život. Tako da možemo reći: također je važno što duše u duhovnom svijetu, koje su između smrti i novog rođenja, što doživljavaju i ostvaruju u onom dobu u kojem ne žive na Zemlji. Ljudski život može postati potpuno jasan i osvjetljen, pogotovo u svom povijesnom tijeku, samo ako se pogleda što se događa iza kulisa svjetske povijesti u duhovnom svijetu.

Da, dojmovi koje duše nose kroz vrata smrti često se jako razlikuju od dojmova koje su te duše imale ovdje na Zemlji. A onima koji nisu nepristrani u promatranju duhovnog života, ponekad nije lako prepoznati osobu na Zemlji koja je prošla kroz vrata smrti, a zatim se pokazala duhovnom oku. Ali postoje duhovna sredstva pomoću kojih se može pratiti, ne samo onaj duhovni život koji je povezan sa zemaljskim životom. O tome sam već govorio na drugim predavanjima koja su održana prijedodne. Zatim će na ovim predavanjima dalje govoriti o tijeku života između smrti i novog rođenja; tamo će se vidjeti koja su to sredstva za daljnje praćenje takozvanih umrlih.

I upravo se tim sredstvima može pratiti život ljudskih bića poput Harun al Raschida i njegovog mudrog savjetnika. Posebno je u slučaju ove dvije ličnosti iznimno važno, kako bi se otvorilo razumijevanje kasnijih zbivanja u europskoj civilizaciji, uočiti prije svega blisku povezanost u načinu razmišljanja, u načinu djelovanja, koju su imali Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik. Harun al Raschid i njegov savjetnik ponijeli su kroz vrata smrti iznimno jaku sklonost, iznimno snažnu čežnju za Aristotelom i Aleksandrom Velikim, koji su prešli u duhovni svijet stotinama godina prije njih. Žudjeli su za ponovnim susretom, za susretom s Aleksandrom Velikim i

Aristotelom. I ovaj susret se dogodio, i zaista je od ogromne važnosti da se dogodio.

Tako su Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik neko vrijeme lutali nadosjetilnim svijetom, a iz tog nadosjetilnog svijeta imali su pogled usmjeren uglavnom na ono što se događalo u civilizaciji dalje na zapadu, na ono što se razvijalo kao civilizacija u Grčkoj, i neka područja koja leže sjeverno od današnjeg Crnog mora. Mogao bih reći da su oni s prezirom gledali na ovu civilizaciju, a među događajima koji su im zapeli za oko bio je onaj o kojem sam često govorio u drugim kontekstima na antropozofskim predavanjima: onaj događaj koji se zbio 869. godine, naime, osmi ekumenski koncil u Carigradu.

Ovaj osmi ekumenski koncil u Carigradu od velike je važnosti za civilizaciju Zapada, jer je odlučeno da je trihotomija, gledište da se čovjek sastoji od tijela, duše i duha, heretičko, da se, ako netko želi biti pravi kršćanin, o čovjeku smije govoriti kao da se sastoji od dvije cjeline, tijela i duše, te da duša ima neka duhovna svojstva. Zato je bilo tako malo dokaza o sklonosti zapadne kršćanske civilizacije duhovnosti, jer je spoznaja o duhu proglašena heretičkom na osmom općem ekumenskom koncilu 869. godine.

Bio je to važan, odlučujući događaj. Može se reći: u to vrijeme duh je bio ukinut i čovjek se trebao sastojati samo od tijela i duše. Na tako drastičan, značajan događaj ne obraća se dovoljno pažnje. Ali šokantna stvar za promatrača duhovnog života, posebno za iskusnog, je da upravo kada se ovdje na Zemlji dogodilo ukidanje duha 869. godine, gore u duhovnom svijetu dogodio se susret Harun al Raschida i njegovog savjetnika s Aleksandrom Velikim i Aristotelom, odnosno s njihovim dušama u duhovnom svijetu.

Sada morate uzeti u obzir sljedeće i morate se naviknuti na činjenicu da će se od sada na polju antropozofije, o nadosjetilnim događajima raspravljati s istom implicitnošću kao o događajima u fizičkom svijetu. Morate uzeti u obzir: život Aleksandra Velikog, život Aristotela, u toj inkarnaciji kao Aleksandra i Aristotela bio je takav da je označavao određeni kraj, da se impuls koji je dan starim kulturama, da tako kažem, od Aristotela preoblikovao u pojmove i koncepte koji su kao takvi dugo vremena dominirali zapadnom kulturom i civilizacijom općenito.

Morate uzeti u obzir da je Aleksandar Veliki, Aristotelov suvremenik, učenik i prijatelj, izvanrednom snagom proširio impuls koji mu je dao Aristotel, na velik dio svijeta koje je tada Aleksandar poznao. Taj je impuls djelovao još u doba Haruna al Raschida u Aziji, i dugo vremena imao je u Aleksandriji veliko središte, ali je istovremeno presudno utjecao na cijelu istočnu kulturu preko mnogih skrivenih kanala.

Ali to je bio svojevrsni zaključak. U aleksandrizmu i aristotelizmu stapali su se razni impulsi antičke duhovnosti. Pojavilo se kršćanstvo. Dogodilo se otajstvo Golgote. To se dogodilo u vrijeme kada individualnosti, duše Aleksandra i Aristotela, nisu bile na Zemlji, već su bile u duhovnom svijetu, i tamo u intimnom jedinstvu s onim što se zove vladavina Mihaela, čija je vladavina na Zemlji također završila u to vrijeme, jer je tada vladajući duh vremena bio Orifiel. I prošlo je više stoljeća od otajstva Golgote. Ono što su Aleksandar i Aristotel utemeljili na Zemlji, čemu su se posvetili cijelim svojim bićem, jedan mišlju, drugi sveobuhvatnim, intenzivnim vladarskim ovlastima, sve je to djelovalo dolje na Zemlji. Obojica su to vidjela u duhovnom svijetu kroz stoljeća koja su uslijedila, tijekom kojih se također dogodilo otajstvo Golgote; i gledali su na sve što se tada dogodilo kako bi se proširilo učenje o otajstvu Golgote. Kroz sva ta stoljeća gledali su kako se njihov rad širi dolje na Zemlji, kako se širi i preko takvih genija poput Harun al Raschida i njegovog mudrog savjetnika.

Ali ono za što su ova dvojica bili, Aleksandar i Aristotel, bio je zahtjev na nečim novim, zahtjev da se počne na potpuno nov način, ne da se nastavi ono što je već bilo na Zemlji, već da se počne na novi način. To naravno rezultira svojevrsnim nastavkom. Ne uklanja se ono staro, nego daje snažan poticaj da se kršćanstvo na poseban način uvede u zemaljsku civilizaciju, tome su se posvetili Aleksandar i Aristotel.

Budući da su svoju karmu tada prenijeli u zemaljski život, oni su i prije ovog susreta s Harun al Raschidom zapravo živjeli kao neprimijećene, nepoznate ličnosti koje su umrle mlade u kutku Europe koji je bio važan za antropozofiju, ali usprkos svom kratkom životu, oni su u tom kratkom vremenu mogli zaviriti u europsku civilizaciju, primiti dojmove i impulse, ali bez ikakvog davanja impulsa. Morali su to sačuvati za kasnije.

Zatim su se opet vratili u duhovni svijet. Bili su tamo u duhovnom svijetu kada se 869. godine na Zemlji dogodio ovaj događaj, ovaj osmi ekumenski koncil. Upravo u tom trenutku dogodio se susret između Aristotela i Aleksandra s jedne strane, te Harun al Raschida i njegovog mudrog savjetnika s druge strane. Bila je to rasprava od velike važnosti u nadosjetilnim svjetovima, jer se mora shvatiti da rasprave u nadosjetilnom svijetu nisu samo rasprave riječima. Kada vidite ljude na Zemlji kako sjede zajedno i raspravljaju, kada riječi lete amo-tamo, a da se međusobno ne povrijede, to nije čak ni sjena onoga što se događa kada se u nadosjetilnim svjetovima u duhovnom životu donose velike odluke.

I tako su se u to vrijeme Aristotel i Aleksandar s jedne strane nametnuli govoreći: ono što je ranije utemeljeno, mora u najstrožem smislu riječi biti uvedeno u vladavinu Mihaela. - Jer znalo se, Mihaelova vladavina svijetom će ponovno započeti u 19. stoljeću.

Ovdje se moramo dobro razumjeti, dragi prijatelji! Evolucija se odvija tako da tri i pol stoljeća jedan od arhanđela bude glavni vladar zemaljske civilizacije. U vrijeme kada je Aleksandar Veliki prenio Aristotelovu kulturu u Aziju i Afriku, u vrijeme kada se širenje te kulture odvijalo u jakom kozmopolitskom smislu, bila je vladavina Mihaela, odnosno duhovnim životom upravljala je moć Mihaela. U vrijeme Aleksandra, na Zemlji je vladao Mihael. Zatim vladavinu Mihaela nasljeđuje vladavina Orifiela. Zatim dolazi vladavina Anaela, zatim vladavina Zahariela, sve traju tri ili četiri stoljeća, vladavina Rafaela, zatim Samaela, sve do četrnaestog stoljeća. Od 15. do 18. stoljeća dolazi vladavina Gabriela, a u 19. stoljeću, u zadnjoj trećini, ponovno dolazi vladavina Mihaela. Sedam arhanđela se izmjenjuju. Nakon što je vladavinu Mihaela u Aleksandrovo vrijeme slijedilo šest drugih arhanđela, krajem 19. stoljeća ponovno je uslijedila vladavina Mihaela. Ona je dominantna u našem vremenu. Ako ispravno razumijemo duhovni život, izravno smo pod impulsima vladavine Mihaela.

Dakle, u onom stoljeću, u kojem se dogodio susret s Harun al Raschidom, Aleksandar i Aristotel gledali su prema staroj vladavini Mihaela pod kojom su radili, gledali su prema otajstvu Golgote, koje su iskusili sa zajednicom Mihaela, ali ne iz zemaljske, nego iz sunčeve sfere, jer je tada dominacija Mihaela bila završena. Mihael i njegova zajednica, kojoj su pripadali i Aleksandar i Aristotel, otajstvo Golgote nije doživjela sa zemaljske strane. Nisu vidjeli Krista kako dolazi na Zemlju, vidjeli su Ga kako se oprašta od Sunca. Ali sve što su doživjeli pretvorilo se u ovaj impuls: pod svim okolnostima mora se raditi na tome da nova vladavina Mihaela, kojemu su Aleksandar i Aristotel željeli ostati vjerni svim vlaknima svoje duše, da ta nova vladavina Mihaela donese, ne samo duboko ukorijenjeno nego i intenzivno kršćanstvo. Trebala je započeti 1879 i trajati tri do četiri stoljeća. Sada živimo u dobu ove vladavine Mihaela, a iznad svega bi antropozofi trebali shvatiti što znači živjeti u dobu ove vladavine Mihaela.

Ni Harun al Raschid ni njegov mudri savjetnik, nisu o tome htjeli ništa čuti. Iznad svega željeli su da oni impulsi koji su se ukorijenili u muhamedanstvu dominiraju svijetom. Sudionici u ovoj duhovnoj borbi u 9. stoljeću nove ere suočili su se u jakoj, intenzivnoj opoziciji, Harun al Raschid i njegov savjetnik s jedne strane, te Aristotel i Aleksandar s druge strane, odnosno individualnosti koje su u njima živjele.

Ono što se tamo odvijalo kao duhovna borba imalo je utjecaja na europsku civilizaciju i ima utjecaja i danas. Jer ono što se gore događa ima utjecaja na zemaljsko. I upravo iz otpora koji su Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik tada pružili Aristotelu i Aleksandru, impuls je na izvjestan način ojačao, tako da su upravo iz tog susreta proizašle dvije struje: jedna koja teče u arabizmu i druga koja nosi aristotelizam i aleksandrizam u kršćanstvo kroz impuls vladavine Mihaela.

I Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik, nakon što su imali ovaj susret, nastavili su prema zapadu, uvijek promatrajući što se događa u zemaljskom životu. Iz ove nadosjetilne egzistencije intenzivno je sudjelovao u svemu što se događalo u sjevernoj Africi, u južnoj Europi, u Španjolskoj, u Francuskoj. Otprilike u isto vrijeme drugi je duhovno prošao kroz sve što se događalo u istočnom životu, uz Crno more, dalje kroz regije Europe sve do Nizozemske, a također i do Engleske. A onda su njih dvoje rođeni u europskoj kulturi gotovo u isto vrijeme.

U takvom ponovnom rođenju ne mora postojati vanjska sličnost. Obično je pogrešno vjerovati da će se onaj tko ima određenu duhovnost ponovno roditi s istom duhovnošću. Treba ići dublje, dublje sagledati osnovne impulse ljudske duše, ako se želi na pravi način govoriti o ponovnim rođenjima i ponovnim zemaljskim životima. Naprimjer, postoji papa, slavni Grgur VII, koji je prije nego je bio papa bio redovnik Hildebrand, ovaj jaki papa, koji je imao udjela u najintenzivnijem katoličanstvu, koji je papinstvo učinio posebno velikim u Srednjem vijeku. Rodio se opet u 19. stoljeću kao Ernst Haeckel, borac protiv papinstva. Haeckel je nanovo rođeni opat Hildebrand, Grgur VII. Želim samo pokazati da nije to vanjska sličnost duhovnog stanja, već unutarnji duševni impuls ono što ljudsko biće prenosi iz jednog života na Zemlji u drugi.

Tako su obojica, Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik, bili skloni, kada su neprijateljstva Arapa prešla preko Afrike u Španjolsku, sudjelovati u ovim pohodima Arapa, podržavajući ih, zaštitnički. Muhamedanstvo je tada nestalo kao vanjska pojava, ali su ova dva duha pronijela njegovo unutarnje raspoloženje duše kroz duhovni život, u svom prolazu između smrti i novog rođenja, noseći ga u budućnost.

Harun al Raschid je ponovno rođen i postao je Bacon od Verulama u svom ponovnom životu. Pojavljuje se kao Bacon od Verulama. Njegov mudri savjetnik ponovno se rađa, pojavljujući se gotovo istovremeno, kao Amos Komenski, odgojitelj.

Pogledajte što izlazi s jedne strane kroz Bacona od Verulama, koji je samo izvana bio kršćanin, koji definitivno unosi apstrakciju arabizma u europsku znanost, i pogledajte što ide u pedagogiju, vanjska materijalna jasnoća učenja i cjelokupni tretman nastavnog materijala koji je donio Amos Komenski. To je element koji nema izravne veze s kršćanstvom. Čak i ako je Amos Komenski bio aktivan među moravskom braćom i tako dalje, ono što je izravno proizveo osvijetljeno je s jedne strane činjenicom da je u prošlom zemaljskom životu zastupao razvoj čovječanstva onako kako je cvjetala duhovna kultura na dvoru Harun al Rashida.

A s druge strane, uzmite svaki redak Bacona, Lorda Bacona, uzmite sve što djeluje u takozvanoj lucidnosti Amosa Komenskog: unutra imate

zagonetku, ne možete se snaći. Samo uzmite ovog Lorda Bacona. Obuzet je bijesom u borbi protiv aristotelizma. U svemu tome postoji pravi bijes, koji, vidite, ulazi duboko u dušu. Duhovni istraživač koji duhovno vidi stvari i osvjetljava ih, gleda Bacona od Verulama, gleda Amosa Komenskog, prati život unazad, ali i nadosjetilni svijet u kojem čovjek živi između smrti i novog rođenja. Pred nama su spisi Bacona od Verulama, pred nama su spisi Amosa Komenskog, a u onome što vlada u tim spisima, u svemu nalazimo pobunu protiv aristotelizma. Kako to objasniti?

Sada treba uzeti u obzir: kad je Bacon sišao u svoj zemaljski život, kada je Amos Komenski sišao u svoj zemaljski život, vrijeme je već prošlo, kada su se i Aleksandar i Aristotel reinkarnirali na Zemlji u srednjovjekovnoj civilizaciji, gdje su sa svoje strane već učinili ono što je trebalo učiniti za aristotelizam, gdje je već postojao drugačiji aristotelizam od onog kojeg njeguju Bacon ili Harun al Raschid, jer oni su ista osobnost.

A sada zamislite cijelu situaciju. Uzmite ovaj sastanak, ako mogu tako reći, koji se dogodio 869, razmislite kako su se duševni impulsi razvili pod ovim utjecajem u Harun al Raschidu, koji se sada susreću s onim što se već djelomično materijaliziralo na Zemlji, jer su Aleksandar i Aristotel već bili tamo opet, i zato što ono što su htjeli realizirati nije realizirano, u vezi s onim što su bili kao zemaljski ljudi u pretkršćanskom razdoblju. Ako ovo razmotrite, tada ćete u potpunosti razumjeti duševne impulse koji su se formirali pri tom susretu. I iz činjenice da su Bacon i Amos Komenski sada mogli vidjeti što se dogodilo s aristotelizmom i aleksandrizmom, možete razumjeti da taj određeni ton prevladava u njihovim spisima, posebno kod Bacona, ali i kod Amosa Komenskog.

Vidite, dragi prijatelji, pravo povijesno promatranje vodi nas od Zemlje do neba. Moraju se uzeti u obzir događaji koji se mogu otkriti samo u nadosjetilnom svijetu. Ako želite razumjeti Bacona od Verulama, ako želite razumjeti Amosa Komenskog, prvo ih morate pratiti natrag do onoga što su nekad bili na Zemlji, stoga prvo morate pratiti aristotelizam propagiran kroz skolastiku do tog susreta, koji se dogodio oko 869. godine, u vrijeme ekumenskog koncila, kako bi stvar pratili do mjesta gdje su Harun al Raschid i njegov mudri savjetnik razvijali aristotelizam i aleksandrizam, onako kako su se tada mogli njegovati. Tek kada se uzme u obzir da nadosjetilni svijet djeluje na fizički svijet, možemo razumjeti što se događa u životu na Zemlji. To je ono što sam želio iznijeti kako bi vam ukazao kako zapravo, samo praćenje ponovljenih zemaljskih života može učiniti razumljivim ono što živi u takvim osobnostima na Zemlji.

[prijevod]

Vrijeme je prilično odmaklo da bih mogao ići dalje u detalje na ovom području, pa ću samo ukratko naznačiti ono što bi trebalo zaokružiti i zaključiti predavanje.

Ako pogledamo napredovanje civilizacije na način na koji smo to već učinili, nalazimo da se, preko ličnosti kao što su Harun al Raschid i onoga što je kasnije postao Amos Komenski, u kršćanski razvoj uvuklo nešto što ne želi kršćanstvo, što snažno naginje arabizmu. Tako u sadašnje vrijeme imamo s jedne strane, mogu reći, pravolinijsko napredovanje kršćanstva, a s druge strane arabizam koji ga prožima, osobito, u apstraktnoj znanosti.

Ono što bih vam posebno želio položiti na srce je sljedeće: ako slijedimo ove dvije struje nalazimo se primorani, kada provodimo duhovno istraživanje, pogledati sve događaje koji su se također dogodili u duhovnom svijetu, kao što je to sastanak Aristotela i Aleksandra s Harun al Raschidom i njegovim mudrim savjetnikom. Na taj se način dogodilo mnogo toga što je kasnije postalo poticaj za širenje pravog kršćanstva, a s druge strane opet za razvoj prepreka, otpora tom pravom kršćanstvu. Ali budući da je Mihaelov razvoj u duhovnom svijetu krenuo smjerom koji sam naznačio, postoji jaki izgledi i perspektiva za budućnost, da će kršćanstvo poprimiti svoj pravi oblik upravo pod znakom impulsa Mihaela. Jer pod znakom Mihaela, sporovi s drugim strujama također su se odvijali u nadosjetilnom.

Sada bih samo želio reći: u Antropozofskom društvu ujedinjene su različite ličnosti. Ove osobnosti također imaju svoju karmu, koja vodi u ranija vremena, koja se pokazuje na najrazličitije načine ako se prvo vratimo u pred-zemaljski život, a zatim se vratimo u ranije živote na Zemlji. Može se naći samo nekolicina od onih koji su iskreno pristupili antropozofskom pokretu, čija karma nije uključena u događaje koje sam sada opisao. Na ovaj ili onaj način, oni koji istinski dobiju želju da uđu u Antropozofsko društvo povezani su s događajima, kao što su susret Aleksandra i Aristotela s Harun al Raschidom i njegovim mudrim savjetnikom, ili sličnim. Nešto od toga odredilo je karmu koja se događa u sadašnjem zemaljskom životu na takav način da se javlja impuls za primanjem duhovnog na način na koji se to njeguje u antropozofskom pokretu.

Ali s tim je povezano nešto drugo. S tim je povezana činjenica da će se zahvaljujući osebnom obliku koji poprma vladavina Mihaela, one osobe koje su svojom karmom povezanom s vladavinom Mihaela ušle u antropozofski pokret, ponovno roditi na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće, kršeći zakone reinkarnacije, dakle roditi će se za manje od jednog stoljeća da bi tada dovele do vrhunca, do punog izražaja ono što sada mogu učiniti u službi antropozofije, koja se razvija pod vladavinom Mihaela. Ako je taj interes dovoljno intenzivan, ako se pokaže interes za stavi koje su danas iznesene, izražena je težnja da se postane pravi antropozof. Međutim, upravo zato što netko razumije ove stvari, također prihvaća poticaj da se ponovno

pojavi na Zemlji za manje od jednog stoljeća kako bi ispunio ono što želi antropozofija.

Razmislite, dragi prijatelji, osjetite nekoliko riječi orijentacije koje sam priložio današnjem razmišljanju. U ovih nekoliko riječi možda ćete pronaći mnogo toga što vas može na pravi način smjestiti u antropozofski pokret, što vam može dati pravu orijentaciju, tako da je vaše članstvo u ovom pokretu duboko povezano s vašom karmom koju možete osjetiti.

PREDAVANJE XII

Torquay, 21. kolovoza 1924

Budući da nam je danas još dostupan ovaj sat, želio bih dodati nekoliko stvari onome što je već rečeno, raspraviti pojedine stvari koje ćemo danas lakše razumjeti jer su pripreme za to bile, dijelom u jutarnjim satima a dijelom i na sastancima. Poanta je da bi večeras trebalo reći nešto o stvarima povezanim s karmom Antropozofskog društva. Te teme ću nastaviti razrađivati sljedećih dana u Londonu.

Iz predavanja koje sam ovdje održao, jasno je da moramo imati stajalište da je duhovno vodstvo čovječanstva, civiliziranog čovječanstva, pod impulsima bića kojeg kršćanskim imenom nazivamo Mihael. Ta posebna dominacija, ako je želimo tako nazvati, duhovnim životom, počinje sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Kao što sam već rekao, prethodila je vladavina Gabriela. Sada želim dati neke komentare o stvarima koje su povezane s ovom vladavinom Mihaela kakva je danas.

Kad god usmjerava svoje impulse kroz evoluciju čovječanstva unutar zemaljskog života, Mihael je uvijek duh koji usmjerava sile Sunca, duhovne sile Sunca, u ljudski razvoj. Ovo je povezano s činjenicom da, kao što ste jutros mogli čuti na općim predavanjima, ljudsko biće prima te sile Sunca u svoje fizičko i etersko tijelo, tijekom dnevnog budnog vremena.

Ovog puta, Mihaelova vladavina, koja je započela prije kratkog vremena i trajat će tri do četiri stoljeća, znači da će kozmičke sile Sunca konačno prijeći u fizičko i etersko tijelo čovjeka. Iznad svega, moramo se zapitati: koje sile, kakve impulse predstavljaju ove kozmičke sile Sunca?

Mihael je najviše duh Sunca. Stoga je i duh koji u našoj epohi ima zadaću temeljito produbiti kršćanstvo u skladu s njegovim istinama. Stvarno se može reći da je Krist došao od Sunca. Sunčevo biće Krista – rekao sam to mnogo puta – živjelo je na Zemlji kroz tijelo Isusa, i od tada na nadosjetilni način živi s ljudima. Ali čovječanstvo mora postupno postati dovoljno zrelo da u svoju dušu upije cijelo otajstvo povezano s Kristom. Značajan dio ovog produbljivanja morat će se dogoditi u našem dobu Mihaela.

Sada, kada sunčeve sile djeluju na Zemlju, one su se uvijek sastojale u činjenici da su povezane s valom koji se izljuje u civilizaciju Zemlje i koji možemo okarakterizirati kao intelektualni val. Jer sve što čovjek ima u smislu intelekta, što god svijet ima u smislu intelekta, što se tiče našeg svijeta, dolazi od Sunca. Sunce je izvor svega intelektualnog.

Kod izricanja ove istine, možda se može uočiti neki unutarnji otpor čak i kod današnjih ljudi, jer sasvim je ispravno ne cijeniti previše visoko današnji oblik intelekta. A upravo oni koji imaju ikakvo razumijevanje duhovnog života, ne cijene visoko današnju intelektualnost. Ona je apstraktno logična; to je nešto što ispunjava ljude sjenovitim konceptima i idejama koje sežu daleko, daleko od žive stvarnosti, ona je hladna, suha i trijezna u usporedbi s onim što svijetom i kroz ljude pulsira kao topli, blistavi život.

Ali to je slučaj samo s današnjom inteligencijom, jer ono što danas imamo kao inteligenciju tek započinje u općoj svijesti čovječanstva, baš kao što smo tek na početku doba Mihaela. Ta će inteligencija jednog dana postati nešto sasvim, sasvim drugo. A ako želite dobiti predodžbu o tome što još ova inteligencija može postati tijekom evolucije, onda se morate sjetiti kako je Toma Akvinski još u srednjovjekovnoj kršćanskoj filozofiji nazivao ona bića koja nastanjuju zvijezde imenom *inteligencije*. Nije li tako, morali smo reći, za razliku od današnjeg materijalističkog gledišta, da su zvijezde kolonije duhovnih bića. To na čudan način djeluje na suvremenog čovjeka, jer on uopće ne razmišlja da, gledajući u zvijezde, gleda u bića koja imaju veze s njegovim vlastitim životom i koja nastanjuju zvijezde, baš kao što i mi sami nastanjujemo Zemlju.

U 13. stoljeću, Toma Akvinski opisuje bića koja su stanovnici zvijezda, iako kada je riječ o zvijezdi on govori kao o jednom jedinstvenom biću, baš kao što bi se stanovništvo Zemlje gledalo kao jedno biće ako je gledana s drugog nebeskog tijela. Dakle, iako on ne govori da pojedinačna bića ili mnoga bića nastanjuju zvijezde, tako da ih moramo oslovljavati kao kolonije u kozmosu, pa čak i ako govori o jedinstvenom zvjezdanom biću, on još uvijek govori o *inteligenciji* zvijezda. I tako ovaj kršćanski crkveni učitelj Srednjeg vijeka, trinaestog stoljeća, još uvijek stoji unutar te tradicije koja je bila na izdisaju, na zalasku, u dekadenciji, ali koja još uvijek jasno ukazuje da je sve ono što sažimamo pod imenom *inteligencija* nekada bilo nešto drugo nego što je danas.

Ako se vratimo u iskonska vremena evolucije – to sam na predavanjima već istaknuo – nije slučaj da čovjek sam iz sebe stvara misli, da razmišlja o stvarima vlastitom snagom. Jer ta unutarnja sposobnost duše da misli, ta unutarnja aktivnost oblikovanja misli, zapravo se potpuno razvila tek od 15. stoljeća, od prodora duše svijesti u evoluciju. I ako se vratimo u pretkršćanska vremena, u davna vremena, posvuda nalazimo da ljudi još nisu svjesni da misle svojom glavom; oni uopće ne osjećaju da imaju misli, već osjećaju: misli im se otkrivaju iz stvari. Inteligencija je kozmički raširena posvuda. U stvarima je inteligencija. I kao što se opažaju boje, opaža se i inteligentni sadržaj, misaoni sadržaj stvari. Svijet je pun inteligencije. Posvuda je inteligentno biće. Čovjek je u određenoj mjeri stekao tu inteligenciju tijekom najnovijih vremena. Moglo bi se reći: *inteligencija* je

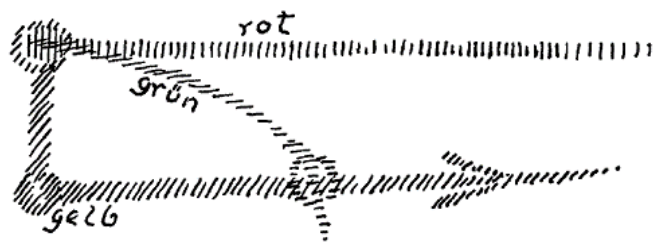
nešto što je rašireno širokim kozmosom, od čega je u moderno doba, primio kap. To je onda ljudsko.

Kod ljudi u stara vremena je pak bilo tako da je u svakom trenutku kada je razmišljao bio svjestan da su mu misli nadahnute, otkrivene. Inteligenciju je pripisivao samo kozmosu, a ne sebi.

Sada, u svim vremenima, upravitelj ove kozmičke inteligencije, koja zrači od Sunca poput svjetlosti nad cijelim svijetom, bio je upravo duh označen imenom Mihael. Mihael je upravitelj kozmičke inteligencije. Međutim, u novijem post-kršćanskom razvoju pojavila se važna činjenica, da je nakon otajstva Golgote, Mihael postupno gubio kontrolu nad inteligencijom. Sve od početka Zemlje, kozmičkom inteligencijom je upravljao Mihael. A ako je čovjek u sebi osjećao misli, to jest misaoni sadržaj, čak i u doba Aleksandra i Aristotela, onda te misli nije smatrao vlastitim misaonim sadržajem, nego kao misli koje mu je otkrila moć Mihaela, čak i ako se u tim poganskim vremenima to biće drugačije nazivalo. Ali ovaj sadržaj misli je malo po malo izmicao Mihaelu. A kada pogledamo u duhovni svijet, vidimo to potonuće inteligencije od Sunca do Zemlje, koje se događa oko 8. stoljeća nove ere. U 9. stoljeću poslije Krista ljudi su već počeli razvijati vlastitu inteligenciju, rekao bih, kao preteču kasnije inteligencije, tada inteligencija nalazi svoje sjedište u dušama ljudi. A Mihael i njegovi sljedbenici gledaju sa Sunca na Zemlji i mogu reći: ono čime smo upravljali eonima potonulo je od nas, za nas je izgubljeno, izliko se, i sada je u dušama ljudi.

Vidite, dragi prijatelji, takvo je bilo raspoloženje unutar zajednice Mihaela na Suncu. U vrijeme Aleksandra i stoljećima prije, na Zemlji je bila prethodna vladavina Mihaela. Ali u vrijeme misterija na Golgoti, Michael je sa svojom zajednicom bio na Suncu. I ne samo da su vidjeli Krista kako u vrijeme otajstva Golgote odlazi sa Sunca, nisu vidjeli Krista kako se približava kao što su to stanovnici Zemlje, vidjeli su Ga kako odlazi sa Sunca, ali su u isto vrijeme vidjeli kako im njihova vlast nad inteligencijom postupno izmiče.

Tako u odvijanju suvremene evolucije imamo pojavu da, počevši od misterija na Golgoti, da se evolucija odvija na sljedeći način: ako je duhovno-nebeska linija ovdje i zemaljska linija ovdje [vidi crtež: crvena i žuta], Krist dolazi na Zemlji i dalje živi zajedno sa Zemljom, biće inteligencije silazi na Zemlju, sve do 8., 9. stoljeća [zeleno]. Tada ljudi počinju pripisivati individualnu, osobnu inteligenciju onome što nazivaju znanošću, onome što razvijaju u svojim mislima. Mihael među ljudima vidi ono čime je upravljao kroz eone. I raspoloženje unutar zajednice Mihaela je: tijekom naše sljedeće vladavine – koja je trebala započeti u posljednjoj trećini 19. stoljeća – kada ponovno prožmemo zemaljsku civilizaciju svojim impulsima, moramo tamo ponovno pronaći inteligenciju koja je s neba pala na Zemlju, kako bismo upravljali u srcima, u dušama ljudi, onime čime smo upravljali sa Sunca, iz kozmosa, kroz eone.

I tako, tijekom ovog vremena zajednica Mihaela se priprema da ponovno pronađe u srcima ljudi ono što je izgubljeno, što je u određenoj mjeri također pod utjecajem otajstva Golgote također prošlo put, iako duži, od neba na Zemlju. Sada ću ukratko opisati kako se to dalje odvijalo, kako su Mihael i njegova zajednica, počevši od kasnih 70-tih, nastojali povratiti inteligenciju koja je otpala s nebesa. Za one koji vide duhovne stvari u kozmosu, stremljenja Mihaela su išla od Sunca na Zemlju, a u budućnosti želi postaviti sjedište u srcima, u dušama ljudi na Zemlji. A to bi trebalo početi s našim dobom, to bi kršćanstvo trebalo uvesti u dublje istine, u tome da se Krista razumije kao sunčevo biće, kroz Mihaela, duha koji je uvijek upravljao inteligencijom, koji sada njome u kozmosu ne može upravljati, ali u budućnosti želi njome upravljati kroz srca ljudi.

[prijevod]

Ako netko danas nađe inteligenciju otkrivenu na bilo koji način i želi joj ući u trag, onda se okreće ljudskoj glavi, jer sišavši s neba na Zemlju, utkala se u ljudsku dušu, i manifestira se kroz glavu. Nije uvijek bilo tako kada se težilo inteligenciji, kada se težilo onome što se pokazalo kao inteligencija iz kozmosa. U ranija vremena čovjek nije težio inteligenciji razvijajući svojstva glave, već je tražio nadahnuće kroz sile kozmosa.

Mogu reći: imate primjer kako se kozmička inteligencija može tražiti, onako kako se za njom danas više ne traga, ali kako se nekad tragalo, kada – kao što smo bili počašćeni prošle nedjelje – stojite u Tintagelu na mjestu gdje

je nekoć stajao Arturov dvorac, gdje je Artur provodio tu čudnu vladavinu koja je bila značajna za europski svijet, sa svojim dvanaest drugova.

Iz onoga što povijesni dokumenti izvještavaju o Arturu i njegovom Okruglom stolu, nije lako dobiti predodžbu o tome koji su bili zadaci tog takozvanog Arturova Okruglog stola. No, ideju dobijete ako svojim duhovnim okom stanete na mjestu gdje je nekoć stajao dvorac i pogledate komadić mora koji vidite tamo, preko tog komadića mora koji planinski vrh dijeli na dva dijela. U relativno kratkom vremenu možete vidjeti prekrasnu igru svijetla i zraka, ali i elementarnih duhova koji žive u svijetlu i zraku. Može se vidjeti kako se ta duhovna bića, koja se izljevaju na Zemlju sa sunčevim zrakama, kako se ponekad odražavaju u svjetlucavoj kiši i hvataju svoj odraz, a ono što je podložno gravitacijskim silama Zemlje ogleđa se u zraku kao gušća duhovna bića. I ovdje, kada kiša prestane i zrake Sunca čiste prodiru u zrak, vidi se kako se igra elementarnih duhova odvija na sasvim drugačiji način. Vidi se utjecaj Sunca na materiju Zemlje. Kada to pogledate, ako to pogledate po mogućnosti s ovakvog mjesta, postanete poganski 'pobožni' – ne možete stvarno postati 'kršćanski pobožni', poganska pobožnost je nešto drugačije od kršćanske pobožnosti – tada postajete poganski pobožni. Biti pobožni paganin znači posvetiti se srcem i umom duhovnim bićima prisutnim u djelovanju prirode, mnoštvu duhovnih bića prisutnih u djelovanju prirode.

Općenito, današnjim ljudima nije moguće, s obzirom na našu modernu socijalnu strukturu, zahvatiti te učinke koji se izražavaju u igri prirodnih sila. Jedino inicijacijsko znanje može prodrijeti u te stvari. Ali vidite, za sve što se postiže u duhu, uvijek postoje neki temeljni uvjeti. Rekao sam vam jutros na primjeru koji sam dao, što sve treba učiniti za spoznaju vanjskih pojava, govorio sam o harmoniziranoj karmi dvoje ljudi. U to vrijeme moralo je postojati nešto posebno, da bi se ono što se na tako divan i sablasni način otkriva iz mora, pretočilo u misiju, u zadatak kralja Artura i njegovih sljedbenika na pravi način. Kao da i danas, kao da igra još i danas traje, kroz sjaj Sunca preko morskih valova, zapjenjenih u zraku, kao da priroda još uvijek posvuda opsjeda ovo more i ove planine. Ali da bi se zadržalo ono što je djelovanje prirode, bilo je potrebno da to upije više od jedne osobe. Bila je nužna grupa ljudi, od kojih se jedan osjećao kao Sunce u središtu i čijih je dvanaest drugova bilo tako odgajano da su u svom temperamentu, u svom raspoloženju, u svom cjelokupnom izrazu, zajedno činili grupu od dvanaest, dvanaest pojedinačnih ljudi grupiranih zajedno, kao slika Zodijaka oko

Sunca. Tako da se Okrugli stol također sastojao, od kralja Artura koji je sjedio u sredini, a dvanaestorica su bila raspoređena oko njega, koji su, u svom vijeću, imali znakove zodijaka ispred sebe, da im pokažu, pod kojim su kozmičkim utjecajem bili. Odatle je, da tako kažemo, potekla civilizacija Europe. Tu su kralj Artur i njegova dvanaestorica crpili moći od Sunca, kako bi izvršili svoje moćne ekspedicije kroz ostatak Europe i borili se za suzbijanje starih demonskih snaga, koje su još uvijek dominirale europskim stanovništvom, i izvlačili ih iz ljudi. Ovih dvanaest drugova kralja Artura, koji ih je vodio, borilo se za vanjsku civilizaciju.

Ako se sada zapitamo: kako su se osjećala dvanaestorica? Kako su se osjećali? Da, razumijemo ono što je tamo bilo samo ako se vratimo na ono što sam upravo rekao. Ljudi nisu osjećali inteligenciju u sebi. Nisu rekli: ja razrađujem misli, svoje inteligentne misli – već su inteligenciju tražili kao ono što je otkriveno, i kroz grupu od dvanaest ili trinaest tražili su otkrivenja, kao što sam opisao. Upijali su inteligenciju, inteligenciju koja im je bila potrebna da bi oblikovali impulse civilizacije. I ponovno bi se osjetili pod snagom koja se može opisati kršćansko-hebrejskim imenom Mihael. Čak je u najeminentnijem smislu – cijela konfiguracija Arturova dvorca to pokazuje – družina dvanaestorice pod vodstvom kralja Artura Mihaelova družina, Mihaelova družina iz vremena kada je Mihael još uvijek upravljao kozmičkom inteligencijom.

Zapravo, upravo je ova grupa najdulje pokušavala Mihaelu osigurati dominaciju nad kozmičkom inteligencijom. I moglo bi se reći: ako netko danas pogleda ruševine Arturova dvorca, još uvijek može osjetiti, u Akaša zapisu je to sačuvano, osjetiti kamenje kako pada s onoga što su nekoć bila vrata dvorca, a s padom tog kamenja osjeća se nešto poput slike kozmičke inteligencije koja tone, kozmička inteligencija iz Mihaelovih ruku prelazi u umove ljudi.

A uz struju Artur-Mihael nastaje polarna protustruja, ta struja na drugom mjestu, na mjestu kamo je tada pobjegao unutarjni oblik kršćanstva, nastaje struja Grala. Postoji ta veza koja je naznačena u sagi o Parsifalu. Tako je pronađena struja Grala. U ovoj struji Grala također nalazimo dvanaest oko jednog, ali na takav način da se računa da se inteligencija, misli inteligentne vrsta, više ne otkrivaju kako teku s neba na Zemlju, nego da ono što teče izgleda kao čista budala – Parsifal – u usporedbi sa zemaljskim mislima. Dakle, sada to teče s neba, a na inteligenciju se računa samo unutar zemaljske oblasti.

Ovdje na sjeveru je Arturov dvorac, gdje se još uvijek razmišlja o kozmičkoj inteligenciji, gdje se inteligencija kozmosa želi uvesti u civilizaciju Zemlje. Postoji suprotan dvorac, dvorac Grala, gdje se inteligencija više ne spušta s neba, gdje se u potpunosti računa s činjenicom da je ono što je mudro u očima ljudi, da je to ludo u očima Boga, a ono što je mudro u očima

Boga ludo je u očima ljudi, iz dvorca koji je južnije, teži se prodrijeti u inteligenciju koja sada više nije kozmička inteligencija.

I tako u starim vremenima, koja sežu do vremena kada se dogodilo otajstvo Golgote tamo u Aziji, u tim starim vremenima imamo, ako se stvarno upustimo u ono što se s jedne strane događa kao žestoka težnja da se osigura Mihaelova dominacija nad kozmičkom inteligencijom kroz arturijansko načelo, s druge strane iz Španjolske u načelo Grala imamo težnju da se računa s činjenicom, da se u budućnosti inteligencija mora pronaći na Zemlji, da više ne struji s neba. Cijela saga o Gralu odiše značenjem ovoga što sam upravo rekao.

Dakle, ako ove dvije struje stavimo jednu pored druge, da tako kažem, nalazimo veliki problem koji je bio postavljen u to vrijeme, mogu reći, kroz ono što je povijesno stajalo pred čovjekom: posljedice Arturovog principa i posljedice principa Grala. Postavljen je problem: kako, ne samo osoba poput Parsifala, nego kako sam Mihael pronalazi out do svojih arturijanskih zaštitnika, koji žele osigurati njegovu kozmičku vladavinu, do njegovih zaštitnika Grala, koji mu žele prokrčiti put u srca, u umove ljudi, kako bi mogao tamo dohvatiti inteligenciju? I ono što je pred nama to nas ujedinjuje, poput velikog problema našeg doba: da kršćanstvo kroz vladavinu Mihaela treba shvatiti u dubljem smislu. To je veliki problem za nas, ovaj problem koji nas suočava s dvije suprotnosti, dvorcem čije se ruševine vide u Tintagelu, i onim dvorcem koji ljudi ne vide tako lako jer je posvuda, jer je posvuda isprepleten s šumom duhova koja se proteže šezdeset milja u obodu. Između ova dva uporišta, međutim, stoji snažno pitanje: kako Mihael daje novi impuls za shvaćanje istine kršćanstva?

Ne može se reći da se vitezovi kralja Artura nisu borili za Krista i u duhu Kristovog impulsa. Ali u njima su još uvijek tražili Krista u Suncu i nisu htjeli prestati tražiti Kristovu prirodu u Suncu. Upravo je to bilo ono što im je stvorilo osjećaj da spuštaju nebo na Zemlju, da svoje bitke u ime Mihaela vode za Krista koji djeluje iz sunčevih zraka. Pa, u drugom smislu, Kristov impuls je tada djelovao unutar struje Grala s punom sviješću da je sišao na Zemlju, da ga je trebalo ponijeti kroz srca ljudi, da je u određenoj mjeri, najduhovnija stvar na Suncu ujedinjena s evolucijom Zemlje.

U proteklih nekoliko dana mogao sam vam govoriti o pojedincima i ličnostima koje su još u 12. stoljeću djelovale u školi Chartres, koju je podupirala velika duhovnost. Skrenuo sam vam pozornost na takve učitelje iz škole u Chartres-u kao što su Bernardus Sylvestris, sam Bernardus od Chartres-a, Alanus ab Insulis i nekoliko drugih koji su tamo predavali i oko sebe imali veliki broj učenika. Ako uzmete sve što sam već opisao, što je bilo karakteristično za ove velike učitelje iz Chartres-a, možete reći: još uvijek su imali nešto u sebi od starih tradicija živog bića prirode, a ne apstraktne prirode koja je bila materijalna. I zato je, mogu reći, nad školom u Chartresu

još uvijek lebdjelo nešto od onog sunčevog kršćanstva, koje su junaci Okruglog stola, kao vitezovi Mihaela, nastojali kao impulse pronijeti svijetom.

Na izvanredan način, ova škola iz Chartres-a je, mogu reći, bila smještena u sredini između sjevernog arturijanskog načela i južnog kršćanskog načela. I poput sjene dvorca Artura i sjene dvorca Grala, djeluju nevidljivi, nadosjetilni impulsi, ne toliko u sadržaju učenja koliko u cijelom tonu, u stavu, u raspoloženju onoga što je – rekli bismo danas – oduševljavalo studente u predavaonicama Chartres-a.

To je bilo vrijeme kada su ovi učitelji iz Chartres-a predstavljali kršćanstvo na način da se visoko Biće Sunca vidjelo u Kristu koji se pojavio u Isusu iz Nazareta. Tako da, mogu reći, kada govore o Kristu, u isto vrijeme vide kako impuls Krista nastavlja djelovati unutar razvoja Zemlje u smislu gledišta Grala, a u isto vrijeme kako u Kristu struji dolje impuls Sunca.

Ono što se intelektualnoj percepciji predstavlja kao ključna tema učenja u Chartres-u, ne može se danas izvesti iz pisanih dokumenata koji postoje od pojedinih učitelja škole u Chartres-u. Onome tko ih danas čita izgledaju gotovo kao katalog imena. Ali jedino tko ih bude čitao s duhovnim uvidom, vidjeti će duboki uvid, duhovni uvid, koji su ti učitelji iz Chartres-a još uvijek imali, i to upravo u kratkim karakterističnim rečenicama koje se mogu pronaći između imena, terminologija i definicija, koje se tako obilno citira.

Krajem 12. stoljeća, ti su učitelji iz Chartres-a prošli kroz vrata smrti u duhovni svijet. Tamo su se susreli s ovom drugom strujom koja se povezivala sa starim razdobljem Mihaela, ali koja je u potpunosti računala s punim kršćanstvom: s impulsom Krista koji je sišao s neba na Zemlju. U duhovnom svijetu došli su u kontakt sa svim aritotelovcima koji su bili uključeni u pripremu kršćanstva u antičko doba kada je Aleksandar Veliki poduzeo svoje pohode u Aziji, ali su se također susreli i s Aristotelom, koji je tada bio u duhovnom svijetu, i samim Aleksandrom. Ono što su ova dvojica nosili u sebi, nije moglo biti na Zemlji u to vrijeme, jer su računali s napuštanjem starog prirodnog kršćanstva, koje se još zrcalilo u doktrini Chartres-a, gdje je još imalo učinka poput, mogu reći, recimo, poganskog kršćanstva, koje je također bilo prisutno u arturijanskom krugu. U to vrijeme, kada su djelovali učitelji iz Chartres-a, aristotelovci, oni koji su utemeljili i promovirali aleksandrizam, nisu mogli biti na Zemlji. Njihovo vrijeme došlo je nešto kasnije, tek od 13. stoljeća.

Ali u međuvremenu se dogodilo nešto vrlo važno. Oni koji su bili učitelji Chartres-a, i svi koji su im pripadali, susreli su se, tek što su prošli kroz vrata smrti, uzdigavši se u duhovni svijet, s onima koji su se spremali sići u duhovni svijet, i koji su, prema njihovoj karmi, stremili prema dominikanskom redu, koji je u prvom redu njegovao aristotelizam i

aleksandrizam. Tako su se susreli s onim dušama koje su se pripremale za silazak. A ako bih trebao govoriti današnjim trivijalnim izrazima, mogao bih reći da se na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće, početkom trinaestog stoljeća, odvijala neka vrsta rasprave između duša koje su tek pristigle i duša koje su se spuštale. I u ovoj raspravi došlo je do velikog sporazuma, u tome da je sunčevo kršćanstvo, kakvo je, naprimjer, u načelima Grala, kakvo se otkriva u učenjima Chartres-a, trebalo ujediniti s onim što je bio aristotelizam, aleksandrizam. I aleksandrinci su se spustili, utemeljili danas nedovoljno cijenjenu, duhovno značajnu skolastiku, unutar koje se borilo za ono za što se isprva mogli izboriti samo ekstremnom radikalnošću: uvid u besmrtnost čovjeka u kršćanskom smislu, onu osobnu besmrtnost koju učitelji iz Chartres-a nisu tako strogo zastupali. Imali su još nešto u sebi što je govorilo: duša, kada prođe kroz vrata smrti, vraća se u njedra božanskog. Oni su mnogo manje govorili o osobnoj, individualnoj besmrtnosti od dominikanskih učitelja, skolastika.

Tu se dogodilo mnogo važnih stvari. Naprimjer, kada je jedan od učitelja skolastike sišao iz duhovnog svijeta da bi potom širio aristotelizam u kršćanskom smislu, tijekom tog silaska – karma je tako htjela – tijekom tog silaska još nije bilo moguće u punom smislu povezati s dušom ono što je bio dublji sadržaj načela Grala. Zbog toga je Wolfram von Eschenbach-ov koncept Grala nastao relativno kasno. Onda je drugi, koji je sišao malo kasnije, učinio isto, a unutar dominikanskog reda stariji i mlađi dominikanac razgovarali su o potpunoj vezi između aristotelizma i onog što je bilo više prirodno kršćanstvo, kakvo je bilo u arturijanskom životu. Zatim su osobe koje su bile tamo kao dominikanski učitelji također otišle gore u duhovni svijet. I sada se taj pravi, veliki čin uravnoteženja dogodio pod vodstvom samog Mihaela, koji je s visoka gledao na inteligenciju koja je sada na Zemlji, ali koji je sada okupio svoje: duhovna bića nadosjetilnog svijeta, veliki broj elementarnih bića i mnoge, mnoge bestjelesne ljudske duše čija su ih unutarnja svojstva gurala prema obnovi kršćanstva. To se u fizičkom svijetu nije moglo odmah dogoditi jer vrijeme za to još nije bilo došlo. Međutim, velika, moćna, nadosjetilna institucija osnovana je pod vodstvom samog Mihaela, gdje su se ujediniile sve duše koje su još uvijek imale poganski štih, ali koje su težile kršćanstvu, uključujući i one duše koje su već u prvim kršćanskim stoljećima već imale kršćanstvo u svojim srcima, jer je tada bilo prisutno, živjelo je na Zemlji. Formiralo se Mihaelovo mnoštvo, koje je u nadosjetilnim područjima u duhovnom svijetu, apsorbiralo učenja Mihaelovih učitelja iz starog doba Aleksandra, Mihaelovih učitelja iz vremena tradicije Grala, također i Mihaelovih učitelja koji su bili prisutni u impulsima kao što je impuls Artura.

Sve vrste duša s kršćanskom nijansom osjećale su se privučene onom Mihaelovom zajednicom, gdje su s jedne strane stari misteriji i svi stari impulsi duhovne prirode bili smisleno poučavani, ali gdje se također

ukazivalo na budućnost, do posljednje trećine 19. stoljeća, kada je Mihael ponovno trebao raditi na Zemlji i kada su sva ta učenja, za koja mogu reći da su razvijena u nebeskoj školi pod vodstvom Mihaela u 15., 16. stoljeću, trebala biti prenesena do Zemlje.

A ako tražite one duše koje su se u tim danima okupile oko škole samog Mihaela, pripremajući se za kasnije vrijeme na Zemlji, tada ćete među njima pronaći brojne duše koje danas osjećaju poriv da se pridruže antropozofskom pokretu. Karma je te duše vodila na takav način da su se okupile oko Mihaela u životu između smrti i novog rođenja, kako bi na Zemlju ponovno donijele kozmičko kršćanstvo.

Ali činjenica da je karma ujedinila veliki broj duša, onih koje su pošteno ušle u antropozofski pokret i njihove prethodnice, s takvim preduvjetima, čini antropozofski pokret pravim pokretom Mihaela, pokretom koji istinski obnavlja kršćanstvo. To leži u karmi antropozofskog pokreta. Ali to također leži u karmi mnogih onih koji su iskreno došli u dodir s antropozofskim pokretom. Taj Mihaelov impuls, koji se na ovaj način može shvatiti konkretno, koji se može vidjeti u brojnim spomenicima ovdje na Zemlji, koji je također upečatljiv kada se vidi divna igra prirode oko Arturova dvorca, to da se taj Mihaelov impuls prenese u svijet – jer tijekom stoljeća mora ući u civilizaciju ako ona ne želi propasti – to je zadatak, posebno antropozofskog pokreta.

Ovo sam prije svega želio još jednom upisati u vaša srca, na predavanju koje je danas održano.

KARMA U POJEDINCU I U EVOLUCIJI

PREDAVANJE XIII

London, 24. kolovoza 1924

Sada mi je veliko zadovoljstvo izraziti srdačnu zahvalnost za lijepe riječi koje je upravo izgovorio predsjednik engleskog antropozofskog društva, g. Collison. Možete biti sigurni da mi predstavlja veliko zadovoljstvo ponovno biti među vama i omogućiti da se dio našeg antropozofskog rada odvija ovdje. U ovom trenutku mogu se imati dva dojma o ovom antropozofskom radu, prvi uzrokovan činjenicom da smo upravo došli iz Torquaya, gdje smo neko vrijeme mogli živjeti u predodžbama duhovnog svijeta koje su bile u znaku onoga što sam prekjučer okarakterizirao činjenicom da ta dva ljetna događaja, koja su proizašla iz impulsa našeg prijatelja Dunlopa i naše prijateljice gospođe Merry, da ti događaji, mogu reći, čine da se čovjek osjeća okultno, da možete doći iz cijelog miljea, iz okruženja duhovne elementarne prirode, ili barem blizine takve prirode, a dobiva se i određeni impuls da se ostane unutar tih impulsa koji su apsolutno vezani za lokalitet.

Drugi je da vam po prvi put imam privilegiju govoriti, dragi prijatelji, nakon važne božićne konferencije u Goetheanumu. O ozračju ove božićne konferencije sigurno se razgovaralo, promišljalo i osjećalo ovdje u podružnici naših engleskih prijatelja, jer je to dio vaših namjera. Točno je, dragi prijatelji, da cijeli, puni impuls ove božićne konferencije s jedne strane, kako je sada postalo očito, budući da sam mogao govoriti na različitim mjestima nakon ove božićne konferencije, da se cijeli taj impuls božićne konferencije – negdje više, negdje manje – počinje ustaljivati, ali da još uvijek izaziva neko čuđenje u srcima naših dragih antropozofskih prijatelja.

Ovaj božićni impuls postao je neophodan jer se razvoj Antropozofskog društva, otkako je postalo neovisno, odvojio od svoje ranije veze s Teozofskim društvom i nije poprimilo oblik za koji sam mislio da će biti prihvaćen, posebice 1913. godine.

A onda su se iz Antropozofskog društva razvile mnoge stvari koje nisu bile dio organske, unutarnje vitalnosti onoga što antropozofski pokret predstavlja intelektualno i duhovno. Sve sam to objasnio tijekom božićne konferencije, a ovdje bih se samo na to osvrnuo. U određenom je smislu, u tjednima koji su prethodili božićnoj konferenciji, donijeta odluku da ja osobno preuzmem predsjedavanje Antropozofskim društvom, koje je sada osnovano u Goetheanumu. Jer do sada je bio slučaj da sam samo želio biti učitelj unutar antropozofskog pokreta, u pozadini, i nisam službeno prihvaćao položaj. Teško je, uz sve ono što se kao obveza učitelju nameće u duhovnom svijetu, uz svu odgovornost prema duhovnom svijetu, pogotovo u današnje vrijeme, preuzeti vanjsku upravu društva, koje uostalom ima zadaću upravljanja

duhovnom materijom, mudročću antropozofije. Ali to se moralo dogoditi. Međutim to je bilo kockanje, utoliko što se suočilo s mogućnošću da se izgube neke od onih duhovnih struja koje iz duhovnog svijeta danas žele ući u svijet ljudi i čije je primanje zadatak antropozofskog pokreta.

Ali sada se može reći da se situacija definitivno predstavila na takav način da ne samo da nije bilo zaostataka u objavama iz duhovnog svijeta od božićne konferencije, nego se možemo osvrnuti na božićnu konferenciju s punim zadovoljstvom u vezi toga što se događa u Antropozofskom društvu kroz antropozofski pokret, te da su darovi iz duhovnog svijeta zapravo postali znatno bogatiji od božićne konferencije, ta da se možemo s punim zadovoljstvom osvrnuti na božićnu konferenciju.

Ono što bi naznačio izraz: ezoterično značenje antropozofskog pokreta, to bi, dragi prijatelji, trebalo postati sve stvarnije, sve istinitije. Trend koji se provlači kroz antropozofski pokret, trebao bi postati sve više i više ezoteričan. To će se ispravno razumjeti tek kada se potpuno shvati ezoterična zadaća Izvršnog odbora u Goetheanumu, kada se shvati što sam mislio na božićnoj konferenciji kada sam rekao da to mora biti inicijativni Izvršni odbor, da mora preuzimati zadatke antropozofskog pokreta s duhovne točke gledišta, a oni se moraju prihvatiti, moraju ih nositi u svijet, ne smiju biti samo upravni odbor.

Pa, dragi prijatelji, vidjeli smo da su srca vrlo prijemčiva za ezoteriju koja je strujala kroz sva predavanja u Goetheanumu od božićne konferencije. I za nadati se da će to također biti slučaj u budućnosti, iako stvari mogu biti takve da, zbog konzervativnog duha u Engleskoj, ovdje još uvijek postoji slaba crta želje da se stari odnos nastavi kakav je bio, bez uplitanja onoga što je došlo iz Goetheanuma kroz volju antropozofskog pokreta. Ali nešto što bi moglo biti progresivno postupno će se naviknuti na taj konzervativizam. I možemo se nadati da će ono što možda danas postoji, ali se još ne primjećuje, uopće se ne primjećuje, prođe, a da se ne primijeti, da se odvikne od te navike da se ni ne zna da je tu. Znam koliko se prijanja uz ono što se jednom naturaliziralo. Ali čovjek mora biti u stanju osjetiti, dragi prijatelji, da je antropozofski pokret nešto novo u usporedbi sa svime na svijetu, i da je izuzetno teško, u mnogim područjima nemoguće, nastaviti to novo u starim oblicima. Naravno da je ljudima s druge strane teško, pronaći novu formu za novi sadržaj.

Pa, dragi prijatelji, počevši od toga, također bih vam želio skrenuti pozornost na činjenicu da je u osnovi antropozofski pokret, u obliku kakav sada želi poprimiti, naime u svojim duhovnim strujama, neka vrsta povratka na ono što su izvorno bile namjere. Te namjere nisu uključivale samo ono što se događalo u Berlinu kada je osnovana njemačka sekcija Teozofskog društva, gdje sam prilikom osnivanja ove njemačke sekcije Teozofskog društva govorio u ciklusu predavanja pod naslovom 'Antropozofija', tako da

je tada, da tako kažem, uz temelj teozofskog njemačkoj odjela bio antropozofski pokret; ali ono što se dogodilo s naše strane unutar Teozofskog društva nikada nije bilo ništa drugo nego antropozofsko.

I ne samo da je to bilo tu, nego je postojala i činjenica da sam već tada imao snažnu namjeru uvesti ezoteričnu crtu u antropozofski pokret. Stoga je prvo predavanje koje je održano u to vrijeme, u okviru onoga o čemu će se govoriti u njemačkoj sekciji Teozofskog društva, bilo naslovljeno: '*Praktične vježbe karme*'.

Ali osobe koje su tada sudjelovale u osnivanju doživjele su strahovit šok kada su čule ovaj naslov, a ja bih i danas vrlo živo mogao opisati astralne valove drhtanja i podrhtavanja, koje su tada osobito pokazala starija gospoda, koja su tada, izrastavši iz teozofskog pokreta, čula da želim govoriti o praktičnom aspektu karme. I dobacivali su mi ovakve riječi: hoćeš li u jedan dan pokopati sva naša desetljeća rada – jer ljudi su mislili da su odradili desetljeća – sva naša desetljeća rada! - A postojali su, da tako kažem, stalni privatni sastanci, vijeća, na kojima mi je dano do znanja da stvari ne mogu tako ići. I tada ne samo da sam osjetio astralni i 'Ja' dojam drhtanja, nego sam osjetio i hladan dojam astralnog ježenja koji su stara gospoda imala.

I tada je bilo sasvim nemoguće ostati pri takvom programu jer bi to bilo beznadno. I tako je teozofski pokret u Njemačkoj zašao u više teorijske vode, kao što je to općenito slučaj u Teozofskom društvu, a prava ezoterija je morala pričekati.

I možda je to bilo dobro. Jer u međuvremenu je prošlo dobrih tri puta po sedam godina, tijekom kojih se u nesvjesno i podsvjesno moglo nataložiti štošta što u svijest baš i nije htjelo. Tako je i bilo. I tako sada, na ezoteričan način, upravo kod ulaska goetheanskog božićnog impulsa, ono što se tada nije moglo dogoditi, početak tog impulsa može biti traženje okultnih impulsa svijeta, kozmosa i čovjeka, u području karme. Postavljaju se pitanja i daju odgovori, koji se već danas mogu dati iz duhovnog svijeta, prema ljudskoj karmi, prema pojedinačnoj, individualnoj karmi i tako dalje. To će učiniti vidljivim impulse koji svim silama sada žele ući iz nadosjetilnog svijeta u svijet ljudi.

I zato danas želimo započeti s odgovarajućom raspravom u ovom smjeru, nakon što se ovaj uvod prevede.

[prijevod]

Kako je karma usidrena u pojedinačnom ljudskom biću i u razvoju današnjeg čovječanstva, i kako se iz nje može raspravljati o pojedinačnim karmičkim činjenicama, moći ćemo razumjeti ako ovoj raspravi damo uvod o razvoju ljudske svijesti koja je unutar stanja u kojem su ljudi još uvijek imali

izravnu, elementarnu percepciju karme u običnom životu, pa do drugih stanja svijesti do kojih su došli kasnije i u kojima se izgubio izravni uvid u karmu. Jer danas je slučaj da čovjek ne zna ništa o svojoj karmi unutar svijesti koju ima kao budnu dnevnu svijest. Svijet u kojem živi od buđenja do padanja u san sprječava ga da išta izravno sazna o svojoj karmi. Ali čovječanstvo nije uvijek u ovom stanju svijesti, koje je danas takozvano normalno, već je u ranijim vremenima, također u post-atlantskoj evoluciji čovječanstvo također živjelo u drugim stanjima svijesti u svakodnevnom životu. Danas s normalnom sviješću živimo u tri stanja svijesti, koja sam često okarakterizirao: prvo budna svijest, drugo svijest u snu, gdje se pojedini komadići dnevnih iskustava još uvijek pojavljuju pred sviješću kao reminiscencije, ali i razni utjecaji iz duhovnog svijeta, i napokon, treće, svijest potpunog spavanja, u kojoj je ljudska duša okružena tupošću, sumrakom i tamom, a svijest tone, takoreći, u nesvijest. [*piše na ploči*]

1. Budna svijest.
2. Svijest sna.
3. Svijest spavanja.

Kod ljudi nije uvijek bilo tako. Bilo je razdoblja u ljudskom razvoju kada je svakodnevna svijest išla sasvim drugim tijekom. I ako se vratimo daleko, daleko unatrag u vremena neposredno nakon atlantske katastrofe, kada su na mjestima gdje je nekad bilo more nastale kopnene površine, kada se more pojavilo na mjestima gdje je nekad bilo kopno, gdje je Zemlja morala proći kroz glacijalno razdoblje, ako uzmemo to vrijeme, koje je uslijedilo neposredno nakon atlantske katastrofe, u kojem su nestale drevne kulture, to jest, ako pogledamo unatrag na vrijeme iza nekih osam do deset tisuća godina, onda nalazimo čovječanstvo koje je imalo tri druga stanja svijesti. Čovječanstvo koje je preživjelo staru atlantsku katastrofu također je imalo tri stanja svijesti, ali ona su bila bitno drugačije prirode, ovo budno stanje dnevne svijesti nije postojalo u tim vremenima; umjesto toga čovjek je vidio ljudsko biće bez oštrih kontura koje se u svim smjerovima produžuje u duhovno, u auri, i u auri se gledala njegova duša. A životinje su također viđene sa snažnom austom. U auri su se mogli vidjeti njezini unutarnji procesi, probava, disanje. Moglo se vidjeti kako biljke streme uvis sa cvjetovima u nekakvom oblaku koji je neprestano obavijao Zemlju. Za ovu svijest, sve je bilo okupano blijedim astralnim svjetlom. I može se reći da je ovo stanje dnevne svijesti za drevno čovječanstvo koje je slijedilo atlantsku katastrofu bilo stanje blijeđenja astralne vizije fizičkog svijeta.

Kažem blijeđenje, odnosno postupno slabljenje u svom sjaju, jer neposredno prije atlantske katastrofe to viđenje u astralnom sjaju bilo je puno jače i intenzivnije nego danas. Ali ulazak u ovo stanje svijesti, buđenje u ovom stanju svijesti, jer to se može usporediti s buđenjem, kao što danas

imamo buđenje, buđenje u ovom stanju svijesti blijeđenja astralne vizije, to je bilo drugačije od migoljenja današnjeg čovjeka iz stanja sna, gdje prvo kaotični snovi stanu pred dušu prije nego čovjek uđe u dan.

Kada bi se ljudi tih davnih vremena probudili, kao da ih je u svijest pratio ne samo svijet snova, nego svijet jave u koju su bili uronili, iz kojeg su znali da izlaze i da su bili u kontaktu s duhovnim bićima, s bićima viših hijerarhija, s duhovnim bićima elementarne vrste. Bilo je to stvarno buđenje kao da čovjek dolazi s mjesta gdje je puno toga doživio, na drugo mjesto gdje se u blizini novih iskustava prisjeća svega što je doživio. Ako ste ušli u dan u ta stara vremena, tada ste imali nova dnevna iskustva, ali ste imali sjećanje: bili ste na drugom mjestu gdje ste bili tamo s drugim bićima, gdje niste bili izravno s fizičkim ljudima koji su vas inače okruživali, s životinjama i biljkama, gdje ste bili okruženi bestjelesnim dušama koje žive između smrti i novog rođenja, gdje ste bili s mnogim bićima koja nikada nisu živjela na Zemlji u bilo kojoj inkarnaciji.

Nakon što je napustio određenu vrstu stanovnika kozmosa, čovjek se osjećao dovedenim u drugi svijet, u svijet fizičkog iskustva između rođenja i smrti. Ali jasno se osjećalo i sjećanje na duhovni svijet, na onaj svijet kroz koji čovjek prolazi između smrti i novog rođenja. Može se reći da je percepcija duhovnog svijeta ušla u blijedu astralnu percepciju.

Tako da ovo stanje svijesti, u kojem čovjek stoji između čisto fizičkih bića kao danas, u to vrijeme uopće nije postojalo. U to su vrijeme ljudi već imali osjećaj, ne samo u nekoj vrsti sna, već u vrlo stvarnom osjećaju stvarnosti: kada izađu u dnevnu svijest, vide drveće i životinje i planine i stijene i oblake, ali to je isti svijet u kojem također žive ta duhovna bića i one ljudske duše koje nisu utjelovljene na Zemlji, koje žive u duhovnom svijetu, s kojima se živi između smrti i novog rođenja. I onda su ti ljudi imali pravu sliku: u svako drvo, u svaku izvanrednu stijenu, u dubine planina i sve do visine oblaka, dok se čovjek budi, ta se bića kreću, uvlače se, uranjaju u pojedinačna bića, u stvorenja vanjske fizičke prirode.

Idući u šumu, vidjeli bi posebno drvo. U to vrijeme čovjek je znao da se ušuljalo noćno biće s kojim je bio, i jasno je vidio, kao što inicirani to mogu vidjeti i danas: duhovna bića uvlače se u fizičke lokalitete kao u svoje kuće. Nije stoga ni čudo što su sve te stvari prešle u mit i ljudi su govorili o tome da postoje duhovi drveća, duhovi proljeća, duhovi oblaka, duhovi planina. Vidjeli su ono s čime su bili noću, da je skliznulo u planine, valove, oblake, biljke, drveće.

To je bio osvit duše koja je vidjela kako duhovni svijet klizi u fizički, osjetilni svijet. O eminentnim, uzvišenim duhovima, govoreno je s dostojanstvom: imaju svoja odmorišta na tim fizičkim lokacijama tijekom dana. Za niža elementarna bića koja žive među ljudima, često među

životinjama u njihovoj epohi razvoja, rečeno je: skrivaju se unutra. Stvar je izražena zadirkujući. Ali ono što se s jedne strane izražavalo uzvišeno, a s druge strane zadirkujući, odgovaralo je osjećajima koje je čovjek imao u ovom osvitu duše.

Ali sada predočite sebi, dragi prijatelji, u zadnjem dijelu svog sna osoba je bila u duhovnom svijetu, a ujutro je osvanulo; dok se nije probudila nije u potpunosti shvatila da je unutra. Zašto je to bilo tako? Zašto je ovaj duhovni, nadosjetilni svijet s kojim je živio između smrti i novog rođenja vidio tek kad se probudio, kad su duhovi nestali? To je zato jer dok je to stanje bilo prisutno, to jest dok je ljudsko biće bilo u ovom stanju kontemplacije duhovnog svijeta u zadnjem dijelu sna, ljudsko biće je još uvijek živjelo u trećem stanju svijesti. Živjelo je u stanju svijesti koje je pred njegovu dušu dočaravalo sasvim drugačiji svijet. Zapravo, dok je spavao u duhovnom svijetu tijekom svoje zemaljske egzistencije, čovjek se osvrnuo na razvoj svoje karme.

Ovo treće stanje svijesti u epohi koja je neposredno pratilo atlantsku katastrofu bilo je percepcija karme. To je za njih tada jednostavno bila stvarnost. [*nastavak na ploči*]

1. Budna svijest: blijeda astralna vizija
2. Svijest snova: pogled na duhovni svijet
3. Svijest spavanja: pogled na karmu

I kao što se danas u svakodnevnom životu izmjenjuju tri stanja svijesti: budna svijest, svijest sna, svijest spavanja, tako su se u to vrijeme izmjenjivala stanja blijede astralne vizije, vizije duhovnog svijeta, vizije razvoja karme.

Da, to je tako, dragi prijatelji, da je u tim davnim vremenima percepcija karme za ljude jednostavno bila svjesna stvarnost, i stoga se s pravom može reći: nekada je u čovječanstvu postojala neka vrsta svijesti kroz koju se jednostavno gledalo na stvarnost karme.

Zatim je razvoj tekao na sljedeći način: prvo je prestalo to spavanje, ali to onda nije bilo spavanje, jer dok se spavalo osvrnulo se na karmu – tako da je prvo prestalo to viđenje karme. Zamračilo se. O činjenicama karme ostalo je samo znanje iniciranih. Zatim je bilo ono što su ljudi vidjeli kao iskustvo karme, a zatim je to postalo učenje. Dakle, ono što je bilo drevno iskustvo, dragi prijatelji, u kasnijim vremenima je postalo učenje. Jer to je zamrlo, zamračilo se unutar drevne svijesti, i jedino što je čovječanstvu preostalo – a tako je bilo otprilike u vrijeme koje opisujemo kao kaldejsko, babilonsko ili egipatsko – bilo je gledati u duhovni svijet. Tako da se u to vrijeme, odnosno u tisućljećima koja su prethodila kršćanskom razvoju, živjelo u ljudskoj

svijesti u kojoj je percepcija nadosjetilnog svijeta još bila posve prirodna, ali u kojoj se karma samo poučavala. I zato je razumljivo da je upravo u tom razdoblju, koje je prethodilo kršćanskom razvoju, još uvijek postojala intenzivna svijest o duhovnom svijetu, o svijetu u kojem se čovjek nalazi između smrti i novog rođenja, pa je zbog toga i zamrla, a svijest o karmi otupjela, i razumljivo je da se svijest o karmi potpuno izgubila u ljudskom rodu, da nje nije bilo, da tako kažemo, kada je počeo kršćanski razvoj, te da je veza između čovjeka i duhovnog svijeta posebno snažno naglašena kada je on bio bestjelesan. To posebno snažno osjećamo u onome što vidimo kao staroegipatsko gledanje: neizmjereno snažna svijest o duhovnom svijetu, profinjena, fina svijest o svijetu u koji čovjek ulazi kroz vrata smrti kada postane Oziris, ali ne više nikakva svijest o ponavljanim zemaljskim životima.

Zatim se postupno približilo vrijeme koje danas ima svoj vrhunac u ljudskom razvoju, vrijeme koje je zapravo svojstveno današnjem čovječanstvu. Astralna vizija potonula je u našu trezvenu, prozaičnu svijest koju imamo u normalnom životu između buđenja i padanja u san, gdje vidimo samo beznačajan komadić čovjeka, naprimjer, onaj koji je zatvoren kožom u mesu, kostima i žilama i ono što je, kao ono što se vidi iz današnje svijesti, najbeznačajniji komadić čovjeka. Sasvim je razumljivo da kod jako puno ljudi postoji sklonost da taj beznačajan komadić ljudskog bića oblače u kojekakvu takozvanu lijepu odjeću tako da to ipak bude nešto, dok se duboko u podsvijesti osjeća da je to zapravo beznačajno i s pravom pripada, sjajnom, blistavom ruhu aure, astralne i 'Ja' prirode.

I kada se prvi put osjetio taj prijelaz od gledanja ljudskog bića s njegovom austom do gledanja sadašnjeg beznačajnog dijela ljudskog bića, pokušalo se oponašati kako izgleda aurički aspekt ljudskog bića, čak i u odjeći; tako da su stare mode – ako smijem upotrijebiti tu riječ – u određenom smislu slike aure. Uvjeravam vas da novija moda to nije.

Svijest nadosjetilnog svijeta poprimila je oblik kakav čovjek ima u kaotičnim snovima. I on potpuno prespava svjesnost karme. Svijest o karmi bi imao kada bi onaj dio svijesti koji je bez snova između padanja u san i buđenja iznenada upao u svijest. Tada bi postojala svijest o karmi.

Tako se tijekom ljudske evolucije od vremena koje sam okarakterizirao, tijekom otprilike deset tisuća godina, dogodila transformacija da čovjek 'budi' duhovno u fizičkom svijetu – jer mi također 'budimo' duhovno, a ne samo da to prespavamo – da čovjek budi duhovno, sanja stvarni duhovni svijet i prespava karmu.

To je nešto što je postalo neophodno za rast svijesti o slobodi, kao što sam često objašnjavao. Ali čovječanstvo će morati ponovno izaći iz sadašnjeg stanja.

Može se reći da je ono što je bilo u davna vremena, doduše na sanjarski način, prirodno stanje svijest – spoznaja o nadosjetilnom svijetu i karmi – postupno potamnijelo, utišalo se, a ono što bi se s nadosjetilnim svijetom trebalo približiti ljudima, tada je postalo učenje u misterijima, dok je unutar novijeg materijalističkog doba potpuno nestalo. Ali unutar ovog materijalističkog doba ponovno se mora pojaviti mogućnost stvaranja mosta prema svijesti nadosjetilnog svijeta i prema svijesti karme.

Ali drugim riječima, to znači, ako sebi predočimo kako su u osvit duše u davnim vremenima ona duhovna bića, u čijem se društvu nalazio od padanja u san do buđenja, skliznula u drveće i oblake i planine i stijene, a ljudsko biće moglo je onda sebi reći danju, kad je išao do takvog stabla, do takvog kamena, do takvog izvora: unutra postoji začarano duhovno biće, s kojim sam ja, zajedno u svojoj svijesti sna – tako da prvo moramo doći do njega upijajući novu mudrost inicijacije, sa sviješću koja je prisutna danju, do određenog stupnja duhovnog prepoznavanja u gledanju iz svake stijene, sa svakog drveta izmamiti različita duhovna bića, iz svakog oblaka, sa svake zvijezde, sa Sunca i Mjeseca.

Na taj put moramo krenuti danas, pripremiti se da kao što je kad bi se stariji probudili, duh s kojim je čovjek bio tijekom noći, skliznuo u stablo ili u stijenu, da tako i modernom čovječanstvu nešto isklizne iz stabla i izvora, što je skriveno duhovno biće u drvetu i u izvoru. I to može biti. To se može dogoditi kada ljudi jednostavno odbace uobičajene predrasude na koje su navikli, u koje uvode djecu sve do odgoja u vrtiću, kada se pojedinac oslobodi te pristranosti, kada se koristi zdravim razumom, inače ne može pogledati u duhovni svijet. Kada dođe inicirani i ispriča stvari koje su u duhovnom svijetu i procese koji se odvijaju u duhovnom svijetu, čak i ako ih ljudsko biće ne može danas vidjeti običnom sviješću, ako se koristi nepristranim zdravim razumom, na ovaj način ljudsko biće može biti prosvijetljeno kroz prijenos onoga što je u duhovnom svijetu. A to je, u svim okolnostima, za sve danas prvi korak.

Naravno, ima se mnogo za reći protiv toga. Vidite, nakon jednog od predavanja koje sam održao o promatranju duhovnog svijeta u protekloj godini, pojavila se dobronamjerna kritika u ne posve neuglednim novinama – koje se mogu nazvati 'dobronamjernim' i 'uglednim' s obzirom na žestoku opoziciju antropozofiji u sadašnje vrijeme. Na tom sam predavanju istaknuo da ne treba biti vidovnjak da bi se doista znalo o duhovnom svijetu, već da se stvari, koje vidovnjak priopći, mogu razumjeti zdravim razumom. To sam jako naglasio. A čovjek koji je o tome dobronamjerno razgovarao napisao je sljedeću rečenicu. Rekao je: Steiner želi primijeniti zdrav razum na spoznaju nadosjetilnog svijeta. Sve dok je taj zdrav razum zdrav, reče čovjek, on

sigurno ne zna ništa o nadosjetilnom svijetu, a čim zna za nadosjetilni svijet, onda sigurno više nije zdrav!

Možda nikad nisam čuo da je to izraženo s takvom unutarnjom iskrenošću, ono što bi svatko tko odbacuje znanje o nadosjetilnom svijetu na temelju 'zdravog razuma' i govori o granicama znanja u uobičajenom smislu, morao ustvrditi, ako je iskren, iznutra pošten; jer ili se mora odreći današnjeg gledanja, ili se mora držati ovoga; drugo nije iskreno iznutra.

Današnji posvećenici iz jasne svijesti znaju reći kako se duhovno biće otpušta iz svakog kamena, kako se druga duhovna bića otpuštaju od biljaka. Ako se stanete na vanjskoj osjetilnoj percepciji suprotstavljaju vam se. I svaki put kad odete u prirodu, naprimjer, kada priroda počinje biti malo elementarna, izašavši iz njihovih kamenih nastambi, pogledate goblinolika elementarna bića – onda kada se objavite i sprijateljite s tim elementarnim bićima, tada se ubrzo iza tih elementarnih bića, naime iza elementarnih bića mineralnog svijeta, vide viša bića, koja u konačnici vode do prve hijerarhije, do Serafina, Kerubina, Prijestolja.

I ako se vježbe dosljedno provode, što sam naveo u knjizi 'Kako se stječu spoznaje o višim svjetovima', prevedenoj na engleski pod naslovom 'Initiation', ako se te vježbe provode dosljedno, s velikom unutarnjom energijom, spremnošću na žrtvu i predanošću, onda je zapravo slučaj da, ako dobijete potrebnu unutarnju hrabrost, prvo dođe nešto poput toga, da su čitavi svjetovi elementarnih bića skriveni u mineralnim naslagama vani u planinama u stijenama. Ona samo izlaze, izmiču na sve strane, rastu i pokazuju da su zapravo samo smotana, zbijena u dijelovima elementarnog svijeta. Postoje bića prije svega unutar mineralnog prirodnog područja, naime gdje zemlja dolazi u 'zeleno' stanje tako da se osjeća tako svježe da ima zemljanu aromu, tako da i biljke imaju zemljanu aromu. Kada zakoračite u ovaj svijet elementarnih bića, ta vam elementarna bića mogu izazvati strah i tjeskobu. A ti elementi koji izlaze nevjerojatno su pametni. Čovjek mora imati skromnosti, kad se patuljci odvoje od prirodnih činjenica i prirodnih objekata, reći sebi: eto ti, glupane, kako je pametan ovaj elementarni svijet! - I zato jer mnogi ljudi to ozbiljno ne žele reći, jer ne žele čak ni reći da je malo dijete koje je tek rođeno mnogo pametnije od onoga koji je puno naučio – kada se pogleda iznutra – zato ta elementarna bića u početku izmiču ljudskom pogledu. Ali ako ih možete razabrati, onda se horizont širi, da tako kažem, i ono što ovi zadirkujući patuljci, koji vas zadirkuju svojom pameću i mudročću, onda to vodi u pozadinu koja se spušta do prve hijerarhije, do Serafina, Kerubina, Prijestolja.

A ako netko izoštri svoju svijest s onim što je čovječanstvo naučilo kroz prirodnu znanost u prošlom stoljeću, tada se stvarno može ući u ovaj svijet elementarnih bića, a odatle u viši svijet uz pomoć danih vježbi. I ako netko danas stekne svijest u prirodi, s ljubavlju uroni u prirodu, ako nije obolio od

onoga što se danas zove autoritativno znanje, tada se postupno u inicijacijskom znanju uzdiže do onog znanja koje je čovječanstvo izgubilo.

Svatko tko danas uspije susresti duh drveća koji se u njih uvukao, kao što su ga drevni vidjeli ujutro u osvit duše i koji je opet iskliznuo navečer u sumrak duše, tada može pristupiti ljudima na odgovarajući način, i iz njih vidjeti likove njihovih ranijih života i razvoj karme. Jer za ljudsko biće ovo gledanje vodi u karmu.

Za mineralni svijet, gdje prvo izlaze patuljci zadirkujući svojom bistrošću, promatranje završava sa Serafinima, Kerubinima, Prijestoljima.

Što se tiče biljaka, promatranje vodi do Eksuzija, Dinama, Kirioteta.

Za životinje, ovo promatranje vodi do arhaja, arhanđela, anđela, kada netko vidi kako njihova duhovna bića izlaze iz njih na ovaj način.

Za ljude to vodi u karmu.

Iza Serafina, Kerubina, Prijestolja, koji se pojavljuju u svijetu i iza svih drugih bića viših hijerarhija, iza svih elementarnih bića iz minerala, koja svojom mudrošću šokiraju čovjeka, bića iz biljaka mogu i ne moraju šokirati čovjeka svojom slatkom nametljivošću, iza onoga što dolazi iz pustinje, ponekad sa žestinom, s vatrenim žarom, ali i uz stvari od susreta sa životinjama, iza svega što se pojavilo u prvom planu, tada se pojavljuje nadmoćno veličanstvena manifestacija karme. Jer zapravo iza svih misterija svijeta za čovjeka se krije tajna karme.

I kada smo svoje osjećaje pripremili na odgovarajući način, sada ćemo moći raspravljati s pojedinačnim karmičkim činjenicama na sljedećim predavanjima, koja ćemo održati ovdje na istom mjestu.

PREDAVANJE XIV

London, 24. kolovoza 1924

Osvrnemo li se na povijesni razvoj čovječanstva, događaj slijedi događaj u tijeku vremena, a u novije vrijeme čovjek se navikao jednostavno promatrati povijesne pojave koje se događaju na način da su kasnija vremena posljedice ranijih vremena, čak govori o uzrocima i posljedicama u povijesti kao što se govori o uzrocima i posljedicama u vanjskom fizičkom svijetu.

Ako se povijesni razvoj promatra na ovaj način, morat će se priznati da gotovo sve ostaje nerazjašnjeno. Nećete moći lako izvesti npr. svjetski rat iz događaja s početka 19. stoljeća do 1914. godine kao posljedice. Francusku revoluciju koja je izbila krajem 18. stoljeća nećete uspjeti jednostavno izvesti iz onog što je bilo prije. Rade se razne povijesne konstrukcije, ali s njima se ne stiže daleko, i na kraju se osjeća da su to umjetne povijesne konstrukcije.

Ono što se događa u povijesnom životu ljudskih bića može se objasniti samo ako se pogledaju povijesne ličnosti koje igraju značajnu ulogu u povijesnim zbivanjima, u odnosu na njihove ponovljene zemaljske živote. I tek nakon što se neko vrijeme provede promatrajući karmu takvih povijesnih ličnosti tijekom njihovih ponovljenih života na Zemlji, steći će se raspoloženje duše za svoju vlastitu karmu. Zato danas želimo malo pogledati povijesne karme, ličnosti u povijesti koje su učinile ovo ili ono što znamo, a onda to izvesti iz onoga što je zapisano u njihovoj karmi, da tako kažem, iz ponavljanja njihovog života na Zemlji. To će nas dovesti do stava da stvari koje se događaju u nekoj povijesnoj epohi prenose ljudi iz ranijih epoha. A ako vrlo ozbiljno i precizno uzmemo ono što se često gleda samo teoretski u vezi s karmom i ponovljenim zemaljskim životima, tada ćemo reći sami sebi: svi mi koji ovdje sjedimo često smo bili na Zemlji i rezultate ranijih života prenosimo u sadašnji zemaljski život.

Tek kada ovo shvatimo potpuno ozbiljno, možemo govoriti o tome da poznamo percepciju karme. Ali čovjek može učiti promatrajući karmu samo ako razvija ono što prima kao ideje o karmi, kao o velikom pitanju za povijesni život. Tada više ne kažete: ono što se dogodilo 1914 rezultat je onoga što se dogodilo 1910, ono što se dogodilo 1910 rezultat je onoga što se dogodilo 1900, i tako dalje. - Već ćemo onda pokušati razumjeti kako osobnosti koje se pojavljuju u ljudskom životu prenose ono što je relevantno iz ranijih epoha u kasnije epohe. I samo tako se može doći do pravog, istinskog pogleda na povijest, kada se vidi pozadina ljudskih sudbina u kontrastu s prvim planom događaja koji se događaju vani u povijesti.

Povijest nudi toliko misterija. Međutim, neke se zagonetne stvari razjašnjavaju ako se pokušaju objasniti ovako kako sam opisao.

Vidite, dragi prijatelji, u povijesti se često pojavljuju ličnosti, reklo bi se, kao meteori. Čovjek se čudi što se pojavljuju u određenom vremenu. Ako se ispita njihov odgoj, ne može se iz odgoja objasniti zašto se tako ponašaju. Opet, ako se ispita dob kojoj pripadaju, ne može se objasniti zašto se pojavljuju na ovaj način. Samo karmičke veze donose prosvjetljenje.

Želim istaknuti nekoliko takvih ličnosti, o kojima se rado postavljaju dvojaka pitanja, ako se radi o osobnostima bliskim našem sadašnjem životu, odnosno ako su živjeli u ne tako davnim razdobljima. Tada se voli pitati: kakve su bile okolnosti njihovog ranijeg života? Što su donijeli iz ovog prethodnog života na Zemlji što ih je učinilo onakvima kakvi su postali?

A ako se radi o ranijim ličnostima koje su djelovale u davnom povijesnom razvoju, onda bi se željelo znati kada su se ponovno pojavile i u kakvom obliku. Ako je raniji povijesni život učinio relevantne ličnosti poznatima, onda se čovjek pita: kakvi su se vratili? Željeli bi dodati druge živote onome o kojem čitamo u povijesti; možda je opet poznat povijesno ili na neki drugi način – ali čovjek bi želio upoznati veze.

Sada, takve veze je doista izuzetno teško istražiti, i stoga bih vam prvo želio dati neku ideju kako, ako se žele istraživati karmičke veze, treba gledati cijelu osobu, a ne samo ono što se često vidi kao smisljeno, karakteristično.

Htio bih navesti primjer koji će se na prvu činiti osoban. Jednom sam imao učitelja geometrije kojeg sam jako volio. Nije mi bilo teško zavoljeti ga jer sam u djetinjstvu bio izuzetno zaljubljen u geometriju. Imao je dar za geometriju koji je bio fascinantan, iako bi lako mogao ostaviti dojam kao suh, trezven, na ljude koji ne mogu primiti duboke dojmove od drugih ljudi. Ali iako je bio suh i trezven, čovjek je mogao biti dirnut onim što je iz njega izviralo, iako ne lirski ili posebno umjetnički.

Uvijek sam imao intenzivnu potrebu otkriti tajnu osobnosti ovoga učitelja. I onda sam pokušao koristiti ona sredstva okultnog istraživanja koja u takvim stvarima mogu dovesti do cilja.

Već sam govorio o tome u Torquay-u i želio bih samo ponoviti da ako netko napreduje u razvoju okultnih snaga duše, na način kako sam to opisao ovdje prije godinu dana, i dođe do prazne svijesti, kada prazna svijest odzvanja onim što zvuči iz duhovnog svijeta, i ako se tom iskustvu dodaju stvari poput onih koje sam jutros predstavio, tada već možemo doći do dojmova, do intuicija koje su prilično egzaktne kao i matematička istina, koje iz određenih pojava u sadašnjem životu osobe upućuju na prošli život.

Sada, mogao sam se zainteresirati za ovog učitelja zbog izvrsnog rada u geometriji, mogu reći, zbog načina na koji je učitelj tretirao geometriju. I taj interes je ostao sa mnom, i osobnost je ostala sa mnom, ostala je sa mnom čak i kad je umrla u dubokoj starosti. Ali nakon što sam napustio školu u

kojoj je taj učitelj radio, sudbina me više nije spojila s tom ličnošću. Ali u duhu, kao stvarnost, ta je osobnost stajala preda mnom sve do svoje smrti, a nakon njene smrti osobito jasno, sa svim pojedinostima djelovanja i rada.

Sada, ono što je učinilo mogućim da dobijem intuiciju za prethodni, ili odlučujući prethodni život, iz sadašnjeg života ove ličnosti, je činjenica da je ta ličnost imala krivo stopalo koje je bilo kraće, dakle hodao je sa kraćim stopalom.

Ako uzmete u obzir da u prijelazu iz jednog života na Zemlji u drugi ono što je bila organizacija glave u prethodnom životu postaje organizacija udova, a ono što je prethodno bilo organizacija nogu i udova postaje organizacija glave – znate to iz mojih ranijih predavanja – onda ste već shvatili da takav vanjski fizički izgled može imati određeno značenje u ljudskom životu, utoliko što on uključuje ponavljanje zemaljske egzistencije. Iz tog krivog stopala uspio sam pronaći tu osobnost. Pa ipak, on, stoji tu kao nepoznata ličnost – ali kao ličnost koja je u svom krugu mogla ostaviti intenzivan dojam, barem na mene, ali i na druge, također je i na živote drugih ljudi imao izuzetno snažan utjecaj – i mogao sam pratiti, kako me proučavanje ove ličnosti vodilo do istog područja povijesnog proučavanja gdje se nalazi i Lord Byron.

Sada, i Lord Byron je imao kraće stopalo. I ove osobitosti – naizgled vanjske, ali ono što je vanjsko-fizičko u jednom životu, u drugom je duhovno – ove osobine, koje su dovele do spoznaje da ove dvije osobnosti koje nisu bile suvremenici u ovom zemaljskom životu – moj učitelj geometrije s kraćom nogom živio je kasnije od Byrona s kraćom nogom – da su u prethodnom životu na Zemlji bili ujedinjeni. Dakle, ova dvojica: jedan kao briljantni pjesnik, drugi kao briljantni geometrista, jedan koji je došao do slave, drugi koji je ostavio samo intiman dojam na pojedince, ali određujući sudbinu nekih ljudi, stajali su jedan do drugoga u ranijem srednjovjekovnom zemaljskom životu. Obojica su zajedno čuli legendu o paladiju, koji je nekoć bio blago Troje, sveti dragulj, koji je kasnije došao s Eneidom, i smatran je draguljem Rima, o kojem je ovisila sudbina Rima, a onda ga je car Konstantin odnio u Carigrad. O tom je paladiju zatim ovisila povijesna sreća koja je povezana s Carigradom. I legenda ide dalje, gledajući proročki u budućnost: tko god bude imao ovaj paladij, u budućnosti će dominirati svijetom.

Nije vrijeme da uveličavam sadržaj ove legende. Samo želim reći da su ovo dvoje ljudi, koji su tada bili inkarnirani u današnjoj Rusiji, entuzijastično zajedno krenuli na put po paladij, u Carigrad, gdje ga nisu mogli osvojiti, ali su u svojim srcima zadržali entuzijizam.

I sada se stvarno moglo vidjeti kako je Byron želio doći do paladija na drugačiji način, kada je bio sudionik grčke borbe za slobodu. A ako se prouči

život Lorda Byrona, otkrit će se koliko je u ovoj briljantnoj pjesničkoj osobnosti ovisilo o tome što je u ranijem životu bio potaknut entuzijazmom.

I opet, gledajući unatrag na svog učitelja geometrije, usprkos njegovom skromnom karakteru, činilo mi se da sve lijepe, simpatične osobine koje je uspio razviti, duguje ovom poduhvatu iz prošlosti, premda je on bio uključen tek po drugoj liniji. Da je bio potpuno ravnopravan s Lordom Byronom, i u kasnijem životu bi bio njegov suvremenik.

Dajem ovaj primjer kako biste vidjeli da treba promatrati cijelu osobu, primjerice fizičke nedostatke, ako želite istraživati karmičke veze. Ako se ustanovi da je neka osoba izvanredno duhovno obilježena u određenom životu na Zemlji, recimo da je bio veliki slikar, onda se iz toga ne smije apstraktno zaključiti: također je u prethodnom životu na Zemlji bio veliki slikar. Ono što se pojavljuje na površini duše, to su samo valovi koje je satkala karma. Karma teče puno dublje i odnosi se na tijelo, dušu i duh čovjeka. Morate imati oko za cijeli opseg života na Zemlji.

Ponekad gledajući osobitosti ljudskog života, način na koji netko miče prstima vodi do karmičkih veza, daleko više od bilo koje glavne aktivnosti u životu. Već sam imao iskustva stizanja do intimnih karmičkih veza s osobnošću kroz nešto slučajno. Na mene je ostavilo dojam to što je ta osoba, koja je često držala predavanja, uvijek vadila rupčić i ispuhivala nos prije početka predavanja. Dotična osoba nikada nije započela svoje predavanje na drugačiji način, to je bilo duboko ukorijenjena osebujnost. U dojmu koji sam iz toga stekao, mogla se pronaći namjera da se vratim na važne stvari, na smislene stvari u prethodnom zemaljskom životu. Morate pronaći znakove, nešto u ljudskom biću, što često označava nešto značajno: tada možete pronaći put natrag u prethodne živote na Zemlji.

Sada kada sam ovo stavio pred vas, da tako kažem, želio bih vam skrenuti pozornost na povijesni interes za pitanje karme. Uzmite samo konkretne slučajeve. Naprimjer uzmimo slučaj: Swedenborg se na vrlo upadljiv način pojavio u 18. stoljeću. Prošle sam godine u Penmaenmawr-u govorio o Swedenborg-ovim duhovnim posebnostima iz posve drugačijeg kuta gledanja, ali nisam se dotakao njegove tadašnje karme.

Swedenborg je čudna ličnost. Dok nije imao više od četrdeset godina bio je izvanredno velik, važan učenjak, toliko važan da piše mnogo čisto znanstvenih djela, koja znanstvenici potpuno prihvaćaju, toliko je važan da je švedska akademija znanosti zauzeta objavljivanjem mnogih tomova koji još nisu objavljeni, a koji su u ostavštini – čisto znanstveni spisi. Arrhenius se, recimo, bavi objavljivanjem ovih vrlo preciznih znanstveni radova, a mora se reći da nešto treba biti krajnje neduhovno ako Arrheniusa to zanima! Dakle, nitko za Swedenborga, duboko u njegovim četrdesetim, nije mogao reći da ima ikakve veze s duhovnim. Onda iznenada, kako kažu

znanstvenici, počinje luditi, iznenada počinje davati sjajne, sveobuhvatne opise svijeta duhova kako ga on vidi. Nešto sasvim novo, poput kometa, pojavljuje se u ovom Swedenborg-životu. Čovjek se pita: a, kako bi trebale stajati stvari s ranijim životom da bi izašlo na ovo?

Ili opet, tu je osobnost poput Voltairea – spominjem pojedince koji su pod znakom pitanja – Voltairea, koji se pojavljuje kao da ga potpuno, rekao bih, nije moguće odmjeriti. Čovjek u prvi mah uopće ne zna kako taj djelomično podrugljiv, dijelom premazan svim mastima života, izrasta iz svoje dobi i dobiva tako golem utjecaj na svoje doba.

I kako je to ironična sudbina! Taj Voltaire je izvršio tako velik utjecaj na pruskog kralja, da su se tako važne stvari dogodile u sudbini europskog duhovnog života kroz tu vezu između Voltairea i pruskog kralja! Postavlja se pitanje: što zapravo leži iza toga dublje u pozadini povijesnog razvoja?

Može se spomenuti još jedan slučaj, posebno danas, kada neke stvari vrlo agresivno izranjaju iz pozadine egzistencije: pogledajmo osobnost poput Ignacija od Loyole, utemeljitelja Družbe Isusove, isusovačkog reda, koji je umro u 16. stoljeću.

Promišlja li se izvanredna sudbina isusovačkog reda, onda se mora postaviti pitanje: na koji je način živio Ignacije od Loyole i ako je već ponovno došao, živi li u povijesnom razvoju nakon što je prošao kroz vrata smrti da bi živio na Zemlji?

Postoje takva pitanja koja, ako se na njih može odgovoriti, svakako su prikladna za rasvjetljivanje povijesne pozadine nečega što se dogodilo.

[prijevod]

To je dovelo, naprimjer, do intuitivnog pogleda natrag na dušu koja je, u razdoblju nedugo nakon Augustina, bila obučavana u sjevernoafričkim školama, kao i sam Augustin. Ova osobnost, o kojoj govorim pripada otprilike 5-om stoljeću kršćanske ere, mogla se upoznati sa svime što je proizašlo iz manihejskog učenja, u Africi u školama kroz koje je prošao i sveti Augustin, a koje su dolazile iz duboke orijentalne mudrosti, koja se u kasnijim vremenima promijenila. U daljnjem tijeku svog života ova osobnost dolazi u Španjolsku, gdje upija ono što bi se moglo nazvati ranim kabalističkim učenjima, učenja koja otvaraju pogled na veze u svjetskom poretku, tako da se ova osobnost snabdjela u Africi, u Španjolskoj s izvanredno širokim pogledom, ali u isto vrijeme sa znanjem koje je već bila dijelom u procesu dekadencije, a dijelom tek počelo cvjetati, koje je u određenom pogledu produbilo dušu, a istovremeno je ostavilo nejasnom i s dvojbama.

Nakon što je prošla kroz vrata smrti, ali prije toga je također lutala na mnogim putovanjima, ova je osobnost došla u kontakt s posebnim genijem u određenom trenutku između smrti i novog rođenja, s posebnim duhovnim bićem koje pripada marsovskom svijetu.

Vidite, slučaj je takav da u vremenu između smrti i novog rođenja, ljudsko biće duhovno gradi svoju kasniju karmu, koju ugrađuje u sljedeći život na Zemlji, s drugim dušama s kojima ima karmičku vezu. Ali u razvoju ove karme ne sudjeluju samo druge ljudske duše, već i bića raznih duhovnih hijerarhija, kojima se daju zadaće upravo kroz ono što dotična duša donese iz ranijih života na Zemlji. I tako je ova duša, o kojoj ovdje govorim, kroz ono što je imala u ranijim životima na Zemlji, posebno u životu na Zemlji koji je bio odlučujući, koji sam ukratko skicirao, kroz ono što je učinila, mislila, osjećala, dovedena u blizinu duhovnog bića koje pripada svjetovima Marsa, tijekom razvoja karme za sljedeći život. S jedne strane, stekla je izrazito agresivnu prirodu, ali s druge strane, imala je ogromnu glatkoću jezika, jer u kozmosu, sve što ikada uđe u jezik pripremaju marsovska bića i stavljaju u karmu ljudi. Kakva god tečnost, umješnost, govora se pojavi u osobi, uvijek dolazi iz činjenice da je dotična osobnost došla u blizinu marsovskih bića, ovisno o karmičkim iskustvima.

Ova osobnost o kojoj govorim, ova individualnost, koja je tada došla u blizinu posebnog marsovskog entiteta – entiteta koji me počeo veoma zanimati kada sam ga upoznao s ovom ljudskom dušom – ta je individualnost ponovno u 18. stoljeću kao Voltaire. Tako da je Voltaire u sebi nosio sve ovo što sam opisao o sjevernoafričkom, španjolskom narodu iz ranijeg života na Zemlji, i to je obrađeno na način da je karma nastala uz pomoć tog Marsovog bića, tog posebnog Marsovog genija.

Ako uzmete Voltaireovu veliku tečnost u jeziku, ako uzmete njegov nedostatak stabilnosti u mnogim stvarima, ako uzmete, ne toliko sadržaj onoga što je napisao, koliko cijeli stav i habitus njegova djela, malo po malo postat će vam razumljivo da je Voltaire postao takav pod utjecajima koje sam vam upravo opisao kao njegove karmičke utjecaje. I ako sada vidite kako Voltaire dolazi iz ranijih života na Zemlji sa svojom agresivnošću, svojom tečnošću u jeziku, svojim ismijavanjem toliko stvari, sa svojom djelomično prikrivenom neiskrenošću, ali opet s velikim entuzijazmom za širu istinu, ako to stavite na jednu stranu u odnosu na raniji život na Zemlji, a s druge strane ga dovedete u vezu s ovim bićem Marsa, onda vas Voltaire počinje zanimati, ali ovo biće Marsa još i više s okultnog gledišta.

Potruga za ovim marsovskim entitetom za mene je postala poseban zadatak u određeno vrijeme. I kroz ovaj Marsovski entitet bačeno je svjetlo na neke događaje na Zemlji. Izvanredan lik Ignacija od Loyole, utemeljitelja Družbe Isusove, zadivljuje nas: Ignacije od Loyole, koji je u početku bio ratnik, oboren teškom bolešću i tijekom te bolesti tjeran na svakakve

duševne vježbe, kroz koje se puni unutarnjom duhovnom snagom, može si postaviti zadatak obrane starog katoličkog kršćanstva od sve većeg širenja evangelizma. Taj Ignacije od Loyole, koji je uz pomoć snaga koje je imao preko ranjene noge – i to je zanimljivo – koji vježbe okultne volje na najjači način prenosi u praktični vjerski život, koji u osnovi na sjajan način – što inače o tome mislimo, to sada nije bitno – ali koji želi na čisto materijalan način kroz vježbe volje, zastupati Isusovu stvar na Zemlji i osniva isusovački red.

Tko god se upusti u proučavanje života Ignacija od Loyole, ne može ne doći do određenog divljenja tom čudnom životu. I sad, prati li se stvar intuitivno-okultnim pogledom, uhvati se nešto značajno.

Taj isusovački red nastao je preko Ignacija od Loyole, koji kršćanstvo najviše uranja u zemaljski materijalni život, ali ga uranja velikom duhovnom snagom. Ovaj isusovački red ima pravilo koje potpuno odbija suvremenog čovjeka, ali koje je u mnogim aspektima njegova najveća učinkovitost. Osim uobičajenih redovničkih zavjeta, osim duhovnih vježbi, osim svega što budući isusovci moraju proći da bi uopće postali svećenici, isusovački red ima i pravilo da se bezuvjetno podvrgava zapovijedima rimskog pape. Što god zahtijevao rimski papa, nitko se unutar isusovačkog reda ne pita što o tome misliti: to se provodi jer su uvjereni da se preko rimskog pape obznanjuju više stvari, i da u bezuvjetnoj poslušnosti Rimu oni izvršavaju zapovijed ove više sile. Riječ je, doduše, o dvojbenoj stvari, ali i nesebičnosti koja je prisutna kod isusovaca, ali koja je zauzvat golemo jačanje moći; jer sve što čovjek radi na takav način da to radi s ogromnim naporom i intenzitetom a u službi, a ne iz emocija, daje ogromnu snagu. Ta se snaga kreće, da tako kažemo, u nižem oblaku materijalnog, ali to je duhovna sila. To je uistinu nešto sasvim neobično.

I sada, kada se prate te izvanredne, upečatljive, veličanstvene pojave, otkrije se da je taj isti genij s Marsa, o kojem sam vam govorio u vezi s životom Voltaira, da je taj isti genij pratio život Ignacija od Loyole, od trenutka gdje je Ignacije od Loyole prošao kroz vrata smrti. Duša Ignacija od Loyole uvijek je bila pod utjecajem ovog genija Marsa.

Neposredno nakon što je Ignacije od Loyole prošao kroz vrata smrti, bio je vrlo drugačiji od drugih ljudi. Drugi ljudi imaju kratak osvrt na život na zemlji prije nego što započnu svoje putovanje kroz svijet duša, ne odbacujući svoje etersko tijelo odmah nakon smrti, već nekoliko dana kasnije. Ignacije od Loyole imao je dugu retrospektivu. Upravo kroz ovu posebnu vrstu povlačenja, koja se odvijala u duši Ignacija od Loyole, nastala je posebno intenzivna veza s genijem Marsa, jer je između ovog genija Marsa i onoga što je bilo u njegovoj duši postojala neka vrsta aktivnosti, srodstva, afiniteta, između ovog genija Marsa i onoga što se događalo u duši ovog bolesnog

ratnika, ovaj ratnik kojeg je bolest bacila na krevet i koji je kao ratnik postao nesposoban koristiti nogu.

Sve je to imalo strahovito snažan utjecaj i ako pogledate cijelog čovjeka, to se vidi. I to je tog Ignacija od Loyole dovelo u vezu s ovim Marsovim genijem kojeg sam upoznao na drugačiji način. I ono što je nastalo kroz ovu vezu omogućilo je Ignaciju od Loyole da zadrži ovu retrospektivu, koju ljudi imaju obično samo par dana nakon smrti; trajala je i trajala. Ignacije od Loyole ostao je u ovoj retrospektivi svog zemaljskog života i tako je mogao uspostaviti retrospektivnu vezu, za sve one koji su slijedili u isusovačkom redu. Gledajući unatrag na vlastiti život, ostao je povezan sa svojim redom.

U ovoj vezi sa samim Ignacijom od Loyole, razvile su se sile koje su držale red na okupu, te sile koje su bile toliko nenormalne da su uzrokovale i nenormalnu sudbinu isusovačkog reda: staviti se pod bezuvjetnu poslušnost pape, unatoč ukidanju Reda od strane pape, unatoč mnogim progonima! Ali ono što su sami isusovci postigli u svijetu donijela je ova osebujna veza koju sam upravo opisao.

Ovaj primjer sada pokazuje nešto drugo, nešto što gotovo rasvjetljiva određene povijesne kontekste. Vidite, nakon što je Ignacije od Loyole živio, on je zapravo uvijek ostao blizu Zemlje, jer kada ste u ovoj retrospektivi vi ste blizu Zemlje. Ako se ovaj pregled sada protegne, ne može se protezati kroz mnogo stoljeća, jer zapravo je to nešto sasvim nenormalno ako se protegne dugo vremena – ali nenormalne stvari se uvijek događaju u svjetskom kontekstu. I tu se, relativno kratko nakon zemaljskog života, Ignacije od Loyole ponovno pojavio u duši Emanuela Swedenborga.

Ovo je nešto izuzetno upečatljivo, ali u isto vrijeme i nešto izuzetno prosvjetljujuće. Jer uzmite iskrice svjetla koje padaju: isusovački red se nastavio; ali onaj koji ga je do određenog trenutka držao na okupu postao je sasvim drugačiji, pojavio se kao osobnost Emanuela Swedenborga, tako da se kroz produhovljenje Emanuela Swedenborga isusovački red vodi posve drugim impulsima od onih od njegovog nekadašnjeg utemeljitelja. U povijesnom razvoju vidi se utemeljenje nečega, osobnosti koje su bile duboko povezane s nečim ako se prati tok karme, odvojene su od tih pokreta i ti pokreti prelaze na sasvim druge sile. Tako da se može naučiti: nema apsolutno nikakvog povijesnog smisla govoriti o današnjem isusovačkom redu na takav način da se prati sve do Ignacija od Loyole. Vanjska povijest to čini. Unutarnja spoznaja to uopće ne može, jer se vidi kako se individualnosti odvajaju od svojih pokreta.

Tako se mnoge povijesne pojave prate do ovog ili onog utemeljitelja prema svom vanjskom tijeku; ali ako se poznaje kasniji zemaljski život utemeljitelja, zna se da se on već odavno odvojio od pojave koju je povijesno uspostavio, onda cijela priča jednostavno u mnogim stvarima gubi smisao, onako kako

se prikazuje, ako se možemo suočiti s okultnom činjenicom u tom razvoju karme. To je jedno.

Druga stvar je sljedeće: duša Ignacija od Loyole, Swedenborga, sada je ušla u organizam koji je imao neobično zdravlje glave, veliko zdravlje glave, kroz bolest Ignacija od Loyole u prethodnom životu. I tako isprva ova duša, koja je uvijek bila blizu Zemlje, nije mogla uroniti u zemaljsko tijelo koje joj je sada dano u Emanuelu Swedenborgu. Tijelo je ostalo takvo da je Emanuel Swedenborg do svojih četrdesetih godina imao izvanredno zdravo tijelo sa zdravim mozgom, izvanredno zdravo etersko tijelo sa zdravom organizacijom i zdravo astralno tijelo, ali je tek u četrdesetima razvio najviše znanje svog vremena, nakon 'Ja' razvoja, kad je ušao u razvoj duha-samog, došao pod utjecaj koji je samo donekle potisnut tijekom prvih četrdeset godina Swedenborgova života; došao je pod utjecaj onog istog marsovskog genija o kojem sam već govorio; i ovaj genij Marsa sada govori u cijelom duhovnom znanju kojeg zna o kozmosu. Jer upravo on sada govori kroz Emanuela Swedenborga.

I tako se briljantan, veličanstven opis duhovnog svijeta pojavljuje kod Emanuela Swedenborga – iako u slikama koje su upitne –u tome što se velika duhovna volja Ignacija od Loyole preobražava na ovaj način.

Uvijek je tako: istražujete li konkretne karmičke veze, obično izađe nešto zapanjujuće. Ono što se obično čuje o ponovljenim zemaljskim životima samo je špekulacija. Stvari koje su stvarno točno istražene obično rezultiraju nečim izvanredno upečatljivim; jer ono što se zapravo odvija kao karmički razvoj od jednog zemaljskog života do drugog je u osnovi veoma, veoma skriveno, ispod svega što čovjek proživljava između rođenja i smrti.

Htio sam vam pokazati primjer osobnosti koju čovjek može dobro poznavati, tako da možete vidjeti koliko skriveno može biti ono što karmički teče iz zemaljskog života u zemaljski život. Samo istraživanjem skrivenih aspekata pojavljuju se prava objašnjenja.

Pogledajte život Emanuela Swedenborga, posvuda ćete naći objašnjenja, ako znate veze o kojima sam govorio.

[prijevod]

Početak ovog stoljeća bio sam nekoliko puta u Londonu. Tijekom jednog od tih boravaka dobio sam izvjesnu orijentaciju, u početku izvanjski književnu, o jednoj izuzetno važnoj ličnosti. A budući da su tijekom boravaka na putovanjima bili duži intervali nego sada, tražio sam knjige iz teozofske knjižnice koje je napisala ova osobnost: Laurence Oliphant.

Laurence Oliphant doista je izuzetno zanimljiva ličnost, ličnost koja vam se odmah učini važnom kada proučavate njegove knjige. Knjige koje se bave

sličnostima u različitim religijama, o duhovnosti religija i tako dalje, sve te knjige svjedoče o intenzivnom poznavanju Laurence Oliphanta o povezanosti čovjeka u njegovim različitim procesima, fizičkim i duševnim procesima, i misterijama kozmosa. A kada čitate Oliphantove spise, zapravo stječete dojam: ovdje je opisan čovjek u svom životu na Zemlji, temeljeno na dubokim kozmičkim instinktima. I opet, procesi ljudskog života na Zemlji, koji su povezani s rođenjem, embrionalnim životom, porijeklom i tako dalje, opisani su na takav način da, u svjetlu u kojem se pojavljuju kod Laurence Oliphanta, pokazuju kako je čovjek kao mikrokozmos divno ukorijenjen u makrokozmos.

Sada, proučavanje Oliphanta me vrlo brzo dovelo do toga da pred sobom imam lik pokojnog Laurence Oliphanta, ali ne baš na takav način da izgleda kao da se radi o individualnosti kakva sada živi nakon smrti; radije je to bilo da je iz oživljavanja, iz postajanja duhovnim, onoga što je sadržano u tim spisima, mogu reći, kozmičko fiziološkim, kozmičko anatomskim spisima, nastao je oblik koji nije bio odmah jasan, ali koji je bio tu u najrazličitijim prigodama. Moglo se provesti okultno istraživanje u tom području: ova figura, koju nisam mogao ne povezati s onim što mi je došlo čitajući Laurence Oliphanta, ta je figura često bila tu; jednostavno je bila tamo, stajala je tamo. U početku često nisam mogao shvatiti što taj lik želi, što znače njegove manifestacije. Ali bilo je očito iz cijelog načina na koji se ova figura predstavila, za koju sam vrlo dobro znao da je individualnost Laurence Oliphanta, da je ta figura živjela dug život u vremenu između smrti i novog rođenja, što znači vjerojatno samo jednom prekinut životom na Zemlji, koji za ostali svijet nije bio previše važan. Tako da bi u ovoj osobnosti Laurence Oliphanta moglo biti puno toga. Ukratko, ovo pojavljivanje lika Laurence Oliphanta uvijek je ukazivalo na značajno karmičko pitanje.

Sada, tijekom karmičkih istraživanja, pojavilo se takvo duhovno biće koje je uključeno u razradu ljudske karme, poput onoga o kojem sam vam upravo govorio kao o geniju Marsa, u vezi s Voltaireom i Ignacijom od Loyole. Takve se genije može upoznati na mnogo različitih načina. Takvi su geniji posebno tu kada je važno provesti istraživanja usmjerena na ono što je na Zemlji čovjeku manifestirano fizički.

Pa to mi je uvijek bilo blizu. Čak i moja 'Filozofija slobode', koja je ovdje prevedena kao 'Filozofija duhovne aktivnosti', vodi u kozmička razmatranja života volje. Takve stvari su mi uvijek bile bliske. A stvari koje sada stoje u području zadataka antropozofskog pokreta dovode do karmičkih istraživanja, čak i ako nisu ograničene na njih, čak i ako su samo dio toga. I opet, karmička istraživanja vode do takvih genija kao što je ovaj marsovski genij o kojem sam govorio. Ali s tim genijima se čovjek također suočava kada se poduzmu takva istraživanja, kojih sam se dotaknuo u knjizi koju smo dr. Wegman i ja zajedno razradili na području medicine, što je sada tiskano u

prvom dijelu. Ako netko traži inicijacijsko znanje o prirodi na ovaj način, slično dolazi do genija Merkura, koji se posebno susreću jer geniji Merkura igraju posebnu ulogu u ljudskoj karmi. Kad čovjek prolazi kroz život između smrti i novog rođenja, prvo se pročišćava u sferi bića Mjeseca u pogledu svojih moralnih osobina. Kroz genije Merkura, njegove bolesti se transformiraju u duhovne kvalitete. Tako da se bolesti kroz koje ljudi prolaze u životu pretvaraju u duhovne energije, duhovne osobine, od strane genija Merkura u sferi Merkura. Ovo je izuzetno važna veza.

Međutim, ta veza dalje vodi do istraživanja karmičkih pitanja upravo na strani koja je nekako povezana s patološkim. Sada su me istraživanja koja sam upravo opisao u Torquayu dovele do intimnijeg poznavanja duha kao što je Brunetto Latini, Danteov učitelj.

Prodiranjem u te duhovne svjetove na opisani način, može se suočiti i s individualnostima u obliku u kojem su živjele u određenom vremenu. I tako se u 13. stoljeću kršćanske ere može naći Brunetto Latini, veliki Danteov učitelj, koji je još uvijek imao znanje o prirodi u kojem se priroda nije promatrala u takvim apstrakcijama kao danas u prirodnim zakonima, već pod živim utjecajem duhovnih entiteta. A Brunetto Latini, kada se vratio sa svoje dužnosti španjolskog veleposlanika, na povratku u svoj rodni grad Firencu zatekle su ga svakakve depresivne, uzbuđljive vijesti, ali je dobio i laganu sunčanicu. I upravo pod tim stanjem, pod utjecajem patoloških uzbuđenja kroz koja je prolazio, imao je uvide u tvorevine prirode, kozmičke tvorevine, spoznaje o povezanosti čovjeka i svijeta planeta, koje su veličanstvene i koje, mogu reći, tone kao u sjeni, u silno djelo Danteove 'Komedije'.

Ali ako se sada prati ovaj Brunetto Latini, vidi se da u odlučnom trenutku, kada ga znanje hoće savladati, kada mu se čini da bi od pravog znanja mogao skrenuti u zabludu, da u tom trenutku njegov vodič postaje Ovidije, Ovidije, starorimski pisac koji je napisao 'Metamorfoze', gdje je upio, iako na trijezan rimski način, na trijezan latinski način, velike uvide antičke Grčke.

Sada se Ovidije, Ovidijeva individualnost, pojavljuje u vezi s Brunettom Latini. Ako netko iznutra shvati tu vezu, tada se u razdoblju prije Dantea, Brunetto Latini doista pojavljuje zajedno s individualnošću Ovidija. Tu je i Ovidije. I upravo u vezi sa znanstvenim i medicinskim istraživanjima, ovaj se Ovidije otkriva kao Laurence Oliphant. Nakon ovog dugog života, između Ovidijevih starih dana, s nadvladavanjem kršćanstva, sa samo jednom inkarnacijom na Zemlji beznačajnoj za vanjski svijet, Ovidije se ponovno pojavljuje, prenesen u moderno vrijeme u odnosu na svoj duševni sadržaj, kao Laurence Oliphant.

I ne samo Brunetto Latini, nego i druge ličnosti Srednjeg vijeka, opetovano tvrde da je Ovidije bio njihov vodič. To izgleda kao tradicija, zar ne?

U stvarnosti, dragi prijatelji, pravi Ovidije je bio vodič u duhovnom svijetu za mnoge posvećenike, zatim se ponovno pojavio kao Laurence Oliphant sa svojim uzvišenim gledanjem na fiziologiju i patologiju. Jedan od najbriljantnijih i najpoučnijih primjera, mogu reći, primjer goleme važnosti, otkriva ova veza između Laurence Oliphanta i Ovidija.

Više o tome sljedeći sat.

PREDAVANJE XV

London, 27. kolovoza 1924

Gledajući unatrag na ljudski razvoj od otajstva Golgote, stječemo dojam da se kršćanstvo, Kristov impuls, moglo udomaćiti u europskoj i američkoj civilizaciji samo uz određeni otpor i povezano s drugim duhovnim strujama. A odvijanje, postupni razvoj kršćanstva, otkriva mnoge izvanredne činjenice.

Danas bih želio opisati ovaj razvoj kršćanstva u vezi s onim što bi trebalo živjeti unutar Antropozofskog društva, ne samo trebalo nego može živjeti, jer oni ljudi koji se osjećaju privučeni antropozofiji iz iskrenog unutarnje poriva, danas imaju taj poriv iz najdubljeg dijela svog bića.

Ako sada vrlo ozbiljno shvatimo činjenicu ponavljanja zemaljskih života, onda si moramo reći: sve što predstavlja jedan takav unutarnji poriv – poriv da se maknemo od nazora, od navika mišljenja, te populacije u koju smo inače smješteni kroz život, kroz obrazovanje, kroz društvene prilike, i da idemo prema struji svjetonazora koja više ili manje zahvaća dušu – takav osjećaj poriva mora biti temeljen na karmi iz prethodnih života na Zemlji.

Sada se može ispostaviti, upravo kada se gleda na pitanje karme u odnosu na one osobnosti koje se okupljaju u antropozofskom pokretu, da su te osobnosti zapravo bez iznimke, imale još jedan odlučujući život prije svog sadašnjeg zemaljskog života u vremenu nakon otajstva Golgote iza sebe, tako da su već bile smještene, da tako kažemo, u vrijeme na Zemlji nakon otajstva Golgote, tako da su tu drugi put od otajstva Golgote.

Postavlja se veliko pitanje: kako je prethodni život na Zemlji utjecao na te osobnosti, koje sada iz svoje karme osjećaju poriv da se pridruže antropozofskom pokretu, kako je prethodni život utjecao na njih s obzirom na otajstvo Golgote?

Pa, već izvana, egzoterno, ispada da su čak i ljudi poput svetog Augustina, koji su duboko uključeni u pozitivni kršćanski razvoj, dali izjave poput ovih: kršćanstvo ne postoji samo od Krista, nego je i prije Krista postojalo kršćana, ali još se nisu tako zvali. Tako kaže sveti Augustin.

Sada, svatko tko dublje prodire u duhovne misterije čovječanstva, tko može proučavati duhovne misterije čovječanstva sa znanošću inicijacije, mora u najdubljem smislu potvrditi takvo gledanje koje izlazi na vidjelo kod Augustina. To je tako. Tek tada se javlja duboka potreba da naučimo prepoznati kako je ono što je kroz otajstvo Golgote postalo povijesni Kristov impuls na Zemlji, prije živjelo.

Danas mogu, predstaviti ovaj raniji oblik kršćanstva polazeći od dojmova koje smo trebali steći u blizini mjesta našeg ljetnog tečaja u Torquayu, na mjestu gdje je emanirala duhovna struja kralja Artura, u Tintagelu. Bilo nam je doista moguće steći dojmove koji se i danas mogu steći na mjestu gdje je nekada stajao dvorac Arturova Okruglog stola, dojmove koji se i danas tamo mogu steći, naime o veličanstvenoj prirodi koja okružuje ovaj dvorac.

Ispada da se na mjestu gdje su ostale samo ruševine starog Arturovog dvorca vidi, takoreći u mislima, kako se kroz desetljeća otkako je odande izvirala Arturova struja, rušio kamen po kamen, tako da se sada jedva može prepoznati stari dvorac u kojem su živjeli kralj Artur i oni oko njega. Ali ako netko duhovnim okom pogleda s mjesta gdje je nekada stajao dvorac, pogleda more, koje se predstavlja u preliveanim bojama i buja kad se pogleda van – s jedne strane planinski vrh, s druge more – onda se stječe dojam da je čovjek tamo u stanju usvojiti elementarnu bit prirode i kozmosa u posebno dubokom smislu. I ako onda pogledate unatrag okultnim pogledom, ako se prisjetite te točke u vremenu, prije par tisućljeća, kada je prvi put započela Arturova struja, tada vidite: ljudi koji su živjeli u Arturovu dvorcu – kao što je slučaj sa svim tim okultnim mjestima – odabrali su ovu točku jer su im trebali impulsi koji su im bili potrebni za zadatak koji su si postavili, za sve što su trebali učiniti u svijetu, zbog svega što se događalo ispred njih u prirodi.

Sada – danas ne mogu reći je li tako, ali u onim trenucima kad sam to gledao, bilo je tako – očaravajuće lijepa igra morskih valova koji izviru iz dubina, njihovo mreškanje, da, to je jedan od najvećih prirodnih spektakala, ta užurbanost morskih valova koji se odguruju od stijena zidova i vraćaju natrag, da elementarni duhovi izviru odozdo, odozgo se sunčeva svjetlost odražava na najrazličitije načine u zračnim valovima, to je, mogu reći, to je trenutak u kojem se može razviti ono što bi mogao nazvati: postajanje pobožnim na poganski način. Ova međuigra elementala odozdo i elementala odozdo, pokazuje svu snagu Sunca, širi tu snagu Sunca pred ljudima na takav način da je ljudi mogu primiti. I onaj tko može apsorbirati ono što svjetlom rođena elementarna bića odozdo i u dubinama rođena elementarna bića odozdo, čine u svojoj interakciji, tko god to može apsorbirati, apsorbira snagu Sunca, impuls Sunca. To je drugačije od postajanja pobožnim na kršćanski način. Postati pobožan na poganski način, to je biti odan bogovima prirode, koji igraju i rade i tkaju posvuda u biću i tkanju prirode.

I cijeli ovaj rad i tkanje prirode očito su apsorbirali oni koji su bili uz i oko kralja Artura. I značajno je ono što su, u prvim stoljećima nakon otajstva Golgote, mogli apsorbirati oni ljudi koji su bili oko kralja Artura.

Sada, dragi prijatelji, želio bih vam objasniti kako je izgledao ovaj poseban duhovni život na mjestima kao što je Arturov Okrugli stol. Moram krenuti od nečega što vam je svima poznato.

Kada ljudsko biće umre, prvo napušta svoje fizičko tijelo i još nekoliko dana sa sobom nosi svoje etersko tijelo. Nakon nekoliko dana odbacuje etersko tijelo i nastavlja živjeti u astralnom tijelu i 'Ja'. Ono što se ovdje događa s ljudskim bićem koje je prošlo kroz vrata smrti predstavlja se promatračkom oku na takav način da se vidi kako se ljudsko biće nakon smrti eterski rastapa. Postaje sve veći i veći, ali i sve nejasniji. Utkalo se u kozmos.

U svjetskoj povijesti dogodila se čudna pojava, upravo suprotna, u vezi s otajstvom Golgote. Što se dogodilo onda kada se dogodilo otajstvo Golgote? Do tada je Krist bio biće Sunca, pripadao je Suncu. Prije nego se dogodilo otajstvo Golgote, vitezovi Arturovog Okruglog stola stajali su na vrhu svojih stjenovitih planina, gledali u igru duhova rođenih od Sunca i duhova rođenih od zemlje i osjetili: sile koje su bile u toj igri i prodrle su u njihovo srce, iznad svega u eterska tijela. Time su preuzeli impuls Krista, koji je u to vrijeme strujao od Sunca i živio u svemu što donose sunčeve snage.

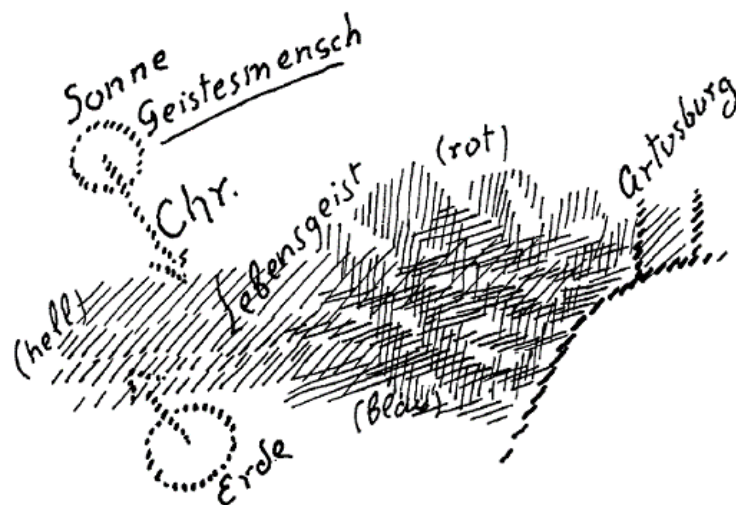
Dakle, prije otajstva Golgote, počevši od Arturovog Okruglog stola, vitezovi Okruglog stola upili su duh Sunca, odnosno predkršćanskog Krista, u svoje vlastito biće. Zatim su poslali svoje izaslanike po cijeloj Europi da se bore protiv divljine astralnih tijela europskog stanovništva, da ih pročiste, civiliziraju, jer to je bio njihov zadatak. I vidimo ljude poput vitezova Arturovog Okruglog stola, počevši od ove zapadne točke današnje Engleske, vidimo ih kako nose ono što su dobili od Sunca, nose preko cijelog europskog čovječanstva tog vremena, pročišćujući astralnost tada vrlo divljih Europljana, barem u Srednjoj Europi, i u sjevernoj Europi vrlo divlje europske populacije.

Ali onda je došlo otajstvo Golgote. Što se dogodilo u Aziji? Tamo se dogodilo da je ono visoko sunčevo biće koje je kasnije nazvano Kristom, napustilo Sunce. To je za Krista bila neka vrsta umiranja. Krist je otišao od Sunca kao što mi umirući odlazimo od Zemlje. Dakle, Krist je otišao od Sunca kao što čovjek koji umre odlazi od Zemlje. I baš kao što okultni promatrač može vidjeti etersko tijelo osobe koja umire napuštajući Zemlju, koje nakon tri dana odbacuje a fizičko tijelo ostavlja iza sebe, tako je i Krist iza sebe na Suncu ostavio ono što nalazite opisano u mojoj 'Teozofiji' kao 'duhovni čovjek', kao sedmi član ljudskog bića.

Krist je 'umro od Sunca' kozmički je umro od Sunca do Zemlje, sišao je na Zemlju. Od otajstva Golgote naovamo, na Zemlji se moglo vidjeti kakav je bio njegov 'životni-duh'. Mi sami iza sebe nakon smrti ostavljamo životni eter, etersko tijelo, živototvorno tijelo, nakon smrti; nakon ove kozmičke smrti Krist je na Suncu ostavio 'duhovnog-čovjeka', a 'životni-duh' na periferiji Zemlje. Tako je od otajstva Golgote pa nadalje, Zemlja okružena Kristovim 'životnim-duhom' kao duhovnim bićem.

Ali sada su fizičke veze lokacije sasvim drugačije za duhovni život nego za fizički život. Taj 'životni-duh' bio je vidljiv iz irskih misterija, iz misterija Hybernije, a iznad svega za vitezove Okruglog stola kralja Artura. Tako da je Kristov impuls Sunca zapravo otišao od ovog mjesta do otajstva Golgote: tamo su primljeni od Sunca, impulsi. Nakon toga se smanjila i snaga arturijanskih vitezova. Ali oni su živjeli unutar 'životnog-duha' koji je lebdio Zemljom u kozmičkoj konfiguraciji, u kojoj su stalno živjeli i u kojoj se neprestano odvijala igra svjetlosti i zraka, elementarnih bića odozgo i elementarnih bića odozdo.

Zamislite samo: ako pogledate greben gdje je Arturov dvorac iznad, tada možete vidjeti Sunce kako igra odozgo u svijetlu i u zraku, elementarna bića Zemlje koja igraju odozdo: elementarna bića gore, elementarna bića dolje, Sunce i Zemlja u živoj interakciji.

Ali u stoljećima nakon otajstva Golgote sve se to odvijalo u 'životnom-duhu' Krista. Tako da kao duhovna pojava, ali unutar prirodnih činjenica, u ovoj igri mora i stijena i zraka i svijetla, s tog mjesta, istovremeno se otkriva duhovna činjenica otajstva Golgote.

Shvatite me, dragi prijatelji. U to vrijeme čovjek je gledao u more, i kad je iza sebe imao one vježbe koje su imala dvanaestorica oko kralja Artura, koje su se temeljile na misterijama Zodijska, vidio je – u 1. 2. 3. 4. 5. stoljeću nove ere – ne samo igru prirode, već je to bilo kao da ste mogli čitati, kao da imate knjigu ispred sebe, u kojoj možete čitati: tamo zasvijetli plamenčić, val

se namreška, Sunce se odrazi na nekoj hridi, tamo udara more – sve teče, prelijeva se, kruži, pokazuje jednu istinu koja se može dešifrirati.

Kada bi se to dešifriralo, iščitala bi se duhovna činjenica otajstva Golgote, jer je sve ozračio 'životni-duh' Kristov.

Tamo u Aziji dogodilo se otajstvo Golgote, zahvatilo je duše, srca ljudi, živjelo je duboko u dušama, u srcima ljudi. Treba samo pogledati tko su bili prvi kršćani i kakvu su preobrazbu doživjeli u svojim dušama, pa će se naći: u isto vrijeme kada se ono što sam upravo opisao događalo na Zapadu, tamo je sam Krist, Krist koji je sišao, ostavio svog 'duhovnog-čovjeka' gore na Suncu, imao je svoj 'životni-duh' u atmosferi Zemlje, koji je prodro noseći svoje 'Ja' dolje – noseći ga dolje s 'duhom-samim' – od istoka do zapada, kroz Grčku, Sjevernu Afriku, Italiju, Španjolsku preko do Europe kroz srca ljudi, u isto vrijeme u kojem je bio ovdje kroz prirodu.

Tako da vidimo: radeći ovdje od zapada prema istoku, čitljivo unutar prirode za one koji znaju čitati, povijest otajstva Golgote kao svojevrsnu prirodnu znanost za one promovirane s Arturova okruglog stola; od istoka prema zapadu struja - sada ne u vjetru i valovima, ne u zraku i vodi, ne preko planina i sunčevih zraka, već struja kroz krv ljudi, kroz srca ljudi, dodirujući krv ljudi - od Palestine kroz Grčku do Italije i Španjolske.

Tako da možemo reći: s jedne strane ide kroz prirodu, s druge strane ide kroz krv, kroz srca ljudi. Ove dvije struje idu jedna drugoj ususret: poganska struja je još uvijek djelatna, čak i danas, u prirodi, nosi predkršćanskog poganskog Krista, Krista kao sunčevo biće, Krista kojeg poznaju ljudi kao vitezovi Okruglog stola, ali i mnogi drugi prije otajstva Golgote. Ta struja nosi predkršćanskog Krista kroz svijet čak i u vrijeme otajstva Golgote. A veliki dio ove mudrosti iznijet je u svijet strujom poznatom kao struja Arturovog Okruglog stola. I danas se može doći do toga: postoji pogansko kršćanstvo, kršćanstvo koje se ne vezuje za povijesni događaj Golgote.

Kršćanstvo, koje se veže za otajstvo Golgote, koje ide kroz krv ljudi, koje prolazi kroz srca, kroz duše ljudi, susreće se odozdo. Dvije struje idu jedna prema drugoj: predkršćanska struja Krista, takoreći eterizirana - kršćanska struja Krista. Jedna je kasnije postala poznata kao Arturova struja; druga je postala poznata kao struja Grala. Obje su se kasnije susrele. Susrele su se unutar Europe i prije svega u duhovnom svijetu.

Kako možemo nazvati to kretanje? Krist, koji je sišao kroz otajstvo Golgote, ušao je u srca ljudi. U srcima samih ljudi kretao se od istoka prema zapadu, od Palestine preko Grčke, preko Italije do Španjolske. Kršćanstvo Grala širilo se kroz krv, kroz srca ljudi. Krist je putovao od istoka do zapada.

Duhovno-eterska slika Krista išla je prema nama sa zapada, donesena otajstvom Golgote, ali još uvijek noseći Krista s misterijem Sunca.

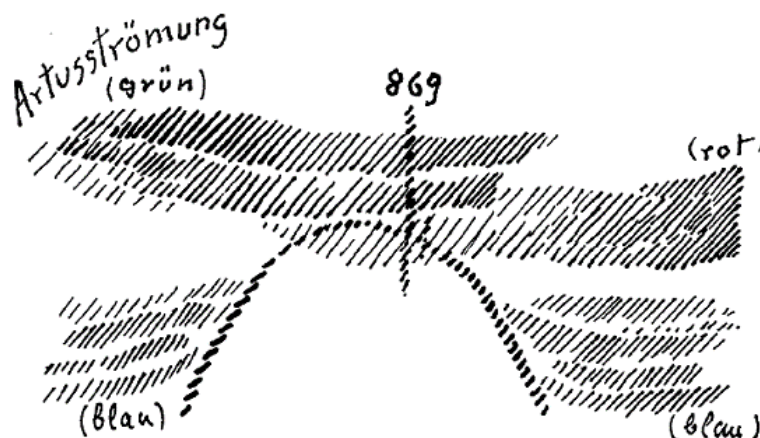
Nešto veliko, prekrasno, događa se iza kulisa svjetske povijesti. Sa zapada, pogansko kršćanstvo, arturijansko kršćanstvo, također se pojavljuje pod drugim imenom i u drugom obliku; s istoka Krist u srcima ljudi. Susret: Krist, stvarni Krist koji je došao na Zemlju, susreće svoju sliku, koja se nosi prema Njemu, teče od zapada prema istoku. 869 je susret. Do ove godine jasno smo razlučili jednu struju sa sjevera i preko Srednje Europe, koja je u sebi definitivno nosila Krista kao sunčevog heroja, bilo da se zvala Baldur ili drugačije. A pod zastavom Krista kao sunčevog heroja, arturovski vitezovi su širili svoju kulturu.

Druga struja, ukorijenjena iznutra u srcu, koja je kasnije postala struja Grala, može se vidjeti više na jugu s istoka, ona nosi pravog, stvarnog Krista. Onaj koji dolazi sa zapada nosi kozmičku sliku, da tako kažem.

Susret Krista sa samim sobom, Krista kao brata čovjeka i Krista kao junaka Sunca, koji je prisutan samo u slici, taj susret, to stapanje Krista sa svojom slikom, događa se u devetom stoljeću.

[prijevod]

Time sam vam opisao što se iznutra odvijalo u prvim stoljećima nakon otajstva Golgote, u onim prvim stoljećima u kojima su, kao što sam već spomenuo, bile duše, koje su se sada ponovno pojavile i koje su sa sobom iz svojih ranijih života na Zemlji donijele poriv da se iskreno pomaknu prema antropozofskom pokretu.

Promatramo li ovu značajnu Arturovu struju od zapada prema istoku, on se čini kao onaj koji nosi sunčev impuls u zemaljsku civilizaciju. Unutar te arturijanske struje postoji talasanje i tkanje onoga što se u kršćanskoj terminologiji može nazvati strujom Mihaela, onom strujom Mihaela u duhovnom životu čovječanstva, u kojoj se mi kao moderni ljudi krećemo od kraja 70-ih godina. Nakon što je moć, koja se može opisati kršćanskim imenom Gabriel, vladala tri do četiri stoljeća kao moć usmjeravanja u europskoj civilizaciji, zamijenila ju je – krajem 70-ih – vladavina Mihaela,

koja će pak trajati tri do četiri stoljeća, živjeti i tkati i talasati u duhovnom životu ljudi, i u kojoj upravo sada stojimo.

Dakle, u našoj sadašnjosti – jer mi sami živimo unutar struje Mihaela – imamo priliku istaknuti takvu Mihaelovu struju.

Ovu Mihaelovu struju nalazimo kada gledamo Arturovu struju, koja je proizašla iz engleskog zapada i izvorno je bila potaknuta misterijima Hibernije, u vremenu koje je prethodilo otajstvu Golgote. Tu Mihaelovu struju vidimo u starijem obliku kada pogledamo što se događalo stoljećima prije otajstva Golgote, iz sjeverne Grčke, iz Makedonije, preko te međunarodne, kozmopolitske struje koja se veže uz ime Aleksandra Velikog i bila je pod utjecajem tog svjetonazora poznatog pod imenom aristotelovski. Ono što se dogodilo u predkršćanskim vremenima kroz Aristotela i Aleksandra bilo je dio vladavine Mihaela, kao što smo mi sada dio vladavine Mihaela, a tada je impuls Mihaela bio u duhovnom životu na Zemlji baš kao što je i sada u duhovnom životu. Kad god u čovječanstvu na Zemlji postoji impuls Mihaela, tada će se ono što je uspostavljeno u kulturnom središtu, u duhovnom središtu, raširiti mnogim narodima na Zemlji, u sve regije gdje je to moguće.

To se dogodilo u predkršćanskom razdoblju kroz Aleksandrove pohode. Tada je ono što je stečeno unutar grčke kulture bilo rašireno čovječanstvom u kojem se moglo širiti. A da se pitalo Aristotela i Aleksandra: odakle vam to što vam je u srcu kao poticaj za širenje duhovnog života vašeg vremena? - odgovorili bi drugim imenom, ali ipak u biti: iz impulsa Mihaela, onog koji radi kao Kristov sluga od Sunca. Jer od raznih arhanđela koji naizmjenično vladaju kulturom, Mihael, koji vlada u Aleksandrovom dobu i ponovno u našem dobu, pripada Suncu. Onaj koji je došao nakon razdoblja Aleksandra, Orifiel, pripada Saturnu. Onaj koji je tada naslijedio Orifiela, Anael, pripada Veneri. Arhanđeo koji je vladao europskom civilizacijom u 4. i 5. stoljeću, Zahariel, pripada sferi Jupitera. Tada je iz sfere Merkura došao Rafael, u vrijeme kada je neka vrsta kulture medicine cvjetala u podzemlju onoga što je bilo europska civilizacija. Onda je Samuel nastavio do oko 12. stoljeća. Samuel pripada Marsu. Zatim je došao Gabriel, koji pripada sferi Mjeseca. A sada, od 70.tih, Mihael, koji pripada solarnoj sferi, ušao je ponovno. Na ovaj način vladavina nad duhovnim životom Zemlje odvija se u ritmu kroz ovih sedam bića iz hijerarhije arhanđela. Pa, gledajući unatrag, gdje je bila posljednja vladavina Mihaela? Bila je u vrijeme Aleksandra. Prevladavala je tijekom perioda kada je grčka civilizacija prenijeta u Aziju, prenesena u Afriku, koncentrirana u moćnom gradu Aleksandriji sa svojim značajnim herojima duhovnog života.

Ovo je neobičan prizor za okultni pogled. Ako se vratite nekoliko stoljeća prije otajstva na Golgoti: vidite prekoputa Makedonije na istok – dakle to je opet od zapada na istok, ali dalje na istok – struju, koju onda opet vidite i od

anglo-irskih duša, opet od zapada prema istoku. Za vladavine Aleksandra na Zemlji vlada Mihael. Tijekom vladavine Artura, pod vladavinom Mihaela, koji sada radi od Sunca, ono što sam vam predstavio preneseno je od Sunca.

Ali kako je bilo kasnije, nakon završetka otajstva Golgote, sa širenjem ove vrste duha koji je u Aziju prenio Aleksandar Veliki osvajačkim pohodima, aristotelovskim?

Zatim vidimo kako je, u isto vrijeme kada je Karlo Veliki na svoj način uspostavljao neku vrstu kršćanske kulture u Europi, tamo u Aziji živio Harun al Raschid, na Bliskom istoku. Na dvoru Harun al Raschida vidimo sve što je bilo prisutno u smislu istočnjačke mudrosti i duhovnosti u arhitekturi, u umjetnosti, u znanosti, u religiji, u književnosti, u poeziji, u svemu. I pored Harun al Raschida vidimo savjetnika, koji nije bio inicirani, ali je bio inicirani u davna vremena, u ranijim životima. I među ovom dvojicom ljudi, pod Harun al Raschidom i pod njegovim savjetnikom, vidimo ono što je presađeno u Aziju kao aristotelizam, što je Aristotel dao ljudima iz drevne mudrosti prirode, koju on naučava, kako se potpuno moglo promijeniti; vidimo ono što je bilo aleksandrijanizam, što je bio aristotelizam, na dvoru Harun al Raschida, prožet i impregniran arabizmom, muhamedanstvom.

I onda vidimo ono što je izašlo od Harun al Raschida, što je poteklo iz arabizma, preneseno u kršćanski razvoj. Zauzvrat, gurnuto u kršćanstvo, gurnuto u kršćansku struju, preko Grčke, ali posebno kroz sjevernu Afriku, preko Italije u Španjolsku, vidimo neku vrstu arabizma.

Ali Harun al Raschid i njegov savjetnik, prošli su kroz vrata smrti. Od života koji su sada vodili, od smrti do ponovnog rođenja, pratili su ono što se događalo dolje kao muhamedansko-maurske seobe u Španjolsku; pratili su iz duhovnog svijeta ono što su sami njegovali i što se širilo preko njihovih nasljednika. Harun al Raschid više, bacajući pogled iz svijeta duha na Grčku, Italiju, Španjolsku; njegov savjetnik, njegov savjetnik više na struju koja je išla s istoka preko krajeva sjeverno od Crnog mora, preko Rusije, do Srednje Europe.

Pred nama se postavlja pitanje: što je bilo s Aleksandrom ili samim Aristotelom? Bili su duboko povezani s vladavinom Mihaela, ali ne na Zemlji u vrijeme kada se odvijalo otajstvo Golgote.

Sada možemo živo zamisliti dvije kontrastne slike. Na Zemlji su ljudi koji su suvremenici otajstva Golgote. Krist postaje čovjekom, prolazi otajstvo Golgote, od tada živi u zemaljskoj sferi. Kako je na Suncu? Tu su duše koje su nekada pripadale Mihaelu, živjele u sferi Mihaela. One su te koje gledaju sa Sunca kako Krist napušta Sunce. Na Zemlji su oni koji gledaju Kristov dolazak; na Suncu su oni koji gledaju Kristov odlazak: vide Ga kako silazi na

Zemlju. To je suprotnost. A to posebno doživljavaju oni koji su živjeli na Zemlji i sudjelovali u vladavini Mihaela koja je postojala u vrijeme Aleksandra. Doživljavate obrnuti Kristov događaj, da tako kažem: Kristov odlazak sa Sunca. Oni žive dalje – ne želim sada spominjati beznačajne inkarnacije – žive dalje i doživljavaju doba 9. stoljeća naše ere, značajno za zemaljski svijet, u duhovnom svijetu, oko godine 869. Prije svega, tamo se događa ono što sam upravo naznačio, susret Krista sa svojom slikom, sa svojim 'životnim-duhom', s onim što je još bilo tamo od predkršćanskog poganskog Krista. Ali također postoji susret između onih individualnosti koje su živjele u Aleksandru Velikom i Aristotelu, s onom individualnošću koja je živjela u Harun al Raschidu, i koja je živjela u njegovom savjetniku: muhamedizirani aristotelizam Azije u duhovnom razvoju kod Harun al Raschida i savjetnika nakon smrti, s Aleksandrom i Aristotelom nakon smrti. Na jednoj strani aristotelizam i aleksandrizam koje je preuzeo muhamedanstvo, na drugoj pravi aristotelizam, ne ona naknadna učenja koja su već prošla kroz ljude. Aristotel i Aleksandar vidjeli su otajstvo Golgote sa Sunca.

Tada se dogodila velika rasprava, taj nebeski koncil, da tako kažem, između muhamedanskog aristotelizma, i kristijaniziranog aristotelizma, ali aristotelizma kristijaniziranog u duhovnom svijetu.

Stoga se može reći: ovdje u svijetu, koji izravno graniči s našim fizičkim zemaljskim svijetom, u duhovnom svijetu, susreli su se Aleksandar i Aristotel te Harun al Raschid i njegov savjetnik, raspravljali su o daljnjem pokrštavanju Europe, ukazivali na ono što ima doći na kraju 19. stoljeća, u 20. stoljeću, kada Mihael može ponovno vladati na Zemlji.

I sve se to odigralo, kao ozareno tim događajem susreta Krista sa svojom protu-slikom. Sve je bilo pod tim dojmom. Duhovni život ljudi bio je intenzivno, reklo bi se, projiciran u duhovnom svijetu, koji neposredno graniči s fizičkim zemaljskim svijetom.

A dolje na samoj Zemlji okupili su se crkveni oci u Carigradu na osmi opći ekumenski koncil i postavili dogmu da se čovjek ne sastoji od tijela, duše i duha, nego samo od tijela i duše, te da duša ima neka duhovna svojstva. Trihotomija – kako se govorilo, da se čovjek sastoji od tijela, duše i duha – trihotomija je ukinuta. Svatko tko je u Europi u nju vjerovao, postao je heretik. Kršćanski oci u Europi pod svaku su cijenu izbjegavali govoriti o trihotomiji, o tijelu, duši i duhu, nego su govorili samo o tijelu i duši.

Ono što se dogodilo u nadosjetilnom svijetu 869. godine, kako sam vam opisao, bacilo je svoju sjenu na svijet. Mračno doba Kali Yuge upilo je poseban impuls svoje tame, dok se iznad njega odvijalo ono što sam vam upravo opisao.

Takav je bio stvarni tijek događaja: u fizičkom svijetu koncil u Carigradu, u kojem je duh dokinut; u svijetu neposredno uz fizički svijet, nebeski koncil koji se dogodio kada je sam Krist susreo svoju protu-sliku.

Ali jedno je bilo jasno: treba pričekati dok ne počne nova vladavina Mihaela na Zemlji. Ali uvijek je bilo učitelja koji su, makar i u određenom dekadentnom smislu, znali nešto o tome što se zapravo događa iza kulisa egzistencije; uvijek je bilo učitelja koji su znali slikama koje ponekad nisu bile baš točne, prikazati ono što je duhovni sadržaj svijeta, ono što je u osnovi onoga što je u duhovnom svijetu, neposredno uz fizički svijet. I takvi su učitelji ponekad našli uši da ih čuju. A te uši koje su ih slušale pripadale su ljudima koji su o kršćanstvu čuli tako da su tu i tamo čuli samo pokoju razlomljenu riječ, nešto od onome što dolazi u 20. stoljeću nakon što vladavina Mihaela ponovno započne.

Dragi prijatelji, u vama samima sjede duše koje su bile utjelovljene u to vrijeme i slušale duše koje su govorile o nadolazećoj vladavini Mihaela, pod utjecajem takvih impulsa koji su sišli s tog nebeskom koncila o kojem govorim.

Iz takvog iskustva u prijašnjem životu, u prvim kršćanskim stoljećima – ne baš u 9. stoljeću, već prije i kasnije, ali posebno prije – razvila se nesvjesna težnja kada opet bude vladao Mihael, od kraja 19. stoljeća nadalje, gledati na mjesto gdje se pod utjecajem vladavine Mihaela ponovno njeguje duhovni život. To se usadilo u duše onih koji su čuli učenja koja su sadržavala koje od misterija o kojima smo danas govorili.

Na taj se način karmički usađuje u dušu težnja da se dosegne ono kršćanstvo koje će se antropozofski širiti pod utjecajem Mihaela, krajem 19. i početkom 20. stoljeća. A ono što su te duše iskusile tada, nalazi izraz u njihovoj reinkarnaciji sada, kada određene duše nalaze pristup antropozofskom pokretu.

[prijevod]

Učenja koja su se povezivala s nekom vrstom spoja starog predkršćanskog kozmičkog kršćanstva i unutarnjih kršćanskih učenja, učenja koja su se povezivala s duhovnim životom i tkanjem u prirodi i koja su se ipak mogla povezati s otajstvom Golgote, sada su se podučavala na Zemlji u vrijeme kada su duše koje sada osjećaju težnju prema antropozofiji već ponovno prošle kroz vrata smrti, živjele životom između smrti i novog rođenja, a neke su i sišle na Zemlju, utjelovile se. Vidimo kako su stara učenja, koja su još uvijek gledala na kršćanstvo na kozmički način, živjela na Zemlji, stara učenja, koja su prenosila predaju o starim misterijama; vidimo takva učenja ovjekovječena od strane važnih europskih škola, kao što je posebno škola u Chartres-u u dvanaestom stoljeću, gdje su tako istaknuti učitelji kao

Bernardus Sylvestris, Alanus ab Insulis i drugi veliki učitelji, podučavali. Vidimo kako su takva učenja živjela i utkana su, naprimjer, u Brunetta Latini, koji vam je spomenut prošle nedjelje. Brunetto Latini, Danteov veliki učitelj, nosio je takva učenja u sebi. Na taj način vidimo da se nastavlja ono što je još uvijek imalo vezu između kozmičkog kršćanstva i čisto ljudskog, zemaljskog kršćanstva, koje je sve više prevladavalo na Zemlji.

To je bila antiteza kojom je zemaljski koncil u Carigradu odgovorio na Zemlji: da je na način na koji sam vam rekao postojala stalna veza između onoga što se događalo u duhovnim svjetovima, onoga što se događalo u svijetu neposredno uz naš fizički svijet i našeg fizičkog svijeta. Došlo je do stalne veze. Najvažniji učitelji iz Chartres-a osjećali su se nadahnuti stvarnim Aleksandrom i stvarnim Aristotelom, ali također, u najistaknutijem smislu, Platonom i svime od Platona i neoplatonizma koji se oslanjao na misticizam, koji je tada bio dominantan u Srednjem vijeku.

I dogodilo se nešto vrlo značajno. Oni ljudi koji su se uglavnom okupljali oko Mihaela, koji su uglavnom bili inkarnirani u doba Aleksandra, sada su živjeli u duhovnom svijetu. Već su s visine gledali na nešto poput kršćanskog razvoja učitelja iz Chartres-a. Ali čekali su dok učitelji iz Chartres-a, posljednji koji su još poučavali kozmičko kršćanstvo, nisu došli u duhovni svijet. I bila je to određena vremenska točka, vremenska točka na kraju 12. stoljeća, na početku 13. stoljeća, kada su se više platonski učitelji iz Chartres-a susreli, da tako kažemo, u nadosjetilnoj sferi, koja je izravno graničila sa zemaljskom, s onima koji su prošli kroz nebeski koncil 869. I tada, ako se smijem izraziti na trivijalan, zemaljski način za ovu uzvišenu stvar, dogodila se neka vrsta rasprave između onih koji su, kao učitelji iz Chartres-a, tek došli u duhovni svijet i sada su trebali doživjeti daljnji razvoj u duhovnom svijetu, i onih drugih koji su se odmah trebali spustiti, među kojima su bile individualnosti samog Aleksandra i Aristotela, koji su se odmah nakon toga utjelovili u dominikanskom redu. I na Zemlji se dogodilo ono što je danas tako pogrešno shvaćeno, što je vrijedno prepoznavanja dubljeg značenja, dogodilo se ono što se na Zemlji pojavilo kao skolastika, priprema za ono što će se dogoditi kasnije u novom dobu Mihaela.

I da bi se pravilno smjestili u kršćanstvo, da bi bili potpuno unutar kršćanstva, oni koji su pripadali oblasti Mihaela, koji su živjeli u staro doba Aleksandra, koji nisu sudjelovali u prvim kršćanskim stoljećima ili samo u beznačajnim inkarnacijama, utjelovljeni su, kako bi primili kršćanstvo, u dominikanski red ili u druge kršćanske redove, ali uglavnom u dominikanski red. Zatim su kroz vrata smrti prešli u duhovni svijet i tamo nastavili raditi.

Zatim se u 15. stoljeću – trajalo je sve do 16. stoljeća, za duhovni svijet vrijeme je sasvim drugačije – dogodila ta snažna pouka o nadosjetilnom, koju je sam Mihael dao svojim sljedbenicima. Tamo je, da tako kažemo, osnovana nadosjetilna, duhovna škola, škola u kojoj je sam Mihael bio

učitelj, škola u kojoj su sudjelovali odgovarajući ljudi koji su bili nadahnuti u to vrijeme, naime ranijim dobom Mihaela, nadahnuti tako životom u kršćanstvu na način kako sam to opisao. Sve bestjelesne ljudske duše koje su pripadale Mihaelu sudjelovale su u toj velikoj nadosjetilnoj školi koja se odvijala u 14, 15 i 16. stoljeću. Sudjelovala su sva ona bića iz hijerarhije anđela, arhandela, arhaja, koja su pripadala struji Mihaela. Prisustvovala su brojna elementarna bića.

Tamo se odvijao značajan pregled svih drevnih misterija. Dušama koje su sudjelovale udijeljeno je precizno znanje o starim misterijima. Gledalo se u misterije Sunca, u misterije drugih planeta. No, otvorio se i pogled na budućnost, na ono što je trebalo započeti u novom dobu Mihaela, počevši od kraja 19. stoljeća, koje je sada dominantno. Sve je to tada prošlo kroz duše. Bile su to iste duše koje su se u našem dobu Mihaela osjećale privučene antropozofskom pokretu.

U međuvremenu, na Zemlji se dogodio posljednji sudar. Harun al Raschid se reinkarnirao, u svojoj inkarnaciji uspostavio impuls materijalizma,, pojavio se kao Bacon od Verulama. Univerzalnost Bacona iz Verulama je od Harun al Raschida, ali i ono što živi u intelektualnom, u materijalizmu kod Bacona, također je od Harun al Raschida. Bacon se pojavio kao reinkarnirani Harun al Raschid. Njegov savjetnik koji je išao drugim putem, pojavio se u istom dobu kao Amos Komenski.

I tako vidimo, dok je kršćanstvo prošlo kroz glavni razvoj u 14, 15, 16, 17 stoljeću i tako dalje, u osvjetljavanju aristotelizma u nadosjetilnom, na Zemlji je bio duhovno utemeljen materijalizam: u znanosti ga je utemeljio Bacon, reinkarnirani Harun al Raschid, utemeljen je u obrazovanju pod Amosom Komenskim, reinkarniranim savjetnikom Harun al Raschida. Oboje su radili zajedno.

I Amos Komenski i Bacon, kada su prošli kroz vrata smrti, uzrokovali su izvanredne stvari. Kad je Bacon od Verulama prošao kroz vrata smrti, postalo je očito kako je čitav svijet idola, demonskih idola, emanirao iz njegovog eterskog tijela kroz poseban način mišljenja koji je usvojio u inkarnaciji Bacona, koji je ispunjavao duhovni svijet, o kojem sam upravo govorio, gdje su se među pojedincima koje je podučavao Mihael na tom duševnom koncilu odigrale posljedice. U tom svijetu idoli se šire.

Kao što je prikazano u mojoj prvoj misterijskoj drami, ono što se događa na Zemlji ima snažne učinke na duhovni svijet. Baconova zemaljska duhovnost imala je buran učinak na duhovni svijet, raširio se cijeli svijet idola.

A ono što je Amos Komenski zapravo utemeljio na Zemlji kao neku vrstu materijalističke pedagogije stvorilo je osnovu, da tako kažemo, svijeta, sfere,

atmosfera, za ono što su bili Baconovi idoli. Želim reći: Bacon je osigurao idole, a ono što je pripadalo idolima kao i drugim oblastima, kroz ono što se dogodilo na Zemlji osigurao je Amos Komenski. Jer baš kao što mi kao ljudi imamo carstvo minerala, carstvo biljaka, oko sebe, tako su i ovi Baconovi idoli oko sebe imali druga carstva koja su im trebala.

A borbi protiv svega toga, borbi protiv ovih demonskih idola, oni pojedinci koji su nekad bili na Zemlji pod vodstvom Aleksandra i Aristotela, sada su se morali posvetiti. To se odvijalo sve do trenutka kada se na Zemlji dogodila Francuska revolucija.

Ti idoli protiv kojih se nije moglo boriti, ti demoni, idoli demoni, koji su pobjegli od borbe, da tako kažem, spustili su se na Zemlju i nadahnuli ono što je bio materijalizam 19. stoljeća i sve što je uslijedilo. To su inspiratori materijalizma 19. stoljeća!

Duše koje su ostale, koje je podučavao Mihael uz asistenciju Aristotela i Aleksandra, sišle su na Zemlju s impulsima koje sam opisao krajem 19. stoljeća, početkom 20. stoljeća. I mnoge od tih duša mogu se prepoznati u onima koji dođu u dodir s antropozofskim pokretom. To je karma onih koji antropozofskom pokretu pristupaju pošteno, unutarne iskreno.

Šokantno je kada se opisuje ono što stoji neposredno u pozadini onoga što se izravno događa u sadašnjosti. Ali to je nešto što se pod utjecajem božićnog impulsa iz Goetheanuma mora utopiti u duše, u srca onih koji sebe nazivaju antropozofima. To je nešto što bi trebalo živjeti u srcima, u dušama onih koji sebe nazivaju antropozofima. A to će vam dati snagu za nastavak rada; jer oni koji su danas antropozofi, antropozofi u iskrenom, pravom smislu riječi, imat će snažan poriv da uskoro ponovno siđu na Zemlju. I unutar Mihaelovog proročanstva, može se predvidjeti kako će brojne antropozofske duše ponovno sići na Zemlju krajem 20. stoljeća, kako bi dovele do kulminacije onoga što će se danas s velikom snagom uspostaviti kao antropozofski pokret.

Ovo je ono što bi stvarno trebalo pokrenuti antropozofe: ovdje sam. Antropozofski impuls je u meni. Prepoznajem to kao impuls Mihaela. Čekam i snažim svoje čekanje kroz ispravan antropozofski rad, u sadašnjosti i kratkom intervalu između smrti i novog rođenja, koji je dat antropozofskim dušama u 20. stoljeću, da bi se vratio na kraju 20. stoljeća i nastavio pokret s mnogo većom duhovnom snagom. Pripremam se za novo doba koje vodi iz 20 u 21 stoljeće – tako kaže prava antropozofska duša – jer na Zemlji ima mnogo destruktivnih sila. Sav kulturni život, sav civilizirani život na Zemlji može otići u dekadenciju ako duhovnost impulsa Mihaela ne zavlada među ljudima, ako ljudi zauzvrat ne budu u stanju podići ono što civilizacija danas želi srušiti.

Ako se nađu takve poštene antropozofske duše koje na ovaj način žele prenijeti duhovnost u zemaljski život, onda će doći do kretanja prema gore. Ako se takve duše ne mogu pronaći, dekadencija će se nastaviti. Svjetski rat, sa svim svojim zlim nuspojavama, bit će samo početak nečeg još goreg. Jer danas je čovječanstvo suočeno s velikom mogućnošću: pred mogućnošću ili vidjeti sve ono što je civilizacija kako se kotrlja u ponor, ili je podići kroz duhovnost, nastaviti u smislu onoga što je bilo u impulsu Mihaela, koji prethodi Kristovom impulsu.

To je, dragi prijatelji, ono što sam mogao staviti pred vaše duše ovom prigodom, što bih želio da nastavi djelovati na vaše duše. Jer kao što sam često govorio nakon ugodnog druženja kada smo neko vrijeme radili zajedno: antropozofi su zajedno kada su ujedinjeni u fizičkom životu, prihvaćaju to kao svoju karmu, ali ostaju ujedinjeni čak i kada su odvojeni u fizičkom prostoru. Dakle, želimo ostati ujedinjeni pod znakovima koji nam se mogu pokazati pred duhovnim pogledom, pred duhovnim uhom, kada ozbiljno uzmemo ono što bih želio pustiti da teče, kroz ono što sam mogao razviti pred vama, dragi antropozofski prijatelji, u ova tri sata.